

ΕΤΗΣΙΑ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ
2016

ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΑΠΟ 1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΕΩΣ 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2016
ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 4 ΤΟΥ Ν. 3556/2007

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

I. Δηλώσεις Μελών Διοικητικού Συμβουλίου	5
II. Ετήσια έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου για την περίοδο από 1.1.2016 έως 31.12.2016	6
1. Χρηματοοικονομικές εξελίξεις και επιδόσεις χρήσης 2016	6
2. Σημαντικά γεγονότα κατά τη χρήση 2016 και η επίδρασή τους στις οικονομικές καταστάσεις	7
3. Περιγραφή των κυριότερων κινδύνων και αβεβαιοτήτων	9
4. Στρατηγική της Εταιρείας και προοπτικές του Ομίλου για το έτος 2017	14
5. Μη χρηματοοικονομική κατάσταση – Έκθεση βιώσιμης ανάπτυξης	17
6. Παράθεση σημαντικών συναλλαγών του εκδότη με συνδεδεμένα προς αυτόν μέρη	23
7. Δήλωση Εταιρικής Διακυβέρνησης	24
8. Μερισματική πολιτική της ΟΠΑΠ Α.Ε. - Διάθεση καθαρών κερδών	51
9. Αριθμός και ονομαστική αξία μετοχών.....	51
10. Σημαντικά γεγονότα μετά τη λήξη της χρήσης 2016 και μέχρι την ημερομηνία ανακοίνωσης της ετήσιας οικονομικής έκθεσης.....	52
11. Εναλλακτικοί Δείκτες Μέτρησης Απόδοσης (ΕΔΜΑ)	53
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	54
ΕΠΕΞΗΓΗΜΑΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΤΑΚΤΙΚΗ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΟΧΩΝ ΤΗΣ ΟΠΑΠ Α.Ε. ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 4 παρ. 7-8 ΤΟΥ Ν. 3556/2007	54
III. Ετήσιες οικονομικές καταστάσεις	58
Έκθεση Ελέγχου Ανεξάρτητου Ορκωτού Ελεγκτή.....	Error! Bookmark not defined.
1. Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης	61
2. Κατάσταση Συνολικού Εισοδήματος	63
3. Κατάσταση Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων	64
3.1. Ενοποιημένη Κατάσταση Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων	64
3.2. Ατομική Κατάσταση Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων	65
4. Κατάσταση Ταμειακών Ροών	66
5. Πληροφορίες για την Εταιρεία και τον Όμιλο	68
5.1. Γενικές πληροφορίες	68
5.2. Φύση δραστηριοτήτων	68
6. Πλαίσιο κατάρτισης των οικονομικών καταστάσεων	71
6.1. Νέα πρότυπα, τροποποιήσεις προτύπων και διερμηνείες	72
6.2. Σημαντικές λογιστικές κρίσεις, εκτιμήσεις και παραδοχές	80

7. Σύνοψη σημαντικών λογιστικών πολιτικών	81
7.1. Ενοποίηση και συμμετοχή σε συνδεδεμένες επιχειρήσεις	81
7.2. Μετατροπή ξένου νομίσματος.....	84
7.3. Λειτουργικοί τομείς.....	84
7.4. Αναγνώριση εσόδων και εξόδων.....	84
7.5. Ενσώματες ακινητοποιήσεις	86
7.6. Ασώματες ακινητοποιήσεις.....	87
7.7. Υπεραξία.....	87
7.8. Απομείωση αξίας μη χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων	87
7.9. Μισθώσεις	88
7.10. Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού	90
7.11. Αποθέματα	91
7.12. Διαθέσιμα και ταμειακά ισοδύναμα	91
7.13. Ίδια κεφάλαια	92
7.14. Φόρος εισοδήματος και αναβαλλόμενος φόρος	92
7.15. Προβλέψεις, ενδεχόμενες απαιτήσεις και υποχρεώσεις.....	93
7.16. Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις	94
7.17. Κόστος παροχών αποχώρησης.....	95
7.18. Επενδύσεις σε ακίνητα	97
8. Δομή του Ομίλου	98
9. Διανομή μερισμάτων.....	99
10. Πληροφόρηση κατά λειτουργικό τομέα	100
Γεωγραφική πληροφόρηση	101
11. Σημειώσεις επί των οικονομικών καταστάσεων	102
11.1. Ασώματες ακινητοποιήσεις	102
11.2. Ενσώματες ακινητοποιήσεις.....	104
11.3. Επενδύσεις σε ακίνητα	106
11.4. Υπεραξία	106
11.5. Συμμετοχές σε θυγατρικές εταιρείες	108
11.6. Συμμετοχές σε συγγενείς εταιρείες	109
11.7. Λοιπά μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	110
11.8. Αναβαλλόμενη φορολογία.....	111
11.9. Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα	113
11.10. Αποθέματα	113
11.11. Εμπορικές απαιτήσεις	114
11.12. Λοιπά κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	115

11.13. Μετοχικό κεφάλαιο	116
11.14. Αποθεματικά	116
11.15. Ίδιες Μετοχές.....	117
11.16. Μη ελέγχουσες συμμετοχές	118
11.17. Δάνεια	119
11.18. Προγράμματα παροχών προσωπικού	120
11.19. Προβλέψεις.....	121
11.20. Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	122
11.21. Εμπορικές υποχρεώσεις.....	123
11.22. Υποχρεώσεις από φόρους	123
11.23. Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	124
11.24. Μερίσματα	124
11.25. Εισφορά επί των καθαρών εσόδων και λοιπές εισφορές	125
11.26. Προμήθειες πρακτόρων	125
11.27. Άλλα λειτουργικά έσοδα	125
11.28. Κόστος μισθοδοσίας.....	126
11.29. Έξοδα προβολής και διαφήμισης	126
11.30. Άλλα λειτουργικά έξοδα	127
11.31. Χρηματοοικονομικά έσοδα / (έξοδα).....	127
11.32. Λοιπά χρηματοοικονομικά έσοδα	128
11.33. Φόρος εισοδήματος	128
11.34. Κέρδη ανά μετοχή	130
11.35. Συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη	130
11.36. Λοιπές γνωστοποιήσεις	133
11.37. Παράγοντες και διαχείριση χρηματοοικονομικών κινδύνων	135
11.38. Μεταγενέστερα γεγονότα	142
IV. Στοιχεία και πληροφορίες χρήσης 2016	143

I. Δηλώσεις Μελών Διοικητικού Συμβουλίου

(σύμφωνα με το άρθρο 4, παρ. 2 του Ν. 3556/2007)

Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟΥ Α.Ε., μητρικής εταιρείας (η «Εταιρεία»):

1. Kamil Ziegler, Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου,
2. Damian Cope, Διευθύνων Σύμβουλος,
3. Michal Houst, Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου και Επικεφαλής Οικονομικής Διεύθυνσης

βεβαιώνουμε και δηλώνουμε, εξ όσων γνωρίζουμε, ότι:

- α) Οι συνημμένες Οικονομικές Καταστάσεις (ενοποιημένες και ατομικές) του Ομίλου της ΟΠΑΠ Α.Ε. (ο «Όμιλος») για την περίοδο από 01.01.2016 έως την 31.12.2016, οι οποίες καταρτίστηκαν σύμφωνα με τα ισχύοντα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, απεικονίζουν κατά τρόπο αληθή τα στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού, την καθαρή θέση και τα αποτελέσματα χρήσεως του Ομίλου και της Εταιρείας, σύμφωνα με τα οριζόμενα στις παραγράφους 3 έως 6 του άρθρου 4 του Ν. 3556/30.4.2007 και των κατ' εξουσιοδότηση αποφάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς.
- β) Η έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου απεικονίζει κατά τρόπο αληθή την εξέλιξη, τις επιδόσεις και τη θέση του Ομίλου και της Εταιρείας, συμπεριλαμβανομένης της περιγραφής των κυριότερων κινδύνων και αβεβαιοτήτων που αντιμετωπίζουν, σύμφωνα με τα οριζόμενα στις παραγράφους 3 έως 6 του άρθρου 4 του Ν. 3556/30.4.2007 και των κατ' εξουσιοδότηση αποφάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς.

Αθήνα, 28 Μαρτίου 2017

Ο Πρόεδρος του Δ.Σ.

Ο Διευθύνων Σύμβουλος

**Το Μέλος του Δ.Σ. & Επικεφαλής
Οικονομικής Διεύθυνσης**

Kamil Ziegler

Damian Cope

Michal Houst

II. Ετήσια έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου για την περίοδο από 1.1.2016 έως 31.12.2016

(σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 του Ν. 3556/2007)

Η παρούσα έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου αφορά στην κλειόμενη χρήση 2016 και συντάχθηκε σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 43α, 43ββ, 107α και 136 του Κ.Ν. 2190/1920. Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 του Ν. 3556/2007 καθώς και την απόφαση της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς 8/754/14.04.2016 άρθρο 2 και το Καταστατικό της Εταιρείας, σας υποβάλλουμε για την κλειόμενη χρήση από 1.1.2016 έως 31.12.2016, την ετήσια έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου, η οποία περιλαμβάνει τις ελεγμένες Ενοποιημένες και Ατομικές Οικονομικές Καταστάσεις, τις σημειώσεις επί των οικονομικών καταστάσεων και την έκθεση ελέγχου του ορκωτού ελεγκτή. Στην παρούσα έκθεση περιγράφονται συνοπτικά πληροφορίες του Ομίλου, χρηματοοικονομικές πληροφορίες που στοχεύουν σε μία γενική ενημέρωση των μετόχων και του επενδυτικού κοινού για την οικονομική κατάσταση (οικονομική θέση, συνολικά εισοδήματα κλπ), τη συνολική πορεία και τις μεταβολές που επήλθαν κατά τη διάρκεια της κλειόμενης εταιρικής χρήσης (1.1.2016 – 31.12.2016), σημαντικά γεγονότα τα οποία έλαβαν χώρα και την επίδραση αυτών στις οικονομικές καταστάσεις της ίδιας περιόδου. Επίσης, περιγράφονται οι κυριότεροι κίνδυνοι και αβεβαιότητες που ενδέχεται να αντιμετωπίσει ο Όμιλος και η Εταιρεία στο μέλλον, η προβλεπόμενη πορεία και εξέλιξη των εταιρειών του Ομίλου, η εταιρική διακυβέρνηση, η μερισματική πολιτική και τέλος παρατίθενται ο αριθμός και η ονομαστική αξία των μετοχών καθώς και οι σημαντικές συναλλαγές της Εταιρείας και του Ομίλου με τα συνδεδεμένα τους μέρη.

1. Χρηματοοικονομικές εξελίξεις και επιδόσεις χρήσης 2016

Οικονομικές επιδόσεις

Τα βασικά οικονομικά μεγέθη του Ομίλου αναλύονται κατωτέρω:

(Ποσά σε χιλιάδες ευρώ)	01.01 - 31.12.2016	01.01 - 31.12.2015	Δ %
Καθαρά έσοδα προ εισφορών (GGR)	1.397.565	1.399.671	(0,2%)
Εισφορά επί των καθαρών εσόδων και λοιπές εισφορές	466.743	411.964	13,3%
Καθαρά έσοδα από παιχνίδια (NGR)	573.047	625.339	(8,4%)
Κέρδη προ φόρων, τόκων και αποσβέσεων (EBITDA)	307.540	377.103	(18,4%)
Κέρδη προ φόρων	236.916	299.592	(20,9%)
Κέρδη μετά φόρων	172.856	209.901	(17,6%)
Καθαρή αύξηση/(μείωση) ταμειακών ροών			
Εισροή από λειτουργικές δραστηριότητες	94.301	198.436	(52,5%)
Εκροή από επενδυτικές δραστηριότητες	(52.315)	(39.067)	33,9%
Εκροή από χρηματοδοτικές δραστηριότητες	(70.158)	(155.093)	(54,8%)

Τα βασικά οικονομικά μεγέθη της Εταιρείας αναλύονται κατωτέρω:

(Ποσά σε χιλιάδες ευρώ)	01.01 - 31.12.2016	01.01 - 31.12.2015	Δ %
Καθαρά έσοδα προ εισφορών (GGR)	1.152.655	1.167.601	(1,3%)
Εισφορά επί των καθαρών εσόδων και λοιπές εισφορές	402.819	350.420	15,0%
Καθαρά έσοδα από παιχνίδια (NGR)	457.006	516.197	(11,5%)
Κέρδη προ φόρων, τόκων και αποσβέσεων (EBITDA)	273.892	339.413	(19,3%)
Κέρδη προ φόρων	233.914	301.661	(22,5%)
Κέρδη μετά φόρων	172.088	211.091	(18,5%)
Καθαρή αύξηση/(μείωση) ταμειακών ροών			
Εισροή από λειτουργικές δραστηριότητες	83.475	172.634	(51,6%)
(Εκροή)/Εισροή από επενδυτικές δραστηριότητες	(161.196)	19.385	(931,5%)
Εκροή από χρηματοδοτικές δραστηριότητες	(87.961)	(159.359)	(44,8%)

2. Σημαντικά γεγονότα κατά τη χρήση 2016 και η επίδρασή τους στις οικονομικές καταστάσεις

Ιπποδρομίες

Στις 18.01.2016 ξεκίνησε η εμπορική λειτουργία της θυγατρικής ΙΠΠΟΔΡΟΜΙΕΣ Α.Ε., η οποία, μεταξύ άλλων, αναλαμβάνει την οργάνωση και διεξαγωγή ιπποδρομιών στην Ελλάδα, τη διοργάνωση και διεξαγωγή αμοιβαίων στοιχημάτων σε σχέση με τις ελληνικές διεξαγόμενες ιπποδρομίες και τη διοργάνωση και διεξαγωγή πρόσθετου αμοιβαίου στοιχήματος επί ιπποδρομιών (sweepstake).

Ομολογιακά Δάνεια

Στις 05.02.2016 η ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΛΑΧΕΙΑ Α.Ε. ήρθε σε συμφωνία με την ALPHA BANK για την ανανέωση του Ανακυκλούμενου Ομολογιακού Δανείου, το οποίο είχε αρχικά υπογραφεί στις 30.04.2015, για ποσό έως € 50.000 χιλ. και για περίοδο τριών ετών (λήξη Φεβρουάριος 2019). Την 01.03.2016, η ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΛΑΧΕΙΑ Α.Ε. προέβη σε εξόφληση του υπολοίπου του δανείου, € 30.000 χιλ., ενώ στις 01.03.2016 και 29.06.2016 εκταμιεύτηκε ποσό συνολικού ύψους € 50.000 χιλ..

Η Εταιρεία στις 20.04.2016 υπέγραψε σύμβαση με την Τράπεζα Eurobank για την έκδοση Κοινού Ομολογιακού Δανείου, σύμφωνα με το Νόμο 3156/2003, ποσού € 100.000 χιλ. για διάστημα πέντε ετών (λήξη Απρίλιος 2021).

Η Εταιρεία στις 16.06.2016 υπέγραψε σύμβαση με την Τράπεζα Πειραιώς για την έκδοση Ομολογιακού Δανείου ποσού € 75.000 χιλ. για διάστημα δώδεκα μηνών (λήξη Ιούνιος 2017) με δυνατότητα επέκτασης για ένα και ένα επιπλέον έτος. Η Διοίκηση της Εταιρείας έχει την πρόθεση να τηρήσει τους όρους που απαιτούνται για την επέκταση του δανείου για ένα επιπλέον έτος (λήξη Ιούνιος 2018).

16η Ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων

Η δέκατη έκτη (16η) Ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων της ΟΠΑΠ Α.Ε. έλαβε χώρα την Δευτέρα 25.04.2016 στα γραφεία και έδρα της Εταιρείας, ενέκρινε την προταθείσα από το Διοικητικό Συμβούλιο διανομή (διάθεση) κερδών και αποφάσισε την καταβολή συνολικού μερίσματος 0,40 ευρώ ανά μετοχή, προ παρακράτησης φόρου, για την εταιρική χρήση έτους 2015. Καθώς είχε ήδη διανεμηθεί στους μετόχους προμέρισμα ύψους 0,17 ευρώ ανά μετοχή, το υπόλοιπο μερίσματος για τη χρήση 2015 ανερχόταν στα 0,23 ευρώ ανά μετοχή. Δικαιούχοι είναι οι μέτοχοι της Εταιρείας που είναι εγγεγραμμένοι στα αρχεία του Συστήματος Άυλων Τίτλων (Σ.Α.Τ.) την Πέμπτη 05.05.2016 (ημερομηνία προσδιορισμού - record date).

Ειδικό Τέλος Παιγνίων ανά στήλη

Δυνάμει του Ν. 4387/2016, ο οποίος δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως στις 12.05.2016 (Α' 85) καταργήθηκε το ειδικό τέλος του άρθρου 12 του Ν. 4346/2015 στα παίγνια της ΟΠΑΠ ΑΕ από την ημερομηνία που τέθηκε σε ισχύ (1.1.2016).

Αύξηση συμμετοχής του Ελληνικού Δημοσίου στο μικτό κέρδος (GGR)

Σύμφωνα με το άρθρο 56 του πολυνομοσχεδίου που ψηφίστηκε στις 22.05.2016 από την Ελληνική Βουλή, η συμμετοχή του Ελληνικού Δημοσίου στο μικτό κέρδος (GGR) από τυχερά παίγνια αυξάνεται από 30% σε 35% με αναδρομική ισχύ από 01.01.2016. Ο νόμος αυτός δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και τέθηκε σε ισχύ στις 27.05.2016.

Η επίδραση στα οικονομικά μεγέθη της εταιρείας έχει ως ακολούθως:

(Ποσά σε χιλιάδες ευρώ)	
Κέρδη προ φόρων, τόκων και αποσβέσεων (EBITDA)	(57.546)
Κέρδη προ φόρων	(57.546)
Κέρδη μετά φόρων	(40.857)
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων	(40.857)

10η Έκτακτη Γενική Συνέλευση των Μετόχων

Η δέκατη (10η) Έκτακτη Γενική Συνέλευση των Μετόχων της ΟΠΑΠ Α.Ε. έλαβε χώρα την Τρίτη 21.06.2016 στα γραφεία και έδρα της Εταιρείας, ενέκρινε την αλλαγή της έδρας της Εταιρείας από το Περιστερί Αττικής στο δήμο Αθηναίων. Επιπλέον, ενέκρινε την αύξηση του αριθμού των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου της Εταιρείας από δώδεκα (12) σε δεκατρία (13) και εξέλεξε τον κ. Ντάμιαν Κόουπ (Damian Core) ως νέο μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Εταιρείας. Τέλος, ενέκρινε τη διανομή (διάθεση) μέρους των κερδών παρελθουσών χρήσεων και αποφάσισε την καταβολή συνολικού μερίσματος 0,57 ευρώ ανά μετοχή. Δικαιούχοι είναι οι μέτοχοι της Εταιρείας που είναι

εγγεγραμμένοι στα αρχεία του Συστήματος Άυλων Τίτλων (Σ.Α.Τ.) την Παρασκευή 24.06.2016 (ημερομηνία προσδιορισμού - record date).

Επανεκκίνηση του έργου των VLTs

Στις 02.11.2016, η Εταιρεία ανακοίνωσε ότι, ως αποτέλεσμα της εισαγωγής νέου Κανονισμού Διεξαγωγής Τυχερών Παιγνίων μέσω Παιγνιομηχανημάτων (VLTs) από την Επιτροπή Εποπτείας και Ελέγχου Παιγνίων (Ε.Ε.Ε.Π.) (απόφαση υπ' αριθμ. 225/2/25.10.2016 που δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Αρ. Φύλλου 3528, τεύχος 2ο την 01/11/2016), υπάρχουν όλες οι κατάλληλες συνθήκες που επιτρέπουν την επανεκκίνηση του σχεδιασμού για τη λειτουργία των VLTs στην Ελλάδα. Ο νέος κανονισμός που αποφασίστηκε από την (Ε.Ε.Ε.Π.) καθιερώνει ένα ολοκληρωμένο θεσμικό πλαίσιο, που εξασφαλίζει το δημόσιο συμφέρον και τα δημόσια έσοδα και ταυτόχρονα επιτρέπει την οικονομική βιωσιμότητα της επιχειρηματικής δραστηριότητας των VLTs για την Εταιρεία και τους συνεργάτες της. Το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο για τα παιγνιομηχανήματα εκμεταλλεύεται πλήρως τις δυνατότητες της πλέον σύγχρονης τεχνολογίας παιγνίων και αξιοποιεί με ολοκληρωμένο τρόπο όλα τα διαθέσιμα περιοριστικά μέτρα για την προστασία των παικτών, βάσει διεθνών βέλτιστων πρακτικών για το υπεύθυνο παιχνίδι.

Αγορά ιδίων μετοχών

Σε συνέχεια της από 20.04.2015 απόφασης της Ετήσιας Τακτικής Γενικής Συνέλευσης των Μετόχων της ΟΠΑΠ Α.Ε. για την υλοποίηση προγράμματος αγοράς ιδίων μετοχών, η ΟΠΑΠ Α.Ε. προέβη από τις 02.11.2016 έως και τις 28.12.2016 σε αγορά 581.263 ιδίων μετοχών συνολικής αξίας κτήσης € 4.735. Συνολικά, κατά την 31.12.2016 η ΟΠΑΠ Α.Ε. κατέχει 987.805 ίδιες μετοχές.

3. Περιγραφή των κυριότερων κινδύνων και αβεβαιοτήτων

Στη συνέχεια παραθέτουμε τους κυριότερους κινδύνους και τις αβεβαιότητες στις οποίες ενδεχομένως να εκτεθεί ο Όμιλος.

Κίνδυνοι που σχετίζονται με πολιτικές και οικονομικές συνθήκες, καθώς και με τις συνθήκες της αγοράς και τις εξελίξεις στην Ελλάδα

Σε μακροοικονομικό επίπεδο, η υλοποίηση του Τρίτου Προγράμματος οικονομικής προσαρμογής της ελληνικής οικονομίας εξακολουθεί να υπόκειται σε μια σειρά από προϋποθέσεις, ενώ η εφαρμογή του δεν μπορεί να εγγυηθεί την προσδοκώμενη επιστροφή της ελληνικής οικονομίας σε εδραιωμένη τροχιά βιώσιμης ανάπτυξης, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις για την επιχειρηματική δραστηριότητα, για τα λειτουργικά αποτελέσματα και την οικονομική κατάσταση του Ομίλου.

Η δραστηριότητα του Ομίλου επηρεάζεται σημαντικά από τη μείωση της καταναλωτικής δαπάνης που με τη σειρά της επηρεάζεται από τις κρατούσες οικονομικές συνθήκες στην Ελλάδα, όπως τα επίπεδα της ανεργίας, τα επιτόκια, τα επίπεδα πληθωρισμού, τα ποσοστά φορολόγησης και το ύψος της αύξησης του ΑΕΠ. Περαιτέρω, η οικονομική ύφεση, η οικονομική αβεβαιότητα και η τυχόν αντίληψη μέρους των πελατών του Ομίλου ότι οι οικονομικές συνθήκες χειροτερεύουν, μπορούν να προκαλέσουν μείωση στη χρήση των υπηρεσιών διεξαγωγής παιγνίων υπό τις διάφορες μορφές που τις παρέχει ο Όμιλος στο κοινό.

Η επιστροφή στην οικονομική σταθερότητα εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις ενέργειες και τις αποφάσεις θεσμικών οργάνων στη χώρα και στο εξωτερικό, καθώς επίσης και από την αξιολόγηση της Ελληνικής οικονομίας από τους διεθνείς πιστωτές στα πλαίσια του τρίτου προγράμματος οικονομικής προσαρμογής.

Τυχόν επιπλέον αρνητικές εξελίξεις στην οικονομία θα επηρέαζαν την ομαλή λειτουργία της, ωστόσο η Διοίκηση προσαρμόζεται διαρκώς στις καταστάσεις και διασφαλίζει ότι πραγματοποιούνται όλες οι απαραίτητες ενέργειες για να διατηρήσει ανεπηρέαστες τις δραστηριότητές της.

Αλλαγές στις κανονιστικές απαιτήσεις

Ο κλάδος των τυχερών παιγνίων στην Ελλάδα ρυθμίζεται ενδελεχώς από την Επιτροπή Εποπτείας και Ελέγχου Παιγνίων. Οι ελληνικές αρχές έχουν το δικαίωμα να τροποποιούν μονομερώς το νομοθετικό και ρυθμιστικό πλαίσιο που διέπει τον τρόπο και τις μεθόδους λειτουργίας των παιγνίων που παρέχει ο Όμιλος. Οι εξελίξεις στο κανονιστικό πλαίσιο της Ελλάδας δημιουργούν νέες κανονιστικές προκλήσεις για τον Όμιλο. Τυχόν αλλαγές στο κανονιστικό περιβάλλον ενδέχεται να έχουν σημαντική επίδραση, είτε μέσω περιορισμού των στοιχηματικών δραστηριοτήτων, είτε μέσω αλλαγής του κόστους συμμόρφωσης.

Η ΟΠΑΠ Α.Ε. συμμορφώνεται διαρκώς με τα κανονιστικά πρότυπα, κατανοώντας και αντιμετωπίζοντας τις αλλαγές στις κανονιστικές απαιτήσεις με αποτελεσματικό τρόπο. Ταυτόχρονα, νέοι κανονισμοί, οι οποίοι καθιστούν οικονομικά μη βιώσιμη τη λειτουργία των παιχνιδιών, μπορούν να περιορίσουν την ικανότητα της Εταιρείας για περαιτέρω ανάπτυξη. Τυχόν αποτυχία συμμόρφωσης του Ομίλου με τους εφαρμοστέους κανόνες και το ρυθμιστικό πλαίσιο, καθώς και η θέσπιση νέων νόμων ή/και περαιτέρω επιβολή ρυθμίσεων θα μπορούσε να έχει αρνητικό αντίκτυπο στην επιχειρηματική δραστηριότητα του Ομίλου. Επιπλέον, περιορισμοί στη διαφήμιση μπορούν να μειώσουν την ικανότητα στην προσέγγιση νέων πελατών και να επηρεάσουν αρνητικά τους στρατηγικούς στόχους, οι οποίοι περιλαμβάνουν την επικέντρωση στη διαρκή αύξηση της αξίας.

Η ΟΠΑΠ Α.Ε. δηλώνει πρόθυμη να συνεργαστεί ενεργά και να συζητήσει με τις αρμόδιες αρχές, τους νομοθέτες και κάθε ενδιαφερόμενο, να παρακολουθεί διαρκώς το μεταβαλλόμενο κανονιστικό και νομικό περιβάλλον και μέσα από τις κατάλληλες διαδικασίες και ελέγχους, να επιτευχθεί ένας ορθολογικός και ισορροπημένος κανονισμός παιγνίων.

Κίνδυνος μεταβολής φορολογικής νομοθεσίας

Η εμπορική δραστηριότητα του Ομίλου και ο κλάδος στον οποίο δραστηριοποιείται υπόκεινται σε διάφορους φόρους και τέλη, όπως οι ειδικοί φόροι σχετικά με τα παίγνια που υπολογίζονται με βάση τα Καθαρά Έσοδα προ εισφορών, ο φόρος επί των κερδών των παικτών και ο φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων.

Ο Όμιλος εκτίθεται στον κίνδυνο αλλαγής του υπάρχοντος φορολογικού καθεστώτος παιγνίων ή των συντελεστών φορολόγησης παιγνίων, η οποία μπορεί να επιφέρει απρόσμενη αύξηση του κόστους και να επηρεάσει αρνητικά την υλοποίηση των στρατηγικών στόχων του Ομίλου για αειφόρα έσοδα και πρόσθετες επενδύσεις. Ο Όμιλος επιδιώκει να ανταποκριθεί άμεσα σε κάθε πιθανή αλλαγή φορολογίας, μέσω της διατήρησης των απαιτούμενων για φορολογικό σχεδιασμό πόρων και αναπτύσσοντας σχέδια εκτάκτου ανάγκης, έτσι ώστε να εφαρμοστούν οι απαραίτητες δράσεις μείωσης των κινδύνων και ελαχιστοποίησης των συνολικών επιπτώσεων.

Κίνδυνος αγοράς

Ο κίνδυνος αγοράς δημιουργείται από το ενδεχόμενο οι αλλαγές στις τιμές της αγοράς, όπως σε συναλλαγματικές ισοτιμίες και επιτόκια, να επηρεάσουν τα αποτελέσματα του Ομίλου και της Εταιρείας ή την αξία των χρηματοοικονομικών μέσων που κατέχουν. Η διαχείριση του κινδύνου της αγοράς συνίσταται στην προσπάθεια του Ομίλου και της Εταιρείας να ελέγχουν την έκθεσή τους σε αποδεκτά όρια.

Συναλλαγματικός κίνδυνος

Ο συναλλαγματικός κίνδυνος συνίσταται στην πιθανότητα η εύλογη αξία των ταμειακών ροών ενός χρηματοοικονομικού μέσου να παρουσιάσει διακυμάνσεις εξαιτίας μεταβολών στις ισοτιμίες ξένου συναλλάγματος. Ο Όμιλος δραστηριοποιείται στην Ελλάδα και την Κύπρο και δεν έχει συνάψει συμφωνίες με προμηθευτές σε άλλο νόμισμα πέραν του ευρώ. Τα κέρδη του Ομίλου προέρχονται από τα τυχερά παιχνίδια που πραγματοποιούνται σε ευρώ, οι εταιρικές συναλλαγές και οι εταιρικές δαπάνες εκφράζονται και πραγματοποιούνται σε ευρώ και ως εκ τούτου η Εταιρεία και ο Όμιλος δε βρίσκεται σε ουσιαστικό συναλλαγματικό κίνδυνο. Συν τοις άλλοις το μεγαλύτερο ποσοστό της βάσης του κόστους του Ομίλου, είναι είτε ανάλογη με τα έσοδα (δηλαδή κέρδη στους νικητές, προμήθεια πρακτόρων) είτε με συναλλαγές με εγχώριες εταιρείες (πχ. πληροφορικής, μάρκετινγκ).

Κίνδυνος διακύμανσης επιτοκίων

Ο Όμιλος είναι εκτεθειμένος σε κίνδυνο επιτοκίου κυρίως λόγω του δανεισμού του. Οι υφιστάμενες δανειακές υποχρεώσεις του Ομίλου και της Εταιρείας την 31.12.2016 ανέρχονται σε € 381.689 χιλ. και € 326.689 χιλ., αντίστοιχα. Ο Όμιλος ακολουθεί όλες τις εξελίξεις της αγοράς σε σχέση με το περιβάλλον

διαμόρφωσης επιτοκίων και πράττει ανάλογα. Κατά την 31.12.2016, ο Όμιλος δεν έχει εκκρεμείς συναλλαγές αντιστάθμισης κινδύνου επιτοκίου.

Διαχείριση κεφαλαίου

Ο πρωταρχικός στόχος του Ομίλου και της Εταιρείας σχετικά με την διαχείριση του κεφαλαίου είναι η διασφάλιση και διατήρηση ισχυρής πιστοληπτικής ικανότητας και υγιών κεφαλαιακών δεικτών με σκοπό την υποστήριξη των επιχειρηματικών σχεδίων και την μεγιστοποίηση της αξίας προς όφελος των μετόχων.

Ο Όμιλος διαχειρίζεται την κεφαλαιακή διάρθρωση και πραγματοποιεί τις αναγκαίες προσαρμογές προκειμένου να εναρμονίζεται με τις αλλαγές στο επιχειρηματικό και οικονομικό περιβάλλον στο οποίο λειτουργεί και επιχειρεί. Για τη βελτιστοποίηση της κεφαλαιακής διάρθρωσης, ο Όμιλος έχει τη δυνατότητα να προσαρμόσει το μέρισμα που καταβάλλεται στους μετόχους, να επιστρέψει κεφάλαιο στους μετόχους ή να εκδώσει νέες μετοχές.

Πιστωτικός κίνδυνος

Η έκθεση του Ομίλου στον πιστωτικό κίνδυνο επέρχεται, κατά κύριο λόγο, από τις επισφαλείς απαιτήσεις των πρακτόρων καθώς επίσης και από οφειλές πρακτόρων στις οποίες έχουν γίνει διακανονισμοί. Η κύρια πολιτική διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου είναι η καθιέρωση πιστωτικών ορίων ανά πράκτορα. Επιπλέον, ο Όμιλος προβαίνει στις απαραίτητες ενέργειες για να περιορίσει την έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο προς τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Επίσης, είναι εκτεθειμένος σε πιστωτικό κίνδυνο σε σχέση με τους φορείς, με τους οποίους έχει κατατεθειμένα κεφάλαια ή με τους οποίους έχει συμβατικές σχέσεις. Διαχειρίζεται τον πιστωτικό κίνδυνο που απορρέει από τους πράκτορες με διάφορους τρόπους. Κάθε πράκτορας υποχρεούται να παράσχει χρηματική εγγύηση προς διασφάλιση των απαιτήσεων του Ομίλου. Οι εν λόγω καταθέσεις συγκεντρώνονται και είναι στη διάθεσή του Ομίλου σε περίπτωση μη πληρωμής οφειλής από τους πράκτορες. Επιπροσθέτως έχει θεσπιστεί ανώτατο ποσό που μπορεί να οφείλει κάθε πράκτορας ανά λογιστική περίοδο. Στην περίπτωση που τα οφειλόμενα ποσά ανά πράκτορα υπερβαίνουν το αντίστοιχο όριο ανά λογιστική περίοδο, οι τερματικές μηχανές των πρακτόρων κλείνουν αυτόματα και δε δέχονται στοιχήματα.

Κίνδυνος ρευστότητας

Ο Όμιλος διατηρεί τον κίνδυνο ρευστότητας σε χαμηλά επίπεδα μέσω της διαχείρισης της απόδοσης των κερδών των νικητών και μέσω του σωστού σχεδιασμού του κάθε παιχνιδιού. Με εξαίρεση τα παιχνίδια προκαθορισμένης απόδοσης που βασίζονται σε αθλητικά γεγονότα, τα υπόλοιπα παιχνίδια έχουν θεωρητική απόδοση κερδών (που σχετίζεται με τα κέρδη που διανέμονται στους νικητές) και βασίζονται στην απόδοση που έχει βγει βάσει μαθηματικών υπολογισμών. Καθώς η θεωρητική απόδοση κερδών των νικητών υπολογίζεται από ένα μεγάλο αριθμό κληρώσεων, ενδεχομένως να

προκύπτουν αποκλίσεις στα αριθμολαχεία σε μικρό χρονικό διάστημα. Για παράδειγμα το ΚΙΝΟ είναι παιχνίδι σταθερών αποδόσεων που απονέμει στους νικητές περίπου το 69,5% των ακαθάριστων εισπράξεων, με απόκλιση της τάξης του 1%. Επίσης, διαχειρίζεται τον κίνδυνο ρευστότητας περιορίζοντας το μέγεθος των κερδών των νικητών. Για παράδειγμα το ΚΙΝΟ έχει μέγιστο έπαθλο της τάξης του ενός εκατομμυρίου ευρώ. Αντίστοιχα κέρδη ανά στήλη ορίζονται για το παιχνίδι ΠΑΜΕ ΣΤΟΙΧΗΜΑ, παιχνίδι προκαθορισμένης απόδοσης του οποίου τα κέρδη καθορίζονται από τη σωστή πρόβλεψη των αποτελεσμάτων των αθλητικών ή άλλων γεγονότων που από τη φύση τους προσφέρονται για στοιχηματισμό. Για το παιχνίδι ΠΑΜΕ ΣΤΟΙΧΗΜΑ εφαρμόζεται ολοκληρωμένη μεθοδολογία διαχείρισης του κινδύνου σε διάφορα στάδια του κύκλου των αθλητικών στοιχημάτων, θέτοντας διαφορετικά όρια στοιχηματισμού ανά άθλημα, ανά πρωτάθλημα και ανά παιχνίδι αντιμετωπίζοντας το κάθε γεγονός με διαφορετικό τρόπο. Ανά πάσα στιγμή μπορούν να εντοπιστούν τα στοιχήματα που έχουν παιχτεί, που έχουν ληφθεί και που έχουν γίνει αποδεκτά ή όχι. Επιπλέον η ομάδα που εκδίδει τις αποδόσεις μπορεί να παρακολουθεί κάθε στοιχήμα μεγάλου χρηματικού ποσού και να διαπραγματευτεί με τον παίκτη ούτως ώστε το ποσό στοιχηματισμού να είναι εντός των ορίων έγκρισης. Τέλος, χρησιμοποιείται λογισμικό για να εντοπίσει σε πραγματικό χρόνο τα στοιχήματα που είναι ύποπτα καθώς επίσης και περιπτώσεις στημένων στοιχημάτων ή πιθανές ευκαιρίες κερδοσκοπίας.

Κίνδυνος ασφάλειας

Η αξιοπιστία και η διαφάνεια σε σχέση με την λειτουργία των παιχνιδιών του Ομίλου διασφαλίζονται με διάφορα μέτρα ασφαλείας τα οποία είναι σχεδιασμένα να προστατεύουν τα δεδομένα των πληροφοριακών συστημάτων από τυχόν παραβιάσεις ασφαλείας όπως ανάκτηση και παράνομη αποθήκευση δεδομένων καθώς επίσης και τυχόν ή σκόπιμη καταστροφή δεδομένων. Τα μέτρα ασφαλείας καλύπτουν το σύστημα επεξεργασίας δεδομένων, τις εφαρμογές του λογισμικού, την ακεραιότητα και την διαθεσιμότητα των δεδομένων και την λειτουργία του online δικτύου. Όλες οι επιχειρησιακά κρίσιμες εφαρμογές που σχετίζονται με τη διεξαγωγή και διάθεση των παιγνίων φιλοξενούνται σε συστήματα που εξασφαλίζουν υψηλή διαθεσιμότητα αλλά και μετάπτωση σε Δευτερεύον Μηχανογραφικό εφόσον κριθεί απαραίτητο. Επίσης, διεξάγεται αξιολόγηση της κρισιμότητας όλων των συστημάτων, είτε σχετίζονται ευθέως με τη διάθεση των παιγνίων είτε όχι, ώστε να ενταχθούν στο σχέδιο ανάκαμψης από καταστροφές (Disaster Recovery Plan), εφόσον κριθεί απαραίτητο. Όλες οι εφαρμογές εντάσσονται σε σχήμα λήψης αντιγράφων ασφαλείας με συχνότητα που επιβάλλει η κρισιμότητά τους.

4. Στρατηγική της Εταιρείας και προοπτικές του Ομίλου για το έτος 2017

Το όραμά μας είναι η καθιέρωση του ΟΠΑΠ ως μία εταιρεία διασκέδασης και τυχερών παιγνίων παγκόσμιου επιπέδου. Προς αυτή την κατεύθυνση αναπτύξαμε ένα σύνολο οκτώ στρατηγικών προτεραιοτήτων:

<p>1</p> <p>Τα πάντα για τον Πελάτη</p>	<p>2</p> <p>Επένδυση στο Δίκτυο</p>	<p>3</p> <p>Ανάπτυξη των Ανθρώπων μας</p>	<p>4</p> <p>Δημιουργία Προϊόντων & Υπηρεσιών παγκόσμιων προδιαγραφών</p>
<p>5</p> <p>Αξιοποίηση των Ψηφιακών & Τεχνολογικών Δυνατοτήτων</p>	<p>6</p> <p>Δέσμευση στην Κοινωνία</p>	<p>7</p> <p>Ενίσχυση της δυναμικής της Εταιρικής Εικόνας μας</p>	<p>8</p> <p>Βελτίωση σχέσεων με το Κράτος, τη Ρυθμιστική Αρχή και άλλους αρμόδιους φορείς</p>

1. Τα πάντα για τον πελάτη

Ο πελάτης βρίσκεται στο επίκεντρο των δραστηριοτήτων της Εταιρείας και στόχος της είναι να εστιάσει ακόμα περισσότερο στον πελάτη κατανοώντας τον βαθύτερα και ανταποκρινόμενη συνεχώς στις ανάγκες και απαιτήσεις του.

2. Επένδυση στο δίκτυο

Θεμέλιο της επιχειρηματικής δράσης της Εταιρείας αποτελεί το δίκτυό της. Στόχος είναι η μεταμόρφωση των πρακτορείων σε τοπικούς προορισμούς ψυχαγωγίας. Στο πλαίσιο αυτό, οι επενδύσεις της εταιρείας στο δίκτυο εστιάζουν σε τρεις πυλώνες: στην ανάπτυξη ενός κορυφαίου χαρτοφυλακίου προϊόντων και υπηρεσιών, στην περαιτέρω ποιοτική και τεχνολογική αναβάθμιση των καταστημάτων και στην επέκταση της υποστήριξης που παρέχει ο ΟΠΑΠ στους πράκτορες διασφαλίζοντας ότι τα συμφέροντά του και εκείνα των πρακτόρων είναι ευθυγραμμισμένα.

3. Ανάπτυξη των ανθρώπων μας

Η Εταιρεία δίνει έμφαση στη δημιουργία μίας ομάδας υψηλών επιδόσεων αποτελούμενη τόσο από τους εργαζομένους της όσο και από τους πράκτορες. Οι Άνθρωποί μας έχουν ζωτική σημασία για την επιτυχία της Εταιρείας. Στόχος είναι η προσέλκυση νέων ανθρώπων με προσόντα, η περαιτέρω ανάπτυξη του υπάρχοντος δυναμικού μέσω ενός διευρυμένου προγράμματος εταιρικής ακαδημίας,

καθώς επίσης και η ανάπτυξη ισχυρότερων δεσμών των εργαζομένων με την εταιρεία μέσα από πρωτοβουλίες που περιλαμβάνουν συχνότερη αμφίδρομη εσωτερική επικοινωνία.

4. Δημιουργία προϊόντων και υπηρεσιών παγκόσμιων προδιαγραφών

Η Εταιρεία επιθυμεί να προσφέρει στους πελάτες ένα μεγάλο εύρος ελκυστικών προϊόντων όπου και όποτε το επιθυμούν. Στόχος είναι η βελτίωση των υφιστάμενων παιχνιδιών, ειδικά του αθλητικού στοιχηματισμού, και η εισαγωγή νέων και αναβαθμισμένων, μεταξύ των οποίων είναι τα VLTs, τα virtual games και οι συσκευές αυτόματης εξυπηρέτησης (SSBTs), ώστε να εξελιχθεί το παρεχόμενο χαρτοφυλάκιο και να προσφέρει η εταιρεία μία ακόμα πιο ελκυστική παικτική εμπειρία στους πελάτες. Παράλληλα θα συνεχιστεί η διερεύνηση ποικίλων δυνατοτήτων αξιοποίησης της αυξανόμενης δύναμης του οπτικού (video) περιεχομένου σε όλο τον Όμιλο και νέες υπηρεσίες, πέραν των τυχερών παιχνιδιών, όπως αυτές της TORA DIRECT A.E., εισάγονται στο εταιρικό δίκτυο.

5. Αξιοποίηση των ψηφιακών και τεχνολογικών δυνατοτήτων

Ο μετασχηματισμός του ρόλου του διαδικτύου και της τεχνολογίας στον Όμιλο στοχεύει στο να εξασφαλιστεί μεγαλύτερη ταχύτητα και καλύτερος έλεγχος στην προσφορά των προϊόντων μας για τους πελάτες. Ο οργανισμός επενδύει σε ανθρώπους και συστήματα προκειμένου να έχει βελτιωμένες δυνατότητες, καθώς και υποδοχές για εύκολη ενσωμάτωση περιεχομένου και εφαρμογών, ώστε να προσφέρει βελτιωμένη ψηφιακή εμπειρία.

6. Δέσμευση στην κοινωνία

Ο ΟΠΑΠ διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στις κοινότητες όπου αναπτύσσει επιχειρηματική δράση τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Κύπρο. Υπηρετώντας πραγματικές ανάγκες και προβαίνοντας σε αποτελεσματικές παρεμβάσεις, η Εταιρεία αποτελεί ζωντανό και αναπόσπαστο κύτταρο της ελληνικής κοινωνίας. Με στόχο τη δέσμευση όλων των ενδιαφερόμενων μερών, υλοποιεί ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης στο οποίο συμμετέχουν οι άνθρωποι της Εταιρείας και οι πελάτες της, γεγονός που συμβάλλει στην περαιτέρω ενίσχυση της επικοινωνίας με τους πελάτες σε εθνικό και τοπικό επίπεδο.

Επιπρόσθετα, η Εταιρεία υιοθετεί και αναπτύσσει τα υψηλότερα πρότυπα ακεραιότητας και υπευθυνότητας, που αποτελούν μέρος της ολοκληρωμένη στρατηγικής για το Υπεύθυνο Παιχνίδι. Η διαρκής βελτίωση των πολιτικών και των διαδικασιών μας στον Όμιλο, η επένδυση στην εκπαίδευση για την προστασία των παικτών και την ενημέρωση για την προώθηση του Υπεύθυνου Παιχνιδιού, καθώς και η διεθνής αναγνώριση με τη χρήση σαφών Δεικτών Μέτρησης Απόδοσης πλαισιώνουν τη στρατηγική προσέγγιση αυτού του πυλώνα.

7. Ενίσχυση της δυναμικής της εταιρικής μας εικόνας

Το brand ΟΠΑΠ έχει ένα αξιοσημείωτο επίπεδο αναγνώρισης σε Ελλάδα και Κύπρο. Ωστόσο, η εταιρεία επιθυμεί να επεκτείνει την εμβέλεια και επίδραση της ταυτότητας του ονόματός της και του ήδη δυνατού λογότυπου «Ανθρωπάκι» διατηρώντας με αυτό τον τρόπο μια ισχυρή συναισθηματική σύνδεση με τους πελάτες. Σαφώς πρέπει να ληφθούν υπόψη οι υφιστάμενοι κίνδυνοι με στόχο:

- την ενίσχυση της αξιοπιστίας, διαφάνειας και εμπιστοσύνης στα παιχνίδια της Εταιρείας,
- την επισκόπηση των επιπέδων κέρδους για όλα τα παιχνίδια, και
- την επέκταση του υπάρχοντος προγράμματος, ώστε να ενισχύεται η δέσμευσή μας στο Υπεύθυνο Παιχνίδι.

8. Βελτίωση σχέσεων με το Κράτος, τη Ρυθμιστική Αρχή και άλλους αρμόδιους φορείς

Ο ΟΠΑΠ στοχεύει στη θεμελίωση της στενής συνεργασίας με την Κυβέρνηση, τη Ρυθμιστική Αρχή & άλλους οργανισμούς διατηρώντας ανοιχτό διάλογο με έμφαση στη λειτουργία σε σταθερό ρυθμιστικό περιβάλλον με σαφείς διαδικασίες και καλλιέργεια σχέσης συνεργασίας και εμπιστοσύνης σε καθημερινή βάση.

5. Μη χρηματοοικονομική κατάσταση – Έκθεση βιώσιμης ανάπτυξης

Οργανώνοντας την εταιρική υπευθυνότητα

Ο Όμιλος ΟΠΑΠ έχει υιοθετήσει και ακολουθεί μια ολιστική προσέγγιση για την Εταιρική Υπευθυνότητα, σύμφωνα με την οποία προβλέπεται ότι η ευθύνη της αφορά κάθε εργαζόμενο και κάθε ομάδα του Ομίλου και δεν αφορά μια μεμονωμένη ομάδα. Ωστόσο η διαχείριση των θεμάτων υπεύθυνης λειτουργίας, απαιτεί τη δημιουργία των κατάλληλων οργανωτικών δομών.

- Σε επίπεδο Δ.Σ., ο Πρόεδρος έχει τη συνολική ευθύνη για θέματα Εταιρικής Υπευθυνότητας, ενώ, σε οργανωτικό επίπεδο, ο Επικεφαλής Μονάδας (Chief Customer Officer) είναι αρμόδιος για να εντοπίζει τους στρατηγικούς κινδύνους, να ορίζει πρότυπα και στόχους και να επιβλέπει την επίδοση αναφορικά με την Εταιρική Υπευθυνότητα.
- Σε επιχειρησιακό επίπεδο, η Διευθύντρια της Ομάδας Εταιρικής Υπευθυνότητας είναι υπεύθυνη για τη συνεργασία με τις υπόλοιπες ομάδες του οργανισμού Ομίλου με στόχο τη διάχυση αρμοδιοτήτων, πολιτικών και πρακτικών σε θέματα Εταιρικής Υπευθυνότητας, ενώ συνεργάζεται στενά και με την Ομάδα Διαχείρισης Συστημάτων Ποιότητας
- Παράλληλα, έχουν οριστεί συγκεκριμένα στελέχη, υπεύθυνα για καίρια θέματα Εταιρικής Υπευθυνότητας, που οργανώνουν και υλοποιούν συγκεκριμένες προγράμματα και πρωτοβουλίες.

Λειτουργούμε σύμφωνα με διεθνώς αναγνωρισμένες καλές πρακτικές

Η επιδίωξη της λειτουργικής μας αποδοτικότητας, της ικανοποίησης των πελατών μας, της συνεχούς αυτοβελτίωσης καθώς και της διασφάλισης της περιβαλλοντικής και κοινωνικής μας υπευθυνότητας αποτελεί στρατηγική μας δέσμευση. Στο πλαίσιο αυτό έχουμε αναπτύξει και εφαρμόζουμε επιτυχώς ένα Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης για την Ποιότητα και τη διαχείριση της Περιβαλλοντικής και Κοινωνικής Υπευθυνότητας, τα οποία είναι πιστοποιημένα από τα εξής πρότυπα:

- Σύστημα Διαχείρισης Ποιότητας ISO 9001, πιστοποιημένο από τη Lloyd's Register Quality
- Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης ISO 14001, πιστοποιημένο από τη Bureau Veritas
- Σύστημα Κοινωνικής Υπευθυνότητας SA 8000, πιστοποιημένο από τη Bureau Veritas

Οι πολιτικές μας και τα θέματα ουσιαστικότητας

Η Εταιρική Υπευθυνότητα του Ομίλου αποτελείται από τους παρακάτω πέντε βασικούς τομείς, όπως προκύπτουν από εσωτερική ανάλυση και διάλογο με τους κοινωνικούς μας εταίρους, οι οποίοι συνθέτουν το πλαίσιο Εταιρικής Υπευθυνότητας. Το Πλαίσιο χρησιμοποιείται για να οργανώνουμε και να διαχειριζόμαστε με συστηματικό τρόπο όλα τα ζητήματα Εταιρικής Υπευθυνότητας. Σε καθέναν από τους τομείς Εταιρικής Υπευθυνότητας, αναγνωρίζουμε τα Ουσιώδη Θέματα μέσα από μια διαδικασία τεσσάρων σταδίων, όπως αυτά παρουσιάζονται παρακάτω:

Πλαίσιο Εταιρικής Υπευθυνότητας

Περιοχές	Ενδεικτικά Ουσιώδη Θέματα		
Εσωτερική Λειτουργία	Συμμόρφωση (Κώδικας)	Εταιρική Διακυβέρνηση	Καταπολέμηση Διαφθοράς
Προστασία Παικτών	Υπεύθυνο Παιχνίδι	Υπεύθυνη Επικοινωνία	Απόρρητο Πελατών
Φροντίδα Εργαζομένων	Θέσεις Εργασίας	Ισότητα και Δικαιοσύνη	Υγεία και Ασφάλεια
Στήριξη Κοινωνίας	Υπεύθυνες Αγορές	Δωρεές και Χορηγίες	Κατανάλωση Υλικών
Οικονομικά Αποτελέσματα/ Δίκτυο	Οικονομική Διαφάνεια	Ξέπλυμα Χρήματος	Συμμόρφωση Δικτύου

Συστήματα, πολιτικές και διαδικασίες

Ο Όμιλος έχει θεμελιώσει μια σειρά από Κώδικες, Πολιτικές και Διαδικασίες, στο πλαίσιο της εταιρικής του διακυβέρνησης, της συμμόρφωσης του με το κανονιστικό και ρυθμιστικό πλαίσιο που διέπει τη

λειτουργία του και το πιστοποιημένο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης (ISO 9001, ISO 14001, SA 8000). Πιο συγκεκριμένα:

- Ελληνικός Κώδικας Εταιρικής Διακυβέρνησης (έχει υιοθετηθεί από την εταιρεία)
- Κώδικας Δεοντολογίας και Επαγγελματικής Συμπεριφοράς
- Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας
- Πολιτική για την καταπολέμηση της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες και τη Χρηματοδότηση της Τρομοκρατίας
- Πολιτική Υπεύθυνου Παιχνιδιού
- Πολιτική Προμηθειών
- Περιβαλλοντική Πολιτική
- Πολιτική Ποιότητας
- Πολιτική Κοινωνικής Μέριμνας
- Ορισμός και Αξιολόγηση Περιβαλλοντικών Νομικών Απαιτήσεων
- Ορισμός και Αξιολόγηση Περιβαλλοντικών Πλευρών
- Ορισμός και Αξιολόγηση Κινδύνων για την Υγεία και Ασφάλεια
- Πολιτική Εταιρικής Υπευθυνότητας
- Πολιτική ανάπτυξης Έκθεσης Εταιρικής Υπευθυνότητας
- Πλαίσιο και Πολιτική Ασφάλειας Πληροφοριών Ομίλου

Προστασία παικτών

Αναγνωρίζουμε τη σημασία της υπεύθυνης διαχείρισης των δραστηριοτήτων μας, λόγω των πιθανών κινδύνων και των συνεπειών που μπορεί να προκύψουν από την υπέρμετρη συμμετοχή σε τυχερά παιχνίδια. Προς αυτή την κατεύθυνση, επιδιώκουμε να δημιουργήσουμε ένα περιβάλλον στο οποίο παρέχεται ασφαλής και αξιόπιστη εμπειρία σε όσους επιθυμούν να χρησιμοποιήσουν τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που προσφέρει η εταιρεία μας για την ψυχαγωγία τους. Ακολουθώντας πιστά το στρατηγικό πλαίσιο για το Υπεύθυνο Παιχνίδι του Διεθνούς Οργανισμού Λοταριών (World Lottery Association - WLA), έχουμε σχεδιάσει μια ολοκληρωμένη στρατηγική και κατ'επέκταση μια σειρά δράσεων που στόχο έχουν να προστατεύουν το κοινό, ιδίως τους ανηλίκους και τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, και να προλαμβάνουν την υπέρμετρη συμμετοχή στα τυχερά παιχνίδια. Σε αυτό το πλαίσιο, το Υπεύθυνο Παιχνίδι είναι το ασφαλές περιβάλλον, στο οποίο παρέχεται αξιόπιστη και επαρκής ενημέρωση αναφορικά με τα προϊόντα της εταιρείας και τους όρους χρήσης τους καθώς και πληροφόρηση αναφορικά με τις συνέπειες της υπέρμετρης ενασχόλησης με τα τυχερά παιχνίδια, στο καταναλωτικό κοινό. Το στρατηγικό πλαίσιο του Υπεύθυνου Παιχνιδιού, που αφορά τις εταιρείες ΟΠΑΠ

Α.Ε. και Ελληνικά Λαχεία Α.Ε., αντικατοπτρίζει το πλαίσιο που έχει υιοθετήσει ο Παγκόσμιος Οργανισμός Λοταριών (WLA – World Lottery Association) και συνίσταται στα παρακάτω στοιχεία:

Προσφορά στην κοινωνία

Ο Όμιλος αποτελεί διαχρονικά σταθερό υποστηρικτή της ελληνικής κοινωνίας και οικονομίας. Με εστίαση στη νέα γενιά, η στρατηγική Εταιρικής Υπευθυνότητας της εταιρείας βασίζεται στους πυλώνες της Υγείας, του Αθλητισμού και της Απασχόλησης, εξυπηρετώντας ουσιαστικές ανάγκες και υλοποιώντας αποτελεσματικές παρεμβάσεις.

Υγεία: Αναβαθμίζοντας την περίθαλψη των παιδιών μας

Με προτεραιότητα τη βελτίωση των συνθηκών ζωής των παιδιών, η ΟΠΑΠ Α.Ε. υλοποιεί από το 2014 το φιλόδοξο έργο της ανακαίνισης των δύο σημαντικότερων Παιδιατρικών Νοσοκομείων στην Ελλάδα, «Η Αγία Σοφία» και «Παναγιώτη & Αγλαΐας Κυριακού», που εξυπηρετούν ανάγκες παιδιών απ' όλη τη χώρα. Μέχρι σήμερα, η ΟΠΑΠ Α.Ε. έχει παραδώσει 8 Νοσηλευτικές Μονάδες, έκτασης 5.330 τ.μ. και δυναμικότητας 191 κλινών. Στις υπερσύγχρονες, πλέον, μονάδες έχουν γίνει σημαντικές κτιριακές και αισθητικές παρεμβάσεις, δημιουργώντας έναν ευχάριστο χώρο για τα παιδιά, τους γονείς τους, το νοσηλευτικό και ιατρικό προσωπικό.

Αθλητισμός: Χτίζοντας το μέλλον του αθλητισμού

Αποτελώντας ζωντανό κύτταρο του ελληνικού αθλητισμού, η ΟΠΑΠ Α.Ε. υλοποιεί το καινοτόμο πρόγραμμα «ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΑΚΑΔΗΜΙΕΣ», επενδύοντας πολύπλευρα στο μέλλον του αθλητισμού και στοχεύοντας να δημιουργήσει πρώτα σπουδαίους ανθρώπους και μετά μεγάλους αθλητές. Τα αποτελέσματα το προγράμματος μέχρι στιγμής είναι εντυπωσιακά. Συγκεκριμένα, υποστηρίζονται 125 ερασιτεχνικές ακαδημίες και 10.400 μικροί αθλητές σε 48 νομούς, ενώ παρέχεται πλήρης ασφαλιστική κάλυψη για τις αγωνιστικές δραστηριότητες και αθλητικός εξοπλισμός για τις προπονήσεις τους. Επίσης, ενισχύεται η κατάρτιση 450 προπονητών, μέσα από σεμινάρια που τους βοηθούν στην καλύτερη τεχνική και ψυχολογική υποστήριξη των παιδιών. Ακόμη, υποστηρίζονται 20.000 γονείς, με την επιστημονική ομάδα του προγράμματος να προσφέρει καθοδήγηση σχετικά με ψυχολογικά, παιδιατρικά και διατροφικά ζητήματα.

Απασχόληση: Δίνοντας νέα πνοή στην αγορά

Το πρόγραμμα «Επιχειρηματική Ανάπτυξη από τον ΟΠΑΠ» σχεδιάστηκε για να προσφέρει μια μοναδική προοπτική σε αναπτυσσόμενες μικρομεσαίες επιχειρήσεις, ώστε να εξελιχθούν, να διευρύνουν τους επιχειρηματικούς τους ορίζοντες και να συμβάλλουν στην τόνωση της οικονομίας και της απασχόλησης στην Ελλάδα. Οι επιχειρήσεις του προγράμματος θα έχουν πρόσβαση σε πολύτιμη πληροφόρηση, καθώς και σ' ένα σημαντικό επιχειρηματικό δίκτυο, που θα τις βοηθήσει να ξεπεράσουν εμπόδια και δυσκολίες, αλλά και να καινοτομήσουν και να δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας. Συγκεκριμένα, το πρόγραμμα φιλοδοξεί να δώσει στις επιχειρήσεις πρόσβαση σε αγορές, επενδύσεις και δανεισμό, αλλά και στρατηγική καθοδήγηση σε θέματα οικονομικής διαχείρισης, ανθρώπινου δυναμικού, branding και επικοινωνίας.

Περιβαλλοντικός Αντίκτυπος

Παρόλο που ο ΟΠΑΠ είναι μια εταιρεία που παρέχει υπηρεσίες, χωρίς ουσιαστικό περιβαλλοντικό αντίκτυπο, έχει αναπτύξει Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης πιστοποιημένο κατά ISO 14001, με σκοπό να διασφαλίσει ότι λειτουργεί με περιβαλλοντικά υπεύθυνο τρόπο. Στο πλαίσιο του συγκεκριμένου συστήματος διαχείριση, η ΟΠΑΠ Α.Ε.

- αναγνωρίζει τις περιβαλλοντικές πτυχές και τον αντίκτυπο του, καθώς και όλα τα εφαρμοστέα πεδία της Περιβαλλοντικής Νομοθεσίας και τις απαιτήσεις του ISO 14001,
- σχεδιάζει και εφαρμόζει πολιτικές και προγράμματα με στόχο να διαχειριστεί επιτυχώς τη συμμόρφωση και το περιβαλλοντικό του αποτύπωμα καθώς και να μειώσει τον αρνητικό του αντίκτυπο στο περιβάλλον,
- συνεχώς αξιολογεί την περιβαλλοντική του επίδοση και αναλαμβάνει διορθωτικές και βελτιωτικές δράσεις.

Φροντίδα εργαζομένων

Ο Όμιλος αναγνωρίζει ότι η επίτευξη των στρατηγικών των στόχων και η διατήρηση του ρυθμού ανάπτυξης του είναι συνυφασμένη με τους εργαζομένους του. Σε αυτό το πλαίσιο, δημιουργεί θέσεις εργασίας και προωθεί ένα εργασιακό περιβάλλον διαφάνειας, υπευθυνότητας, σεβασμού, ισότητας και ασφάλειας, ενώ παράλληλα προσφέρει εκπαιδευτικές και αναπτυξιακές ευκαιρίες στους εργαζομένους του. Οι προτεραιότητες του Ομίλου είναι να:

- δημιουργεί θέσεις εργασίας
- προσφέρει πρόσθετες παροχές
- διασφαλίζει την Υγεία και την Ασφάλεια στον χώρο εργασίας
- τηρεί τη δέσμευσή του για δικαιοσύνη και καταπολέμηση των διακρίσεων
- απορρίπτει την παιδική, καταναγκαστική και καταχρηστική εργασία
- εκπαιδεύει και να εξελίσει τους εργαζομένους του

- χρησιμοποιεί αποδοτικές στρατηγικές εσωτερικής επικοινωνίας

Σημαντικά αποτελέσματα

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται ενδεικτικοί δείκτες για το 2016, οι οποίοι αποτελούν μέρος της συνολικής μας επίδοσης. Το σύνολο των αποτελεσμάτων μας σε επίπεδο Εταιρικής Υπευθυνότητας θα παρουσιαστεί στο Integrated Report (χρηματοοικονομική και μη-χρηματοοικονομική έκθεση) που θα εκδώσει ο Όμιλος ΟΠΑΠ μέσα στο 2017.

Δείκτης	2016	2015	2014
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΑΙΚΤΩΝ			
Ενημέρωση εργαζομένων για το Υπεύθυνο Παιχνίδι (%)	100	100	100
Ενημέρωση Πρακτόρων για το Υπεύθυνο Παιχνίδι (%)	100	100	100
Κλήσεις στη γραμμή στήριξης του ΚΕΘΕΑ (αριθμός)	1.392	1.144	1.006
ΣΤΗΡΙΞΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ			
Δράσεις για την κοινωνία (αριθμός)	149	394	250
Κοινωνική Συνεισφορά (εκατ. €)	28	36	48
Κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας (MWh)	5.054,4	4.960,4	6.384,3
Κατανάλωση Νερού (m3)	9.501	10.404	7.647
Κατανάλωση Χαρτιού (tn)*	14,9	16,9	21,9
ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ			
Εργαζόμενοι (αριθμός)	973	831	650
Εργαζόμενοι πλήρους απασχόλησης (%)	99,7	97,0	99,8
Γυναίκες Εργαζόμενες (%)	42,86	44,6	48,0
Θανάσιμα ατυχήματα (αριθμός)	0	0	0

*Η κατανάλωση χαρτιού αναφέρεται σε προμήθεια χαρτιού

6. Παράθεση σημαντικών συναλλαγών του εκδότη με συνδεδεμένα προς αυτόν μέρη

Τα ποσά των εξόδων και εσόδων το 2016 και τα υπόλοιπα των απαιτήσεων και υποχρεώσεων στις 31.12.2016 για τον Όμιλο και την Εταιρεία, που έχουν προκύψει από συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη εμφανίζονται ως εξής:

Συναλλαγές Εταιρείας με συνδεδεμένες εταιρείες (απαλειφόμενες για σκοπούς ενοποίησης)

Εταιρεία	Έξοδα	Έσοδα	Υποχρεώσεις	Απαιτήσεις
	(Ποσά σε χιλιάδες ευρώ)			
ΟΠΑΠ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Α.Ε.	5.639	54	1.488	20.614
ΟΠΑΠ SPORTS LTD	1	503	-	-
ΟΠΑΠ ΚΥΠΡΟΥ LTD	-	26.695	-	6.461
ΟΠΑΠ INVESTMENT LTD	-	3.000	-	802
ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΛΑΧΕΙΑ Α.Ε.	-	6.202	0,4	2.864
ΙΠΠΟΔΡΟΜΙΕΣ Α.Ε.	-	456	-	495
TORA DIRECT Α.Ε.	-	37	-	29
TORA WALLET Α.Ε.	-	3	-	7

Συναλλαγές των εταιρειών του Ομίλου με τις συνδεδεμένες εταιρείες με αυτές (μη απαλειφόμενες για σκοπούς ενοποίησης)

	Έξοδα	Έσοδα	Αγορές παγίων	Υποχρεώσεις	Απαιτήσεις
	(Ποσά σε χιλιάδες ευρώ)				
Συνδεδεμένες εταιρείες	8.068	1.924	235	1.092	-

Συναλλαγές και υπόλοιπα με μέλη του Δ.Σ. και Διευθυντικά Στελέχη

(Ποσά σε χιλιάδες ευρώ)		ΟΜΙΛΟΣ	ΕΤΑΙΡΕΙΑ
Κατηγορία	Περιγραφή	01.01-31.12.2016	01.01-31.12.2016
ΔΙΕΥΘΥΝΤΙΚΑ ΣΤΕΛΕΧΗ	Μισθοί	8.895	7.259
	Λοιπές αποζημιώσεις & παροχές	285	207
	Κόστος Κοινωνικής Ασφάλισης	<u>759</u>	<u>475</u>
Σύνολο		9.939	7.941

(Ποσά σε χιλιάδες ευρώ)		ΟΜΙΛΟΣ	ΕΤΑΙΡΕΙΑ
Κατηγορία	Περιγραφή	01.01-31.12.2016	01.01-31.12.2016
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ	Μισθοί	<u>736</u>	<u>330</u>
Σύνολο		736	330

Από τις ανωτέρω συναλλαγές, οι συναλλαγές και τα υπόλοιπα με τις θυγατρικές εταιρείες έχουν απαλειφθεί από τα ενοποιημένα οικονομικά στοιχεία του Ομίλου.

7. Δήλωση Εταιρικής Διακυβέρνησης

Δήλωση Προέδρου σχετικά με την Εταιρική Διακυβέρνηση

Ο Ελληνικός Κώδικας Εταιρικής Διακυβέρνησης (ΕΚΕΔ) που εκδόθηκε από το Ελληνικό Συμβούλιο Εταιρικής Διακυβέρνησης (ΕΣΕΔ) τον Οκτώβριο του 2013 και υιοθετήθηκε από την Εταιρεία το 2014, εξακολούθησε να εφαρμόζεται κατά τη διάρκεια των οικονομικών ετών 2015 και 2016. Το Διοικητικό Συμβούλιο λαμβάνει σοβαρά υπόψη την ευθύνη του για την αποτελεσματική Εταιρική Διακυβέρνηση και την παράδοση της μακροπρόθεσμης αμοιβής των μετόχων και των ενδιαφερομένων, ενώ οι αποφάσεις λαμβάνονται με βάση αυτά τα δεδομένα. Είμαι στην ευχάριστη θέση να σας υποβάλω αναφορά άμεσα σχετικά με τις δραστηριότητες της Διακυβέρνησης της ΟΠΑΠ Α.Ε..

ΟΠΑΠ και Διακυβέρνηση

Το Διοικητικό Συμβούλιο πιστεύει ότι η εφαρμογή και η τήρηση υψηλών προτύπων διακυβέρνησης στηρίζουν τους επιχειρηματικούς στόχους μας και την προσπάθειά μας για δημιουργία και μεγιστοποίηση της αξίας των μετοχών. Παράλληλα, η αποτελεσματική διαχείριση της Εταιρείας με υπευθυνότητα και ακεραιότητα, θα βοηθήσει ώστε να επιδειχθεί ευθύνη και να διατηρηθεί η εμπιστοσύνη όλων των ενδιαφερομένων μερών. Βρισκόμαστε σε συνεχή επιδίωξη ανάπτυξης των πρακτικών μας και του πλαισίου διακυβέρνησης, ώστε να εξασφαλίσουμε ότι η διαφάνεια και η χρηστή διακυβέρνηση αποτελούν τους πυλώνες του Ομίλου σε όλα τα επίπεδα. Εκτός από τη συμμόρφωση με τις συμβουλές των ρυθμιστικών και διοικητικών οργάνων για τις βέλτιστες πρακτικές, το Διοικητικό Συμβούλιο επιθυμεί να διασφαλίσει ότι τα υψηλά ηθικά πρότυπα απεικονίζονται στην επιχειρηματική συμπεριφορά και νοοτροπία μέσω του Κώδικα Δεοντολογίας του Ομίλου ΟΠΑΠ, ο οποίος εγκρίθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο το 2015 και τροποποιήθηκε το 2016. Η Διοίκηση και οι εργαζόμενοι της Εταιρείας επιβεβαίωσαν εγγράφως ότι έχουν διαβάσει και κατανοήσει τον Κώδικα και ότι θα συμμορφώνονται με τις αρχές και τις διατάξεις του, όπως αυτές εκάστοτε ισχύουν.

Περαιτέρω, τον Μάιο του 2016, το Διοικητικό Συμβούλιο της Εταιρείας ενέκρινε το νέο Εσωτερικό Κανονισμό της Εταιρείας, ο οποίος έχει ως σκοπό τη ρύθμιση της οργάνωσης και της λειτουργίας της Εταιρείας, προκειμένου να διασφαλίζονται:

- α) η ακεραιότητα της επιχείρησης,
- β) η διαφάνεια της επιχειρηματικής δραστηριότητας,
- γ) ο έλεγχος της Διοίκησης της Εταιρείας και ο τρόπος λήψης αποφάσεων,

δ) η συμμόρφωση με τη νομοθεσία και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη Σύμβαση Παραχώρησης.

Οι εκθέσεις σχετικά με τη συμμόρφωση των εργαζομένων υπόκεινται σε εξέταση από την Επιτροπή Ελέγχου. Επιπλέον, η ΟΠΑΠ Α.Ε. εφαρμόζει πολιτική καταγγελιών στον Υπεύθυνο Κανονιστικής Συμμόρφωσης για παραβάσεις του Κώδικα Δεοντολογίας, υπηρεσία ανοικτής γραμμής επικοινωνίας για παράνομα τυχερά παιχνίδια και υπεύθυνο παιχνίδι, οι αναφορές της οποίας μπορούν να εξεταστούν από την Επιτροπή Ελέγχου. Οδεύοντας προς την επίτευξη του Οράματος μας για το 2020 και στη δημιουργία μια ενιαίας κουλτούρας στον ΟΠΑΠ, μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα στο τέλος της χρονιάς, και με την ενεργή συμμετοχή των εργαζομένων από όλο τον Όμιλο, πετύχαμε να ορίσουμε τις 4 βασικές μας αξίες, Διασκέδαση, Δυναμισμός, Πάθος, Ακεραιότητα. Στη διάρκεια της διαδικασίας αυτής, δημιουργήθηκε ένα δυναμικό σχέδιο δράσης προτεινόμενων ενεργειών με στόχο την επικοινωνία των αξιών μας. Και τώρα η Ομάδα (των Βασικών αξιών ή αρμόδια ομάδα) μας έχει ως αποστολή της να διασφαλίσει τις ενέργειες αυτές που θα υλοποιηθούν και θα δείξουν έμπρακτα ότι οι αξίες αυτές έχουν δυναμική παρουσία στη λειτουργία της εταιρείας μας.

Σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου

Η τρέχουσα και μελλοντική σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου παραμένει ένα ζήτημα στο οποίο εγώ και τα υπόλοιπα μέλη του Συμβουλίου αποδίδουμε ιδιαίτερη σημασία. Λαμβάνουμε διαρκώς υπόψη το σύνολο των συστάσεων του Κώδικα και στόχος μας είναι να συμμορφωθούμε με τις συστάσεις αυτές, χωρίς να διακυβεύεται η νοοτροπία που προάγει την επιτυχία της Εταιρείας μας. Επιπλέον, το Διοικητικό Συμβούλιο εμμένοντας στην εξασφάλιση της συμμόρφωσης με τις συστάσεις του Κώδικα, προχώρησε στο διαχωρισμό του ρόλου του Προέδρου από αυτόν του Διευθύνοντος Συμβούλου. Περαιτέρω, προκειμένου να διασφαλιστεί η διαφάνεια και η υπευθυνότητα απέναντι στους Μετόχους, υπάρχουν δύο μη εκτελεστικοί Αντιπρόεδροι.

Περαιτέρω, το Διοικητικό Συμβούλιο αποφάσισε να διευρύνει τις αρμοδιότητες της Επιτροπής Αμοιβών προσθέτοντας σε αυτές την αρμοδιότητα ορισμού νέων υποψήφιων Μελών του Διοικητικού Συμβουλίου. Το Καταστατικό της Επιτροπής Αμοιβών τροποποιήθηκε προκειμένου να συμπεριλάβει τις νέες αρμοδιότητες της Επιτροπής Αμοιβών και Διορισμών.

Αξιολόγηση και Διαχείριση Κινδύνων

Το Διοικητικό Συμβούλιο παρακολουθεί το επίπεδο κινδύνου μέσω της διαδικασίας αξιολόγησης σημαντικών κινδύνων του Ομίλου, η οποία υποστηρίχθηκε από το τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου, με τη συνεργασία της Μονάδας Διαχείρισης Κινδύνων και Ασφάλειας, παρουσιάστηκε στην Επιτροπή Ελέγχου και υποβλήθηκε στο Δ/ντα Σύμβουλο και Πρόεδρο. Διατηρούμε τη δέσμευσή μας για μεγαλύτερη και καλύτερη κατανόηση των βασικών κινδύνων που αντιμετωπίζει ο Όμιλος και οι

επιχειρηματικές του δραστηριότητες, και βελτιώνουμε συνεχώς την ανοχή μας απέναντι σε αυτούς τους κινδύνους.

Αξιολόγηση του Διοικητικού Συμβουλίου

Σύμφωνα με τον Κώδικα, οι εισηγμένες εταιρείες θα πρέπει να προβαίνουν σε αξιολόγηση, τουλάχιστον μία φορά κάθε δύο χρόνια με βάση μια προκαθορισμένη διαδικασία. Αυτό το έτος, το Διοικητικό Συμβούλιο πραγματοποίησε εσωτερικά την ετήσια αξιολόγησή του.

Ίσες ευκαιρίες εκπροσώπησης

Η ΟΠΑΠ Α.Ε. ως εργοδότης παρέχει ίσες ευκαιρίες, προάγει μια κουλτούρα ένταξης και διαφορετικότητας και δεσμεύεται να προωθεί την ισότητα μεταξύ των εργαζομένων, παικτών, συνεργατών και ευρύτερα στην κοινωνία. Το Διοικητικό Συμβούλιο επαναλαμβάνει την άποψή του ότι η στήριξη και η προώθηση της διαφορετικότητας, με την ευρύτερη έννοια, έχει συμβάλει στην επιτυχία της Εταιρείας μέχρι σήμερα. Μένει ακόμα να διασφαλιστεί στην πράξη ότι, κυρίως οι ιεραρχικά ανώτερες θέσεις των εκτελεστικών στελεχών της Εταιρείας είναι ανοιχτές σε νέους τρόπους σκέψης και πρέπει να περιλαμβάνει εργαζομένους με διαφορετικό παγκόσμιο υπόβαθρο που θα εισάγουν νέες ιδέες. Είναι πολιτική της ΟΠΑΠ Α.Ε. να λαμβάνει αποφάσεις σχετικά με τις προσλήψεις και την επιλογή, την αμοιβή, την επαγγελματική εξέλιξη και την εκπαίδευση, τις μεταθέσεις, προαγωγές και τα σχέδια διαδοχής αποκλειστικά με κριτήριο τα προσόντα, ήτοι τις δεξιότητες, την εμπειρία και την ικανότητα του κάθε ατόμου που σχετίζονται με την εργασία, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη το φύλο, η ηλικία, ο σεξουαλικός προσανατολισμός, οι οικογενειακές συνθήκες, η οικογενειακή κατάσταση, οι ειδικές ανάγκες, η θρησκεία, οι πολιτικές προτιμήσεις, η συμμετοχή σε σωματεία ή σε οποιαδήποτε άλλα συλλογικά όργανα που προστατεύονται από το εφαρμοστέο δίκαιο.

Κατά την 31η Δεκεμβρίου 2016:

- τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου είναι άνδρες και το 77% αυτών είναι ξένοι υπήκοοι (Ιταλοί, Τσέχοι, Ρώσοι, Γάλλοι, Ελβετοί, Κύπριοι, Βρετανοί).
- Το Top Management (Chairman, CEO, Chief Officers) αποτελείται από άνδρες και γυναίκες (78,6% και 21,4%, αντίστοιχα) και το 64,3% του Top Management είναι ξένοι υπήκοοι.
- το 27,1% των Team Directors & Team Heads είναι γυναίκες.

Επεξήγηση σχετικά με τη μη συμμόρφωση με τον Κώδικα

Το Συμβούλιο αναγνωρίζει ότι ο στόχος του Κώδικα είναι να διευκολύνει την επιχειρηματική επιτυχία της Διοίκησης με διαφανή και υπεύθυνο τρόπο. Ο Κώδικας δεν επιβάλλει ένα άκαμπτο σύνολο κανόνων και αναγνωρίζει ότι ορισμένες ενέργειες και συμπεριφορές δε σημαίνουν αυτομάτως κακή

οργανωτική διακυβέρνηση. Το Διοικητικό Συμβούλιο έχει εγκρίνει εξηγήσεις για τους ακόλουθους τομείς:

- Η σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου θεωρείται ικανοποιητική, εφόσον αποτελείται κατά πλειοψηφία από μη εκτελεστικά διοικητικά στελέχη από διάφορους κλάδους, εθνικότητες και ηλικίες.
- Η απαίτηση για προέγκριση του διορισμού του εκτελεστικού μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου ως μη εκτελεστικό μέλος σε άλλη μη συνδεδεμένη Εταιρεία καλύπτεται εν μέρει μέσω της διαδικασίας των ειδικών δηλώσεων των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου και της Εκτελεστικής ομάδας. Η συγκεκριμένη υποχρέωση τακτικής υποβολής των ειδικών δηλώσεων συμπεριλαμβάνεται επίσης στο νέο Κώδικα Δεοντολογίας (διαφορά σε σχέση με τις ειδικές πρακτικές 4.4. της Ενότητας «Καθήκοντα και συμπεριφορά των μελών του ΔΣ»).
- Η Επιτροπή Αμοιβών και Διορισμών (η οποία προήλθε από τη διεύρυνση των αρμοδιοτήτων της προϋφιστάμενης Επιτροπής Αμοιβών) αποτελείται από μη Εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, οι οποίοι είναι ανεξάρτητοι από εκτελεστικά καθήκοντα, συμπεριλαμβανομένων των δύο Αντιπροέδρων του Διοικητικού Συμβουλίου, και θεωρείται επαρκής για την εκπλήρωση του σκοπού της (διαφορά σε σχέση με τις ειδικές πρακτικές 4.6).

Το Διοικητικό Συμβούλιο μου έχει αναθέσει να επιβεβαιώσω ότι, με την επιφύλαξη των προηγούμενων δημοσιοποιήσεων, διασφαλίζεται η ανεξαρτησία της σκέψης και των ενεργειών του κάθε Συμβούλου και όλες οι αποφάσεις ελήφθησαν για την προώθηση της επιτυχίας της ΟΠΑΠ Α.Ε. στο σύνολό της.

Δήλωση Συμμόρφωσης με τον Κώδικα

Η Έκθεση Εταιρικής Διακυβέρνησης στις επόμενες σελίδες περιέχει μια περίληψη των κανονισμών διακυβέρνησης της Εταιρείας και των ρυθμιστικών εγγυήσεων που απαιτούνται βάσει του Κώδικα. Εκτός των όσων εξηγήθηκαν προηγουμένως, η Εταιρεία έχει συμμορφωθεί με τον Κώδικα (δηλαδή τις τρέχουσες νομικές απαιτήσεις και πρόσθετες προαιρετικές ορθές πρακτικές) κατά τη διάρκεια του έτους που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2016.

Kamil Ziegler, Πρόεδρος του Δ.Σ.

Έκθεση Εταιρικής Διακυβέρνησης

Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου

Η Εταιρεία ανήκει στις εταιρείες υψηλής κεφαλαιοποίησης στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών και ως εκ τούτου, απαιτείται η σύνταξη μιας Δήλωσης Εταιρικής Διακυβέρνησης η οποία θα περιέχει τις πληροφορίες που ορίζονται στην παρούσα Έκθεση. Η παρούσα Έκθεση συντάσσεται σύμφωνα με τον Ελληνικό Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης (Κώδικας) ο οποίος ισχύει για τις οικονομικές χρήσεις με έναρξη από τον Οκτώβριο του 2013 και μετά. Η παρούσα έκθεση καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο η Εταιρεία έχει εφαρμόσει τις βασικές αρχές του Κώδικα κατά τη διάρκεια του έτους που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2016 και κατά την ημερομηνία της παρούσας Έκθεσης.

A: Ηγεσία

A.1: Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Το Διοικητικό Συμβούλιο είναι το ανώτατο διοικητικό όργανο της Εταιρείας που διαμορφώνει κατά κύριο λόγο την πολιτική στρατηγικής και ανάπτυξης της Εταιρείας, ενώ εποπτεύει και ελέγχει τη διαχείριση και τη διοίκηση των εταιρικών υποθέσεων και την επιδίωξη του εταιρικού σκοπού της.

Το Διοικητικό Συμβούλιο είναι αρμόδιο να αποφασίζει για κάθε θέμα που αφορά τη διαχείριση του ενεργητικού, τη διοίκηση, την εκπροσώπηση και τη λειτουργία εν γένει της Εταιρείας, λαμβάνοντας όλα τα κατάλληλα μέτρα και τις αποφάσεις που βοηθούν την Εταιρεία στην επίτευξη των στόχων της. Αυτά τα ζητήματα τα οποία, σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου ή του Καταστατικού, εμπίπτουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Γενικής Συνέλευσης είναι εκτός της αρμοδιότητας του Διοικητικού Συμβουλίου. Το Διοικητικό Συμβούλιο θα έχει συγκεκριμένα την εξουσία να αποφασίζει για την έκδοση κάθε είδους χρεογράφων, με εξαίρεση εκείνων που από το νόμο υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Γενικής Συνέλευσης των Μετόχων. Το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί επίσης να αποφασίζει σχετικά με την έκδοση ομολογιών μετατρέψιμων σε μετοχές μετά από απόφαση της Γενικής Συνέλευσης των Μετόχων και την παροχή εξουσιοδότησης προς το Διοικητικό Συμβούλιο, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κ.Ν. 2190/1920, όπως ισχύει.

Τα ζητήματα του 2016 για τα οποία απαιτήθηκε η λήψη αποφάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου περιλαμβάνουν τα εξής:

- Σημαντικά επιχειρηματικά έργα,
- Συμμετοχές και σχέδια κεφαλαιακών δαπανών,
- Τελική έγκριση των ετήσιων προϋπολογισμών, επιχειρηματικών σχεδίων, οργανωτικής δομής, και προγράμματος διαφήμισης και χορηγιών,
- Έγκριση των οικονομικών καταστάσεων και των ανακοινώσεων των Μετόχων,

- Κεφαλαιακές πολιτικές και αλλαγές στις δυνατότητες δανεισμού ή στις συναλλαγές σε συνάλλαγμα,
- Θέματα κανονιστικής συμμόρφωσης και συναφείς πολιτικές,
- Σημαντικές συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη,
- Εξέταση και έγκριση των συστάσεων από τις Επιτροπές του Διοικητικού Συμβουλίου, και
- Προστασία εννόμων συμφερόντων της Εταιρείας

Συνεδριάσεις

Οι συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου έχουν διαμορφωθεί με τέτοιον τρόπο, ώστε να επιτρέπουν την ανοικτή συζήτηση. Το Διοικητικό Συμβούλιο συνεδριάζει τουλάχιστον μία φορά τον μήνα και καλεί επιπλέον συνεδριάσεις (περιλαμβανομένων των αποφάσεων μέσω τηλεφώνου, τηλεδιάσκεψης ή αλληλογραφίας) για την εξέταση ειδικών θεμάτων που ανήκουν στην αποκλειστική του αρμοδιότητα. Το 2016, έλαβαν χώρα δώδεκα τακτικές συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου (συν οκτώ πρόσθετες συνεδριάσεις δια περιφοράς). Έλαβαν χώρα οκτώ συνεδριάσεις της Επιτροπής Ελέγχου και πέντε συνεδριάσεις της Επιτροπής Αμοιβών και Διορισμών. Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τη συμμετοχή των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου σε προγραμματισμένες συνεδριάσεις Συμβουλίου και Επιτροπής.

Συμμετοχές σε Προγραμματισμένες Συνεδριάσεις κατά τη διάρκεια του 2016

Όνομα μέλους Δ.Σ.	Θέση	Παρουσία στο ΔΣ	Εκπροσώπηση στο ΔΣ	Επιτροπή Ελέγχου	Επιτροπή Αμοιβών και Διορισμών
Kamil Ziegler	Εκτελεστικός Πρόεδρος	12	-	-	-
Damian Cope	Διευθύνων Σύμβουλος	6 (*)	-	-	-
Σπυρίδων Π. Φωκάς	Α' Αντιπρόεδρος - Μη Εκτελεστικό	12	-	-	5
Pavel Horak	Β' Αντιπρόεδρος - Μη Εκτελεστικό (**)	11	1	-	5
Michal Houst	Μέλος - Εκτελεστικός Επικεφαλής Οικονομικής Μονάδας	12	-	-	-
Δημητράκης Ποταμίτης	Μέλος - Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό	12	-	8	-
Rudolf Jurcik	Μέλος - Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό	11	1	8	-
Igor Rusek	Μέλος - Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό	11	1	8	-
Χρήστος Κοπελούζος	Μέλος - Μη Εκτελεστικό	10	2	-	-
Pavel Saroch	Μέλος - Μη Εκτελεστικό (**)	11	1	-	5
Konstantin Yanakov	Μέλος - Μη Εκτελεστικό	-	12	-	-
Marco Sala	Μέλος - Μη Εκτελεστικό	1	11	-	-
Γεώργιος	Μέλος - Μη Εκτελεστικό	1	11	-	-

Μελισσανίδης					
--------------	--	--	--	--	--

Σημείωση:

Κατά το έτος 2016, οκτώ (8) επιπλέον συνεδριάσεις πραγματοποιήθηκαν δια περιφοράς, στις οποίες συμμετείχαν όλα τα μέλη.

(*) Από την 23.06.2016, ημερομηνία κατά την οποία ορίστηκε ως Διευθύνων Σύμβουλος

(**) Από την 02.03.2017, ορίστηκε Β' Αντιπρόεδρος του Δ.Σ. ο κ. Pavel Saroch σε αντικατάσταση του κ. Pavel Horak.

Ασφάλεια και αποζημιώσεις των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου

Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου επωφελούνται από τη διάταξη του Καταστατικού της εταιρείας που αφορά την αποζημίωσή τους. Κάθε άτομο, το οποίο είναι Στέλεχος της Εταιρείας ή και οποιασδήποτε Εταιρείας εντός της ΟΠΑΠ Α.Ε. από τον Οκτώβριο του 2013 κι έπειτα, επωφελείται από μια μονομερή πράξη αποζημίωσης όσον αφορά το κόστος υπεράσπισης των αξιώσεων κατά του ατόμου του και αστικής ευθύνης προς τρίτους. Επιπλέον, η ασφαλιστική κάλυψη αστικής ευθύνης των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου και των Στελεχών διατηρήθηκε καθ' όλη τη διάρκεια του έτους με έξοδα της Εταιρείας.

A.2: Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ

Υπάρχει σαφής διαχωρισμός των αρμοδιοτήτων μεταξύ του Προέδρου και του Διευθύνοντος Συμβούλου στο Καταστατικό της Εταιρείας και στον Εσωτερικό Κανονισμό. Και οι δύο ρόλοι είχαν ανατεθεί από το Διοικητικό Συμβούλιο και τη Γενική Συνέλευση σε ένα άτομο, όμως την 01.07.2016 ανέλαβε τη θέση και τα καθήκοντα του Διευθύνοντος Συμβούλου ο κ. Damian Cope, ενώ ο κ. Kamil Ziegler παρέμεινε Εκτελεστικός Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου.

Ο Πρόεδρος προεδρεύει όλων των συνεδριάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου, οργανώνει και διευθύνει το έργο αυτού, και αναφέρεται επ' αυτού στη Γενική Συνέλευση των Μετόχων.

Οι αρμοδιότητες του Προέδρου περιγράφονται ενδεικτικά κατωτέρω:

- Προεδρία του Δ.Σ. και διασφάλιση ότι οι συνεδριάσεις αυτού αποτελούν ένα φόρουμ στο οποίο ενθαρρύνονται ο ανοιχτός διάλογος και η αποτελεσματική συνεισφορά των επιμέρους μελών, ενώ αφιερώνεται επαρκής χρόνος σε βασικά ζητήματα,
- Ενθάρρυνση του διαλόγου μεταξύ της Εταιρείας, των μετόχων αυτής και άλλων ενδιαφερόμενων μερών, και διευκόλυνση της κατανόησης των ανησυχιών των μετόχων και άλλων ενδιαφερόμενων μερών από το Δ.Σ.,
- Επίβλεψη του εισαγωγικού προγράμματος, της ενημέρωσης και της στήριξης που παρέχεται στα μέλη του Δ.Σ.,
- Ηγετική θέση στην ετήσια αξιολόγηση της απόδοσης του Δ.Σ. και των Επιτροπών αυτού,
- Καθορισμός των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης (συμπεριλαμβανομένων των θεμάτων που ενδέχεται να έχουν προταθεί από τον Αντιπρόεδρο ή οποιοδήποτε άλλο μέλος του Δ.Σ.), ο προγραμματισμός των συνεδριάσεων με τρόπο ώστε να διασφαλίζεται η παρουσία της

πλειονότητας των μελών του Δ.Σ. και η έγκαιρη αποστολή στα μέλη του απαραίτητου υλικού για την υποβολή του διαλόγου και της λήψης αποφάσεων,

- Διασφάλιση της συμμόρφωσης του Δ.Σ. με τις υποχρεώσεις του απέναντι στους μετόχους, την Εταιρεία, τις εποπτικές αρχές, το νόμο και το Καταστατικό της Εταιρείας, και
- Εκπροσώπηση και δέσμευση της Εταιρείας, όταν εκδίδεται σχετική απόφαση του Δ.Σ..

A.3: Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΟΝΤΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ

Ο Διευθύνων Σύμβουλος επιφορτίζεται με όλες τις εξουσίες που είναι απαραίτητες για να ενεργεί εκ μέρους της Εταιρείας σε όλες τις περιστάσεις. Ασκεί τις εξουσίες αυτές εντός των ορίων του εταιρικού σκοπού, σύμφωνα με τους κανόνες που προβλέπονται από το νόμο και το Καταστατικό της Εταιρείας και βάσει των σχετικών αποφάσεων της Γενικής Συνέλευσης των Μετόχων και του Διοικητικού Συμβουλίου.

Σύμφωνα με το ρόλο του, ο Διευθύνων Σύμβουλος είναι επίσης υπεύθυνος για όλα τα τμήματα της Εταιρείας, διευθύνει τις εργασίες τους, λαμβάνει τις απαραίτητες αποφάσεις βάσει του πλαισίου που διέπει τις λειτουργίες της Εταιρείας, των εγκεκριμένων έργων και των προϋπολογισμών, των αποφάσεων του Δ.Σ., καθώς και του Επιχειρηματικού και Στρατηγικού Σχεδιασμού.

Οι αρμοδιότητες του Διευθύνοντος Συμβούλου περιλαμβάνουν ενδεικτικά:

- Εποπτεία της επιχειρηματικής και οικονομικής πολιτικής της Εταιρείας,
- Παρακολούθηση και ανάληψη ευθύνης για τα οικονομικά αποτελέσματα και την κερδοφορία της Εταιρείας,
- Παρακολούθηση της εσωτερικής οργάνωσης και λήψη κατάλληλων μέτρων για την προαγωγή και την αξιοποίηση του προσωπικού, προτείνοντας την έγκριση από το Δ.Σ. της κατάρτισης νέων κανονισμών και οργανογραμμάτων,
- Έγκριση πρόσληψης προσωπικού, κατά περίπτωση,
- Καθορισμός, σε συνεργασία με το Δ.Σ. και τα Διευθυντικά Στελέχη, των στρατηγικών στόχων της Εταιρείας,
- Καθορισμός των στόχων και των ΚΔΕ, καθώς και παρακολούθηση των επιδόσεων της Διοίκησης της Εταιρείας,
- Εξουσία ανάθεσης της καθημερινής διαχείρισης των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων της Εταιρείας σε κάθε ένα από τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής, ενεργώντας μεμονωμένα, από κοινού ή ως υποεπιτροπή,
- Εξουσία απόκτησης και διάθεσης επιχειρήσεων, και έγκρισης μη προϋπολογισθέντων έργων κεφαλαιουχικών δαπανών, σύμφωνα, σε κάθε περίπτωση, με το όριο ανά συναλλαγή που καθορίζεται από το Δ.Σ.,

- Εξουσία εκπροσώπησης και δέσμευσης της Εταιρείας έναντι τρίτων για την υπογραφή ενταλμάτων πληρωμής, τραπεζικών επιταγών, πληρωμή μισθών, ασφαλιστικών εισφορών, πληρωμή φόρων και τελών οποιασδήποτε φύσης στο Κράτος,
- Εξουσία δικαστικής και εξωδικαστικής εκπροσώπησης της Εταιρείας, και υπογραφής κάθε εγγράφου από ή προς την Εταιρεία, καθοδήγηση συμβούλων και εκκίνηση νομικών διαδικασιών εκ μέρους της Εταιρείας σχετικά με ζητήματα για τα οποία δεν απαιτείται περαιτέρω συλλογική εξουσία του Δ.Σ., σύμφωνα με το νόμο ή το Καταστατικό,
- Σε γενικές γραμμές, ο Διευθύνων Σύμβουλος ελέγχει τις καθημερινές λειτουργίες της Εταιρείας και επιβλέπει τον τρόπο με τον οποίο κάθε Μονάδα εκτελεί τα καθήκοντά της.

Εάν ο Διευθύνων Σύμβουλος απουσιάζει ή αδυνατεί να εκτελέσει τα καθήκοντά του, θα πρέπει να αντικατασταθεί από ένα πρόσωπο που διορίζεται με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου μετά από εισήγηση του Διευθύνοντος Συμβούλου.

A.4: ΜΗ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΑ ΜΕΛΗ Δ.Σ.

Τα μη εκτελεστικά μέλη του Δ.Σ. δεν ασκούν εκτελεστικά ή διοικητικά καθήκοντα, αλλά συνεισφέρουν συνδράμοντας το Δ.Σ. με τους ακόλουθους τρόπους:

- Κάνοντας εποικοδομητικό διάλογο και συνδράμοντας στην ανάπτυξη προτάσεων στρατηγικής,
- Εάν είναι απαραίτητο, υποβάλλοντας εκθέσεις, μεμονωμένα ή από κοινού, ανεξάρτητες από τις εκθέσεις του Δ.Σ., στις Γενικές Συνελεύσεις των Μετόχων,
- Εφόσον διοριστούν από το Δ.Σ., συμμετέχοντας σε Επιτροπές του Δ.Σ. ή άλλες ομάδες εργασίας ή ad hoc Επιτροπές, που συστήνονται από καιρού εις καιρόν, και εκτελώντας τα καθήκοντα που τους ανατίθενται στο πλαίσιο τέτοιων Επιτροπών,
- Παρέχοντας διεθνή και επιχειρησιακή εμπειρία και γνώση, και κατανόηση του παγκόσμιου οικονομικού γίνεσθαι και των τομέων στους οποίους δραστηριοποιείται ο ΟΠΑΠ, καθώς και των προκλήσεων που αντιμετωπίζει,
- Διαχειριζόμενα συγκρούσεις συμφερόντων.

Βιογραφικά σημειώματα μελών Δ.Σ.

Kamil Ziegler

Εκτελεστικός Πρόεδρος

Ο κ. Kamil Ziegler είναι ο Εκτελεστικός Πρόεδρος της ΟΠΑΠ Α.Ε.

Γεννήθηκε στην Ceska Lira της Δημοκρατίας της Τσεχίας. Το 1984 ο κ. Ziegler αποφοίτησε από τη Σχολή Εμπορίου του Οικονομικού Πανεπιστημίου της Πράγας. Το 1996 αποφοίτησε από το Southern Graduate School of Banking του Southern Methodist University στο Ντάλας του Τέξας.

Ξεκίνησε την επαγγελματική του καριέρα στην Κρατική Τράπεζα της Τσεχοσλοβακίας (State Bank of Czechoslovakia) και στη συνέχεια ανέλαβε πολλές διευθυντικές θέσεις ως κορυφαίο στέλεχος: εργάστηκε ως Εκτελεστικός Διευθυντής Οικονομικών στην Komerční Banka, στην Πράγα, και ως αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος και μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας του Τσεχικού Ταμιευτηρίου (Czech Savings Bank). Διορίστηκε επίσης, Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου και Διευθύνων Σύμβουλος του κρατικού πιστωτικού ιδρύματος Konsolidacní Banka, που είχε ως αντικείμενο την εξυγίανση και ενοποίηση του τραπεζικού τομέα της χώρας. Διετέλεσε Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου και Διευθύνων Σύμβουλος στην Raiffeisenbank Τσεχίας. Κατείχε επίσης τη θέση του Εκτελεστικού Διευθυντή Οικονομικών και μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου της ομάδας PPF. Ο τελευταίος διορισμός του, ήταν στη θέση του Διευθύνοντος Συμβούλου και πληρεξούσιου εκπροσώπου στην SAZKA, sazkova kancelár, του μεγαλύτερου τσέχικου οργανισμού κληρώσεων (λοταρία), όπου κατέχει μέχρι και σήμερα θέση μέλους στο Διοικητικό Συμβούλιο.

Ο κ. Ziegler έχει διατελέσει μέλος Διοικητικών Συμβουλίων πολλών εταιρειών στην Τσεχία και την Κύπρο. Είναι επίσης, Αντιπρόεδρος της Λέσχης Ανώτερων Στελεχών Οικονομικών Υπηρεσιών Τσεχίας.

Damian Core

Διευθύνων Σύμβουλος

Ο Damian Core ορίστηκε Διευθύνων Σύμβουλος και εκτελεστικό μέλος του Δ.Σ. της ΟΠΑΠ Α.Ε. με ημερομηνία έναρξης ισχύος των καθηκόντων του τον Ιούλιο 2016.

Ο κ. Core διαθέτει περίπου είκοσι έτη εμπειρίας στον κλάδο των τυχερών παιγνίων, έχοντας αναλάβει ανώτερους ρόλους τόσο σε δίκτυα λιανικής όσο και σε διαδικτυακές δραστηριότητες. Πριν ενταχθεί στον ΟΠΑΠ, ο Damian Core ήταν Γενικός Διευθυντής Διεθνών Δραστηριοτήτων και Διευθυντής Στρατηγικής Ομίλου της ηγέτιδας αγγλικής στοιχηματικής εταιρείας Ladbrokes Plc. Στη Ladbrokes ήταν υπεύθυνος για όλες τις δραστηριότητες στοιχηματισμού και τυχερών παιγνίων εκτός Ηνωμένου Βασιλείου, σε κανάλια λιανικής αλλά και σε ψηφιακά κανάλια. Ο ίδιος ήταν αρμόδιος για ρυθμισμένες δραστηριότητες στην Ισπανία, το Βέλγιο, τη Δανία, την Ιρλανδία και την Αυστραλία.

Επίσης, διετέλεσε μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Sportium Aruestas Deportivas, ισπανικής κοινοπραξίας αθλητικού στοιχηματισμού με τον Όμιλο Cirsa. Στο παρελθόν είχε διατελέσει Επικεφαλής Τεχνολογιών Πληροφορικής και Γενικός Διευθυντής Ηλεκτρονικού Εμπορίου του Ομίλου Gala Coral, του κορυφαίου αγγλικού φορέα εκμετάλλευσης δραστηριοτήτων στοιχηματισμού, μπίνγκο και καζίνο.

Επίσης, κατείχε ανώτερες διοικητικές θέσεις στις Rank Group Plc και Blue Square.

Ο κ. Core είναι πτυχιούχος Νομικής του Πανεπιστημίου Bristol του Ηνωμένου Βασιλείου.

Σπυρίδων Φωκάς του Παναγιώτη

Αντιπρόεδρος Α', Μη Εκτελεστικό Μέλος

Γεννήθηκε στον Πειραιά, όπου και ολοκλήρωσε τις γυμνασιακές του σπουδές φοιτώντας στην Ιωνίδειο Πρότυπο Σχολή.

Το 1977 αποφοίτησε από τη Νομική Σχολή του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, ενώ την περίοδο 1977-1978 πραγματοποίησε μεταπτυχιακές σπουδές στο Ναυτικό Δίκαιο στο Πανεπιστήμιο University College του Λονδίνου.

Δικηγόρος και μέλος του Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιά από το 1980. Ασκεί τη δικηγορία με εξειδίκευση στους τομείς του ναυτικού και εταιρικού δικαίου.

Είναι μέλος της Ελληνικής Ένωσης Ναυτικού Δικαίου και από το έτος 2005 μέλος του Δ.Σ. και Νομικός Σύμβουλος της εισηγμένης στο Χρηματιστήριο Αξιών της Νέας Υόρκης εταιρείας Aegean Marine Petroleum Network Inc.

Pavel Horak

Μη Εκτελεστικό Μέλος

Ο κ. Pavel Horak είναι εταίρος και Επικεφαλής Επενδύσεων της EMMA Capital. Ο κ. Horak ταυτόχρονα εκπροσωπεί την EMMA Capital στο Δ.Σ. του Ομίλου Sazka, του βασικού επενδυτή της Emma Delta. Πριν αρχίσει να εργάζεται για την EMMA Capital, από το 2012, είχε διατελέσει Γενικός Οικονομικός Διευθυντής του Ομίλου Home Credit, ενώ προηγουμένως, από το 2006, είχε διατελέσει Γενικός Οικονομικός Διευθυντής του Ομίλου PPF.

Ο κ. Horak απέκτησε εμπειρία σε θέματα οικονομικής διαχείρισης κατά τη θητεία του ως Ελεγκτής στην Deloitte & Touche, και ως Γενικός Οικονομικός Διευθυντής στην TV NOVA, κατά τα έτη 2001-2006. Είναι απόφοιτος του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Masaryk του Brno της Τσεχίας και της Σχολής Οικονομικών του Οικονομικού Πανεπιστημίου της Πράγας.

Michal Houst**Εκτελεστικό Μέλος**

Ο Michal ξεκίνησε την επαγγελματική του καριέρα στην εταιρεία JM Engineering ως Οικονομικός Διευθυντής, προτού μεταβεί στον Όμιλο PPF ως Οικονομικός Αναλυτής με εστίαση στην τραπεζική χρηματοδότηση και στην καταναλωτική πίστη.

Το 2010 έγινε Επικεφαλής Τραπεζικός Αναλυτής στην PPF Ρωσίας, με επίκεντρο αρμοδιοτήτων στη Nomos Bank, συμβάλλοντας στην επιτυχημένη Πρώτη Δημόσια Προσφορά και όντας υπεύθυνος για την προετοιμασία όλης της οικονομικής μονάδας. Αργότερα ορίστηκε Υπεύθυνος Διαχείρισης Έργων, αρμόδιος για πληθώρα προγραμμάτων ανάπτυξης και αναδιάρθρωσης μέσα στην Τράπεζα.

Το 2013 ανέλαβε τη θέση του Διευθυντή Επενδύσεων στον Όμιλο Emma και αποτέλεσε ένα από τα βασικά στελέχη που συνέβαλαν καταλυτικά στην ιδιωτικοποίηση του ΟΠΑΠ κατά τη διάρκεια του ίδιου έτους, συνεισφέροντας στην επιτυχή αναδιάρθρωσή του.

Χρήστος Κοπελούζος**Μη Εκτελεστικό Μέλος**

Ο κ. Κοπελούζος γεννήθηκε στην Αθήνα και σήμερα είναι Co CEO του Ομίλου Κοπελούζου ο οποίος δραστηριοποιείται επιχειρηματικά στους τομείς του Φυσικού Αερίου, των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας, της Παραγωγής και Συναλλαγής Ηλεκτρικής Ενέργειας, του Real Estate, των Συμβάσεων Παραχώρησης, των Αεροδρόμιων και των Τυχερών Παιχνιδιών.

Το 2002 ο κ. Κοπελούζος, ολοκλήρωσε τις σπουδές του στο Πανεπιστήμιο City/Business School, στον τομέα των Επενδύσεων και της Διαχείρισης Χρηματοοικονομικού Κινδύνου.

Γεώργιος Μελισανίδης**Μη Εκτελεστικό Μέλος**

Ο κ. Γεώργιος Μελισανίδης είναι Έλληνας επιχειρηματίας ο οποίος δραστηριοποιείται στο τομέα της ναυτιλίας, του εμπορίου πετρελαίου και των οικολογικών ναυτιλιακών υπηρεσιών.

Ο κ. Μελισανίδης είναι κάτοχος πτυχίου Ναυτιλιακών Σπουδών από το Southampton Solent University.

Marco Sala**Μη Εκτελεστικό Μέλος**

Ο κ. Marco Sala είναι Διευθύνων Σύμβουλος και μέλος του Δ.Σ. της International Game Technology PLC (IGT). Είναι υπεύθυνος για την εποπτεία της στρατηγικής κατεύθυνσης της εταιρείας, η οποία είναι εισηγμένη στο Χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης. Συνεργάζεται απευθείας με το Δ.Σ. και άλλα ανώτερα

διευθυντικά στελέχη για τον καθορισμό στόχων, στρατηγικών, σχεδίων και πολιτικών μεγάλης εμβέλειας.

Από τον Απρίλιο του 2009 έως τον Απρίλιο του 2015, ο κ. Sala διετέλεσε Διευθύνων Σύμβουλος της GTECH S.p.A. (γνωστή παλαιότερα ως Όμιλος Lottomatica) και ήταν υπεύθυνος για την επίβλεψη όλων των τομέων της εταιρείας, συμπεριλαμβανομένων του τομέα Αμερικής, του Διεθνούς τομέα, του τομέα της Ιταλίας και του τομέα Προϊόντων και Υπηρεσιών. Ξεκίνησε να εργάζεται στην GTECH S.p.A. ως Γενικός Διευθυντής το 2003 και από τότε διετέλεσε μέλος του Δ.Σ.

Τον Αύγουστο του 2006, διορίστηκε Διευθύνων Σύμβουλος, αρμόδιος για τις δραστηριότητες της εταιρείας στην Ιταλία και άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Προηγουμένως είχε διατελέσει Διευθύνων Σύμβουλος της Buffetti, ηγέτιδας αλυσίδας καταστημάτων λιανικής πώλησης εξοπλισμού γραφείου της Ιταλίας. Πριν από την Buffetti, ο κ. Sala υπηρέτησε ως επικεφαλής της ιταλικής Διεύθυνσης του Καταλόγου Επιχειρήσεων για τη SEAT Pagine Gialle. Αργότερα προήχθη σε επικεφαλής της Διεύθυνσης Καταλόγου Επιχειρήσεων, με ευθύνη για μια σειρά από διεθνείς εταιρείες όπως η Thomson (Μεγάλη Βρετανία), η Euredit (Γαλλία) και η Kompass (Ιταλία). Νωρίτερα είχε εργαστεί ως επικεφαλής της Διεύθυνσης Ανταλλακτικών στη Magneti Marelli (μια εταιρεία του ομίλου Fiat) και λίγο αργότερα έγινε επικεφαλής της Διεύθυνσης Λιπαντικών της ίδιας εταιρείας.

Επιπρόσθετα, κατείχε διάφορες θέσεις στο marketing της Kraft Foods. Ο κ. Sala αποφοίτησε από το τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων και Οικονομικών του Πανεπιστημίου Bocconi του Μιλάνου.

Pavel Saroch

Αντιπρόεδρος Β', Μη Εκτελεστικό Μέλος

Αποφοίτησε από το Οικονομικό Πανεπιστήμιο της Πράγας.

Με ειδίκευση στις Τραπεζικές Επενδύσεις και στην Οικονομική Διαχείριση Επιχειρήσεων από το 1995, έχει αναλάβει διευθυντικές θέσεις σε χρηματιστηριακές εταιρείες, όπως η Ballmaier & Schultz CZ και η Prague Securities. Από το 1999 έως το 2001, διετέλεσε μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της εταιρείας I.F.B., η οποία εξειδικεύεται στην παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών σε θέματα επιχειρηματικής οργάνωσης, οικονομικής διαχείρισης καθώς και διαχείρισης ιδιωτικών επενδυτικών σχεδίων. Το 2001, ορίστηκε Αναπληρωτής Πρόεδρος του Εποπτικού Συμβουλίου της ATLANTIK finanční trhy και στη συνέχεια έγινε μέλος του Διοικητικού της Συμβουλίου.

Ο κ. Saroch είναι μέλος των Διοικητικών Συμβουλίων της μητρικής εταιρείας KKCG του επενδυτικού Ομίλου KKCG SE καθώς και των επιμέρους θυγατρικών εταιρειών που ανήκουν στον Όμιλο. Είναι επίσης ο Επικεφαλής Επενδύσεων της KKCG.

Konstantin Yanakov**Μη Εκτελεστικό Μέλος**

Ο κ. Konstantin Yanakov είναι Γενικός Οικονομικός Διευθυντής του Ομίλου ICT.

Πριν από την ένταξή του στον Όμιλο ICT, κατείχε διάφορες θέσεις στην Τράπεζα MDM, ενώ, από το 2005, διατελούσε Γενικός Οικονομικός Διευθυντής της εταιρείας Polymetal.

Ο κ. Yanakov είναι μη εκτελεστικός Διευθυντής της εταιρείας Polymetal International plc και μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας Rigensis, του Οργανισμού Προγνωστικών Αγώνων Ποδοσφαίρου Α.Ε. (ΟΠΑΠ Α.Ε.), της εταιρείας O1 Properties Limited, της JSC “NPF Future” και της Tiscali S.p.A. Είναι πτυχιούχος Διεθνών Οικονομικών από την Ακαδημία Οικονομικών της Ρωσίας και κάτοχος Διδακτορικού Διπλώματος Οικονομικών από το Κρατικό Πανεπιστήμιο Διοίκησης της Ρωσίας. Το 2007, ο κ. Yanakov έλαβε πτυχίο MBA από το London Business School.

Rudolf Jurcik**Ανεξάρτητο μη Εκτελεστικό Μέλος**

Ο κ. Jurcik είναι Γάλλος πολίτης, γεννημένος στην Πράγα της Δημοκρατίας της Τσεχίας. Είναι παντρεμένος και έχει δύο παιδιά. Ο κ. Jurcik σπούδασε Αρχαίες, Ανατολικές Γλώσσες και Ιστορία στο Πανεπιστήμιο Charles IV της Πράγας.

Σήμερα, είναι Ιδιοκτήτης και Executive Director της εταιρείας Prestige Oblige, Private Management & Consultants FZ LLC στο Ντουμπάι. Έχει διατελέσει Διευθύνων Σύμβουλος της MAF Hospitality (Property) στο Ντουμπάι και ως Πρόεδρος του Ομίλου Oberoi International στο Νέο Δελχί. Έχει επίσης εργαστεί ως Ειδικός Σύμβουλος του Διευθύνοντος Συμβούλου του Ομίλου της Air France στο Παρίσι καθώς και Managing Director της Forte/Meridien Hotels στο Παρίσι.

Επιπλέον, ο κ. Jurcik έχει διατελέσει Senior Vice President της Meridien, με έδρα την Αθήνα. Έχει επίσης εργαστεί, ως Σύμβουλος Εξωτερικών Συναλλαγών και Εμπορίου της Γαλλίας και ως Chief Operating Officer του Casino Royal Evian της Γαλλίας.

Δημήτρης Ποταμίτης**Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος**

Ο κ. Ποταμίτης γεννήθηκε στην Κύπρο. Είναι απόφοιτος του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών (πρώην Α.Σ.Ο.Ε.Ε.).

Ξεκίνησε την επαγγελματική του σταδιοδρομία, το 1968, στην εταιρεία Pricewaterhouse Coopers International Limited (PwC) ως ελεγκτής (junior auditor), με εξειδίκευση στον έλεγχο των ναυτιλιακών εταιρειών και των τραπεζικών οργανισμών. Στην PwC, από το 1982 έως το 2004, ήταν

Partner- Επικεφαλής του γραφείου της εταιρείας με έδρα τον Πειραιά, ενώ κατά τα έτη 2004 έως 2008 συνεργάστηκε με την εταιρεία ως Σύμβουλος. Από 2008 έως και σήμερα ο κ. Ποταμίτης είναι Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Aegean Baltic Bank S.A., Πρόεδρος της Επιτροπής Ελέγχου και Μέλος της Επιτροπής Αμοιβών (από το 2012) της ανωτέρω τράπεζας.

Ο κ. Ποταμίτης εξειδικεύεται ως σύμβουλος σε θέματα που σχετίζονται με τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων ναυτιλιακών εταιρειών.

Είναι μέλος του Ελληνικού Σώματος Ορκωτών Λογιστών-Ελεγκτών.

Igor Rusek

Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος

Ο Δρ. Igor Rusek αποφοίτησε από τη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Basel της Ελβετίας, όπου πραγματοποίησε μεταπτυχιακές σπουδές στο Διεθνές Ιδιωτικό Δίκαιο. Διετέλεσε για πολλά χρόνια μέλος Διοικητικών Συμβουλίων σε διάφορους διεθνείς Ομίλους και διηύθυνε για δύο δεκαετίες, υπό την ιδιότητα αυτή, την οργάνωση του εσωτερικού ελέγχου, των λογιστικών προτύπων και της εταιρικής διακυβέρνησης σύμφωνα με τα ισχύοντα διεθνή πρότυπα.

Από το 1994 έως το 2001, συνεργάστηκε ως δικηγόρος με την εταιρεία Ορκωτών Λογιστών και Συμβούλων ATAG Ernst & Young, στην πόλη Basel της Ελβετίας.

Το 2001 ορίστηκε Συνέταιρος και Μέλος της Εκτελεστικής Επιτροπής της ATAG. Ταυτόχρονα, ο Δρ. Rusek είναι Διευθύνων Σύμβουλος της κορυφαίας ελβετικής Εταιρείας Συμβούλων με έδρα την Ευρώπη, ATAG PCS Ltd. Παράλληλα έχει την Προεδρία της ομάδας Συμμόρφωσης και Ελέγχου (Compliance Audit Team) η οποία είναι κυρίως υπεύθυνη για τους ελέγχους, τις διαδικασίες των Φορολογικών Ελέγχων και την Εταιρική Διακυβέρνηση σε επιχειρήσεις οι οποίες διαχειρίζονται από την ATAG.

Robert Chvátal

Μη Εκτελεστικό Μέλος

Την εκλογή του κ. Robert Chvátal ως Μη Εκτελεστικού Μέλους του Δ.Σ. της ΟΠΑΠ, σε αντικατάσταση και για το υπόλοιπο της θητείας του παραιτηθέντος Μη Εκτελεστικού Μέλους του Δ.Σ. της, κ. Konstantin Yanakov, αποφάσισε το Δ.Σ. της εταιρείας στην συνεδρίαση της 2ας Μαρτίου 2017.

B: Αποτελεσματικότητα

B.1: ΣΥΝΘΕΣΗ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Το Διοικητικό Συμβούλιο αποτελείται από δέκα μη-Εκτελεστικά μέλη και τρία Εκτελεστικά μέλη, τον Kamil Ziegler, Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου, τον Damian Core, Διευθύνοντα Σύμβουλο και τον Michal Houst, Επικεφαλής Οικονομικής Μονάδας. Πληροφορίες σχετικά με τα μέλη Διοικητικού Συμβουλίου και τον Εταιρικό Γραμματέα οι οποίοι θητεύουν κατά την ημερομηνία της παρούσας Έκθεσης παρουσιάζονται στη σελίδα 33. Πρόσθετα βιογραφικά στοιχεία είναι διαθέσιμα στην ιστοσελίδα της Εταιρείας.

B.2: ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ

Όλα τα μη-Εκτελεστικά μέλη επιβεβαιώνουν ότι είναι σε θέση να διαθέτουν επαρκή χρόνο για να ανταποκριθούν στις προσδοκίες του ρόλου και στην απαίτηση να γνωστοποιήσουν οποιαδήποτε πραγματική ή δυνητική σύγκρουση συμφερόντων.

B.3: ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ

Όλα τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου λαμβάνουν εγκαίρως εκθέσεις σχετικά με τα στοιχεία που προκύπτουν κατά τις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου, ώστε να ληφθούν δεόντως υπόψη τα στοιχεία πριν από τις συνεδριάσεις. Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου που δεν μπόρεσαν να παραστούν σε μια συγκεκριμένη συνεδρίαση κατά τη διάρκεια του έτους είχαν την ευκαιρία να επανεξετάσουν και να εγείρουν τυχόν ζητήματα επί των σχετικών ενημερωτικών εγγράφων.

Κάθε μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου έχει πρόσβαση στις συμβουλές και υπηρεσίες του Εταιρικού Γραμματέα, ενώ υπάρχει μια διαδικασία που επιτρέπει στα μέλη να λαμβάνουν ανεξάρτητες επαγγελματικές συμβουλές με έξοδα της Εταιρείας στο πλαίσιο της άσκησης των καθηκόντων τους.

Εταιρικός Γραμματέας

Ο Εταιρικός Γραμματέας διασφαλίζει ότι ακολουθούνται οι σωστές διαδικασίες του Διοικητικού Συμβουλίου και τηρούνται τα κατάλληλα αρχεία. Όλα τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου έχουν πρόσβαση στη Γραμματεία της Εταιρείας. Ο διορισμός και η παύση της Γραμματείας είναι θέματα της αποκλειστικής αρμοδιότητας του Προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου/Γενικού Διευθυντή.

B.4: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Αξιολόγηση Απόδοσης

Το Διοικητικό Συμβούλιο βρίσκεται σε συνεχή αναθεώρηση των διαδικασιών και της αποτελεσματικότητας του ίδιου και των Επιτροπών του όλη τη διάρκεια του έτους. Το Διοικητικό Συμβούλιο εκτελεί μια αυτοαξιολόγηση για την επίτευξη του προγράμματος δράσης που έχει συνταχθεί

στο πλαίσιο της ετήσιας έκθεσης για το προηγούμενο έτος. Η απόδοση κάθε Επιτροπής αξιολογείται με βάση τους στόχους της, οι οποίοι καθορίζονται στην αρχή κάθε οικονομικού έτους και σε σχέση με το αν επιτεύχθηκαν ή όχι οι στόχοι αυτοί. Η Εταιρεία εξετάζει την εισαγωγή τόσο ποιοτικών όσο και ποσοτικών κριτηρίων για την αξιολόγηση της απόδοσης του Διοικητικού Συμβουλίου και των Επιτροπών του.

Η αξιολόγηση της απόδοσης του Προέδρου αναλαμβάνεται από την Επιτροπή Αμοιβών και Διορισμών με συμβολή από τα υπόλοιπα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου. Ο Πρόεδρος αξιολογεί την απόδοση του κάθε μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου μέσω προσωπικών συζητήσεων. Η Επιτροπή Αμοιβών και Διορισμών εξετάζει επίσης την απόδοση των Εκτελεστικών Μελών του Διοικητικού Συμβουλίου.

B.5: ΕΠΑΝΕΚΛΟΓΗ ΜΕΛΩΝ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Σύμφωνα με τις συστάσεις του Κώδικα, όλα τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου εκλέγονται από τους Μετόχους με θητεία τεσσάρων ετών το μέγιστο. Η εν λόγω θητεία παρατείνεται αυτοδικαίως μέχρι την εκλογή των νέων μελών του Διοικητικού Συμβουλίου από την επόμενη τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων, σύμφωνα με τις ειδικότερες διατάξεις του Καταστατικού της Εταιρείας. Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου έχουν απεριόριστη δυνατότητα επανεκλογής και μπορούν να απομακρυνθούν ελεύθερα. Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου απομακρύνονται από τη Γενική Συνέλευση των Μετόχων. Η Γενική Συνέλευση μπορεί να αντικαθιστά οποιοδήποτε από τα εκλεγμένα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, ακόμη και πριν λήξει η θητεία τους.

Γ: Ευθύνη

Γ.1: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ

Το Διοικητικό Συμβούλιο είναι υπεύθυνο για την ακεραιότητα των ατομικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων της ΟΠΑΠ Α.Ε. και των οικονομικών καταστάσεων της Εταιρείας και αναγνωρίζει την ευθύνη του να παρουσιάσει μια δίκαιη, ισορροπημένη και κατανοητή αξιολόγηση της θέσης και των προοπτικών της ΟΠΑΠ Α.Ε.

Το Διοικητικό Συμβούλιο εκφράζει την ικανοποίησή του ότι οι οικονομικές καταστάσεις και οι αναφορές προς τους ρυθμιστές παρουσιάζουν μια δίκαιη, ισορροπημένη και κατανοητή αξιολόγηση της θέσης και των προοπτικών της ΟΠΑΠ Α.Ε..

Για να διευκολύνει την υποβολή οικονομικών αναφορών και τη σύνταξη των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, η Οικονομική Μονάδα διατηρεί μια σειρά λογιστικών και ταμειακών πολιτικών, πρακτικών και ελέγχων, με σκοπό τη διασφάλιση του προσδιορισμού και της γνωστοποίησης

των αλλαγών στα λογιστικά πρότυπα, και της εναρμόνισης των βασικών οικονομικών συστημάτων. Το τμήμα αποτελείται από ομάδες ενοποίησης και χρηματοοικονομικής λογιστικής, αλλά και από μια ομάδα τεχνικής υποστήριξης που αποτελείται από Ανώτερα Στελέχη της Οικονομικής Μονάδας, τα οποία μελετούν εξωτερικές τεχνικές εξελίξεις και ζητήματα λογιστικής πολιτικής.

Καθ' όλη τη διάρκεια του έτους η ΟΠΑΠ Α.Ε. διατηρεί μια συνεχή διαδικασία αξιολόγησης της διαδικασίας οικονομικής αναφοράς και της κατάρτισης των ενοποιημένων λογαριασμών. Οι βασικές αρχές κατάρτισης των ενοποιημένων λογαριασμών, ορίζονται στη σελίδα 81, υπό την ενότητα Λογιστικές Πολιτικές.

Μετά από εισήγηση της Επιτροπής Ελέγχου, το Διοικητικό Συμβούλιο συμφωνεί σε μια επιστολή με τους Ελεγκτές σε σχέση με τα αποτελέσματα του έτους και του εξαμήνου, καθώς και την έκθεση των Ελεγκτών για τις ευθύνες τους σχετικά με το έργο τους και την υποβολή εκθέσεων.

Πληροφορίες σχετικά με το επιχειρηματικό μοντέλο της ΟΠΑΠ Α.Ε. και τη στρατηγική της για τη δημιουργία και διατήρηση μακροπρόθεσμης ανάπτυξης και την ανταπόκριση στους δεδηλωμένους στόχους της Εταιρείας, παρατίθενται στην ενότητα Επιχειρηματική Στρατηγική της Ετήσιας Έκθεσης στη σελίδα 14.

Στη διαδικασία έγκρισης προστέθηκε ένα επιπλέον στάδιο, το οποίο περιλαμβάνει πρόσθετη εξέταση της Ετήσιας Έκθεσης, έτσι ώστε η ολομέλεια του Διοικητικού Συμβουλίου, ενεργώντας από κοινού, να μπορεί να επιβεβαιώσει ότι η Ετήσια Έκθεση ήταν δίκαιη, ισορροπημένη και κατανοητή.

Γ.2: ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

Το Διοικητικό Συμβούλιο έχει δημιουργήσει μια δομή διαχείρισης κινδύνων και ελέγχου με σκοπό να διαχειριστεί την επίτευξη των επιχειρηματικών στόχων. Έχει τη συνολική ευθύνη για το σύστημα εσωτερικού ελέγχου της ΟΠΑΠ Α.Ε. και για την αποτελεσματικότητά του εν λόγω συστήματος. Το σύστημα ακολουθεί τις οδηγίες του Ολοκληρωμένου Πλαισίου Εσωτερικού Ελέγχου COSO (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission) και της Διαχείρισης Κινδύνων και παρέχει λογική, αλλά όχι απόλυτη, ασφάλεια έναντι ουσιώδους ανακρίβειας ή ζημίας.

Το Διοικητικό Συμβούλιο τηρεί μια συνεχή διαδικασία αξιολόγησης του συστήματος εσωτερικού ελέγχου και εντοπισμού και διαχείρισης των κινδύνων. Η κρίση της Διοίκησης είναι απαραίτητη για την αξιολόγηση των ουσιωδών κινδύνων που αντιμετωπίζει η ΟΠΑΠ Α.Ε. στην επίτευξη των στόχων της, για τον προσδιορισμό των κινδύνων που θεωρούνται ανεκτοί, για την εκτίμηση της πιθανότητας υλοποίησης των κινδύνων αυτών, για τον εντοπισμό της ικανότητας της ΟΠΑΠ Α.Ε. να μειώσει τον

πιθανό αντίκτυπο των κινδύνων για την Εταιρεία και για τη διασφάλιση ότι το κόστος εφαρμογής συγκεκριμένων ελέγχων είναι ανάλογο προς το όφελός τους.

Το ελεγκτικό περιβάλλον της ΟΠΑΠ Α.Ε. υποστηρίζεται από τις αρχές της Επιχειρηματικής Δεοντολογίας που περιλαμβάνονται στον Εσωτερικό Κανονισμό, και από μια σειρά από πολιτικές και διαδικασίες ISO για την εταιρική, κοινωνική και περιβαλλοντική ευθύνη και την ασφάλεια των πληροφοριών. Άλλα βασικά στοιχεία της δομής εσωτερικού ελέγχου συνοψίζονται ως εξής:

- **Διοικητικό Συμβούλιο και Διοίκηση** - Το Διοικητικό Συμβούλιο εγκρίνει τη στρατηγική και εκτελεί συμβουλευτικό και εποπτικό ρόλο, ενώ την καθημερινή διοίκηση της Εταιρείας έχει αναλάβει ο Διευθύνων Σύμβουλος, με την υποστήριξη του Επικεφαλής Οικονομικής Μονάδας και της Εκτελεστικής Διοίκησης. Ο Διευθύνων Σύμβουλος και άλλα Στελέχη έχουν διαβιβάσει με σαφήνεια στο σύνολο του Ομίλου το όραμα, τη στρατηγική, το επιχειρησιακό μοντέλο, τις αξίες και τους επιχειρηματικούς στόχους της ΟΠΑΠ Α.Ε. και παρακολουθούν σε συνεχή βάση την εξέλιξη τους.
- **Οργανωτική Δομή** - Κατά τη διάρκεια του έτους που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2016, παρουσιάστηκε η νέα δομή της Εκτελεστικής Ομάδας Διοίκησης, καθώς και το νέο οργανόγραμμα της εταιρείας. Σε ολόκληρο τον οργανισμό, η επίτευξη των επιχειρηματικών στόχων και η δημιουργία κατάλληλων συστημάτων και διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων και εσωτερικού ελέγχου, ανήκουν στις ευθύνες των ιεραρχικών προϊσταμένων.
- **Προϋπολογισμός** - Υπάρχει μια ετήσια διαδικασία σχεδιασμού με την οποία οι λειτουργικοί προϋπολογισμοί (λειτουργικές και κεφαλαιακές δαπάνες) του επόμενου οικονομικού έτους, καταρτίζονται και εξετάζονται από το Διοικητικό Συμβούλιο. Καταρτίζονται, επίσης, μακροπρόθεσμα επιχειρηματικά σχέδια και εξετάζονται από το Διοικητικό Συμβούλιο σε ετήσια βάση.
- **Αναφορές Διοίκησης** - Υπάρχει ένα πλήρες σύστημα αναφορών Διοίκησης. Η οικονομική απόδοση της ΟΠΑΠ Α.Ε. και των επιμέρους λειτουργικών της μονάδων παρακολουθούνται σε σχέση με τον προϋπολογισμό σε μηνιαία βάση και ενημερώνονται από περιοδικές προβλέψεις. Τα στελέχη τμημάτων και τομέων διεξάγουν επίσης τακτικές μελέτες με τις διοικητικές τους ομάδες, οι οποίες περιλαμβάνουν αξιολόγηση των κυριότερων κινδύνων και ευκαιριών, τουλάχιστον μία φορά ετησίως.
- **Διαχείριση Κινδύνων** - Στο πλαίσιο της διαρκούς διαδικασίας κινδύνων και ελέγχου, οι λειτουργικές μονάδες ελέγχουν και αξιολογούν τους κινδύνους για την επίτευξη των επιχειρηματικών στόχων και η Επιτροπή Ελέγχου αξιολογεί τους σημαντικούς κινδύνους που θα μπορούσαν να επηρεάσουν την επίτευξη των εταιρικών στόχων. Προσδιορίζονται και υλοποιούνται δικλείδες ασφαλείας μαζί με τις ενέργειες που κρίνονται αναγκαίες. Μια περίληψη των σημαντικότερων κινδύνων που αντιμετωπίζει η ΟΠΑΠ Α.Ε. περιλαμβάνεται στην ενότητα

Επιχειρηματική Στρατηγική, στη σελίδα 14, ενώ οι λεπτομέρειες των σχέσεων της ΟΠΑΠ Α.Ε. και των κυριότερων κινδύνων της παρατίθενται στις σελίδες 9 έως 13.

- **Έλεγχοι Επιχειρηματικών Μονάδων** - Κάθε επιχειρηματική μονάδα διατηρεί ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου και διαχείρισης κινδύνων που αρμόζει στο δικό της επιχειρηματικό περιβάλλον. Οι έλεγχοι αυτοί θα πρέπει να είναι σύμφωνοι με τις πολιτικές του Ομίλου και να περιλαμβάνουν διαδικασίες διοικητικής εξουσιοδότησης, ώστε να εξασφαλίζεται ότι η ΟΠΑΠ Α.Ε. αναλαμβάνει δεσμεύσεις μόνο μετά από κατάλληλη έγκριση.
- **Έλεγχοι Συμμόρφωσης** - Ο Όμιλος διατηρεί ένα πρόγραμμα συμμόρφωσης, το οποίο περιλαμβάνει μια ανεξάρτητη και ανώνυμη τηλεφωνική γραμμή υπεύθυνου παιχνιδιού και μια τηλεφωνική γραμμή για καταγγελία παράνομων ιστοσελίδων τυχερών παιχνιδιών, συστηματικούς ελέγχους από το ΚΕΘΕΑ και την Επιτροπή παράνομων τυχερών παιχνιδιών αντίστοιχα, ετήσιους ελέγχους διαχείρισης ειδικά για την Εταιρεία Ελληνικά Λαχεία και για την πιστοποίηση συμμόρφωσης με τα συστήματα ISO, καθώς και εξειδικευμένη κατάρτιση σε συγκεκριμένους τομείς και λειτουργίες της Εταιρείας. Ο Κώδικας Δεοντολογίας του Ομίλου ΟΠΑΠ θεσπίζει μια διαδικασία υποβολής καταγγελιών, μέσω της οποίας δύναται να αναφερθεί οιαδήποτε παράβαση του Κώδικα Δεοντολογίας στην Επικεφαλής Κανονιστικής Συμμόρφωσης μέσω επίσημης έγγραφης ή προφορικής καταγγελίας ή ανωνύμως. Η Επικεφαλής Κανονιστικής Συμμόρφωσης αναμένεται να παρέχει στην Επιτροπή Ελέγχου τακτικές ενημερώσεις σχετικά με τους ελέγχους συμμόρφωσης του Ομίλου και συστάσεις για συνεχή βελτίωση, και
- **Παρακολούθηση** - Η αποτελεσματικότητα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου και διαχείρισης κινδύνων παρακολουθείται τακτικά μέσω ενός συνδυασμού ελέγχου διαχείρισης, αυτοαξιολόγησης, ανεξάρτητου ελέγχου μέσω ελέγχων διασφάλισης ποιότητας, περιβάλλοντος, υγείας και ασφάλειας, ρυθμιστικών ελέγχων, καθώς και ενός ανεξάρτητου εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου. Τα αποτελέσματα των αναφορών εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου υποβάλλονται στην Επιτροπή Ελέγχου, η οποία τα εξετάζει και λαμβάνει μέτρα για την αντιμετώπιση τυχόν σημαντικών προβλημάτων ελέγχου που έχουν εντοπιστεί. Η Επιτροπή Ελέγχου εγκρίνει, επίσης, ετήσια προγράμματα εσωτερικού ελέγχου και είναι υπεύθυνη για τη διεξαγωγή συνεχούς αναθεώρησης του συστήματος εσωτερικού ελέγχου και διαχείρισης κινδύνων εκ μέρους του Διοικητικού Συμβουλίου. Εντός του 2016, επιλέχθηκε το λογισμικό διακυβέρνησης, διαχείρισης κινδύνων και συμμόρφωσης Metricstream για την αυτοματοποίηση των εργασιών του εσωτερικού ελέγχου και ελέγχων κανονιστικής συμμόρφωσης. Η εφαρμογή του θα πραγματοποιηθεί το πρώτο εξάμηνο του 2017.

Το Διοικητικό Συμβούλιο επιβεβαιώνει ότι οι μελέτες για την καταλληλότητα και την αποτελεσματικότητα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου και διαχείρισης κινδύνων καθ' όλη τη διάρκεια της οικονομικής χρήσης έως την ημερομηνία έγκρισης της Ετήσιας Έκθεσης Διακυβέρνησης και των Χρηματοοικονομικών Αναφορών έχουν ολοκληρωθεί επιτυχώς.

Έκθεση της Ελεγκτικής Επιτροπής

Γ.3: ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΕΣ

Ελεγκτική Επιτροπή

Η Ελεγκτική Επιτροπή αποτελείται από τρία ανεξάρτητα και μη εκτελεστικά μέλη, τα οποία έχουν διαφορετικό, συμπληρωματικό υπόβαθρο.

Τα μέλη της Ελεγκτικής Επιτροπής είναι τα ακόλουθα:

1. Δημήτρης Ι. Ποταμίτης – Πρόεδρος

Ο κ. Ποταμίτης είναι μέλος του Σώματος Ελεγκτών Λογιστών Ελλάδος και πρώην συνétairos της ελεγκτικής εταιρείας PWC. Ο κ. Ποταμίτης ήταν επικεφαλής του γραφείου της PWC με έδρα τον Πειραιά για πάνω από 25 έτη. Ο κ. Πρόεδρος είναι επίσης Πρόεδρος της Ελεγκτικής Επιτροπής στην Τράπεζα Aegean Baltic Bank S.A. και μέλος της Επιτροπής Αμοιβών. Σπούδασε οικονομικά και λογιστική στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών (πρώην Α.Σ.Ο.Ε.Ε.). Είναι ειδικός στα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (Δ.Π.Χ.Α.) καθώς και στα Αμερικάνικα Πρότυπα (US GAAP). Ο Πρόεδρος δαπανά σημαντικό χρόνο για να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις των Επιτροπών και για να συναντηθεί με τα άλλα 2 μέλη της Ελεγκτικής Επιτροπής. Τα μέλη της Ελεγκτικής Επιτροπής αξιολογούν ετησίως το καταστατικό της Επιτροπής, ώστε να αντικατοπτρίζουν επαρκώς τις αρμοδιότητες της επιτροπής. Ο Πρόεδρος παρακολουθεί συνεχή προγράμματα εκπαίδευσης, κυρίως επί των Δ.Π.Χ.Α., ώστε να είναι ενημερωμένος για λογιστικά, ελεγκτικά και οικονομικά θέματα ανάπτυξης και απάτες. Η Επιτροπή τηρεί πρακτικά για όλες τις συνεδριάσεις και η γραμματέας δίδει προσχέδιο στα μέλη πριν αυτά οριστικοποιηθούν. Επιπλέον, η Επιτροπή συνεδριάζει με τη Διοίκηση με αρμοδιότητες για τους εξής τομείς: πληροφορική, φορολογικά, νομικά, διαχείριση κινδύνων, εταιρική συμμόρφωση και κώδικα δεοντολογίας.

Ο Πρόεδρος έχει συναντήσεις με τη Διοίκηση, τον εσωτερικό έλεγχο και τους εξωτερικούς ελεγκτές πριν από κάθε συνεδρίαση της Ελεγκτικής Επιτροπής ώστε να εντοπίσει τα θέματα που πρέπει να συζητηθούν στην Επιτροπή.

2. Dr. Igor Rusek – Μέλος

Ο κ. Rusek είναι απόφοιτος Νομικής του Πανεπιστημίου της Βασιλείας της Ελβετίας, Διευθύνων Σύμβουλος της Ελβετικής εταιρείας συμβούλων ATAG PCS LTD και Πρόεδρος της ομάδας Ελέγχου Συμμόρφωσης.

3. Rudolf Jurcik – Μέλος

Ο κ. Jurcik σπούδασε αρχαίες γλώσσες και ιστορία στο Πανεπιστήμιο της Πράγας και ήταν Σύμβουλος της Air France, Αντιπρόεδρος της Meridien και Γενικός Διευθυντής του Casino Royal Evian.

Η Ελεγκτική Επιτροπή έχει το δικαίωμα από το Διοικητικό Συμβούλιο να επικοινωνεί με οποιοδήποτε στέλεχος της εταιρείας και να ενημερώνεται για τις εταιρικές υποθέσεις της αρμοδιότητας της.

Η δραστηριότητα της Ελεγκτικής Επιτροπής κατά τη διάρκεια της χρήσης ήταν η εξής:

- Συναντήθηκε οκτώ (8) φορές στα κεντρικά γραφεία της Εταιρείας,
- Παρακολούθησε την επάρκεια και αποτελεσματικότητα του συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου,
- Αξιολόγησε και συζήτησε τις εκθέσεις του Εσωτερικού Ελέγχου με την επικεφαλής του Εσωτερικού Ελέγχου, κα. Μαρία Μέλλιου, ευρήματα και προτάσεις για βελτίωση της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης και την παρακολούθηση των δράσεων αποκατάστασης που λαμβάνονται από τη Διοίκηση,
- Αξιολόγησε το ετήσιο πρόγραμμα εσωτερικού ελέγχου (Annual Audit Plan),
- Κατανόησε σημαντικούς κινδύνους που αντιμετωπίζει η Εταιρεία, όπως:
  - Στρατηγικούς κινδύνους,
  - Λειτουργικούς κινδύνους,
  - Χρηματοοικονομικούς κινδύνους,
  - Κίνδυνοι συμμόρφωσης
- Καθόρισε ότι η Εταιρεία διαθέτει αποτελεσματικό πρόγραμμα κανονιστικής συμμόρφωσης, ύστερα από συζητήσεις με την υπεύθυνη κανονιστικής συμμόρφωσης,
- Επισκόπησε τις αναφορές των εξωτερικών ελεγκτών και ιδιαίτερα την Επιστολή προς τη Διοίκηση και συζήτησε την αποτελεσματικότητα του συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου και κινδύνων καθώς και τις προτάσεις τους για βελτίωση,
- Επισκόπησε τις συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη, ώστε να κατανοήσει τη διαδικασία έγκρισης και λογιστικής καταχώρησης των συναλλαγών αυτών,
- Συζήτησε με τους εσωτερικούς και εξωτερικούς ελεγκτές την αξιολόγηση του κινδύνου για ουσιώδεις ανακρίβειες,
- Ο Πρόεδρος της Ελεγκτικής Επιτροπής βρίσκεται σε συνεχή επικοινωνία με τον Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου και τους Ελεγκτές, και
- Εξέτασε παράπονα και καταγγελίες για παραβάσεις του Κώδικα Δεοντολογίας, χωρίς ωστόσο να αναφερθεί κάτι.

Συμπέρασμα

Ως αποτέλεσμα των ανωτέρω δραστηριοτήτων, πιστεύουμε ότι η Ελεγκτική Επιτροπή εκτέλεσε το ρόλο της και τις αρμοδιότητές της αποτελεσματικά. Καμία ασυνήθιστη συναλλαγή, παράνομη πληρωμή, παραβίαση του νόμου και των κανονισμών δεν υπέπεσε στην αντίληψη μας, οι οποίες θα μπορούσαν να επηρεάσουν τις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις. Επιπλέον, η Επιτροπή Ελέγχου πιστεύει ότι η Εταιρεία έχει θέσει πολιτικές και εσωτερικούς ελέγχους για την πρόληψη και εντοπισμό πιθανής απάτης και διατηρεί επαρκές σύστημα εσωτερικού ελέγχου και κινδύνων επί των οικονομικών αναφορών.

Δημήτρης Ι. Ποταμίτης, Πρόεδρος της Ελεγκτικής Επιτροπής

Δ: Αποδοχές

Δ.1: ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΑΙ ΣΥΝΙΣΤΩΣΕΣ ΑΠΟΔΟΧΩΝ

Το πρόγραμμα αμοιβών της Εταιρείας βασίζεται στην απόδοση και αποσκοπεί στην προαγωγή της καινοτόμου και επιχειρηματικής νοοτροπίας της ΟΠΑΠ Α.Ε. Μετά την ιδιωτικοποίηση του Ομίλου ΟΠΑΠ το 2013, το Διοικητικό Συμβούλιο έθεσε ως στόχο τη δημιουργία μιας πραγματικά πολυεθνικής Εταιρείας και, ως αποτέλεσμα αυτής της προσέγγισης, άνθρωποι διαφόρων εθνικοτήτων συνεργάζονται σε κάθε τομέα στον οποίο δραστηριοποιείται η ΟΠΑΠ Α.Ε.

Το επίπεδο και οι συνιστώσες των αποδοχών σε όλο το δίκτυο της ΟΠΑΠ Α.Ε. έχουν σχεδιαστεί για τη διευκόλυνση της κινητικότητας και πολυμορφίας σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι μισθολογικές κλίμακες βασίζονται στη συγκριτική αξιολόγηση και την ετήσια δομή των επιπρόσθετων αμοιβών της ΟΠΑΠ Α.Ε., ενώ προσφέρονται μακροπρόθεσμα κίνητρα και άλλες παροχές.

Λεπτομέρειες σχετικά με την πολιτική αποδοχών της Εταιρείας και το διακανονισμό της αμοιβής του Διοικητικού Συμβουλίου αναφέρονται παρακάτω:

ΕΚΘΕΣΗ ΑΠΟΔΟΧΩΝ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΟΥ Δ.Σ.

Η Επιτροπή Αμοιβών και Διορισμών όπως μετονομάστηκε με την από 26.05.2016 απόφαση του Δ.Σ, είναι επιφορτισμένη με τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τις αμοιβές που ενθαρρύνουν την καλή εξυπηρέτηση των πελατών μας, είναι δίκαιες για όλους τους υπαλλήλους μας και είναι προς το συμφέρον όλων των μετόχων μας.

Πρωταρχικός στόχος της Επιτροπής Αμοιβών & Διορισμών είναι να συνδράμει το Διοικητικό Συμβούλιο στην εκτέλεση των καθηκόντων του στους ακόλουθους τομείς:

- Διασφαλίζει ότι υφίστανται οι κατάλληλες διαδικασίες για την αξιολόγηση των αμοιβών του Προέδρου, των μη εκτελεστικών μελών του Δ.Σ., των εκτελεστικών μελών του Δ.Σ., των άμεσα αναφερόμενων στο Διευθύνοντα Σύμβουλο, των Επιτροπών του Δ.Σ. και του Διοικητικού Συμβουλίου στο σύνολό του,
- Διασφαλίζει ότι η Εταιρεία υιοθετεί, παρακολουθεί και εφαρμόζει κατάλληλες πολιτικές και διαδικασίες αμοιβών,
- Διασφαλίζει ότι οι γνωστοποιήσεις αναφορικά με τις αμοιβές ανταποκρίνονται στους στόχους γνωστοποιήσεων του Διοικητικού Συμβουλίου και σε όλες τις σχετικές νομικές απαιτήσεις, και
- Αξιολογεί τους υποψηφίους και προτείνει νέα μέλη για το Διοικητικό Συμβούλιο.

Η Διοικητική ομάδα μας είναι πολυεθνική και προσαρμόσιμη και, επομένως, οι βασικές αρχές της φιλοσοφίας μας περί αμοιβών είναι οι εξής:

- Απλότητα
- Σύμπλευση των Μετόχων
- Αμοιβή βάσει απόδοσης

Νέο καθεστώς αμοιβών

Υπήρξε μια θεμελιώδης αλλαγή νοοτροπίας όσον αφορά την προσέγγιση της Εταιρείας για τις αμοιβές:

- Πριν από την ιδιωτικοποίηση, η πολιτική της εταιρείας σε σχέση με τα μόνους βασιζόταν στη Συλλογική Σύμβαση Εργασίας, με καμία ειδική αναφορά στην ατομική απόδοση. Μετά την ιδιωτικοποίηση, το ενδιαφέρον έχει μετατοπιστεί προς τα συστήματα μόνους που δημιουργούν κίνητρα μέσω ειδικών ΚΡΙ (Ειδικός Δείκτης Απόδοσης). Τα καθιερωμένα κριτήρια περιλαμβάνουν ποσοτική συγκριτική αξιολόγηση με βάση τη συνολική απόδοση της εταιρείας, λαμβάνοντας υπόψη βασικές μετρήσεις παραγωγικότητας.
- Ισχύουν επίσης ποιοτικά κριτήρια, με έμφαση στις διοικητικές δεξιότητες, στην εκπαίδευση και ανάπτυξη των ομάδων εργασίας, παράδοση του έργου, εξωτερική επικοινωνία κ.λπ.

Αξίζει να σημειωθεί ότι τα μόνους και άλλοι διακανονισμοί μεταβλητών αμοιβών είναι συνήθης πρακτική για εταιρείες που είναι εισηγμένες στον δείκτη FTSE100. Η έρευνα δείχνει ότι το 99% των στελεχών που εργάζονται σε εταιρείες του δείκτη FTSE100 στο επίπεδο της Εκτελεστικής Επιτροπής και άνω έχει μια αναλογία μεταβλητών προς σταθερών αποδοχών η οποία υπερβαίνει το 1:1, ενώ αυτό δεν συμβαίνει στην Εταιρεία μας, η οποία δέχεται ως ανώτατο όριο αναλογία 1: 1 μόνο για τη θέση του Διευθύνοντος Συμβούλου.

Ζητήματα αποδόσεων για το 2016

- Λειτουργικά Κέρδη του Ομίλου, ύψους € 249 εκατομμυρίων, μείωση 17,7% για το 2016.
- Καθαρά έσοδα προ εισφορών (GGR) ύψους € 1.398 εκατομμυρίων μειωμένα κατά 0,2% έναντι του προηγούμενου έτους.
- Κέρδη προ φόρων, τόκων και αποσβέσεων (EBITDA) ύψους € 308 εκατομμυρίων μειωμένα κατά 18,5% έναντι του προηγούμενου έτους.

Αν και οι ετήσιοι χρηματοοικονομικοί στόχοι δεν επιτεύχθηκαν λόγω της αύξησης του συντελεστή εισφοράς επί των καθαρών εσόδων από 30% σε 35%, η Επιτροπή Αμοιβών και Διορισμών πρότεινε στο Διοικητικό Συμβούλιο να δοθεί ένα μπόνους σε διευθυντικά στελέχη εξαιτίας της εξαιρετικής επίδοσης τους. Το Διοικητικό Συμβούλιο αποφάσισε ότι η μη επίτευξη των ετήσιων στόχων δεν μπορεί να αποδοθεί στη μη ικανοποιητική απόδοση των προαναφερόμενων στελεχών και πρότεινε στη Γενική Συνέλευση των μετόχων να εγκρίνει την καταβολή μπόνους.

Ζητήματα αποδόσεων για το πρόγραμμα παροχών σε μετοχές 2014-2016

Την 1η Ιουλίου 2015, η ΟΠΑΠ Α.Ε. εισήγαγε πρόγραμμα επιβράβευσης ορισμένων εκ των βασικών διευθυντικών στελεχών της, ως κίνητρο απόδοσης, το οποίο προβλέπει την αμοιβή των δικαιούχων με κοινές μετοχές της Εταιρείας. Οι μετοχές απόδοσης είναι παροχές σε μετοχές των οποίων ο αριθμός που λαμβάνει τελικά ο δικαιούχος εξαρτάται από την εκπλήρωση καθορισμένων στόχων. Η εύλογη αξία κάθε μετοχής απόδοσης επιμετράται κατά την ημερομηνία της εκχώρησης, με βάση την εύλογη αξία των κοινών μετοχών και τις πιθανότητες επίτευξης των στόχων απόδοσης.

Ο αριθμός των μετοχών ανέρχεται συνολικά σε 406 χιλ.. Το κόστος που αντιστοιχεί στις μετοχές απόδοσης αναγνωρίζεται ως κόστος μισθοδοσίας στην Κατάσταση Συνολικού Εισοδήματος και στα Κέρδη εις νέον στην Κατάσταση Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων.

Αναφορικά με την εκπλήρωση του προγράμματος παροχών σε μετοχές, σημειώνεται ότι κατά την ημερομηνία λήξης του προγράμματος, την 31.12.2016, κανένας εκ των προκαθορισμένων στόχων δεν επιτεύχθηκε. Πιο συγκεκριμένα:

- Τα σωρευτικά Κέρδη προ φόρων, τόκων και αποσβέσεων (EBITDA) της τριετίας 2014-2016, δεν ανήλθαν στα προκαθορισμένα επίπεδα εξαιτίας κυρίως της αύξησης του συντελεστή εισφοράς επί των καθαρών εσόδων από 30% σε 35%, καθώς επίσης και της καθυστέρησης της έναρξης λειτουργίας των παιγνιομηχανημάτων (VLTs).
- Η τιμή της μετοχής την 31.12.2016, δεν ανήλθε στο προκαθορισμένο επίπεδο εξαιτίας όχι μόνο των όσων προαναφέρθηκαν αλλά και λόγω της συνεχούς υποαπόδοσης του ελληνικού χρηματιστηριακού δείκτη, λόγω των ελέγχων κεφαλαίων και της μεγάλης διάρκειας των διαπραγματεύσεων με τους πιστωτές.

Εν κατακλείδι, η Επιτροπή Αμοιβών και Διορισμών αξιολόγησε ότι το πρόγραμμα παροχών σε μετοχές 2014-2016 δεν έχει εκπληρωθεί, οπότε και ολοκληρώθηκε χωρίς τη διανομή μετοχών στους δικαιούχους.

Δ.2: ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΠΟΔΟΧΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Η Επιτροπή Αμοιβών και Διορισμών προεδρεύεται από τον Pavel Saroch, και αποτελείται από τρία μέλη. Όλα τα μέλη της επιτροπής είναι μη εκτελεστικά και θεωρούνται ανεξάρτητα από εκτελεστικά καθήκοντα (Pavel Saroch, μη εκτελεστικό μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου και Β' Αντιπρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου, Σπυρίδων Φωκάς, μη εκτελεστικό μέλος και Α' Αντιπρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου, και Pavel Horak, μη εκτελεστικό μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου), αλλά δεν είναι ανεξάρτητα όσον αφορά όλα τα κριτήρια του Κώδικα. Οι εισηγήσεις και οι εκθέσεις τους υποβλήθηκαν στο Διοικητικό Συμβούλιο για έγκριση

Ελπίζουμε ότι η έκθεση αυτή επιτυγχάνει τον στόχο της βελτίωσης της διαφάνειας και της σαφήνειας με βάση τις νέες απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων, και ότι μπορούμε να υπολογίζουμε στην υποστήριξή σας κατά την προσεχή Ετήσια Γενική Συνέλευση, τόσο για την πολιτική Αμοιβών όσο και για την απόφαση που έχουμε λάβει ως επιτροπή κατά τη διάρκεια του έτους.

Pavel Saroch, Πρόεδρος της Επιτροπής Αποδοχών

Ε: Σχέσεις με τους Μετόχους

Ε.1: ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΜΕΤΟΧΟΥΣ

Το Διοικητικό Συμβούλιο έχει δεσμευτεί για την αποτελεσματική επικοινωνία μεταξύ της Εταιρείας και των Μετόχων της. Τα εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και ο Διευθυντής Επενδυτικών Σχέσεων συναντώνται τακτικά με μετόχους, θεσμικούς επενδυτές και οικονομικούς αναλυτές, για να συζητήσουν θέματα που σχετίζονται με την επιχειρηματική στρατηγική της Εταιρείας και την τρέχουσα απόδοσή της. Ο Πρόεδρος του Δ.Σ., ο Διευθύνων Σύμβουλος και ο Επικεφαλής Οικονομικής Μονάδας λαμβάνουν μηνιαίες και ετήσιες ενημερώσεις σχετικά με εξελίξεις στις τιμές των μετοχών, σημαντικούς αγοραστές και πωλητές των μετοχών, ανάλυση από ομάδα εμπειρογνομόνων, απόψεις επενδυτών και εκθέσεις αναλυτών σχετικά με τον κλάδο και για την Εταιρεία ειδικότερα από το Τμήμα Επενδυτικών Σχέσεων. Τα σχόλια και οι παρατηρήσεις για τις παρουσιάσεις και τις περιοδεύουσες συναντήσεις με θεσμικούς επενδυτές παρουσιάζονται στα Εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και σε άλλα ιδιαίτερα ενδιαφερόμενα μη Εκτελεστικά μέλη. Το πρόγραμμα επενδυτικών σχέσεων περιλαμβάνει:

- Επίσημες παρουσιάσεις εξαμηνιαίων και ετήσιων αποτελεσμάτων και τριμηνιαίες ενδιάμεσες καταστάσεις πληροφόρησης,

- Τακτικές συναντήσεις μεταξύ θεσμικών επενδυτών και ανώτερων Διοικητικών Στελεχών, για να διασφαλιστεί ότι η επενδυτική κοινότητα λαμβάνει μια ισορροπημένη και ολοκληρωμένη εικόνα της απόδοσης της ΟΠΑΠ Α.Ε., των ζητημάτων που αντιμετωπίζει η ΟΠΑΠ Α.Ε. και τυχόν θεμάτων που προκαλούν ανησυχία στους επενδυτές
- Απάντηση σε ερωτήματα θεσμικών και ιδιωτών Μετόχων μέσω της ομάδας επενδυτικών σχέσεων της Εταιρείας, και
- Ένα τμήμα ειδικά για τους Μετόχους στην ιστοσελίδα της Εταιρείας.

Συνολικά, οι κύριες αρμοδιότητες της Διεύθυνσης Επενδυτικών Σχέσεων είναι να:

- Αναπτύσσει στρατηγικές και να εφαρμόζει πρωτοβουλίες σε θέματα επενδυτικών σχέσεων, για να στοχεύει και να προσελκύει επενδυτές και να αυξήσει την αξία των μετόχων.
- Επιτρέπει την αποτελεσματική αμφίδρομη επικοινωνία μεταξύ της ΟΠΑΠ Α.Ε. και της οικονομικής κοινότητας για την επίτευξη εύλογης αξιολόγησης.
- Φιλτράρει την κριτική της αγοράς προς τη Διοίκηση.

Το 2016, η Εταιρεία συμμετείχε σε δέκα διεθνείς επενδυτικές εκδηλώσεις και περιοδεύουσες εκθέσεις που αφορούσαν είτε τα τυχερά παιχνίδια είτε τις αναδυόμενες αγορές ή και την Ελλάδα - Νοτιοανατολική Ευρώπη. Η συχνότητα, η διάρκεια και η τοποθεσία των εν λόγω εκθέσεων, καθώς και το επίπεδο της συμμετοχής καθορίζεται στην αρχή του έτους.

Η Διεύθυνση Επενδυτικών Σχέσεων είναι πλήρως αφοσιωμένη στην επικοινωνία με την επενδυτική κοινότητα, ενώ η Ανώτατη Διοίκηση, συμπεριλαμβανομένου του Προέδρου, του Διευθύνοντος Συμβούλου, του Επικεφαλής Οικονομικής Μονάδας και βασικών στελεχών του Διοικητικού Συμβουλίου, είναι διατεθειμένη να συζητήσει θέματα διακυβέρνησης και στρατηγικής με τους βασικούς Μετόχους και θεσμικούς επενδυτές, αν παραστεί ανάγκη ενός τέτοιου διαλόγου.

E.2: ΕΤΗΣΙΑ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ

Η Ετήσια Γενική Συνέλευση παρέχει σε όλους τους Μετόχους την ευκαιρία να ψηφίσουν για τη λήψη αποφάσεων. Η Ετήσια Γενική Συνέλευση δίνει την ευκαιρία στα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου να συναντηθούν απευθείας με τους ιδιώτες επενδυτές. Παρίστανται τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, ενώ όλοι οι παρόντες Μέτοχοι έχουν την ευκαιρία να υποβάλουν ερωτήσεις στον Πρόεδρο, στους Προέδρους των Επιτροπών του Διοικητικού Συμβουλίου και στο Διοικητικό Συμβούλιο ως μονάδα.

Κατά την ψηφοφορία, κάθε μετοχή να έχει δικαίωμα μίας ψήφου. Τα αποτελέσματα της ψηφοφορίας ανακοινώνονται στο Χρηματιστήριο και δημοσιεύονται στην ιστοσελίδα της Εταιρείας αμέσως μετά την Ετήσια Γενική Συνέλευση. Κατά τα τελευταία τρία χρόνια, επιτεύχθηκε απαρτία άνω του 70%.

8. Μερισματική πολιτική της ΟΠΑΠ Α.Ε. - Διάθεση καθαρών κερδών

Αναφορικά με τη διανομή μερίσματος, η Διοίκηση της Εταιρείας λαμβάνοντας υπόψη της, μεταξύ άλλων, την πορεία της Εταιρείας, τις προοπτικές καθώς και τα επενδυτικά σχέδια, προτείνει τη διανομή μερίσματος ίσου με € 0,72 ανά μετοχή προ παρακράτησης φόρου (σύμφωνα με την κείμενη φορολογική νομοθεσία) έναντι € 0,40 ανά μετοχή το 2015.

Επιπροσθέτως, θα πρέπει να σημειωθεί ότι βάσει των αποτελεσμάτων του εξαμήνου 2016, το Διοικητικό Συμβούλιο της Εταιρείας ενέκρινε τη διανομή προμερίσματος € 0,12 ανά μετοχή με ημερομηνία προσδιορισμού δικαιούχων προμερίσματος (record date) την 14.10.2016. Επιπρόσθετα, η Έκτακτη Γενική Συνέλευση των Μετόχων της ΟΠΑΠ Α.Ε., η οποία έλαβε χώρα στις 21.06.2016, ενέκρινε τη διανομή (διάθεση) μέρους των κερδών παρελθουσών χρήσεων και αποφάσισε την καταβολή συνολικού μερίσματος € 0,57 ανά μετοχή. Δικαιούχοι είναι οι μέτοχοι της Εταιρείας που είναι εγγεγραμμένοι την Παρασκευή 24.06.2016 (ημερομηνία προσδιορισμού - record date).

Βάσει των προαναφερόμενων στοιχείων, το συνολικό μέρισμα (έναντι του μερίσματος χρήσης 2015) προ παρακράτησης φόρου, διαμορφώνεται ως ακολούθως:

	2016	2015
Προμέρισμα	0,1200	0,1700
Ειδικό μέρισμα	0,5700	0,0000
Τελικό μέρισμα	0,6000	0,2300
Συνολικό μέρισμα	1,2900	0,4000

9. Αριθμός και ονομαστική αξία μετοχών

Όλες οι μετοχές που έχουν εκδοθεί από την Εταιρεία είναι κοινές μετοχές.

Ο συνολικός εγκεκριμένος αριθμός κοινών μετοχών ήταν 319.000.000 στις 31.12.2016 με ονομαστική αξία € 0,30 ανά μετοχή (€ 0,30 το έτος 2015). Όλες οι εκδοθείσες μετοχές είναι πλήρως εξοφλημένες.

Δεν υπήρχαν μεταβολές στο μετοχικό κεφάλαιο της Εταιρείας κατά τη χρήση που έληξε την 31.12.2016.

10. Σημαντικά γεγονότα μετά τη λήξη της χρήσης 2016 και μέχρι την ημερομηνία ανακοίνωσης της ετήσιας οικονομικής έκθεσης

Σε συνέχεια της εισαγωγής του νέου Κανονισμού Διεξαγωγής Τυχερών Παιγνίων μέσω Παιγνιομηχανημάτων (VLTs) από την Επιτροπή Εποπτείας και Ελέγχου Παιγνίων (απόφαση υπ' αριθμ. 225/2/25.10.2016 που δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Αρ. Φύλλου 3528, τεύχος 20 την 01/11/2016), στις 11.01.2017 λειτούργησε το πρώτο κατάστημα παιγνιομηχανημάτων (Gaming Hall). Μέχρι σήμερα λειτουργούν συνολικά 49 καταστήματα, ενώ ένας εκ των βασικών στόχων της Διοίκησης είναι να πολλαπλασιαστούν στο προσεχές χρονικό διάστημα.

Στις 07.02.2017 η Εταιρεία ήρθε σε συμφωνία με την Τράπεζα Πειραιώς για την παράταση της συμβατικής διάρκειας του Ομολογιακού Δανείου ποσού € 75.000 χιλ., λήξεως την 03.04.2017, έως την 03.04.2018.

Σε συνέχεια της από 20.04.2015 απόφασης της Ετήσιας Τακτικής Γενικής Συνέλευσης των Μετόχων της ΟΠΑΠ Α.Ε. για την υλοποίηση προγράμματος αγοράς ιδίων μετοχών, η ΟΠΑΠ Α.Ε. προέβη από τις 08.02.2017 έως και τις 16.02.2017 σε αγορά 194.696 ιδίων μετοχών συνολικής αξίας κτήσης € 1.585 χιλ.. Συνολικά, η ΟΠΑΠ Α.Ε. κατέχει 1.182.501 ίδιες μετοχές.

Η ΟΠΑΠ Α.Ε με την από 28.02.2017 συνεδρίαση του Διοικητικού της Συμβουλίου, αποφάσισε την έκδοση κοινού ομολογιακού δανείου σύμφωνα με το ν.3156/2003 και τον Κ.Ν.2190/1920, ποσού εκατό εκατομμυρίων ευρώ (€100.000.000) κατ' ελάχιστον και έως διακοσίων εκατομμυρίων ευρώ (€200.000.000), τη διάθεση των ομολογιών μέσω δημόσιας προσφοράς και την εισαγωγή τους προς διαπραγμάτευση στην Κατηγορία Τίτλων Σταθερού Εισοδήματος της οργανωμένης αγοράς του Χρηματιστηρίου Αθηνών. Μετά την ολοκλήρωση της Δημόσιας Προσφοράς η οποία έλαβε χώρα από 15 έως 17 Μαρτίου 2017, σύμφωνα με το άρθρο 8 παρ. 1 του Ν. 3401/2005, όπως ισχύει, και το άρθρο 3 παρ. 5 της Απόφασης 19/776/13.02.2017 του Διοικητικού Συμβουλίου της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, στις 17.03.2017 η Εταιρεία ανακοίνωσε ότι διέθεσε συνολικά 200.000 κοινές ανώνυμες ομολογίες με ονομαστική αξία €1.000 εκάστη με συνέπεια την άντληση κεφαλαίων ύψους €200 εκ..

Η συνολική ζήτηση που εκδηλώθηκε εντός του εύρους απόδοσης από επενδυτές οι οποίοι συμμετείχαν στη Δημόσια Προσφορά ανήλθε σε € 421 εκατ. Η τελική απόδοση των Ομολογιών ορίστηκε σε 3,50%, το επιτόκιο των Ομολογιών σε 3,50% και η τιμή διάθεσης των Ομολογιών σε € 1.000 εκάστη, ήτοι 100% της ονομαστικής αξίας της.

11. Εναλλακτικοί Δείκτες Μέτρησης Απόδοσης (ΕΔΜΑ)

Ο Όμιλος παρουσιάζει ορισμένους Εναλλακτικούς Δείκτες Μέτρησης της Απόδοσης εκτός Δ.Π.Χ.Α. που απορρέουν από τις οικονομικές καταστάσεις και ιδιαίτερα το δείκτη «Καθαρός Δανεισμός / Κέρδη προ φόρων, τόκων και αποσβέσεων (EBITDA)». Ο δείκτης που ορίζεται και υπολογίζεται αναλυτικά κατωτέρω, χρησιμοποιείται ευρέως προκειμένου να παρουσιάσει τη σχέση κερδών με το επίπεδο δανεισμού του Ομίλου και τη δυνατότητα εξυπηρέτησης του χρέους. Οι Εναλλακτικοί Δείκτες Μέτρησης της Απόδοσης δε θα πρέπει να θεωρηθεί ότι υποκαθιστούν άλλα μεγέθη που έχουν υπολογισθεί σύμφωνα με τα οριζόμενα στα Δ.Π.Χ.Α..

(Ποσά σε χιλιάδες ευρώ)	01.01 - 31.12.2016	01.01 - 31.12.2015	Δ %
Κέρδη προ φόρων, τόκων και αποσβέσεων (EBITDA) / Καθαρά έσοδα προ εισφορών (GGR)	22,0%	26,9%	(18,3%)
Κέρδη μετά φόρων που αναλογούν σε Μετόχους της Εταιρείας / Καθαρά έσοδα προ εισφορών (GGR)	12,2%	15,1%	(19,1%)
Καθαρός Δανεισμός	108.166	(154.598)	(170,0%)
Συνολικός δανεισμός / Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων	35,6%	12,2%	191,1%
Καθαρός δανεισμός / Κέρδη προ φόρων, τόκων και αποσβέσεων (EBITDA)	0,4	(0,4)	(185,8%)

Δείκτης Κέρδη προ φόρων, τόκων και αποσβέσεων (EBITDA) ως ποσοστό % επί των καθαρών εσόδων προ εισφορών

Υπολογίζεται ως ο λόγος των Κερδών προ φόρων, τόκων και αποσβέσεων (EBITDA) της χρήσης προς τα Καθαρά έσοδα προ εισφορών (GGR) της χρήσης

Δείκτης Κέρδη μετά φόρων που αναλογούν σε Μετόχους της Εταιρείας ως ποσοστό % επί των καθαρών εσόδων προ εισφορών

Υπολογίζεται ως ο λόγος των Καθαρών Κερδών της χρήσης προς τα Καθαρά έσοδα προ εισφορών (GGR) της χρήσης.

Καθαρός Δανεισμός

Υπολογίζεται ως το άθροισμα Βραχυπρόθεσμων Δανείων πλέον Μακροπρόθεσμων Δανείων τέλους χρήσης μείον το υπόλοιπο του λογαριασμού «Διαθέσιμα και ταμειακά ισοδύναμα» τέλους χρήσης.

Συνολικός Δανεισμός / Ίδια Κεφάλαια

Υπολογίζεται ως ο λόγος του αθροίσματος Βραχυπρόθεσμων Δανείων πλέον Μακροπρόθεσμων Δανείων τέλους χρήσης προς το Σύνολο ιδίων κεφαλαίων τέλους χρήσης.

Καθαρός Δανεισμός / Κέρδη προ φόρων, τόκων και αποσβέσεων (EBITDA)

Υπολογίζεται ως ο λόγος του Καθαρού Δανεισμού (βλ. ανωτέρω) προς τα Κέρδη προ φόρων, τόκων και αποσβέσεων της χρήσης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΠΕΞΗΓΗΜΑΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΤΑΚΤΙΚΗ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΟΧΩΝ ΤΗΣ ΟΠΑΠ Α.Ε. ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 4 παρ. 7-8 ΤΟΥ Ν. 3556/2007

Η παρούσα επεξηγηματική έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου της Εταιρείας προς την Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων της περιλαμβάνει αναλυτικές πληροφορίες σύμφωνα με τις διατάξεις των παρ. 7 και 8 του άρθρου 4 του Ν. 3556/2007.

1. Διάρθρωση μετοχικού κεφαλαίου της Εταιρείας

Το μετοχικό κεφάλαιο της Εταιρείας ανέρχεται σε ενενήντα πέντε εκατομμύρια επτακόσιες χιλιάδες ευρώ (€ 95.700.000), διαιρούμενο σε τριακόσια δεκαεννέα εκατομμύρια (319.000.000) κοινές ονομαστικές, με δικαίωμα ψήφου, μετοχές, ονομαστικής αξίας τριάντα λεπτών του ευρώ (€ 0,30) εκάστη.

Το μετοχικό κεφάλαιο της Εταιρείας δεν μεταβλήθηκε κατά τη διάρκεια της χρήσης 01.01.2016 έως 31.12.2016.

Όλες οι μετοχές είναι εισηγμένες προς διαπραγμάτευση στην Αγορά Αξιών του Χρηματιστηρίου Αθηνών, στην κατηγορία Μεγάλης Κεφαλαιοποίησης.

Τα δικαιώματα των μετόχων της Εταιρείας, που πηγάζουν από τη μετοχή της, ισοδυναμούν με το ποσοστό συμμετοχής τους στο καταβλημένο μετοχικό κεφάλαιο. Κάθε μετοχή παρέχει όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που προβλέπει ο Νόμος και το Καταστατικό της και ειδικότερα:

- Το δικαίωμα συμμετοχής και ψήφου στη Γενική Συνέλευση της Εταιρείας.
- Το δικαίωμα επί του μερίσματος από τα ετήσια ή τα κατά την εκκαθάριση κέρδη της Εταιρείας καθώς επίσης και το δικαίωμα στη περιουσία της σε περίπτωση εκκαθάρισης. Μέρισμα δικαιούται κάθε μέτοχος ο οποίος αναφέρεται στο τηρούμενο από την Εταιρεία μητρώο μετόχων κατά την ημερομηνία προσδιορισμού δικαιούχων μερίσματος. Ο τρόπος και ο χρόνος καταβολής ανακοινώνεται από την Εταιρεία μέσω των μέσων ενημέρωσης που προβλέπονται στο Ν. 3556/2007 και τις οικείες αποφάσεις της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς. Το δικαίωμα είσπραξης του μερίσματος παραγράφεται και το αντίστοιχο ποσό περιέρχεται στο Ελληνικό Δημόσιο μετά την παρέλευση 5 ετών από το τέλος του έτους κατά το οποίο ενέκρινε την διανομή του η Γενική Συνέλευση.
- Το δικαίωμα προτίμησης σε κάθε αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Εταιρείας με μετρητά και την ανάληψη νέων μετοχών.
- Η Γενική Συνέλευση των μετόχων διατηρεί όλες τις αρμοδιότητες και εξουσίες της κατά τη διάρκεια της εκκαθάρισης (σύμφωνα με το άρθρο 46 του καταστατικού της). Η ευθύνη των μετόχων της Εταιρείας περιορίζεται στην ονομαστική αξία των μετοχών που κατέχουν.

- Το δικαίωμα λήψης αντιγράφου των οικονομικών καταστάσεων και των εκθέσεων των ορκωτών ελεγκτών και του Διοικητικού Συμβουλίου.

2. Περιορισμοί στη μεταβίβαση μετοχών της Εταιρείας

Η μεταβίβαση των μετοχών της Εταιρείας γίνεται όπως ορίζει ο νόμος και δεν υφίστανται περιορισμοί στη μεταβίβασή τους από το καταστατικό.

3. Σημαντικές άμεσες ή έμμεσες συμμετοχές κατά την έννοια των διατάξεων του Ν. 3556/2007

Οι μέτοχοι (φυσικά ή νομικά πρόσωπα), που βάσει δήλωσής τους έως την 31.12.2016, κατέχουν άμεσα ή έμμεσα ποσοστό μεγαλύτερο από 5% του συνολικού αριθμού των μετοχών της και των αντίστοιχων δικαιωμάτων ψήφου, παρατίθενται στον παρακάτω πίνακα:

Επωνυμία	Ποσοστό
Emma Delta Hellenic Holdings Limited	33,00%
The Baupost Group LLC	5,09%
Επενδυτικό Κοινό	61,91%

4. Κάτοχοι κάθε είδους μετοχών που παρέχουν ειδικά δικαιώματα ελέγχου

Δεν υφίστανται μετοχές της Εταιρείας που παρέχουν στους κατόχους τους ειδικά δικαιώματα ελέγχου.

5. Περιορισμοί στο δικαίωμα ψήφου

Δεν υφίστανται από τις διατάξεις του καταστατικού της Εταιρείας περιορισμοί των δικαιωμάτων ψήφου στους κατόχους αυτών.

6. Συμφωνίες μετόχων γνωστές στην Εταιρεία, που συνεπάγονται περιορισμούς στη μεταβίβαση μετοχών ή στην άσκηση δικαιωμάτων ψήφου

Δεν είναι γνωστή στην Εταιρεία η ύπαρξη συμφωνιών μεταξύ των μετόχων της, οι οποίες συνεπάγονται περιορισμούς στη μεταβίβαση των μετοχών της ή στην άσκηση δικαιωμάτων ψήφου που απορρέουν από τις μετοχές της.

7. Κανόνες διορισμού και αντικατάστασης Μελών του Διοικητικού Συμβουλίου και τροποποίησης του καταστατικού

Οι κανόνες που προβλέπει το καταστατικό της Εταιρείας για το διορισμό και την αντικατάσταση των Μελών του Διοικητικού Συμβουλίου της και την τροποποίηση των διατάξεων του καταστατικού δεν διαφοροποιούνται από τα προβλεπόμενα στον Κ.Ν. 2190/1920 όπως αυτός έχει τροποποιηθεί και ισχύει.

8. Αρμοδιότητα του Διοικητικού Συμβουλίου ή ορισμένων Μελών του για έκδοση νέων μετοχών ή την αγορά ιδίων μετοχών

Σύμφωνα με το άρθρο 8 του καταστατικού της Εταιρείας, με απόφαση της Γενικής Συνελεύσεως, η οποία υπόκειται στις διατυπώσεις δημοσιότητας του άρθρου 7β του Κ.Ν. 2190/1920 όπως ισχύει, μπορεί να εκχωρείται στο Διοικητικό Συμβούλιο το δικαίωμα, με απόφασή του που θα λαμβάνεται με πλειοψηφία των δύο τρίτων (2/3) τουλάχιστον του συνόλου των Μελών του, να αυξάνει το μετοχικό κεφάλαιο μερικά ή ολικά με την έκδοση νέων μετοχών, μέχρι το ποσό του κεφαλαίου που είναι καταβλημένο κατά την ημερομηνία που χορηγήθηκε στο Διοικητικό Συμβούλιο η εν λόγω εξουσία. Η εξουσία αυτή του Διοικητικού Συμβουλίου μπορεί να ανανεώνεται από τη Γενική Συνέλευση για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει την πενταετία για κάθε ανανέωση. Δεν έχει ληφθεί τέτοια απόφαση από τη Γενική Συνέλευση των μετόχων.

Σύμφωνα με το ίδιο άρθρο του καταστατικού, με απόφαση της καταστατικής Γενικής Συνέλευσης μπορεί να θεσπίζεται πρόγραμμα διάθεσης μετοχών στα μέλη του Δ.Σ. και στο προσωπικό της Εταιρείας, καθώς επίσης και των συνδεδεμένων με αυτή εταιρειών, με τη μορφή δικαιώματος προαίρεσης (option) απόκτησης μετοχών, με τους όρους και τις προϋποθέσεις της παρ. 13 του άρθρου 13 του Κ.Ν. 2190/1920, όπως ισχύει. Δεν έχει ληφθεί τέτοια απόφαση από τη Γενική Συνέλευση των μετόχων.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 16 του Κ.Ν. 2190/1920, όπως ισχύει, οι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών Εταιρείες μπορούν να αποκτούν ίδιες μετοχές, με απόφαση της Γενικής Συνελεύσεως των μετόχων τους, η οποία ορίζει τους όρους και τις προϋποθέσεις των προβλεπόμενων αποκτήσεων και, ιδίως, τον ανώτατο αριθμό μετοχών που είναι δυνατόν να αποκτηθούν και τη διάρκεια για την οποία χορηγείται η έγκριση. Η απόκτηση αυτών γίνεται με ευθύνη των Μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, με τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο νόμο. Δεν υπάρχει αντίθετη διάταξη στο καταστατικό της Εταιρείας. Η Ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων της 20.04.2015 αποφάσισε και καθόρισε τις λεπτομέρειες για την υλοποίηση προγράμματος αγοράς ιδίων μετοχών από την Εταιρεία μέσω του Χρηματιστηρίου Αθηνών μέχρι ποσοστού 5% επί του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου της Εταιρείας, ήτοι έως 15.950.000 μετοχές. Οι αγορές ιδίων μετοχών θα πραγματοποιούνται εφόσον κατά περίπτωση θα κρίνονται πιο συμφέρουσες από άλλες προσφερόμενες επενδυτικές δυνατότητες και θα το επιτρέπουν τα διαθέσιμα κεφάλαια της Εταιρείας για τους οριζόμενους στον Κανονισμό 2273/2003 της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και στην απόφαση 1/503/13.03.2009 της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς σκοπούς. Το προτεινόμενο πρόγραμμα αγοράς ιδίων μετοχών θα ολοκληρωθεί σε εικοσιτέσσερις μήνες από τη λήψη απόφασης από τη Γενική Συνέλευση, ήτοι το αργότερο μέχρι και 19.04.2017, και θα πραγματοποιηθεί με ανώτατη τιμή αγοράς το ποσό των 13,00 ευρώ ανά μετοχή και κατώτατη τιμή αγοράς εκάστης μετοχής ίση με την ονομαστική της αξία, ήτοι 0,30 ευρώ ανά μετοχή.

Κατά τη διάρκεια των ετών 2015 και 2016, η Εταιρεία προέβη σε αγορά 406.542 και 581.263 ιδίων μετοχών, αντίστοιχα.

9. Σημαντικές συμφωνίες που έχει συνάψει η Εταιρεία που τίθενται σε ισχύ, τροποποιούνται ή λήγουν σε περίπτωση αλλαγής στον έλεγχο της Εταιρείας κατόπιν δημόσιας πρότασης και τα αποτελέσματα των συμφωνιών αυτών

Δεν υφίσταται συμφωνίες, οι οποίες τίθενται σε ισχύ, τροποποιούνται ή λήγουν σε περίπτωση αλλαγής στον έλεγχο της Εταιρείας κατόπιν δημόσιας πρότασης.

10. Κάθε συμφωνία που η Εταιρεία έχει συνάψει με τα Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της ή με το προσωπικό της, η οποία προβλέπει αποζημίωση σε περίπτωση παραίτησης ή απόλυσης χωρίς βάσιμο λόγο ή τερματισμό της θητείας ή της απασχόλησης τους εξαιτίας της δημόσιας πρότασης

Δεν υπάρχουν συμφωνίες της Εταιρείας με μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της ή με το προσωπικό της, οι οποίες να προβλέπουν την καταβολή αποζημίωσης σε περίπτωση παραίτησης ή απόλυσης χωρίς βάσιμο λόγο ή τερματισμού της θητείας ή της απασχόλησής τους εξαιτίας δημόσιας πρότασης.

Αθήνα, 28 Μαρτίου 2017

Kamil Ziegler

Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου

III. Ετήσιες οικονομικές καταστάσεις

Οι συνημμένες Οικονομικές Καταστάσεις της 31.12.2016 του Ομίλου και της Εταιρείας εγκρίθηκαν από το Διοικητικό Συμβούλιο της ΟΠΑΠ Α.Ε. στις 28.03.2017 και έχουν δημοσιοποιηθεί με την ανάρτησή τους στη διεύθυνση διαδικτύου της Εταιρείας www.orap.gr καθώς και στο διαδικτυακό τόπο του Χ.Α. όπου και θα παραμείνουν στη διάθεση του επενδυτικού κοινού για χρονικό διάστημα τουλάχιστον πέντε ετών από την ημερομηνία της συντάξεως και δημοσιοποίησής τους.

Επισημαίνεται ότι τα δημοσιευθέντα συνοπτικά οικονομικά στοιχεία και πληροφορίες που προκύπτουν από τις Οικονομικές Καταστάσεις στοχεύουν στο να παράσχουν στον αναγνώστη μία γενική ενημέρωση για την οικονομική κατάσταση, την οικονομική θέση και τα συνολικά εισοδήματα του Ομίλου και της Εταιρείας, αλλά δεν παρέχουν την ολοκληρωμένη εικόνα της οικονομικής θέσης και των αποτελεσμάτων των χρηματοοικονομικών επιδόσεων και των ταμειακών ροών της Εταιρείας και του Ομίλου σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ).

Οι ελεγκτές των ενοποιημένων και ατομικών οικονομικών καταστάσεων της ΟΠΑΠ Α.Ε. για τις χρήσεις που έληξαν την 31.12.2016 και την 31.12.2015 είναι η ελεγκτική εταιρεία KPMG Ορκωτοί Ελεγκτές Α.Ε..

Έκθεση Ελέγχου Ανεξάρτητου Ορκωτού Ελεγκτή

Προς τους Μετόχους της

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟΥ Α.Ε.

Έκθεση Ελέγχου επί των Ατομικών και Ενοποιημένων Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Ελέγξαμε τις συνημμένες Ατομικές και Ενοποιημένες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις της ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟΥ Α.Ε. (η «Εταιρεία») που αποτελούνται από την Ατομική και Ενοποιημένη Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης της 31 Δεκεμβρίου 2016, τις Ατομικές και Ενοποιημένες Καταστάσεις Συνολικού Εισοδήματος, Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων και Ταμειακών Ροών της χρήσης που έληξε την ημερομηνία αυτή, καθώς και περίληψη σημαντικών λογιστικών πολιτικών και λοιπές επεξηγηματικές πληροφορίες.

Ευθύνη της Διοίκησης για τις Ατομικές και Ενοποιημένες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις

Η Διοίκηση είναι υπεύθυνη για την κατάρτιση και εύλογη παρουσίαση αυτών των Ατομικών και Ενοποιημένων Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, όπως αυτά έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως και για εκείνες τις εσωτερικές δικλείδες, που η Διοίκηση καθορίζει ως απαραίτητες ώστε να καθίσταται δυνατή η κατάρτιση ατομικών και ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων, απαλλαγμένων από ουσιώδη ανακρίβεια, που οφείλεται είτε σε απάτη είτε σε λάθος.

Ευθύνη του Ελεγκτή

Η δική μας ευθύνη είναι να εκφράσουμε γνώμη επί αυτών των Ατομικών και Ενοποιημένων Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων, με βάση τον έλεγχό μας. Διενεργήσαμε τον έλεγχό μας σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα της Ελεγκτικής, που έχουν ενσωματωθεί στην Ελληνική Νομοθεσία. Τα Πρότυπα αυτά απαιτούν να συμμορφωνόμαστε με κανόνες δεοντολογίας, καθώς και να σχεδιάζουμε και να διενεργούμε τον έλεγχο με σκοπό την απόκτηση εύλογης διασφάλισης για το εάν οι ατομικές και ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις είναι απαλλαγμένες από ουσιώδη ανακρίβεια.

Ο έλεγχος περιλαμβάνει τη διενέργεια διαδικασιών για την απόκτηση ελεγκτικών τεκμηρίων, σχετικά με τα ποσά και τις γνωστοποιήσεις στις ατομικές και ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Οι επιλεγόμενες διαδικασίες βασίζονται στην κρίση του ελεγκτή περιλαμβανομένης της εκτίμησης του κινδύνου ουσιώδους ανακρίβειας των ατομικών και ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων, που οφείλεται είτε σε απάτη είτε σε λάθος. Κατά τη διενέργεια αυτών των εκτιμήσεων κινδύνου, ο ελεγκτής εξετάζει τις εσωτερικές δικλείδες που σχετίζονται με την κατάρτιση και εύλογη παρουσίαση των ατομικών και ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων της εταιρείας, με σκοπό το σχεδιασμό ελεγκτικών διαδικασιών κατάλληλων για τις περιστάσεις, αλλά όχι με σκοπό την έκφραση γνώμης επί της αποτελεσματικότητας των εσωτερικών δικλείδων της εταιρείας. Ο έλεγχος περιλαμβάνει επίσης την αξιολόγηση της καταλληλότητας των λογιστικών πολιτικών που χρησιμοποιήθηκαν και του εύλογου των εκτιμήσεων που έγιναν από τη

διοίκηση, καθώς και αξιολόγηση της συνολικής παρουσίας των ατομικών και ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Πιστεύουμε ότι τα ελεγκτικά τεκμήρια που έχουμε συγκεντρώσει είναι επαρκή και κατάλληλα για τη θεμελίωση της ελεγκτικής μας γνώμης.

Γνώμη

Κατά τη γνώμη μας, οι συνημμένες Ατομικές και Ενοποιημένες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις απεικονίζουν ακριβοδίκαια την οικονομική θέση της ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟΥ Α.Ε. κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016 και τη χρηματοοικονομική της επίδοση και τις ταμειακές της ροές για τη χρήση που έληξε την ημερομηνία αυτή σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς όπως αυτά έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Έκθεση επί Άλλων Νομικών και Κανονιστικών Απαιτήσεων

Λαμβάνοντας υπόψη ότι η Διοίκηση έχει την ευθύνη για την κατάρτιση της Έκθεσης Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου και της Δήλωσης Εταιρικής Διακυβέρνησης που περιλαμβάνεται στην έκθεση αυτή, κατ' εφαρμογή των διατάξεων της παραγράφου 5 του άρθρου 2 (μέρος Β) του Ν. 4336/2015, σημειώνουμε ότι:

- (α) Στην Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου περιλαμβάνεται Δήλωση Εταιρικής Διακυβέρνησης, η οποία παρέχει τα πληροφοριακά στοιχεία που ορίζονται στο άρθρο 43ββ του Κ.Ν. 2190/1920.
- (β) Κατά τη γνώμη μας η Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου έχει καταρτισθεί σύμφωνα με τις ισχύουσες νομικές απαιτήσεις των άρθρων 43α και 107Α και της παραγράφου 1 (περιπτώσεις γ' και δ') του άρθρου 43ββ του Κ.Ν. 2190/1920 και το περιεχόμενο αυτής αντιστοιχεί με τις συνημμένες Ατομικές και Ενοποιημένες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις της χρήσης που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2016.
- (γ) Με βάση τη γνώση που αποκτήσαμε κατά τον έλεγχό μας, για την ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟΥ Α.Ε. και το περιβάλλον της, δεν έχουμε εντοπίσει ουσιώδεις ανακρίβειες στην Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού της Συμβουλίου.

Αθήνα, 29 Μαρτίου 2017

ΚΡΜΓ Ορκωτοί Ελεγκτές Α.Ε.
ΑΜ ΣΟΕΛ 114

Νικόλαος Βουνισιάς, Ορκωτός Ελεγκτής Λογιστής
ΑΜ ΣΟΕΛ 18701

1. Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης

Της 31 Δεκεμβρίου 2016 και της χρήσης που έληξε την ημερομηνία αυτή

(Ποσά σε χιλιάδες Ευρώ)

	Σημ.	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
		31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ					
Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία					
Ασώματες ακινητοποιήσεις	11.1	1.216.858	1.222.987	1.041.090	1.063.227
Ενσώματες ακινητοποιήσεις	11.2	67.583	56.238	45.196	32.861
Επενδύσεις σε ακίνητα	11.3	940	1.398	940	1.398
Υπεραξία	11.4	14.183	14.183	-	-
Συμμετοχές σε θυγατρικές εταιρείες	11.5	-	-	280.604	147.604
Συμμετοχές σε συγγενείς εταιρείες	11.6	12.175	11.225	-	-
Μακροπρόθεσμες εμπορικές απαιτήσεις	11.11	13	112	13	112
Λοιπά μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	11.7	6.384	2.962	21.263	24.912
Αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση	11.8	<u>12.154</u>	<u>9.815</u>	-	-
Σύνολο μη κυκλοφορούντων περιουσιακών στοιχείων		<u>1.330.291</u>	<u>1.318.920</u>	<u>1.389.107</u>	<u>1.270.114</u>
Κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία					
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα	11.9	273.523	301.695	65.433	231.115
Αποθέματα	11.10	12.469	13.265	2.350	280
Εμπορικές απαιτήσεις	11.11	80.634	55.234	33.667	23.391
Λοιπά κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	11.12	<u>70.757</u>	<u>19.719</u>	<u>50.198</u>	<u>17.630</u>
Σύνολο κυκλοφορούντων περιουσιακών στοιχείων		<u>437.384</u>	<u>389.913</u>	<u>151.648</u>	<u>272.416</u>
Σύνολο Ενεργητικού		<u>1.767.675</u>	<u>1.708.833</u>	<u>1.540.755</u>	<u>1.542.530</u>
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ & ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ					
Ίδια κεφάλαια					
Μετοχικό κεφάλαιο	11.13	95.700	95.700	95.700	95.700
Αποθεματικά	11.14	32.417	48.773	31.900	48.474
Ίδιες μετοχές	11.15	(7.454)	(2.719)	(7.454)	(2.719)
Κέρδη εις νέο		<u>914.614</u>	<u>1.020.068</u>	<u>917.975</u>	<u>1.020.827</u>
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων που αναλογούν σε μετόχους της Εταιρείας		<u>1.035.277</u>	<u>1.161.822</u>	<u>1.038.121</u>	<u>1.162.282</u>
Μη ελέγχουσες συμμετοχές	11.16	<u>36.954</u>	<u>41.005</u>	-	-
Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων		<u>1.072.231</u>	<u>1.202.827</u>	<u>1.038.121</u>	<u>1.162.282</u>

Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις

Μακροπρόθεσμες δανειακές υποχρεώσεις	11.17	263.000	115.000	208.000	115.000
Αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση	11.8	-	-	3.962	3.493
Προγράμματα παροχών προσωπικού	11.18	1.507	1.036	1.355	932
Προβλέψεις	11.19	34.049	59.061	32.673	57.591
Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	11.20	<u>6.699</u>	<u>5.926</u>	<u>5.306</u>	<u>5.409</u>
Σύνολο μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων		305.254	181.022	251.296	182.425

Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις

Βραχυπρόθεσμες δανειακές υποχρεώσεις	11.17	118.689	32.097	118.689	2.097
Εμπορικές υποχρεώσεις	11.21	153.348	127.091	65.100	52.562
Υποχρεώσεις από φόρους	11.22	51.429	129.942	43.960	119.724
Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	11.23	<u>66.722</u>	<u>35.853</u>	<u>23.590</u>	<u>23.441</u>
Σύνολο βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων		390.189	324.984	251.338	197.824
Σύνολο υποχρεώσεων		695.443	506.006	502.634	380.248
Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων και Υποχρεώσεων		1.767.675	1.708.833	1.540.755	1.542.530

Οι συνημμένες σημειώσεις στις σελίδες από 68 έως 142 αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα των Οικονομικών Καταστάσεων.

2. Κατάσταση Συνολικού Εισοδήματος

Της 31 Δεκεμβρίου 2016 και της χρήσης που έληξε την ημερομηνία αυτή

(Ποσά σε χιλιάδες Ευρώ)

	Σημ.	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
		01.01-31.12.2016	01.01-31.12.2015	01.01-31.12.2016	01.01-31.12.2015
Μικτές εισπράξεις από παιχνίδια		4.229.974	4.257.317	3.521.958	3.603.419
Η Κατάσταση Συνολικού Εισοδήματος έχει ως ακολούθως:					
Καθαρά έσοδα προ εισφορών (GGR)		1.397.565	1.399.671	1.152.655	1.167.601
Εισφορά επί των καθαρών εσόδων και λοιπές εισφορές	11.25	(466.743)	(411.964)	(402.819)	(350.420)
Προμήθειες πρακτόρων	11.26	(357.775)	(362.369)	(292.830)	(300.984)
Καθαρά έσοδα από παιχνίδια (NGR)		573.047	625.339	457.006	516.197
Άλλα λειτουργικά έσοδα	11.27	108.462	128.662	43.453	43.413
Λειτουργικά έξοδα					
Κόστος μισθοδοσίας	11.28	(56.199)	(46.098)	(49.038)	(41.370)
Έξοδα προβολής και διαφήμισης	11.29	(70.585)	(76.171)	(53.168)	(58.351)
Άλλα λειτουργικά έξοδα	11.30	(247.185)	(254.628)	(124.360)	(120.476)
Κέρδη προ φόρων, τόκων και αποσβέσεων (EBITDA)		307.540	377.103	273.892	339.413
Αποσβέσεις		(58.286)	(74.332)	(36.684)	(39.995)
Λειτουργικό αποτέλεσμα		249.254	302.770	237.208	299.418
Χρηματοοικονομικά έσοδα	11.31	3.641	1.732	784	890
Χρηματοοικονομικά έξοδα	11.31	(16.928)	(6.400)	(13.181)	(4.287)
Λοιπά χρηματοοικονομικά έσοδα	11.32	950	1.490	9.103	5.640
Κέρδη προ φόρων		236.916	299.592	233.914	301.661
Φόρος εισοδήματος	11.33	(64.060)	(89.692)	(61.826)	(90.571)
Κέρδη μετά φόρων		172.856	209.901	172.088	211.091
Λοιπά συνολικά εισοδήματα – στοιχεία που δεν αναταξινόμονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων					
Αναλογιστικά κέρδη / (ζημίες)	11.18	(253)	51	(247)	37
Φόρος εισοδήματος που αναλογεί	11.33	73	(15)	71	(11)
Λοιπά συνολικά εισοδήματα μετά φόρων		(179)	37	(175)	26
Συγκεντρωτικά συνολικά εισοδήματα μετά φόρων		172.677	209.937	171.913	211.116
Κέρδη μετά φόρων που αναλογούν σε:					
Μετόχους της Εταιρείας		170.236	210.719	172.088	211.091
Μη ελέγχουσες συμμετοχές		2.620	(819)	-	-
Κέρδη μετά φόρων		172.856	209.901	172.088	211.091
Συγκεντρωτικά συνολικά εισοδήματα μετά φόρων που αναλογούν σε:					
Μετόχους της Εταιρείας		170.057	210.755	171.913	211.116
Μη ελέγχουσες συμμετοχές		2.620	(817)	-	-
Συγκεντρωτικά συνολικά εισοδήματα μετά φόρων		172.677	209.937	171.913	211.116
Βασικά και απομειωμένα κέρδη (μετά φόρων) ανά μετοχή σε €	11.34	0,5344	0,6609	0,5403	0,6621

Οι συνημμένες σημειώσεις στις σελίδες από 68 έως 142 αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα των Οικονομικών Καταστάσεων.

3. Κατάσταση Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων

3.1. Ενοποιημένη Κατάσταση Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων

Της 31 Δεκεμβρίου 2016 και της χρήσης που έληξε την ημερομηνία αυτή

(Ποσά σε χιλιάδες Ευρώ)

ΟΜΙΛΟΣ	Μετοχικό κεφάλαιο	Αποθεματικά	Ίδιες μετοχές	Κέρδη εις νέο	Μη ελέγχουσες συμμετοχές	Σύνολο Ιδίων κεφαλαίων
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2015	95.700	48.474	-	1.023.525	67.365	1.235.064
Κέρδη χρήσης	-	-	-	210.719	(819)	209.901
Λοιπά συνολικά εισοδήματα	±	±	±	35	2	37
Συγκεντρωτικά συνολικά εισοδήματα	-	-	-	210.755	(817)	209.937
Συναλλαγές με τους Μετόχους της Εταιρείας						
Αγορά ιδίων μετοχών (Σημ. 11.15)	-	-	(2.719)	-	-	(2.719)
Αποθεματικά θυγατρικών εταιρειών (Σημ. 11.14)	-	299	-	(299)	-	-
Έξοδα αύξησης μετοχικού κεφαλαίου θυγατρικής εταιρείας	-	-	-	(479)	(236)	(715)
Μείωση μετοχικού κεφαλαίου θυγατρικής εταιρείας	-	-	-	-	(21.452)	(21.452)
Παροχές σε μετοχές (Σημ. 11.18)	-	-	-	884	-	884
Μερίσματα πληρωθέντα	±	±	±	(213.662)	(3.560)	(217.222)
Συνολικές συναλλαγές με τους Μετόχους της Εταιρείας	-	299	(2.719)	(213.556)	(25.248)	(241.224)
Μεταβολές του ποσοστού συμμετοχής						
Απόκτηση μη ελέγχουσας συμμετοχής (Σημ. 11.16)	±	-	±	(655)	(294)	(950)
Συνολικές μεταβολές του ποσοστού συμμετοχής	-	-	-	(655)	(294)	(950)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2015	95.700	48.773	(2.719)	1.020.068	41.005	1.202.827
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2016	95.700	48.773	(2.719)	1.020.068	41.005	1.202.827
Κέρδη χρήσης	-	-	-	170.236	2.620	172.856
Λοιπά συνολικά εισοδήματα	±	±	±	(180)	0	(179)
Συγκεντρωτικά συνολικά εισοδήματα	-	-	-	170.057	2.620	172.677
Συναλλαγές με τους Μετόχους της Εταιρείας						
Μεταφορά μεταξύ αποθεματικών (Σημ. 11.14)	-	(16.574)	-	16.574	-	-
Αγορά ιδίων μετοχών (Σημ. 11.15)	-	-	(4.735)	-	-	(4.735)
Αποθεματικά θυγατρικών εταιρειών (Σημ. 11.14)	-	218	-	(218)	-	-
Έξοδα αύξησης μετοχικού κεφαλαίου θυγατρικών εταιρειών	-	-	-	(529)	(73)	(601)
Μείωση μετοχικού κεφαλαίου θυγατρικής εταιρείας (Σημ. 11.16)	-	-	-	-	(6.598)	(6.598)
Παροχές σε μετοχές (Σημ. 11.18)	-	-	-	1.768	-	1.768
Μερίσματα πληρωθέντα	±	±	±	(293.106)	±	(293.106)
Συνολικές συναλλαγές με τους Μετόχους της Εταιρείας	-	(16.356)	(4.735)	(275.511)	(6.671)	(303.273)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2016	95.700	32.417	(7.454)	914.614	36.954	1.072.231

3.2. Ατομική Κατάσταση Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων

Της 31 Δεκεμβρίου 2016 και της χρήσης που έληξε την ημερομηνία αυτή

(Ποσά σε χιλιάδες Ευρώ)

ΕΤΑΙΡΕΙΑ	Μετοχικό κεφάλαιο	Αποθεματικά	Ίδιες μετοχές	Κέρδη εις νέο	Σύνολο Ιδίων κεφαλαίων
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2015	95.700	48.474	-	1.022.487	1.166.661
Κέρδη χρήσης	-	-	-	211.091	211.091
Λοιπά συνολικά εισοδήματα	=	=	=	<u>26</u>	26
Συγκεντρωτικά συνολικά εισοδήματα	-	-	-	211.116	211.116
Αγορά ιδίων μετοχών (Σημ. 11.15)	-	-	(2.719)	-	(2.719)
Παροχές σε μετοχές (Σημ. 11.18)	-	-	-	884	884
Μερίσματα πληρωθέντα	=	=	=	<u>(213.661)</u>	(213.661)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2015	95.700	48.474	(2.719)	1.020.827	1.162.282
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2016	95.700	48.474	(2.719)	1.020.827	1.162.282
Κέρδη χρήσης	-	-	-	172.088	172.088
Λοιπά συνολικά εισοδήματα	=	=	=	<u>(175)</u>	(175)
Συγκεντρωτικά συνολικά εισοδήματα	-	-	-	171.913	171.913
Μεταφορά μεταξύ αποθεματικών (Σημ. 11.14)	-	(16.574)	-	16.574	-
Αγορά ιδίων μετοχών (Σημ. 11.15)	-	-	(4.735)	-	(4.735)
Παροχές σε μετοχές (Σημ. 11.18)	-	-	-	1.768	1.768
Μερίσματα πληρωθέντα	=	=	=	<u>(293.106)</u>	(293.106)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2016	95.700	31.900	(7.454)	917.975	1.038.121

Οι συνημμένες σημειώσεις στις σελίδες από 68 έως 142 αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα των Οικονομικών Καταστάσεων.

4. Κατάσταση Ταμειακών Ροών

Της 31 Δεκεμβρίου 2016 και της χρήσης που έληξε την ημερομηνία αυτή

(Ποσά σε χιλιάδες Ευρώ)

	Σημ.	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
		01.01- 31.12.2016	01.01- 31.12.2015	01.01- 31.12.2016	01.01- 31.12.2015
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ					
Κέρδη προ φόρων		236.916	299.592	233.914	301.661
Προσαρμογή για:					
Αποσβέσεις		58.286	59.310	36.684	39.995
Χρηματοοικονομικά αποτελέσματα	11.31	13.199	4.666	3.206	(2.245)
Προγράμματα παροχών προσωπικού	11.18	3.112	1.174	2.807	1.114
Προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις	11.11	72	220	(149)	-
Άλλες προβλέψεις		(11.788)	9.128	(11.692)	9.100
Απομείωση αξίας ενσώματων και ασώματων ακινητοποιήσεων	11.1 & 11.2	29	15.021	-	-
Συναλλαγματικές διαφορές	11.31	88	2	88	2
Ζημία απομείωσης συμμετοχής σε θυγατρική εταιρεία	11.5	-	-	12.000	-
Αναστροφή απομείωσης από επιμέτρηση αξίας συγγενών	11.6	(350)	(893)	-	-
Κέρδη από συγγενείς	11.6	(600)	(600)	-	-
Αποτελέσματα από επενδυτικές δραστηριότητες		(705)	(202)	(642)	5
Άλλα μη ταμειακά στοιχεία		-	-	<u>2.869</u>	<u>1.973</u>
Σύνολο		298.260	387.418	279.084	351.604
Μεταβολές στο κεφάλαιο κίνησης					
(Αύξηση) / μείωση αποθεμάτων		789	(10.289)	(2.071)	(280)
(Αύξηση) / μείωση απαιτήσεων		(66.996)	35.707	(41.746)	48.194
Αύξηση / (μείωση) υποχρεώσεων (πλην τραπεζών)		22.060	(59.424)	(3.505)	(83.503)
Μείωση φόρων πληρωθέντων		<u>(27.735)</u>	<u>(6.999)</u>	<u>(29.018)</u>	<u>(4.172)</u>
Σύνολο		226.379	346.413	202.745	311.844
Τόκοι έξοδα πληρωθέντα		(15.140)	(5.524)	(11.469)	(3.467)
Φόροι εισοδήματος πληρωθέντες		<u>(116.937)</u>	<u>(142.454)</u>	<u>(107.801)</u>	<u>(135.743)</u>
Ταμειακές εισροές από λειτουργικές δραστηριότητες		94.301	198.436	83.475	172.634
ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ					
Είσπραξη από πώληση ενσώματων και ασώματων ακινητοποιήσεων		684	321	677	32
Επιπλέον αντίτιμο για την εξαγορά θυγατρικής		(695)	(1.090)	-	-
Δάνεια χορηγηθέντα σε τρίτους		(12.700)	-	-	-
(Αύξηση) / μείωση μετοχικού κεφαλαίου θυγατρικών εταιρειών	11.5	-	-	(145.000)	34.500
Αγορά ασώματων ακινητοποιήσεων	11.1	(18.596)	(11.672)	(5.821)	(2.934)

Αγορά ενσώματων ακινητοποιήσεων	11.2	(24.269)	(27.977)	(20.640)	(18.385)
Μερίσματα εισπραχθέντα	11.32	-	-	9.103	5.640
Τόκοι εισπραχθέντες		<u>3.261</u>	<u>1.350</u>	<u>485</u>	<u>532</u>
Ταμειακές (εκροές)/εισροές από επενδυτικές δραστηριότητες		(52.315)	(39.067)	(161.196)	19.385
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ					
Εισπράξεις από χορηγούμενα και εκδοθέντα δάνεια	11.17	276.689	147.096	221.689	117.097
Πληρωμές δανείων	11.17	(42.097)	-	(12.097)	-
Αγορά ιδίων μετοχών	11.15	(4.735)	(2.719)	(4.735)	(2.719)
Πληρωμές τόκων χρηματοδοτικών μισθώσεων		-	(1)	-	-
Πληρωμές κεφαλαίου χρηματοδοτικών μισθώσεων		-	(4)	-	-
Έξοδα αύξησης μετοχικού κεφαλαίου θυγατρικών εταιρειών		(599)	(715)	-	-
Επιστροφή μετοχικού κεφαλαίου θυγατρικής	11.16	(6.598)	(21.452)	-	-
Μερίσματα πληρωθέντα		<u>(292.819)</u>	<u>(277.298)</u>	<u>(292.819)</u>	<u>(273.738)</u>
Ταμειακές εκροές από χρηματοδοτικές δραστηριότητες		(70.158)	(155.093)	(87.961)	(159.359)
Καθαρή (μείωση)/αύξηση στα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα		(28.172)	4.276	(165.682)	32.660
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα στην αρχή της χρήσεως	11.9	<u>301.695</u>	<u>297.418</u>	<u>231.115</u>	<u>198.455</u>
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα στο τέλος της χρήσεως	11.9	273.523	301.695	65.433	231.115

Οι συνημμένες σημειώσεις στις σελίδες από 68 έως 142 αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα των Οικονομικών Καταστάσεων.

5. Πληροφορίες για την Εταιρεία και τον Όμιλο

5.1. Γενικές πληροφορίες

Η ΟΠΑΠ Α.Ε. (η “Εταιρεία” ή “μητρική εταιρεία”) ιδρύθηκε το 1958 ως νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, ανασυστάθηκε σε ανώνυμη εταιρεία το 1999 με έδρα την Ελλάδα και η τήρηση των λογιστικών βιβλίων ως ανώνυμης εταιρείας ξεκίνησε το 2000. Έδρα της Εταιρείας, η οποία αποτελεί και το βασικό τόπο διεξαγωγής των εργασιών της, είναι η Λεωφόρος Αθηνών 112, 104 42 Αθήνα, Ελλάδα. Οι μετοχές της ΟΠΑΠ Α.Ε. είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών.

Ο όμιλος ΟΠΑΠ, πέραν της μητρικής εταιρείας, περιλαμβάνει και τις εταιρείες στις οποίες η ΟΠΑΠ Α.Ε., είτε άμεσα είτε έμμεσα, ασκεί έλεγχο (σημείωση 8).

Οι οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου ενοποιούνται με τη μέθοδο της πλήρους ενοποίησης από τη SAZKA Group a.s..

Οι Οικονομικές Καταστάσεις για τη χρήση που έληξε την 31.12.2016 (συμπεριλαμβανομένων και των συγκριτικών στοιχείων της χρήσεως που έληξε την 31.12.2015), εγκρίθηκαν από το Διοικητικό Συμβούλιο την 28.03.2017 και υπόκεινται σε έγκριση από τη Γενική Συνέλευση.

5.2. Φύση δραστηριοτήτων

Στις 13.10.2000 η Εταιρεία απέκτησε από το Ελληνικό Δημόσιο το 20ετές αποκλειστικό δικαίωμα διεξαγωγής, διαχείρισης, οργάνωσης και λειτουργίας συγκεκριμένων αριθμολαχείων και παιχνιδιών πρόγνωσης αθλητικών γεγονότων, με κάθε πρόσφορο μέσο που διατίθεται από την τρέχουσα τεχνολογία, έναντι τιμήματος € 322.817 χιλ.. Η Εταιρεία απέκτησε επίσης, το αποκλειστικό δικαίωμα εκμετάλλευσης και διαχείρισης οποιουδήποτε νέου παιχνιδιού πρόγνωσης αθλητικών γεγονότων στην Ελλάδα, καθώς και το δικαίωμα πρώτης προτίμησης για κάθε νέο παιχνίδι που θα επιτραπεί με Νόμο. Ο αριθμός των παιχνιδιών αυξήθηκε σταδιακά με την πάροδο του χρόνου και περιλαμβάνει επί του παρόντος 13 παιχνίδια. Το παραπάνω αποκλειστικό δικαίωμα της Εταιρείας έχει επεκταθεί για μια περίοδο 10 ετών, δηλαδή μέχρι τις 12.10.2030 έναντι, (α) εφάπαξ ποσού € 375.000 χιλ. και (β) για το διάστημα από 13.10.2020 έως 12.10.2030, καταβολή ποσοστού 5% επί των καθαρών εσόδων που απορρέουν από τα εν λόγω παιχνίδια στην Ελληνική Δημοκρατία.

Ως εκ τούτου, η Εταιρεία κατέχει το αποκλειστικό δικαίωμα διεξαγωγής, διαχείρισης, οργάνωσης και λειτουργίας, με κάθε πρόσφορο μέσο, έξι αριθμολαχείων (ΤΖΟΚΕΡ, ΛΟΤΤΟ, ΠΡΟΤΟ, EXTRA 5, SUPER 3 και ΚΙΝΟ), τριών παιχνιδιών αθλητικών και λοιπών στοιχηματισμών (ΠΡΟΠΟ, ΠΡΟΠΟΓΚΟΛ και ΣΤΟΙΧΗΜΑ [το οποίο περιλαμβάνει τα MONITOR GAMES και το GO LUCKY]), δύο νέων τυχερών παιχνιδιών (BINGO και SUPER 4) καθώς επίσης και των παιχνιδιών "Προγνωστικά Αγώνων Καλαθοσφαίρισης" και "Προγνωστικά Αγώνων Ομαδικών Αθλημάτων" (τα τελευταία τέσσερα παιχνίδια

δεν έχουν ξεκινήσει ακόμη). Τα ανωτέρω αριθμολαχεία και παιχνίδια στοιχηματισμών προσφέρονται και στην Κύπρο, μέσω των θυγατρικών εταιρειών ΟΠΑΠ ΚΥΠΡΟΥ LTD και ΟΠΑΠ SPORTS LTD, αντίστοιχα.

Άδεια VLTs

Το Νοέμβριο του 2011, χορηγήθηκε στην ΟΠΑΠ Α.Ε. άδεια για την εγκατάσταση και εκμετάλλευση 35.000 παιγνιομηχανημάτων εντός της Ελληνικής επικράτειας. Σύμφωνα με τους όρους της άδειας, η ΟΠΑΠ Α.Ε. έχει ήδη προκαταβάλει ποσό € 16.000 ανά VLT (ήτοι, € 560 εκ. σύνολο). Από τα ανωτέρω, τα 16.500 θα εγκατασταθούν και θα λειτουργήσουν από το εταιρικό δίκτυο, ενώ τα 18.500 θα εκμεταλλευτούν από παραχωρησιούχους προς τους οποίους η ΟΠΑΠ ΑΕ θα παραχωρήσει το δικαίωμα εγκατάστασης και εκμετάλλευσής τους.

Ελληνικά Λαχεία

Η ΟΠΑΠ Α.Ε., μέσω της πλήρως ελεγχόμενης θυγατρικής της, ήταν επικεφαλής της κοινοπραξίας των εταιρειών ΟΠΑΠ INVESTMENT LTD, Lottomatica Giochi e Partecipazioni S.r.l., Intralot Lotteries Limited και Scientific Games Global Gaming S.a r.l., η οποία ανακηρύχθηκε νικήτρια στο διαγωνισμό για την από 30.07.2013 παραχώρηση 12ετούς αποκλειστικής άδειας λειτουργίας και διαχείρισης των Κρατικών Λαχείων και του Στιγμιαίου Λαχείου (ΣΚΡΑΤΣ) στην Ελληνική επικράτεια, η οποία περιλαμβάνει το Εθνικό Λαχείο, το Λαϊκό Λαχείο, το Ευρωπαϊκό Λαχείο, το Στιγμιαίο Λαχείο (ΣΚΡΑΤΣ), το Στεγαστικό Λαχείο και το Πρωτοχρονιάτικο Λαχείο. Η κοινοπραξία έχει καταβάλλει αμοιβή ύψους € 190 εκ. Επιπροσθέτως, η κοινοπραξία θα καταβάλει 30% του μικτού εσόδου (GGR) της εταιρείας ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΛΑΧΕΙΑ Α.Ε. στο κράτος (με εξαίρεση το Πρωτοχρονιάτικο Λαχείο). Σε κάθε περίπτωση το ποσό αυτό δε θα πρέπει να είναι μικρότερο από € 30 εκ. για τον πρώτο χρόνο λειτουργίας και € 50 εκ. για τα επόμενα έντεκα (11) χρόνια (σύνολο € 580 εκ. καθ' όλη τη διάρκεια της σύμβασης). Η εταιρεία ΟΠΑΠ INVESTMENT LTD κατέχει το 67% του καταβληθέντος μετοχικού κεφαλαίου της ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΛΑΧΕΙΑ Α.Ε..

Ιπποδρομίες

Στις 22.12.2014 ιδρύθηκε η εταιρεία Ιπποδρομίες Α.Ε.. Σκοπός της είναι η άσκηση του αποκλειστικού 20ετούς δικαιώματος διοργάνωσης και διεξαγωγής αμοιβαίου ιπποδρομιακού στοιχήματος στην Ελλάδα, έναντι αμοιβής € 40εκ., σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις της από 24.04.2015 Σύμβασης Παραχώρησης με το Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου, το γενικό νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο, καθώς επίσης και το γενικότερο ρυθμιστικό πλαίσιο.

Λοιπές δραστηριότητες του Ομίλου

TORA DIRECT

Στις 19.11.2014, η ΟΠΑΠ INVESTMENT LTD, 100% θυγατρική της ΟΠΑΠ Α.Ε, εξαγόρασε το 90% του μετοχικού κεφαλαίου της TORA DIRECT Α.Ε. (πρώην Payzone Hellas Α.Ε.) και στις 24.08.2015 προχώρησε στην εξαγορά του υπόλοιπου μη ελεγχόμενου 10%, έναντι συνολικού τιμήματος € 9.135. Η TORA DIRECT Α.Ε. παρέχει υπηρεσίες συναλλαγών με ηλεκτρονικά μέσα, υπηρεσίες πώλησης άυλου χρόνου ομιλίας καθώς επίσης και υπηρεσίες είσπραξης λογαριασμών κοινής ωφελείας.

ΤΩΡΑ ΓΟΥΟΛΕΤ

Την 01.09.2016 συστάθηκε η εταιρεία ΤΩΡΑ ΓΟΥΟΛΕΤ Α.Ε. με κύριο σκοπό τη διενέργεια εργασιών και δραστηριοτήτων που επιτρέπονται για τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος. Η ΤΩΡΑ ΓΟΥΟΛΕΤ Α.Ε. είναι 100% θυγατρική της ΟΠΑΠ INVESTMENT LTD (100% θυγατρική της ΟΠΑΠ Α.Ε.).

Δίκτυο διανομής

Οι δραστηριότητες του Ομίλου προσφέρονται μέσω ενός διευρυμένου online και συμβατικού δικτύου πωλήσεων. Στην ελληνική επικράτεια υπάρχουν συνολικά 11.718 σημεία διανομής για την προώθηση των προϊόντων της ΟΠΑΠ Α.Ε., της ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΛΑΧΕΙΑ Α.Ε. και της ΙΠΠΟΔΡΟΜΙΕΣ Α.Ε.. Τα προϊόντα της ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΛΑΧΕΙΑ Α.Ε., εκτός των πρακτορείων, διατίθενται επίσης και μέσω χονδρεμπόρων, mini-markets και πλανόδιων πωλητών. Στην Κύπρο, τα σημεία πώλησης ανέρχονται σε 200 και περιλαμβάνουν τα πρακτορεία της ΟΠΑΠ ΚΥΠΡΟΥ LTD και της ΟΠΑΠ SPORTS LTD.

Τριμελής Επιτροπή Ελέγχου της ΟΠΑΠ Α.Ε. (του άρθρου 28 παρ.3Α, Ν.4002/2011)

Η Τριμελής Επιτροπή Ελέγχου της ΟΠΑΠ Α.Ε., η οποία προβλέπεται στο άρθρο 28 παρ.3Α του Νόμου 4002/2001 συνιστάται με απόφαση της Ε.Ε.Ε.Π.. Το ένα μέλος της προέρχεται από τα διορισμένα μέλη της Ε.Ε.Ε.Π., τα δε άλλα δύο επιλέγονται με τις προϋποθέσεις, τα προσόντα και τη διαδικασία που ορίζεται από τον Κανονισμό Διεξαγωγής και Ελέγχου Παιγνίων. Η Τριμελής Επιτροπή Ελέγχου παρακολουθεί τις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου της ΟΠΑΠ Α.Ε. για να εξασφαλίσει ότι η ΟΠΑΠ Α.Ε., οι πράκτορες και οι ανάδοχοι (οι σχετικοί με τα παιγνιομηχανήματα) συμμορφώνονται με την ισχύουσα νομοθεσία και τηρούν τις συμβατικές υποχρεώσεις της ΟΠΑΠ Α.Ε. προς το Ελληνικό Δημόσιο. Η Τριμελής Επιτροπή Ελέγχου ελέγχει την ΟΠΑΠ Α.Ε. ώστε να διασφαλίζεται: Η συμμόρφωσή της με τους όρους της Σύμβασης Παραχώρησης, της άδειας χρήσης VLTs και της νομοθεσίας τυχερών παιχνιδιών, η προστασία των καταναλωτών από τον εθισμό και την εγκληματικότητα που σχετίζεται με τα τυχερά παιχνίδια, η προστασία των ανηλίκων και άλλων ευάλωτων ομάδων, η αξιοπιστία των παιχνιδιών και η πληρωμή των κερδών στους νικητές, η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και η πληρωμή των φόρων και των εισφορών που οφείλονται στο Ελληνικό Δημόσιο. Το Δ.Σ. της ΟΠΑΠ Α.Ε. (ή τα λοιπά πρόσωπα με σχετική εξουσιοδότηση στη λήψη αποφάσεων εκ μέρους της)

θέτει στη διάθεση της Τριμελούς Επιτροπής Ελέγχου όλα τα σχετικά με τις αρμοδιότητές της κείμενα προτάσεων, αποφάσεων ή άλλων εγγράφων πριν από κάθε λήψη απόφασης. Η ΟΠΑΠ Α.Ε. υποχρεούται να απέχει από τη λήψη οποιασδήποτε απόφασης για την οποία η Τριμελής Επιτροπή Ελέγχου έχει εκφράσει τις ενστάσεις της. Η Τριμελής Επιτροπή Ελέγχου ενημερώνει αμέσως την Ε.Ε.Ε.Π. εάν κρίνει ότι η ΟΠΑΠ Α.Ε. πρόκειται να παραβιάσει τις συμβατικές της υποχρεώσεις προς το Ελληνικό Δημόσιο ή την ισχύουσα νομοθεσία. Η Ε.Ε.Ε.Π. είναι αρμόδια να αποφανθεί για κάθε διαφωνία μεταξύ της ΟΠΑΠ Α.Ε. και της Τριμελούς Επιτροπής Ελέγχου.

6. Πλαίσιο κατάρτισης των οικονομικών καταστάσεων

Οι ατομικές Οικονομικές Καταστάσεις της Εταιρείας και οι ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις του Ομίλου έχουν συνταχθεί σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ) του Συμβουλίου Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (ΣΔΛΠ) και τις Διερμηνείες της Επιτροπής Διερμηνειών των ΔΠΧΑ, όπως αυτά έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Οι οικονομικές καταστάσεις έχουν συνταχθεί με βάση την αρχή του ιστορικού κόστους, και την αρχή της συνέχισης της δραστηριότητας (going concern).

Η σύνταξη οικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ) απαιτεί τη χρήση λογιστικών εκτιμήσεων. Επίσης, απαιτεί την κρίση της Διοίκησης κατά την εφαρμογή των λογιστικών πολιτικών του Ομίλου. Οι περιπτώσεις οι οποίες περιλαμβάνουν μεγαλύτερο βαθμό κρίσης και πολυπλοκότητας ή οι περιπτώσεις όπου οι υποθέσεις και οι εκτιμήσεις είναι σημαντικές για τις οικονομικές καταστάσεις, περιλαμβάνονται στη σημείωση 6.2 “Σημαντικές λογιστικές κρίσεις, εκτιμήσεις και παραδοχές”.

Οι λογιστικές πολιτικές που εφαρμόστηκαν για τη σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων της χρήσης που έληξε την 31.12.2016, είναι ίδιες με αυτές που ακολουθήθηκαν κατά την σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων της χρήσης που έληξε την 31.12.2015 και περιγράφονται σε αυτές.

Όπου ήταν αναγκαίο, τα συγκριτικά στοιχεία έχουν αναταξινομηθεί για να συμφωνούν με τυχόν αλλαγές στην παρουσίαση των στοιχείων της παρούσας χρήσης.

Τα ποσά των οικονομικών καταστάσεων απεικονίζονται σε χιλιάδες ευρώ, εκτός αν ρητά αναφέρεται διαφορετικά.

Τα ποσά που εμπεριέχονται σε αυτές τις οικονομικές καταστάσεις έχουν στρογγυλοποιηθεί σε χιλιάδες ευρώ. Διαφορές που τυχόν παρουσιάζονται μεταξύ των κονδυλίων στις οικονομικές καταστάσεις και των αντίστοιχων κονδυλίων στις σημειώσεις οφείλονται σε στρογγυλοποιήσεις.

6.1. Νέα πρότυπα, τροποποιήσεις προτύπων και διερμηνείες

Συγκεκριμένα νέα πρότυπα, τροποποιήσεις προτύπων και διερμηνείες έχουν εκδοθεί και είναι υποχρεωτικά για λογιστικές περιόδους που ξεκινούν κατά τη διάρκεια της παρούσας χρήσης ή μεταγενέστερα.

Πρότυπα και Διερμηνείες υποχρεωτικές για περιόδους που ξεκινούν την τρέχουσα χρήση

Τροποποίηση του Διεθνούς Προτύπου Χρηματοοικονομικής Αναφοράς 10 «Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις», του Διεθνούς Προτύπου Χρηματοοικονομικής Αναφοράς 12 «Γνωστοποιήσεις περί συμμετοχών σε άλλες εταιρείες» και του Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου 28 «Επενδύσεις σε συγγενείς και κοινοπραξίες»: Εφαρμογή της εξαίρεσης σύνταξης ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων»

Την 18.12.2014, το Συμβούλιο των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων εξέδωσε τροποποίηση στα ανωτέρω πρότυπα με την οποία αποσαφηνίζει ότι η εξαίρεση που παρέχεται στα ΔΠΧΑ 10 και ΔΛΠ 28, αναφορικά με τη σύνταξη ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων και την εφαρμογή της μεθόδου της καθαρής θέσεως αντίστοιχα, ισχύει και για τις εταιρείες που είναι θυγατρικές μιας εταιρείας επενδύσεων, η οποία αποτιμά τις θυγατρικές της στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 10. Επίσης, με την ανωτέρω τροποποίηση αποσαφηνίζεται ότι οι απαιτήσεις γνωστοποιήσεων του ΔΠΧΑ 12 έχουν εφαρμογή στις εταιρείες επενδύσεων οι οποίες αποτιμούν όλες τις θυγατρικές τους εταιρείες στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων. Η υιοθέτηση της ανωτέρω τροποποίησης από τον Όμιλο και την Εταιρεία δεν είχε επίπτωση στις οικονομικές του καταστάσεις.

ΔΠΧΑ 11 (Τροποποίηση) «Από κοινού Συμφωνίες»

Την 6.5.2014, το Συμβούλιο των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων εξέδωσε τροποποίηση στο ΔΠΧΑ 11 με την οποία αποσαφηνίζει ότι ο αποκτών συμμετοχή σε ένα σχήμα υπό κοινή δραστηριότητα (joint operation), το οποίο συνιστά επιχείρηση (σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 3), θα πρέπει να εφαρμόζει όλες τις σχετικές αρχές για το λογιστικό χειρισμό των συνενώσεων του ΔΠΧΑ 3 καθώς και των άλλων προτύπων εκτός από εκείνες τις αρχές οι οποίες έρχονται σε αντίθεση με το ΔΠΧΑ 11. Επιπλέον, ο αποκτών τη συμμετοχή θα προβαίνει στις απαιτούμενες γνωστοποιήσεις σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 3 και τα λοιπά σχετικά πρότυπα. Αυτό ισχύει τόσο κατά την απόκτηση της αρχικής συμμετοχής όσο και για κάθε επιπρόσθετη συμμετοχή σε σχήματα υπό κοινή δραστηριότητα που συνιστούν επιχείρηση. Η υιοθέτηση της ανωτέρω τροποποίησης από τον Όμιλο και την Εταιρεία δεν είχε επίπτωση στις οικονομικές του καταστάσεις.

**Τροποποίηση του Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου 1 «Παρουσίαση Οικονομικών Καταστάσεων»:
Πρωτοβουλία γνωστοποιήσεων**

Την 18.12.2014 το Συμβούλιο των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων δημοσίευσε τροποποίηση στο ΔΛΠ 1 στο πλαίσιο του έργου που έχει αναλάβει για να αναλύσει τις δυνατότητες βελτίωσης των γνωστοποιήσεων στις οικονομικές καταστάσεις που συντάσσονται βάσει των ΔΠΧΑ (Disclosure initiative). Οι κυριότερες από τις τροποποιήσεις συνοψίζονται στα ακόλουθα:

- καταργείται ο περιορισμός της συνοπτικής παρουσίασης των λογιστικών αρχών,
- διευκρινίζεται ότι ακόμη και εάν κάποια πρότυπα απαιτούν συγκεκριμένες γνωστοποιήσεις ως ελάχιστες για τη συμμόρφωση με τα ΔΠΧΑ, μία οντότητα δικαιούται να μην τις παραθέσει εάν αυτές θεωρούνται μη σημαντικές. Επιπρόσθετα, εάν οι πληροφορίες που απαιτούνται από τα επιμέρους πρότυπα δεν είναι επαρκείς για την κατανόηση της επίδρασης των συναλλαγών, τότε η οντότητα ενδέχεται να χρειάζεται να προσθέσει επιπλέον γνωστοποιήσεις,
- αποσαφηνίζεται ότι οι γραμμές που ορίζουν τα ΔΠΧΑ ότι πρέπει να περιλαμβάνονται στον ισολογισμό και στα αποτελέσματα δεν είναι περιοριστικές και ότι για τα εν λόγω κονδύλια η εταιρεία μπορεί να παρουσιάζει περαιτέρω ανάλυση σε γραμμές, τίτλους και υποομάδες,
- διευκρινίζεται ότι στην Κατάσταση Συνολικού Αποτελέσματος, η αναλογία μίας εταιρείας στα λοιπά αποτελέσματα που καταχωρούνται απευθείας στην καθαρή θέση συγγενών και κοινοπραξιών που ενοποιούνται με τη μέθοδο της καθαρής θέσης πρέπει να διακρίνεται:
  - σε ποσά που δεν αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων και
  - σε ποσά που αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων,
- διευκρινίζεται ότι στο πρότυπο δεν ορίζεται συγκεκριμένη σειρά παρουσίασης των σημειώσεων και ότι κάθε εταιρεία οφείλει να θεσπίσει ένα συστηματικό τρόπο παρουσίασης λαμβάνοντας υπόψη την κατανόηση και τη συγκρισιμότητα των οικονομικών της καταστάσεων.

Η υιοθέτηση της ανωτέρω τροποποίησης από τον Όμιλο και την Εταιρεία δεν είχε επίπτωση στις οικονομικές του καταστάσεις.

ΔΛΠ 16 και ΔΛΠ 38 (Τροποποιήσεις) «Διευκρίνιση των Επιτρεπτών Μεθόδων Απόσβεσης και Απομείωσης»

Την 12.5.2014 το Συμβούλιο των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων δημοσίευσε τροποποίηση στα ΔΛΠ 16 και ΔΛΠ 38 με την οποία απαγορεύει ρητά να χρησιμοποιηθεί το έσοδο ως βάση της μεθόδου απόσβεσης των ενσώματων και άυλων παγίων στοιχείων. Εξαιρέση παρέχεται μόνο για τα άυλα πάγια όταν ικανοποιούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- (α) όταν το άυλο στοιχείο εκφράζεται ως μέγεθος του εσόδου όταν, δηλαδή, το δικαίωμα εκμετάλλευσης του άυλου παγίου εκφράζεται σε συνάρτηση του εσόδου που πρέπει να παραχθεί με τέτοιο τρόπο ώστε η πραγματοποίηση ενός συγκεκριμένου ποσού εσόδου να καθορίζει τη λήξη του δικαιώματος, ή

(β) όταν μπορεί να αποδειχθεί ότι το έσοδο και η ανάλωση των οικονομικών ωφελειών είναι έννοιες άρρηκτα συνδεδεμένες.

Η υιοθέτηση της ανωτέρω τροποποίησης από τον Όμιλο και την Εταιρεία δεν είχε επίπτωση στις οικονομικές του καταστάσεις.

Τροποποίηση του Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου 16 «Ενσώματες Ακινητοποιήσεις» και του Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου 41 «Γεωργία»: Φυτά που φέρουν καρπούς

Την 30.6.2014 το Συμβούλιο των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων εξέδωσε τροποποίηση στα ΔΛΠ 16 και ΔΛΠ 41 με την οποία αποσαφηνίζεται ότι τα φυτά που φέρουν καρπούς, τα οποία ορίζονται ως εκείνα που:

- α) χρησιμοποιούνται στην παραγωγή ή στην προμήθεια γεωργικών προϊόντων,
  - β) αναμένεται να παράγουν προϊόντα για περισσότερες από μία περιόδους και
  - γ) υπάρχει πολύ μικρή πιθανότητα να πωληθούν ως γεωργικά προϊόντα, εκτός από το ενδεχόμενο πώλησής τους ως scrap,
- πρέπει να λογιστικοποιούνται βάσει του ΔΛΠ 16 και όχι βάσει του ΔΛΠ 41.

Η ανωτέρω τροποποίηση δεν έχει εφαρμογή στις δραστηριότητες του Ομίλου και της Εταιρείας.

ΔΛΠ 27 (Τροποποίηση) «Εταιρικές οικονομικές καταστάσεις»

Την 12.8.2014 το Συμβούλιο των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων εξέδωσε τροποποίηση στο ΔΛΠ 27 με την οποία παρέχει τη δυνατότητα εφαρμογής της μεθόδου της καθαρής θέσης για την αποτίμηση των επενδύσεων σε θυγατρικές, συγγενείς και κοινοπραξίες στις εταιρικές οικονομικές καταστάσεις. Επιπρόσθετα, με την εν λόγω τροποποίηση διευκρινίζεται πως οι οικονομικές καταστάσεις ενός επενδυτή που δεν έχει επενδύσεις σε θυγατρικές αλλά έχει επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες, οι οποίες, βάσει του ΔΛΠ 28, αποτιμώνται με τη μέθοδο της καθαρής θέσης, δεν αποτελούν εταιρικές οικονομικές καταστάσεις. Η υιοθέτηση της ανωτέρω τροποποίησης από τον Όμιλο και την Εταιρεία δεν είχε επίπτωση στις οικονομικές του καταστάσεις.

Βελτιώσεις Διεθνών Λογιστικών Προτύπων – κύκλος 2012-2014

Στο πλαίσιο του προγράμματος των ετήσιων βελτιώσεων των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, το Συμβούλιο εξέδωσε, την 25.9.2014, μη επείγουσες αλλά απαραίτητες τροποποιήσεις σε επιμέρους πρότυπα. Η υιοθέτηση των ανωτέρω τροποποιήσεων από τον Όμιλο και την Εταιρεία δεν είχε επίπτωση στις οικονομικές του καταστάσεις.

Διεθνές Πρότυπο Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης 14: «Αναβαλλόμενοι λογαριασμοί υπό καθεστώς ρύθμισης» (εφαρμόζεται στις ετήσιες λογιστικές περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2016)

Το νέο πρότυπο πραγματεύεται το λογιστικό χειρισμό και τις γνωστοποιήσεις που απαιτούνται για τους αναβαλλόμενους λογαριασμούς υπό καθεστώς ρύθμισης, η τήρηση και αναγνώριση των οποίων προβλέπεται από τις τοπικές νομοθεσίες όταν μία εταιρεία παρέχει προϊόντα ή υπηρεσίες των οποίων η τιμή ρυθμίζεται από κάποιον κανονιστικό φορέα. Το πρότυπο έχει εφαρμογή κατά την πρώτη υιοθέτηση των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων και μόνο για τις οντότητες που διενεργούν δραστηριότητες που ρυθμίζονται από κάποιο φορέα και που σύμφωνα με τα προηγούμενα λογιστικά πρότυπα αναγνώριζαν τους εν λόγω λογαριασμούς στις οικονομικές τους καταστάσεις. Το ΔΠΧΑ 14 παρέχει, κατ' εξαίρεση, στις οντότητες αυτές τη δυνατότητα να κεφαλαιοποιούν αντί να εξοδοποιούν τα σχετικά κονδύλια. Η υιοθέτηση του ανωτέρω προτύπου από τον Όμιλο και την Εταιρεία δεν είχε επίπτωση στις οικονομικές του καταστάσεις

Πρότυπα και Διερμηνείες υποχρεωτικά για μεταγενέστερες περιόδους

ΔΠΧΑ 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα» και μεταγενέστερες τροποποιήσεις στο ΔΠΧΑ 9 και ΔΠΧΑ 7 (εφαρμόζεται στις ετήσιες λογιστικές περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2018)

Το ΔΠΧΑ 9 αντικαθιστά τις πρόνοιες του ΔΛΠ 39 που αφορούν στην ταξινόμηση και επιμέτρηση των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων και συμπεριλαμβάνει επίσης ένα μοντέλο αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών το οποίο αντικαθιστά το μοντέλο των πραγματοποιημένων πιστωτικών ζημιών που εφαρμόζεται σήμερα. Επίσης καθιερώνει μία προσέγγιση της λογιστικής αντιστάθμισης βασιζόμενη σε αρχές και αντιμετωπίζει ασυνέπειες και αδυναμίες στο τρέχον μοντέλο του ΔΛΠ 39.

Με βάση τις πρόνοιες του νέου προτύπου, τα χρηματοοικονομικά μέσα ταξινομούνται και επιμετρούνται με βάση το πλαίσιο του επιχειρηματικού μοντέλου εντός του οποίου κατέχονται και τα χαρακτηριστικά των συμβατικών ταμειακών ροών.

Η υιοθέτηση του προτύπου αυτού δεν αναμένεται να έχει επίπτωση στις οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου και της Εταιρείας.

ΔΠΧΑ 15 «Έσοδα από Συμβόλαια με Πελάτες» (εφαρμόζεται στις ετήσιες λογιστικές περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2018)

Σκοπός του προτύπου είναι να παρέχει ένα ενιαίο, κατανοητό μοντέλο αναγνώρισης των εσόδων από όλα τα συμβόλαια με πελάτες ώστε να βελτιώσει τη συγκρισιμότητα μεταξύ εταιρειών του ίδιου κλάδου, διαφορετικών κλάδων και διαφορετικών κεφαλαιαγορών. Περιλαμβάνει τις αρχές που πρέπει να εφαρμόσει μία οικονομική οντότητα για να προσδιορίσει την επιμέτρηση των εσόδων και τη χρονική

στιγμή της αναγνώρισής τους. Η βασική αρχή είναι ότι μία οικονομική οντότητα θα αναγνωρίσει τα έσοδα με τρόπο που να απεικονίζει τη μεταβίβαση των αγαθών ή υπηρεσιών στους πελάτες στο ποσό το οποίο αναμένει να δικαιούται σε αντάλλαγμα για αυτά τα αγαθά ή τις υπηρεσίες. Ο Όμιλος και η Εταιρεία εξετάζουν τις επιπτώσεις που θα έχει η υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 15 στις οικονομικές καταστάσεις.

ΔΠΧΑ 2 (Τροποποίηση) «Παροχές που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών» (εφαρμόζεται στις ετήσιες λογιστικές περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2018)

Την 20.6.2016 το Συμβούλιο των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων εξέδωσε τροποποίηση στο ΔΠΧΑ 2 με το οποίο διευκρινίστηκαν τα ακόλουθα:

- κατά την αποτίμηση της εύλογης αξίας μίας παροχής που εξαρτάται από την αξία των μετοχών και η οποία διακανονίζεται με μετρητά, ο λογιστικός χειρισμός των επιπτώσεων από τους όρους κατοχύρωσης (vesting conditions) καθώς και από τους όρους που δεν σχετίζονται με την εκπλήρωση συγκεκριμένων προϋποθέσεων (non-vesting conditions) ακολουθεί τη λογική που εφαρμόζεται στις παροχές που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών και διακανονίζονται με συμμετοχικούς τίτλους,
- στις περιπτώσεις που η φορολογική νομοθεσία επιβάλλει στην εταιρεία να παρακρατά ένα ποσό φόρου (το οποίο αποτελεί φορολογική υποχρέωση του υπαλλήλου) το οποίο αφορά στις αμοιβές που σχετίζονται με την αξία της μετοχής και το οποίο θα πρέπει να αποδοθεί στις φορολογικές αρχές, η συναλλαγή στο σύνολό της θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως μία παροχή που εξαρτάται από την αξία των μετοχών και η οποία διακανονίζεται με συμμετοχικούς τίτλους, αν ως τέτοια θα χαρακτηρίζονταν αν δεν υπήρχε το ζήτημα του συμψηφισμού της φορολογικής υποχρέωσης,
- στην περίπτωση που τροποποιηθούν οι όροι που διέπουν τις παροχές που εξαρτώνται από την αξία της μετοχής έτσι ώστε αυτές να πρέπει να αναταξινομηθούν από παροχές που καταβάλλονται με μετρητά σε παροχές που καταβάλλονται με τη μορφή συμμετοχικών τίτλων, η συναλλαγή θα πρέπει να λογιστικοποιηθεί ως παροχή που διακανονίζεται με συμμετοχικούς τίτλους από την ημερομηνία που πραγματοποιείται η τροποποίηση. Η υιοθέτηση του προτύπου αυτού δεν αναμένεται να έχει επίπτωση στις οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου και της Εταιρείας. Η τροποποίηση δεν έχει υιοθετηθεί ακόμη από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

ΔΠΧΑ 4 (Τροποποίηση) «Ασφαλιστήρια συμβόλαια» (εφαρμόζεται στις ετήσιες λογιστικές περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2018)

Την 12.9.2016 το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων εξέδωσε τροποποίηση στο ΔΠΧΑ 4 με την οποία διευκρινίζει ότι:

- οι ασφαλιστικές εταιρείες, των οποίων η κύρια δραστηριότητα συνδέεται με τις ασφάλειες, έχουν τη δυνατότητα να λάβουν προσωρινή εξαίρεση από την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9, και
- όλες οι εταιρείες που εκδίδουν ασφαλιστήρια συμβόλαια και υιοθετούν το ΔΠΧΑ 9 έχουν τη δυνατότητα να παρουσιάζουν τις μεταβολές στην εύλογη αξία επιλέξιμων χρηματοοικονομικών

στοιχείων του ενεργητικού στα λοιπά αποτελέσματα που καταχωρούνται απευθείας στην καθαρή θέση και όχι στα αποτελέσματα. Η ανωτέρω τροποποίηση δεν έχει εφαρμογή στις οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου και της Εταιρείας. Η τροποποίηση δεν έχει υιοθετηθεί ακόμη από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

ΔΠΧΑ 10 και ΔΛΠ 28 (Τροποποιήσεις) «Πώληση ή εισφορά περιουσιακών στοιχείων μεταξύ ενός επενδυτή και μιας συγγενούς εταιρείας ή κοινοπραξίας» (Δεν έχει ακόμη καθοριστεί η ημερομηνία υποχρεωτικής εφαρμογής)

Οι τροποποιήσεις διευθετούν μία ασυνέπεια μεταξύ των διατάξεων του ΔΠΧΑ 10 και του ΔΛΠ 28 σχετικά με την πώληση ή εισφορά των περιουσιακών στοιχείων μεταξύ ενός επενδυτή και μιας συγγενούς εταιρείας ή κοινοπραξίας. Η βασική συνέπεια των τροποποιήσεων είναι πως αναγνωρίζεται ολόκληρο το κέρδος ή η ζημιά μιας συναλλαγής που περιλαμβάνει μία δραστηριότητα (είτε με τη μορφή μιας θυγατρικής είτε όχι). Μερικό κέρδος ή ζημιά αναγνωρίζεται όταν η συναλλαγή περιλαμβάνει περιουσιακά στοιχεία τα οποία δεν αποτελούν μια δραστηριότητα, ακόμα και αν αυτά τα περιουσιακά στοιχεία έχουν τη μορφή μιας θυγατρικής. Οι τροποποιήσεις δεν έχουν υιοθετηθεί ακόμη από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Διεθνές Πρότυπο Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης 16: «Μισθώσεις» (εφαρμόζεται στις ετήσιες λογιστικές περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2019)

Το νέο πρότυπο διαφοροποιεί σημαντικά τη λογιστική των μισθώσεων για τους μισθωτές ενώ στην ουσία διατηρεί τις υφιστάμενες απαιτήσεις του ΔΛΠ 17 για τους εκμισθωτές. Ειδικότερα, βάσει των νέων απαιτήσεων, καταργείται για τους μισθωτές η διάκριση των μισθώσεων σε λειτουργικές και χρηματοδοτικές. Οι μισθωτές θα πρέπει πλέον, για κάθε σύμβαση μισθώσεως που υπερβαίνει τους 12 μήνες, να αναγνωρίζουν στον ισολογισμό τους το δικαίωμα χρήσης του μισθωμένου στοιχείου καθώς και την αντίστοιχη υποχρέωση καταβολής των μισθωμάτων. Ο ανωτέρω χειρισμός δεν απαιτείται όταν η αξία του στοιχείου χαρακτηρίζεται ως πολύ χαμηλή.

Ο Όμιλος και η Εταιρεία εξετάζουν τις ενδεχόμενες επιπτώσεις που θα έχει η υιοθέτηση του εν λόγω προτύπου στις οικονομικές καταστάσεις. Το πρότυπο δεν έχει ακόμα υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Τροποποίηση του Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου 7 «Κατάσταση Ταμειακών Ροών» (εφαρμόζεται στις ετήσιες λογιστικές περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2017)

Με βάση την τροποποίηση του ΔΛΠ 7 μία εταιρεία καλείται να παρέχει γνωστοποιήσεις οι οποίες βοηθούν τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων να αξιολογήσουν τις μεταβολές εκείνων των υποχρεώσεων των οποίων οι ταμειακές ροές ταξινομούνται στις χρηματοδοτικές δραστηριότητες στην κατάσταση ταμειακών ροών.

Ο Όμιλος και η Εταιρεία εξετάζουν τις ενδεχόμενες επιπτώσεις που θα έχει η υιοθέτηση του εν λόγω προτύπου στις οικονομικές καταστάσεις. Η τροποποίηση δεν έχει υιοθετηθεί ακόμη από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Τροποποίηση του Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου 12 «Φόροι Εισοδήματος»: Αναγνώριση αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων για μη πραγματοποιηθείσες ζημίες (εφαρμόζεται στις ετήσιες λογιστικές περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2017)

Την 19.1.2016 το Συμβούλιο των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων εξέδωσε τροποποίηση στο ΔΛΠ 12 με την οποία αποσαφήνισε τα ακόλουθα:

- Οι μη πραγματοποιηθείσες ζημίες χρεωστικών μέσων, τα οποία αποτιμώνται για λογιστικούς σκοπούς στην εύλογη αξία και για φορολογικούς σκοπούς στο κόστος, δύνανται να οδηγήσουν σε εκπεστέες προσωρινές διαφορές ανεξάρτητα με το αν ο κάτοχός τους πρόκειται να ανακτήσει την αξία των στοιχείων μέσω της πώλησης ή της χρήσης τους.
- Η ανακτησιμότητα μίας αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης εξετάζεται σε συνδυασμό με τις λοιπές αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις. Στην περίπτωση, ωστόσο, που ο φορολογικός νόμος περιορίζει το συμψηφισμό συγκεκριμένων φορολογικών ζημιών με συγκεκριμένες κατηγορίες εισοδήματος, οι σχετικές εκπεστέες προσωρινές διαφορές θα πρέπει να εξετάζονται μόνο σε συνδυασμό με άλλες εκπεστέες προσωρινές διαφορές της ίδιας κατηγορίας.
- Κατά τον έλεγχο ανακτησιμότητας των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, συγκρίνονται οι εκπεστέες φορολογικές διαφορές με τα μελλοντικά φορολογητέα κέρδη χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι εκπτώσεις φόρου που προέρχονται από την αντιστροφή αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων.
- Οι εκτιμήσεις για τα μελλοντικά φορολογητέα κέρδη δύνανται να περιλαμβάνουν την ανάκτηση κάποιων στοιχείων ενεργητικού σε αξία μεγαλύτερη από τη λογιστική τους, υπό την προϋπόθεση ότι δύναται να αποδειχθεί ότι κάτι τέτοιο είναι πιθανό να επιτευχθεί.

Ο Όμιλος και η Εταιρεία εξετάζουν τις ενδεχόμενες επιπτώσεις που θα έχει η υιοθέτηση του εν λόγω προτύπου στις οικονομικές καταστάσεις. Η τροποποίηση δεν έχει υιοθετηθεί ακόμη από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Τροποποίηση του Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου 40 «Επενδύσεις σε ακίνητα»: Αναταξινομήσεις από ή στην κατηγορία των επενδυτικών ακινήτων (εφαρμόζεται στις ετήσιες λογιστικές περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2017)

Το Συμβούλιο των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων εξέδωσε τροποποίηση στο ΔΛΠ 40 με την οποία διευκρίνισε ότι μια οικονομική οντότητα θα αναταξινομήσει ένα περιουσιακό στοιχείο στην ή από την κατηγορία επενδυτικών ακινήτων όταν και μόνο όταν μπορεί να αποδειχθεί η αλλαγή στη χρήση. Αλλαγή στη χρήση υφίσταται όταν το περιουσιακό στοιχείο έχει τα κριτήρια ή πάψει να έχει τα κριτήρια που ορίζουν τι είναι επένδυση σε ακίνητα. Μια αλλαγή στην πρόθεση της διοίκησης για τη χρήση του

περιουσιακού στοιχείου, από μόνη της, δεν είναι αρκετή για να αποδείξει αλλαγή στη χρήση. Επίσης, τα παραδείγματα στον κατάλογο των περιπτώσεων που αποδεικνύουν την αλλαγή στη χρήση επεκτάθηκαν για να συμπεριλαμβάνουν περιουσιακά στοιχεία υπό κατασκευή και όχι μόνο ολοκληρωμένα ακίνητα.

Ο Όμιλος και η Εταιρεία εξετάζουν τις ενδεχόμενες επιπτώσεις που θα έχει η υιοθέτηση του εν λόγω προτύπου στις οικονομικές καταστάσεις. Η τροποποίηση δεν έχει υιοθετηθεί ακόμη από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Βελτιώσεις Διεθνών Λογιστικών (Κύκλος 2014-2016) (εφαρμόζεται στις ετήσιες λογιστικές περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2017)

Στο πλαίσιο του προγράμματος των ετήσιων βελτιώσεων των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, το Συμβούλιο εξέδωσε, την 8.12.2016, μη επείγουσες αλλά απαραίτητες τροποποιήσεις σε επιμέρους πρότυπα.

Διερμηνεία 22 «Συναλλαγές σε ξένο νόμισμα και προκαταβολές» (εφαρμόζεται στις ετήσιες λογιστικές περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2018)

Η Διερμηνεία πραγματεύεται τις συναλλαγές σε ξένο νόμισμα όταν μία εταιρεία αναγνωρίζει ένα μη νομισματικό στοιχείο του ενεργητικού ή των υποχρεώσεων που προκύπτει από την είσπραξη ή πληρωμή προκαταβολής πριν η εταιρεία να αναγνωρίσει το σχετικό στοιχείο του ενεργητικού, το έξοδο ή το έσοδο. Η Διερμηνεία διευκρίνισε πως ως ημερομηνία της συναλλαγής, προκειμένου να καθοριστεί η συναλλαγματική ισοτιμία που θα χρησιμοποιηθεί κατά την αναγνώριση του περιουσιακού στοιχείου, του εσόδου ή του εξόδου, πρέπει να θεωρηθεί η ημερομηνία αρχικής αναγνώρισης του μη νομισματικού στοιχείου του ενεργητικού ή των υποχρεώσεων (δηλαδή της προκαταβολής). Επίσης, στην περίπτωση που υφίστανται πολλαπλές προκαταβολές, θα πρέπει να ορίζεται διακριτή ημερομηνία συναλλαγής για κάθε πληρωμή ή είσπραξη.

Η υιοθέτηση του προτύπου αυτού δεν αναμένεται να έχει επίπτωση στις οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου και της Εταιρείας. Η διερμηνεία δεν έχει υιοθετηθεί ακόμη από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

6.2. Σημαντικές λογιστικές κρίσεις, εκτιμήσεις και παραδοχές

Η σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων απαιτεί τη διενέργεια κρίσεων και εκτιμήσεων και την υιοθέτηση παραδοχών από τη Διοίκηση, οι οποίες επηρεάζουν τα ποσά του ενεργητικού και των υποχρεώσεων, τις γνωστοποιήσεις για ενδεχόμενες απαιτήσεις και υποχρεώσεις κατά την ημερομηνία της χρηματοοικονομικής αναφοράς καθώς και τα παρουσιαζόμενα ποσά εσόδων και δαπανών κατά τη διάρκεια της παρουσιαζόμενης περιόδου. Τα πραγματικά συνολικά έσοδα μπορεί να διαφέρουν από αυτές τις εκτιμήσεις.

Οι εκτιμήσεις και οι κρίσεις συνεχώς αναθεωρούνται και βασίζονται στην ιστορική εμπειρία και σε άλλες παραμέτρους, συμπεριλαμβανομένων και των εκτιμήσεων για μελλοντικά γεγονότα τα οποία θεωρούνται εύλογα σύμφωνα με τις περιστάσεις. Τέλος, σε περίπτωση αναθεώρησης εκτιμήσεων και κρίσεων, η εφαρμογή γίνεται μόνο μελλοντικά και όχι αναδρομικά.

6.2.1. Κρίσεις

Κατά τη διαδικασία εφαρμογής των λογιστικών πολιτικών της Εταιρείας, κρίσεις, πέραν αυτών που περιλαμβάνουν εκτιμήσεις, διενεργούνται από τη Διοίκηση και οι οποίες επηρεάζουν τα ποσά που αναγνωρίζονται στη χρηματοοικονομική αναφορά. Η σημαντικότερη κρίση σχετίζεται με:

- **την ανακτησιμότητα των εισπρακτέων λογαριασμών**

Η Διοίκηση εξετάζει κατ' έτος την ανακτησιμότητα των κονδυλίων που περιλαμβάνονται στους εισπρακτέους λογαριασμούς, σε συνδυασμό και με εξωτερική πληροφόρηση, (βάσεις δεδομένων αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας πελατών, νομικοί κλπ.) προκειμένου να αποφασίσει για την ανακτησιμότητα των κονδυλίων που περιλαμβάνονται στους εισπρακτέους λογαριασμούς.

6.2.2. Εκτιμήσεις και παραδοχές

Συγκεκριμένα ποσά που περιλαμβάνονται ή επηρεάζουν τις οικονομικές καταστάσεις και τις σχετικές γνωστοποιήσεις θα πρέπει να εκτιμηθούν, απαιτώντας από τη Διοίκηση να χρησιμοποιήσει παραδοχές αναφορικά με τις αξίες ή τις συνθήκες οι οποίες δεν μπορούν να είναι γνωστές με βεβαιότητα κατά τη στιγμή προετοιμασίας των οικονομικών καταστάσεων. Μία «κρίσιμη λογιστική εκτίμηση» είναι εκείνη που συνδυάζει σημαντικότητα στην απεικόνιση των οικονομικών καταστάσεων της επιχείρησης και των αποτελεσμάτων της και απαιτεί από τη Διοίκηση της Εταιρείας πιο δύσκολες, υποκειμενικές ή σύνθετες κρίσεις, ενώ συχνά υπάρχει ανάγκη εκτιμήσεων σχετικά με την επίδραση γεγονότων τα οποία θεωρούνται ως ενδογενώς αβέβαια. Η Εταιρεία αποτιμά τέτοιες κρίσεις σε μία συνεχή βάση, στηριζόμενη σε ιστορικά στοιχεία και εμπειρία, σε συμβουλές ειδικών, σε τάσεις και μεθόδους οι οποίες θεωρούνται εύλογες σε σχέση με τις περιστάσεις, καθώς και σε προβλέψεις αναφορικά με το πώς αυτές ενδέχεται να μεταβληθούν στο μέλλον. Επίσης, στη σημείωση 7. «Σύνοψη σημαντικών

λογιστικών πολιτικών», γίνεται αναφορά στις λογιστικές πολιτικές που έχουν επιλεγεί από τις προτεινόμενες αποδεκτές εναλλακτικές.

Κόστος παροχών αποχώρησης

(βλέπε σημείωση: 7.17)

Εκτιμώμενη απομείωση υπεραξίας και λοιπών άυλων περιουσιακών στοιχείων

(βλέπε σημειώσεις: 7.7 και 7.8)

Φόροι εισοδήματος

(βλέπε σημείωση: 7.14)

Προβλέψεις

(βλέπε σημείωση: 7.15)

Ενδεχόμενες απαιτήσεις και υποχρεώσεις

(βλέπε σημείωση: 7.15)

Ωφέλιμη ζωή αποσβέσιμων στοιχείων

(βλέπε σημείωση: 7.5)

7. Σύνοψη σημαντικών λογιστικών πολιτικών

Οι σημαντικότερες λογιστικές πολιτικές οι οποίες χρησιμοποιούνται για τη σύνταξη των χρηματοοικονομικών καταστάσεων συνοψίζονται κατωτέρω. Θα πρέπει να επισημανθεί, όπως αναφέρθηκε και στην παράγραφο 6.2, ότι χρησιμοποιούνται λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές για τη σύνταξη των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Αν και αυτές οι εκτιμήσεις στηρίζονται στην καλύτερη δυνατή γνώση της Διοίκησης για τα τρέχοντα γεγονότα, τα πραγματικά συνολικά έσοδα μπορεί να διαφέρουν σε σχέση με αυτές τις εκτιμήσεις.

7.1. Ενοποίηση και συμμετοχή σε συνδεδεμένες επιχειρήσεις

Οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις περιλαμβάνουν τους λογαριασμούς της Εταιρείας και των θυγατρικών της.

Θυγατρικές

Θυγατρικές είναι όλες οι εταιρείες στις οποίες ο Όμιλος ασκεί έλεγχο επί της λειτουργίας τους. Ο Όμιλος ελέγχει μία εταιρεία όταν εκτίθεται σε, ή έχει δικαιώματα σε, μεταβλητές αποδόσεις της εταιρείας λόγω της συμμετοχής του στην εταιρεία αυτή και έχει την ικανότητα να επηρεάσει αυτές τις αποδόσεις μέσω της εξουσίας του στην εταιρεία αυτή. Οι θυγατρικές εταιρείες ενοποιούνται με τη μέθοδο της πλήρους ενοποίησης από την ημερομηνία κατά την οποία ο έλεγχος μεταφέρεται στον Όμιλο και παύουν να ενοποιούνται από την ημερομηνία κατά την οποία ο έλεγχος παύει να υφίσταται.

Ο Όμιλος χρησιμοποιεί τη μέθοδο της εξαγοράς για τη λογιστικοποίηση της συνένωσης επιχειρήσεων. Το τίμημα της εξαγοράς για την απόκτηση μιας θυγατρικής εταιρείας υπολογίζεται ως το σύνολο των εύλογων αξιών των περιουσιακών στοιχείων που μεταβιβάζονται, των υποχρεώσεων που αναλαμβάνονται προς τους πρώην μετόχους και των συμμετοχικών τίτλων που εκδόθηκαν από τον Όμιλο. Το τίμημα της εξαγοράς περιλαμβάνει επίσης την εύλογη αξία των περιουσιακών στοιχείων ή των υποχρεώσεων που προκύπτουν από μια συμφωνία ενδεχόμενου ανταλλάγματος. Σε μία συνένωση επιχειρήσεων οι συναφείς με την εξαγορά δαπάνες εξοδοποιούνται. Τα αναγνωρίσιμα περιουσιακά στοιχεία που αποκτούνται, οι υποχρεώσεις και οι ενδεχόμενες υποχρεώσεις που αναλαμβάνονται επιμετρούνται αρχικά στην εύλογη αξία τους κατά την ημερομηνία της εξαγοράς. Εάν υπάρχει, ο Όμιλος αναγνωρίζει μη ελέγχουσα συμμετοχή στη θυγατρική στην αξία του μεριδίου της μη ελέγχουσας συμμετοχής στην καθαρή θέση της αποκτηθείσας εταιρείας.

Στην περίπτωση που μία απόκτηση πραγματοποιείται σε επιμέρους στάδια, η τρέχουσα αξία της συμμετοχής που κατείχε ο Όμιλος στην αποκτηθείσα εταιρεία επαναμετράται στην εύλογη αξία της κατά την ημερομηνία της εξαγοράς. Το κέρδος ή η ζημία που προκύπτει από την επαναμέτρηση της εύλογης αξίας αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης. Κάθε ενδεχόμενο τίμημα που δίνεται από τον Όμιλο, αναγνωρίζεται στην εύλογη αξία του την ημερομηνία της εξαγοράς. Μεταγενέστερες αλλαγές στην εύλογη αξία του ενδεχόμενου τιμήματος, που θεωρήθηκε στοιχείο του ενεργητικού ή υποχρέωση, αναγνωρίζονται σύμφωνα με το ΔΛΠ 39, είτε στην κατάσταση των αποτελεσμάτων, είτε ως μεταβολή στα λοιπά συνολικά εισοδήματα. Το ενδεχόμενο τίμημα που χαρακτηρίστηκε ως στοιχεία της καθαρής θέσης δεν επαναμετράται ως την τελική τακτοποίηση του μέσω της καθαρής θέσης.

Η υπεραξία είναι το υπερβάλλον ποσό του συνόλου του τιμήματος που καταβλήθηκε, του ποσού που αναγνωρίστηκε ως μη ελέγχουσα συμμετοχή και της εύλογης αξίας οποιασδήποτε προηγούμενης συμμετοχής στην αποκτηθείσα εταιρεία, έναντι της εύλογης αξίας των αναγνωρίσιμων καθαρών περιουσιακών στοιχείων της θυγατρικής που αποκτήθηκε. Εφόσον το τίμημα εξαγοράς είναι μικρότερο από την εύλογη αξία των καθαρών περιουσιακών στοιχείων της θυγατρικής που αποκτήθηκε, το κέρδος από τη συναλλαγή αναγνωρίζεται άμεσα στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Μετά την αρχική αναγνώριση, η υπεραξία αποτιμάται στο κόστος κτήσης μείον τις τυχόν σωρευμένες ζημιές απομείωσης

της αξίας της. Για τους σκοπούς του ελέγχου απομείωσης, η υπεραξία η οποία έχει αναγνωριστεί σε μία συνένωση επιχειρήσεων, κατανέμεται, από την ημερομηνία απόκτησης, στις μονάδες δημιουργίας ταμειακών ροών του Ομίλου, οι οποίες αναμένεται να επωφεληθούν από τη συνένωση, ανεξαρτήτως εάν τα λοιπά περιουσιακά στοιχεία ή υποχρεώσεις της αποκτηθείσας εταιρείας έχουν κατανεμηθεί στις συγκεκριμένες μονάδες δημιουργίας ταμειακών ροών.

Οι μη ελέγχουσες συμμετοχές παρουσιάζουν το μέρος των κερδών ή των ζημιών και των καθαρών περιουσιακών στοιχείων τα οποία δεν ανήκουν στον Όμιλο. Αν οι ζημιές μιας θυγατρικής που αφορούν σε μη ελέγχουσες συμμετοχές υπερβαίνουν τις μη ελέγχουσες συμμετοχές στα ίδια κεφάλαια της θυγατρικής, το υπερβάλλον ποσό επιμερίζεται στους μετόχους της μητρικής εκτός από το ποσό για το οποίο οι μη ελέγχουσες συμμετοχές έχουν μια υποχρέωση και είναι ικανές να καλύψουν τις ζημιές αυτές.

Στην κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης της Εταιρείας, οι συμμετοχές σε θυγατρικές εμφανίζονται στην αξία κτήσης μείον τις ζημιές απομείωσης, αν υπάρχουν.

Όλες οι θυγατρικές του Ομίλου έχουν ως ημερομηνία κλεισίματος την 31 Δεκεμβρίου.

Ενδοεταιρικές συναλλαγές, τα υπόλοιπα και τα μη πραγματοποιηθέντα κέρδη/ζημιές στις συναλλαγές μεταξύ των εταιρειών του Ομίλου απαλείφονται.

Συγγενείς επιχειρήσεις

Οι συγγενείς εταιρείες είναι εκείνες στις οποίες ο Όμιλος ασκεί σημαντική επιρροή, αλλά όχι έλεγχο επί της οικονομικής και επιχειρηματικής στρατηγικής τους και συνήθως κατέχεται ποσοστό συμμετοχής μεταξύ 20% και 50% των δικαιωμάτων ψήφου.

Οι συμμετοχές σε συγγενείς εταιρείες στις οποίες ασκείται σημαντική επιρροή αποτιμώνται με τη μέθοδο της καθαρής θέσης. Σύμφωνα με τη μέθοδο αυτή, η συμμετοχή αναγνωρίζεται αρχικά στην αξία κτήσης της, αυξομειούμενη με το ποσοστό συμμετοχής του Ομίλου στα κέρδη και τις ζημιές της συμμετοχής μετά την ημερομηνία απόκτησης. Η επένδυση του Ομίλου σε συγγενείς εταιρείες περιλαμβάνει υπεραξία όπως έχει προσδιοριστεί κατά την απόκτηση.

Η συμμετοχή του Ομίλου στα κέρδη ή ζημιές μετά την απόκτηση αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων και η συμμετοχή στις μεταβολές στα λοιπά συνολικά εισοδήματα μετά την απόκτηση, αναγνωρίζεται στα λοιπά συνολικά εισοδήματα.

Κέρδη ή ζημιές από συναλλαγές με συγγενείς εταιρείες απαλείφονται κατά το μέρος της συμμετοχής του Ομίλου σε αυτές. Μερίσματα που λαμβάνονται από αυτές τις συμμετοχές απαλείφονται μειώνοντας την αξία της συμμετοχής. Περαιτέρω, η αξία των συμμετοχών αναπροσαρμόζεται με την τυχόν σωρευτική απομείωση της αξίας τους. Όταν οι ζημιές που αναλογούν στον Όμιλο υπερβαίνουν την λογιστική αξία της συμμετοχής, η λογιστική αξία μειώνεται στο μηδέν χωρίς περαιτέρω αναγνώριση

ζημιών, εκτός από την περίπτωση κατά την οποία ο Όμιλος έχει δημιουργήσει υποχρεώσεις ή έχει πραγματοποιήσει πληρωμές, για λογαριασμό της συγγενούς εταιρείας.

7.2. Μετατροπή ξένου νομίσματος

Οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις στις οποίες συμπεριλαμβάνονται οι οικονομικές καταστάσεις της Εταιρείας, παρουσιάζονται σε ευρώ (€) το οποίο είναι το λειτουργικό νόμισμα και το νόμισμα παρουσίασης της μητρικής εταιρείας και όλων των θυγατρικών της.

Οι συναλλαγές σε ξένα νομίσματα μετατρέπονται στο λειτουργικό νόμισμα με τη χρήση των ισοτιμιών που ισχύουν κατά την ημερομηνία των συναλλαγών (spot exchange rate).

Κέρδη και ζημιές από συναλλαγματικές διαφορές οι οποίες προκύπτουν από την εκκαθάριση τέτοιων συναλλαγών κατά τη διάρκεια της περιόδου και από τη μετατροπή των νομισματικών στοιχείων που εκφράζονται σε ξένο νόμισμα με τις ισχύουσες ισοτιμίες κατά την ημερομηνία ισολογισμού, καταχωρούνται στην κατάσταση συνολικού εισοδήματος, είτε ως Χρηματοοικονομικά έσοδα, είτε ως Χρηματοοικονομικά έξοδα, εκτός και αν καταχωρηθούν στην καθαρή θέση, χαρακτηριζόμενες ως αντιστάθμιση ταμειακών ροών ή αντιστάθμιση καθαρών επενδύσεων.

7.3. Λειτουργικοί τομείς

Η πληροφόρηση κατά λειτουργικό τομέα προσδιορίζεται βάσει των εσωτερικών αναφορών και της πληροφόρησης που παρέχεται στους επικεφαλής λήψης των επιχειρηματικών αποφάσεων, όπως ορίζεται και από το ΔΠΧΑ 8. Κάθε λειτουργικός τομέας αντιπροσωπεύει ξεχωριστή κατηγορία προσφερόμενων παιχνιδιών ή λοιπές δραστηριότητες των εταιρειών του Ομίλου. Δραστηριότητες που δεν αποτελούν διακριτούς τομείς συγκεντρώνονται και απεικονίζονται σε μία κατηγορία με τίτλο «Λοιπά».

7.4. Αναγνώριση εσόδων και εξόδων

Έσοδα αναγνωρίζονται όταν είναι πιθανό ότι μελλοντικά οικονομικά οφέλη θα εισρεύσουν στην Εταιρεία και το ποσό μπορεί να μετρηθεί αξιόπιστα. Τα έσοδα μετρώνται στην εύλογη αξία του ληφθέντος τιμήματος και απεικονίζονται καθαρά από Φόρο Προστιθέμενης Αξίας, επιστροφών και εκπτώσεων. Το ποσό των εσόδων θεωρείται αξιόπιστα μετρήσιμο όταν όλα τα ενδεχόμενα που συνδέονται με την πώληση έχουν επιλυθεί.

Έσοδα από παιχνίδια:

Τα έσοδα της Εταιρείας από παιχνίδια αφορούν προμήθειες ή σταθερό ποσοστό επί των κερδών ή παρόμοια έσοδα και λογιστικοποιούνται σύμφωνα με το ΔΛΠ 18 «Έσοδα». Τα έσοδα από παιχνίδια παρουσιάζονται καθαρά μετά την αφαίρεση των κερδών των παιχτών.

Έσοδα που αφορούν πράξεις τυχερών παιχνιδιών στις οποίες η Εταιρεία αναλαμβάνει ανοικτές θέσεις έναντι των παικτών, καταχωρούνται καθαρά μετά την αφαίρεση των κερδών νικητών όπως αυτά υπολογίζονται σύμφωνα με την έκβαση του παιχνιδιού. Τα έσοδα από τα παιχνίδια στοιχημάτων αντιπροσωπεύουν το καθαρό κέρδος ή τη ζημία από στοιχήματα κατά τη διάρκεια της περιόδου πλέον το κέρδος ή τη ζημία από την επανεκτίμηση των ανοιχτών θέσεων στο τέλος της περιόδου.

Οι Μικτές εισπράξεις από παιχνίδια δεν αποτελούν έσοδα του Ομίλου αλλά αναφέρονται στις ακαθάριστες εισπράξεις που εισπράχθηκαν ή είναι εισπρακτέες κατά το τέλος της χρήσης από τους πελάτες και σχετίζονται με τα παιχνίδια.

Άλλα λειτουργικά έσοδα:

Τα άλλα λειτουργικά Έσοδα περιλαμβάνουν:

- **Έσοδα από προμήθεια**

Το Ειδικό Κρατικό Λαχείο Κοινωνικής Αντίληψης ή Πρωτοχρονιάτικο, εκδίδεται μια φορά το χρόνο και η κλήρωση πραγματοποιείται την τελευταία ημέρα του έτους. Τα Καθαρά Έσοδα από αυτό το λαχείο αποδίδονται στο Ελληνικό Δημόσιο. Το λαχείο αυτό παράγεται, λειτουργεί, προβάλλεται, κυκλοφορεί και η εν γένει διαχείρισή του πραγματοποιείται από την Ελληνικά Λαχεία έναντι διαχειριστικής αμοιβής ίσης προς 17% των μικτών εισπράξεων από τους παίκτες. Η προαναφερθείσα διαχειριστική αμοιβή περιλαμβάνει όλα τα έξοδα της Εταιρείας, τα οποία σχετίζονται με τη λειτουργία του Πρωτοχρονιάτικου Λαχείου, συμπεριλαμβανομένων και των προμηθειών του δικτύου πωλητών. Η αναγνώριση του εσόδου αυτού γίνεται μία φορά το χρόνο, κατά το μήνα Δεκέμβριο.

- **Λοιπά Έσοδα**

Στα λοιπά έσοδα περιλαμβάνονται έσοδα που προέρχονται από πώληση πάγιου και λοιπού εξοπλισμού, από λειτουργικές μισθώσεις και έσοδα από λοιπές υπηρεσίες.

Έσοδα από τόκους:

Αναγνωρίζονται βάσει χρονικής αναλογίας και με τη χρήση του πραγματικού επιτοκίου. Όταν υπάρχει απομείωση των απαιτήσεων, η λογιστική αξία αυτών μειώνεται στο ανακτήσιμο ποσό τους το οποίο είναι η παρούσα αξία των αναμενόμενων μελλοντικών ταμειακών ροών προεξοφλούμενων με το αρχικό πραγματικό επιτόκιο. Στη συνέχεια λογίζονται τόκοι με το ίδιο επιτόκιο επί της απομειωμένης (νέας λογιστικής) αξίας.

Έσοδα από μερίσματα:

Αναγνωρίζονται στην κατάσταση συνολικού εισοδήματος κατά την ημερομηνία έγκρισης της διανομής τους από την Γενική Συνέλευση των μετόχων.

Έξοδα:

Αναγνωρίζονται στη κατάσταση συνολικού εισοδήματος σε δεδουλευμένη βάση. Τα έξοδα από τόκους αναγνωρίζονται σε δεδουλευμένη βάση.

7.5. Ενσώματες ακινητοποιήσεις

Οι ενσώματες ακινητοποιήσεις απεικονίζονται στις οικονομικές καταστάσεις στο ιστορικό κόστος κτήσης, μειωμένες με τις σωρευμένες αποσβέσεις και τις τυχόν απομειώσεις της αξίας τους. Το κόστος κτήσης περιλαμβάνει όλες τις άμεσα καταλογισμένες δαπάνες για την απόκτηση των στοιχείων. Μεταγενέστερα, αποτιμώνται στο αναπόσβεστο κόστος μειωμένο με τυχόν απομειώσεις.

Μεταγενέστερες δαπάνες καταχωρούνται σε επαύξηση της λογιστικής αξίας των ενσώματων παγίων ή ως ξεχωριστό πάγιο μόνο κατά την έκταση που οι δαπάνες αυτές αυξάνουν τα μελλοντικά οικονομικά οφέλη που αναμένεται να εισρεύσουν από τη χρήση του παγίου στοιχείου και το κόστος τους μπορεί να επιμετρηθεί αξιόπιστα. Το κόστος επισκευών και συντηρήσεων καταχωρείται στην κατάσταση συνολικού εισοδήματος όταν πραγματοποιούνται.

Κατά την πώληση ενσώματων ακινητοποιήσεων, οι διαφορές μεταξύ του τιμήματος που λαμβάνεται και της λογιστικής τους αξίας καταχωρούνται ως κέρδη ή ζημίες στην κατάσταση συνολικού εισοδήματος. Οι επισκευές και συντηρήσεις καταχωρούνται στα έξοδα της περιόδου που αφορούν.

Οι αποσβέσεις των στοιχείων των ενσώματων ακινητοποιήσεων (πλην οικοπέδων τα οποία δεν αποσβένονται) υπολογίζονται με τη σταθερή μέθοδο μέσα στην ωφέλιμη ζωή τους που έχει ως εξής:

Οικόπεδα	-
Κτίρια	20 έτη
Μηχανολογικός εξοπλισμός	3-9 έτη
Μεταφορικά μέσα	6,5 έτη
Έπιπλα και λοιπός εξοπλισμός	5 έτη

Οι υπολειμματικές αξίες και οι ωφέλιμες ζωές των ενσώματων ακινητοποιήσεων υπόκεινται σε επανεξέταση σε κάθε ημερομηνία ισολογισμού. Όταν οι λογιστικές αξίες των ενσώματων ακινητοποιήσεων υπερβαίνουν την ανακτήσιμη αξία τους, η διαφορά (απομείωση) καταχωρείται άμεσα ως έξοδο στην κατάσταση συνολικού εισοδήματος.

Πάγια αξίας έως € 1,5 αποσβένονται εντός της χρήσης.

7.6. Ασώματες ακινητοποιήσεις

Στις ασώματες ακινητοποιήσεις συμπεριλαμβάνονται τα δικαιώματα και οι άδειες λογισμικού.

Λογισμικό: Οι άδειες λογισμικού αποτιμώνται στο κόστος κτήσης μείον τις αποσβέσεις. Οι αποσβέσεις διενεργούνται με τη σταθερή μέθοδο κατά τη διάρκεια της ωφέλιμης ζωής των στοιχείων αυτών η οποία κυμαίνεται από 1 έως 3 χρόνια.

Δικαιώματα: Τα αποκλειστικά δικαιώματα αναγνωρίζονται αρχικά στο κόστος αγοράς ή εκτίμησης και μεταγενέστερα στο αναπόσβεστο κόστος μειωμένο με τυχόν απομείωση της αξίας τους. Το αποκλειστικό δικαίωμα λειτουργίας με κάθε πρόσφορο μέσο που παρέχεται από την τρέχουσα τεχνολογία, αριθμολαχείων και παιχνιδιών πρόγνωσης αθλητικών γεγονότων που παραχωρήθηκε σε εταιρείες του Ομίλου από το Ελληνικό Δημόσιο λογιστικοποιείται στο κόστος όπως αυτό ορίστηκε από ανεξάρτητους εκτιμητές και αποσβένεται εντός της περιόδου που αφορά. (Σημείωση 7.8, όπου περιγράφονται οι διαδικασίες ελέγχου απομείωσης).

Επεκτάσεις σε υπάρχοντα αποκλειστικά δικαιώματα και νέες άδειες για διεξαγωγή νέων παιγνιομηχανημάτων σε αποκλειστική βάση, λογίζονται ως ξεχωριστά πάγια στοιχεία και αποσβένονται κατά τη διάρκεια που αφορούν με βάση τη σταθερή μέθοδο.

Άυλα περιουσιακά στοιχεία αξίας έως € 1,5 αποσβένονται εντός της χρήσης.

7.7. Υπεραξία

Υπεραξία προκύπτει κατά την απόκτηση θυγατρικών εταιρειών και υπολογίζεται ως η διαφορά μεταξύ του τιμήματος και της εύλογης αξίας των μη ελεγχουσών συμμετοχών της αποκτώμενης εταιρείας από την καθαρή εύλογη αξία της συμμετοχής του Ομίλου στα αποκτώμενα καθαρά περιουσιακά στοιχεία, τις υποχρεώσεις και τις ενδεχόμενες υποχρεώσεις της αποκτούμενης εταιρείας. Αν το συνολικό τίμημα της εξαγοράς είναι μικρότερο από την εύλογη αξία των καθαρών περιουσιακών στοιχείων που αποκτήθηκαν, η διαφορά αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα.

Μετά την αρχική αναγνώριση, η υπεραξία αποτιμάται στο κόστος κτήσης μείον τις τυχόν σωρευμένες ζημιές απομείωσης της αξίας της.

Ο έλεγχος απομείωσης της υπεραξίας διενεργείται σε ετήσια βάση ή πιο συχνά αν γεγονότα ή αλλαγές σε περιστάσεις καταδεικνύουν ενδεχόμενη απομείωση (σημείωση 7.8, όπου περιγράφονται οι διαδικασίες ελέγχου απομείωσης).

7.8. Απομείωση αξίας μη χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων

Η Υπεραξία, οι ασώματες ακινητοποιήσεις που έχουν απεριόριστη ωφέλιμη ζωή και οι ασώματες ακινητοποιήσεις που δεν έχουν αρχίσει να χρησιμοποιούνται δεν αποσβένονται και υπόκεινται σε έλεγχο απομείωσης ετησίως. Τα λοιπά στοιχεία του ενεργητικού υπόκεινται σε έλεγχο απομείωσης

όταν κάποια γεγονότα καταδεικνύουν ότι η λογιστική αξία μπορεί να μην είναι ανακτήσιμη. Η ανακτήσιμη αξία είναι το μεγαλύτερο ποσό μεταξύ της καθαρής τιμής πώλησης και της αξίας λόγω χρήσης. Καθαρή αξία πώλησης θεωρείται το ποσό από την πώληση ενός στοιχείου του ενεργητικού στα πλαίσια μιας αμφοτεροβαρούς συναλλαγής στην οποία τα μέρη έχουν πλήρη γνώση και προσχωρούν οικειοθελώς, μετά από την αφαίρεση κάθε πρόσθετου άμεσου κόστους διάθεσης του στοιχείου ενεργητικού, ενώ η αξία χρήσης βασίζεται σε αποτίμηση της παρούσας αξίας μελλοντικών ταμειακών ροών, καθώς είναι η παρούσα αξία των εκτιμώμενων μελλοντικών ταμειακών ροών που αναμένεται να εισρεύσουν στην επιχείρηση από τη χρήση ενός στοιχείου ενεργητικού και από τη διάθεσή του στο τέλος της εκτιμώμενης ωφέλιμης ζωής του.

Για σκοπούς ελέγχου απομείωσης, τα στοιχεία του ενεργητικού ομαδοποιούνται στο χαμηλότερο επίπεδο μονάδας δημιουργίας ταμειακών ροών (cash-generating units). Ως αποτέλεσμα, ορισμένα στοιχεία ενεργητικού εξετάζονται αυτόνομα, ενώ κάποια άλλα σε επίπεδο μονάδας δημιουργίας ταμειακών ροών.

Η ζημία λόγω μείωσης της αξίας των στοιχείων του ενεργητικού, αναγνωρίζεται από την επιχείρηση όταν η λογιστική αξία των στοιχείων αυτών (ή της μονάδας δημιουργίας ταμειακών ροών) είναι μεγαλύτερη από το ανακτήσιμο ποσό τους. Η ζημία απομείωσης χρεώνεται pro rata σε όλα τα στοιχεία της μονάδας δημιουργίας ταμειακών ροών. Με εξαίρεση το λογαριασμό «Υπεραξία», όλα τα λοιπά στοιχεία ενεργητικού εξετάζονται σε επόμενες περιόδους, καθώς ενδείξεις που οδήγησαν σε αναγνώριση ζημίας απομείωσης στο παρελθόν μπορεί να μην υφίστανται πλέον. Ωστόσο, πολιτική του Ομίλου είναι ότι τυχόν αλλαγές στην παρούσα αξία των μελλοντικών ροών που οφείλονται σε παράγοντες εκτός του ελέγχου της Εταιρείας (πχ. επιτόκια) δεν συνιστούν λόγους για αντιλογισμό απομειώσεων που είχαν καταχωρηθεί κατά τα προηγούμενα έτη.

7.9. Μισθώσεις

Ο Όμιλος συνάπτει συμφωνίες οι οποίες εμπεριέχουν συναλλαγές που δεν έχουν τον νομικό τύπο μιας μίσθωσης αλλά της εκχωρείται το δικαίωμα χρήσης περιουσιακών στοιχείων (ευσώματες ακινητοποιήσεις) έναντι μιας σειράς πληρωμών.

Η εκτίμηση για το εάν μία συμφωνία περιέχει στοιχείο μίσθωσης πραγματοποιείται κατά την έναρξη της συμφωνίας, λαμβάνοντας υπόψη όλα τα διαθέσιμα στοιχεία και τις ιδιαίτερες συνθήκες. Μετά την έναρξη της συμφωνίας πραγματοποιείται επαναξιολόγησή της για το εάν περιέχει στοιχείο μίσθωσης όταν συμβαίνει κάποιο από τα παρακάτω:

- α) υπάρχει μεταβολή στους όρους της σύμβασης, εκτός κι αν η μεταβολή απλά ανανεώνει ή παρατείνει τη συμφωνία,
- β) ασκείται δικαίωμα ανανέωσης ή συμφωνείται μια παράταση, εκτός κι αν όρος της ανανέωσης ή της παράτασης αρχικά είχε περιληφθεί στη μισθωτική περίοδο,

γ) υπάρχει μια μεταβολή στο κατά πόσο η εκπλήρωση εξαρτάται από ένα καθορισμένο περιουσιακό στοιχείο και

δ) υπάρχει σημαντική αλλαγή στο περιουσιακό στοιχείο.

Ο Όμιλος ως μισθωτής

Η ιδιοκτησία ενός μισθωμένου περιουσιακού στοιχείου μεταβιβάζεται στο μισθωτή εάν μεταβιβάζονται σε αυτόν ουσιαστικά όλοι οι κίνδυνοι και τα οφέλη που σχετίζονται με το μισθωμένο περιουσιακό στοιχείο ανεξάρτητα με τον νομικό τύπο της σύμβασης. Κατά την έναρξη της μίσθωσης το περιουσιακό στοιχείο αναγνωρίζεται στην εύλογη αξία του ή εάν είναι χαμηλότερη, στην παρούσα αξία των ελάχιστων καταβολών μισθωμάτων συμπεριλαμβανομένων και επιπλέον καταβολών εάν υπάρχουν, που καλύπτονται από το μισθωτή. Ένα αντίστοιχο ποσό αναγνωρίζεται ως υποχρέωση από τη χρηματοδοτική μίσθωση ανεξαρτήτως εάν μερικές από τις καταβολές μισθωμάτων αποδίδονται προκαταβολικά κατά την έναρξη της μίσθωσης.

Η μεταγενέστερη λογιστική αντιμετώπιση των περιουσιακών στοιχείων τα οποία έχουν αποκτηθεί με συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης, π.χ. η χρησιμοποιούμενη μέθοδος απόσβεσης και ο προσδιορισμός της ωφέλιμης ζωής του, είναι ίδια με αυτή που εφαρμόζεται σε συγκρίσιμα αποκτώμενα, εκτός συμβάσεων μίσθωσης, περιουσιακά στοιχεία. Η λογιστική αντιμετώπιση της αντίστοιχης υποχρέωσης αφορά στη σταδιακή μείωσή της, με βάση τις ελάχιστες καταβολές των μισθωμάτων, μείον τις χρηματοοικονομικές επιβαρύνσεις οι οποίες αναγνωρίζονται ως έξοδο στα χρηματοοικονομικά έξοδα. Οι χρηματοοικονομικές επιβαρύνσεις κατανέμονται στη διάρκεια της μισθωτικής περιόδου και αντιπροσωπεύουν ένα σταθερό περιοδικό επιτόκιο επί του ανεξόφλητου υπολοίπου της υποχρέωσης.

Όλες οι υπόλοιπες μισθώσεις αντιμετωπίζονται ως λειτουργικές μισθώσεις. Οι καταβολές στις συμβάσεις λειτουργικής μίσθωσης αναγνωρίζονται ως έξοδο στην κατάσταση συνολικού εισοδήματος με τη ευθεία μέθοδο (συσχετισμός εισόδου χρήσης και εξόδου). Οι σχετιζόμενες δαπάνες, όπως η συντήρηση και η ασφάλιση, αναγνωρίζονται ως έξοδο όταν πραγματοποιούνται.

Ο Όμιλος ως εκμισθωτής

Οι μισθώσεις στις οποίες ο Όμιλος δε μεταβιβάζει ουσιαστικά όλους τους κινδύνους και τις ωφέλειες του περιουσιακού στοιχείου κατατάσσονται ως λειτουργικές μισθώσεις. Αρχικά άμεσα κόστη που βαρύνουν τους εκμισθωτές στη διαπραγμάτευση και συμφωνία μιας λειτουργικής μίσθωσης, προστίθενται στη λογιστική αξία του μισθωμένου περιουσιακού στοιχείου και αναγνωρίζονται καθ' όλη τη διάρκεια της μίσθωσης ως έσοδα μίσθωσης.

7.10. Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού

Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού περιλαμβάνουν ταμειακά και χρηματοοικονομικά μέσα. Χρηματοοικονομικό μέσο είναι κάθε σύμβαση που δημιουργεί ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού σε μία επιχείρηση και μια χρηματοοικονομική υποχρέωση ή ένα συμμετοχικό τίτλο σε μια άλλη επιχείρηση. Τα χρηματοοικονομικά μέσα, εκτός από χρηματοοικονομικά μέσα αντιστάθμισης, μπορούν να χωρισθούν στις κάτωθι κατηγορίες: δάνεια και απαιτήσεις, χρηματοοικονομικά στοιχεία αποτιμώμενα στην εύλογη αξία τους μέσω της κατάστασης συνολικού εισοδήματος χρήσης, διαθέσιμα για πώληση χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και επενδύσεις κατεχόμενες ως τη λήξη. Τα χρηματοοικονομικά μέσα ταξινομούνται στις ανωτέρω κατηγορίες από τη Διοίκηση της Εταιρείας κατά την αρχική αναγνώριση, ανάλογα με το σκοπό για τον οποίο αποκτήθηκαν. Ο χαρακτηρισμός των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού επανεκτιμάται στο τέλος κάθε ημερομηνίας δημοσίευσης κατά την οποία είναι διαθέσιμη η επιλογή κατηγορίας ή λογιστικού χειρισμού.

Συνήθεις αγοραπωλησίες χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού, αναγνωρίζονται κατά την ημερομηνία τακτοποίησής τους. Όλα τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού τα οποία δεν έχουν ταξινομηθεί ως αποτιμώμενα στην εύλογη αξία τους μέσω της κατάστασης συνολικού εισοδήματος χρήσης, αναγνωρίζονται αρχικά στην εύλογη αξία τους πλέον του κόστους της συναλλαγής.

Η Εταιρεία εξετάζει αν ένα συμβόλαιο εμπεριέχει ενσωματωμένο παράγωγο κατά τη σύναψη της συμφωνίας. Το ενσωματωμένο παράγωγο διαχωρίζεται από το βασικό συμβόλαιο και λογιστικοποιείται ως παράγωγο, όταν η ανάλυση καταδεικνύει ότι όλα τα οικονομικά χαρακτηριστικά και οι κίνδυνοι του παραγώγου δε σχετίζονται άμεσα με το βασικό συμβόλαιο.

Διακοπή αναγνώρισης χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού επέρχεται από τη στιγμή όπου το δικαίωμα λήψης ταμειακών ροών από την επένδυση έχει λήξει ή έχει μεταφερθεί.

Η Εταιρεία εξετάζει σε κάθε ημερομηνία δημοσίευσης οικονομικών καταστάσεων αν ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού ή ομάδα χρηματοοικονομικών στοιχείων έχει υποστεί απομείωση.

i) Δάνεια και απαιτήσεις

Περιλαμβάνουν μη παράγωγα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού με σταθερές ή προσδιορισμένες πληρωμές, τα οποία δεν διαπραγματεύονται σε ενεργές αγορές. Προκύπτουν όταν η Εταιρεία παρέχει χρήματα, αγαθά ή υπηρεσίες απευθείας σε χρεώστες χωρίς την πρόθεση να εμπορευθεί τις δημιουργηθείσες απαιτήσεις.

Τα δάνεια και οι απαιτήσεις αποτιμώνται μεταγενέστερα στο αναπόσβεστο κόστος τους βάσει της μεθόδου του πραγματικού επιτοκίου, μείον τις ζημιές απομείωσης. Κάθε μεταβολή στην αξία όταν διακόπτεται η αναγνώριση ή απομειώνεται ή κατά τη διαδικασία απόσβεσής της, αναγνωρίζεται απευθείας στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης. Το αναπόσβεστο κόστος υπολογίζεται

λαμβάνοντας υπόψη κάθε προεξόφληση ή ανταμοιβή κατά την εξαγορά και περιλαμβάνει αμοιβές οι οποίες είναι αναπόσπαστο μέρος του πραγματικού επιτοκίου και του κόστους της συναλλαγής.

Οι εμπορικές απαιτήσεις απομειώνονται όταν υπάρχουν αντικειμενικές ενδείξεις ότι η Εταιρεία δε θα είναι σε θέση να εισπράξει όλα τα ποσά σύμφωνα με τους αρχικούς όρους είσπραξης. Το ποσό που καταγράφεται στην κατάσταση συνολικού εισοδήματος προσδιορίζεται ως η διαφορά μεταξύ της καταγραμμένης αξίας του στοιχείου του ενεργητικού και της παρούσας αξίας των εκτιμώμενων μελλοντικών ταμειακών ροών.

Τα δάνεια και οι απαιτήσεις περιλαμβάνονται στο κυκλοφορούν ενεργητικό, εκτός από εκείνα με λήξη μεγαλύτερη των δώδεκα (12) μηνών από την ημερομηνία ισολογισμού. Τα τελευταία συμπεριλαμβάνονται στα μη κυκλοφορούντα στοιχεία του ενεργητικού.

ii) Εύλογες αξίες

Οι εύλογες αξίες των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού που είναι διαπραγματεύσιμα σε ενεργές αγορές, προσδιορίζονται από τις τρέχουσες τιμές ζήτησης. Για τα μη διαπραγματεύσιμα στοιχεία, οι εύλογες αξίες προσδιορίζονται με τη χρήση τεχνικών αποτίμησης όπως ανάλυση πρόσφατων συναλλαγών, συγκρίσιμων στοιχείων που διαπραγματεύονται και προεξόφληση ταμειακών ροών. Οι μη διαπραγματεύσιμοι σε ενεργό αγορά συμμετοχικοί τίτλοι που έχουν ταξινομηθεί στην κατηγορία «διαθέσιμα προς πώληση χρηματοοικονομικά στοιχεία» και των οποίων η εύλογη αξία δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστεί με αξιοπιστία, αποτιμώνται στο κόστος κτήσης τους. Η Εταιρεία δεν κατέχει χρηματοοικονομικά μέσα αποτίμησης σε εύλογες αξίες.

7.11. Αποθέματα

Τα αποθέματα απεικονίζονται στη χαμηλότερη αξία μεταξύ κόστους κτήσης και καθαρής ρευστοποιήσιμης αξίας. Το κόστος καθορίζεται με βάση το μέσο ετήσιο σταθμικό κόστος.

7.12. Διαθέσιμα και ταμειακά ισοδύναμα

Τα διαθέσιμα και ταμειακά ισοδύναμα περιλαμβάνουν τα μετρητά σε τραπεζικούς λογαριασμούς και στο ταμείο καθώς επίσης και τις βραχυπρόθεσμες επενδύσεις υψηλής ρευστότητας όπως τα προϊόντα της αγοράς χρήματος και τις τραπεζικές καταθέσεις με χρονικό ορίζοντα τριών μηνών ή λιγότερο. Οι δεσμευμένες καταθέσεις περιλαμβάνονται στα Διαθέσιμα και ταμειακά ισοδύναμα. Οι δεσμευμένες καταθέσεις είναι ταμειακά ισοδύναμα τα οποία δεν είναι άμεσα διαθέσιμα προς χρήση. Αυτά τα ταμειακά ισοδύναμα δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν από την Εταιρεία μέχρι την επέλευση ενός συγκεκριμένου χρονικού σημείου ή γεγονότος στο μέλλον.

7.13. Ίδια κεφάλαια

Το μετοχικό κεφάλαιο προσδιορίζεται από την ονομαστική αξία των μετοχών που έχουν εκδοθεί. Οι κοινές μετοχές καταχωρούνται στα ίδια κεφάλαια.

Η διαφορά υπέρ το άρτιο περιλαμβάνει όλα τα επιπρόσθετα ποσά που λήφθηκαν κατά την έκδοση μετοχικού κεφαλαίου. Έξοδα τα οποία πραγματοποιήθηκαν για την έκδοση μετοχών εμφανίζονται μετά την αφαίρεση του σχετικού φόρου εισοδήματος, σε μείωση της διαφοράς υπέρ το άρτιο.

Οι ίδιες μετοχές αφορούν μετοχές της Εταιρείας, οι οποίες έχουν εκδοθεί και μεταγενέστερα έχουν επανακτηθεί από την Εταιρεία χωρίς να έχουν ακυρωθεί. Οι ίδιες μετοχές δε μειώνουν τον αριθμό των μετοχών που έχουν εκδοθεί αλλά μειώνουν τον αριθμό των μετοχών σε κυκλοφορία. Οι ίδιες μετοχές αποτιμώνται στο κόστος κτήσης και απεικονίζονται αφαιρετικά των ιδίων κεφαλαίων. Κανένα κέρδος ή ζημία δεν αναγνωρίζεται στην κατάσταση συνολικού εισοδήματος χρήσης από την αγορά, πώληση, έκδοση ή διαγραφή ιδίων μετοχών.

Έξοδα τα οποία πραγματοποιήθηκαν για την έκδοση μετοχών εμφανίζονται μετά την αφαίρεση του σχετικού φόρου εισοδήματος, σε μείωση του προϊόντος της έκδοσης. Τα έξοδα τα οποία σχετίζονται με την έκδοση μετοχών για την απόκτηση επιχειρήσεων περιλαμβάνονται στο κόστος κτήσης της επιχείρησης που αποκτάται.

7.14. Φόρος εισοδήματος και αναβαλλόμενος φόρος

Ο φόρος της χρήσης αποτελείται από τον τρέχων φόρο και τον αναβαλλόμενο φόρο. Ο φόρος εισοδήματος αναγνωρίζεται στην κατάσταση συνολικών εισοδημάτων της περιόδου, εκτός από τους φόρους που σχετίζονται με κονδύλια που αναγνωρίζονται στα λοιπά συνολικά εισοδήματα ή απευθείας στα ίδια κεφάλαια. Σε αυτή την περίπτωση, ο φόρος αναγνωρίζεται στα λοιπά συνολικά εισοδήματα ή απευθείας στα ίδια κεφάλαια, αντίστοιχα.

Ο τρέχων φόρος εισοδήματος υπολογίζεται επί του φορολογητέου εισοδήματος της χρήσης, βάσει των ισχυουσών φορολογικών διατάξεων και συντελεστών φόρου, κατά την ημερομηνία κατάρτισης οικονομικών καταστάσεων στις χώρες όπου ο Όμιλος δραστηριοποιείται και δημιουργεί φορολογητέο εισόδημα. Επιπλέον, περιλαμβάνονται τυχόν πρόσθετοι φόροι εισοδήματος που αφορούν προηγούμενες χρήσεις. Η διοίκηση περιοδικά προβαίνει σε εκτιμήσεις κατά την υποβολή φορολογικών δηλώσεων σε περιπτώσεις που οι σχετικές φορολογικές διατάξεις επιδέχονται ερμηνείας και προβαίνει στο σχηματισμό προβλέψεων, όπου χρειάζεται, με βάση τα ποσά που αναμένεται να καταβληθούν στις φορολογικές αρχές.

Ο αναβαλλόμενος φόρος εισοδήματος υπολογίζεται με τη μέθοδο της υποχρέωσης που προκύπτει από τις προσωρινές διαφορές μεταξύ της λογιστικής αξίας και της φορολογικής βάσης των στοιχείων του ενεργητικού και των υποχρεώσεων. Η αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση αναγνωρίζεται κατά την έκταση στην οποία θα υπάρξει μελλοντικό φορολογητέο κέρδος για τη χρησιμοποίηση της προσωρινής

διαφοράς που δημιουργεί την αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση. Αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση αναγνωρίζεται για όλες τις προσωρινές φορολογητέες διαφορές. Ωστόσο, σύμφωνα και με το ΔΛΠ 12, κανένας αναβαλλόμενος φόρος δεν αναγνωρίζεται σε σχέση με την Υπεραξία. Αναβαλλόμενος φόρος εισοδήματος δε λογίζεται εάν προκύπτει από την αρχική αναγνώριση ενός στοιχείου ενεργητικού ή παθητικού, σε συναλλαγή άλλη εκτός από εκείνης της συνένωσης επιχειρήσεων, η οποία όταν έγινε η συναλλαγή δεν επηρέασε ούτε τα λογιστικά ούτε τα φορολογικά κέρδη και ζημιές. Δεν αναγνωρίζεται αναβαλλόμενος φόρος εισοδήματος για τις προσωρινές διαφορές που προκύπτουν από επενδύσεις σε θυγατρικές και κοινοπραξίες, με εξαίρεση την περίπτωση που η αναστροφή των προσωρινών διαφορών ελέγχεται από τον Όμιλο και είναι πιθανό ότι οι προσωρινές διαφορές δε θα αναστραφούν στο προβλεπτό μέλλον. Επιπλέον, φορολογητέες ζημιές οι οποίες μεταφέρονται σε επόμενες χρήσεις όπως και τυχόν πιστωτικοί φόροι του Ομίλου εξετάζονται ως προς την αναγνώρισή τους ως αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση.

Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και υποχρεώσεις αποτιμώνται με βάση τους φορολογικούς συντελεστές που αναμένεται να εφαρμοστούν στην περίοδο κατά την οποία θα διακανονιστεί η απαίτηση ή η υποχρέωση, χωρίς προεξόφληση, λαμβάνοντας υπόψη τους φορολογικούς συντελεστές (και φορολογικούς νόμους) που έχουν τεθεί σε ισχύ ή ουσιαστικά ισχύουν μέχρι την ημερομηνία του Ισολογισμού.

Οι περισσότερες αλλαγές στις αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις ή υποχρεώσεις αναγνωρίζονται ως τμήμα των φορολογικών εξόδων στην κατάσταση συνολικού εισοδήματος χρήσης. Μόνο αλλαγές στις αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις ή υποχρεώσεις οι οποίες σχετίζονται με αλλαγές σε στοιχεία του ενεργητικού και υποχρεώσεων καταλογισμένα απευθείας στην καθαρή θέση, αναγνωρίζονται απευθείας στην καθαρή θέση. Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις επισκοπούνται κατά την ημερομηνία του Ισολογισμού και μειώνονται στην έκταση που δεν είναι πλέον πιθανό ότι επαρκή φορολογητέα κέρδη θα είναι διαθέσιμα ώστε να επιτρέψουν την ωφέλεια από τη χρήση μέρους ή του συνόλου των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων. Ο Όμιλος αναγνωρίζει προηγούμενη μη αναγνωρισθείσα αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση κατά την ημερομηνία Ισολογισμού, στο βαθμό που γίνεται πιθανό ότι μελλοντικά φορολογητέα κέρδη θα επιτρέψουν την ανάκτηση αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων.

7.15. Προβλέψεις, ενδεχόμενες απαιτήσεις και υποχρεώσεις

Προβλέψεις αναγνωρίζονται όταν η Εταιρεία έχει παρούσες νομικές ή τεκμαιρόμενες δεσμεύσεις ως αποτέλεσμα παρελθόντων γεγονότων, είναι πιθανό να απαιτηθεί μια εκροή πόρων για το διακανονισμό της δέσμευσης και το απαιτούμενο ποσό μπορεί να εκτιμηθεί αξιόπιστα. Ο χρόνος εκκαθάρισης της υποχρέωσης μπορεί να παραμένει αβέβαιος. Προβλέψεις δεν αναγνωρίζονται για μελλοντικές λειτουργικές ζημιές.

Όταν μέρος ή το σύνολο της απαιτούμενης δαπάνης για διακανονισμό μίας πρόβλεψης αναμένεται να διακανονισθεί από άλλο μέρος, ο διακανονισμός αναγνωρίζεται μόνο όταν είναι ουσιαστικά βέβαιο ότι θα ληφθεί όταν η Εταιρεία διακανονίσει την υποχρέωση και απεικονίζεται ως ξεχωριστή απαίτηση. Το ποσό που αναγνωρίζεται κατ' αυτόν τον τρόπο δεν πρέπει να υπερβαίνει το ποσό της πρόβλεψης. Η δαπάνη που σχετίζεται με μία πρόβλεψη παρουσιάζεται στην κατάσταση συνολικού εισοδήματος χρήσεως, καθαρή από το ποσό που αναγνωρίζεται ως διακανονισμός τρίτου. Στις περιπτώσεις όπου η χρονική αξία του χρήματος είναι σημαντική, το ποσό της πρόβλεψης είναι η παρούσα αξία των δαπανών που αναμένονται να απαιτηθούν για το διακανονισμό της υποχρέωσης. Ο συντελεστής προεξόφλησης αντικατοπτρίζει τις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς αναφορικά με τη διαχρονική αξία του χρήματος καθώς και τους σχετιζόμενους με την υποχρέωση κινδύνους. Όταν χρησιμοποιείται προεξόφληση, το σωρευτικό ποσό της πρόβλεψης αυξάνεται κάθε περίοδο για να αποδώσει τη χρονική μεταβολή. Αυτό το ποσό αναγνωρίζεται ως κόστος δανεισμού στην κατάσταση συνολικού εισοδήματος χρήσης.

Οι προβλέψεις επισκοπούνται κατά την ημερομηνία σύνταξης κάθε Ισολογισμού και προσαρμόζονται προκειμένου να αντανακλούν τις τρέχουσες εκτιμήσεις. Αν δεν είναι πλέον πιθανό ή απομακρύνεται το ενδεχόμενο εκκαθάρισης της υποχρέωσης μέσω εκρών πόρων, η πρόβλεψη αναστρέφεται.

Στις περιπτώσεις όπου η ενδεχόμενη εκροή πόρων ως αποτέλεσμα τρέχουσας υποχρέωσης δεν είναι πιθανή ή το ποσό δεν μπορεί να εκτιμηθεί αξιόπιστα τότε καμία υποχρέωση δεν αναγνωρίζεται στις οικονομικές καταστάσεις εκτός και αν προέκυψαν από συνένωση επιχειρήσεων. Αυτές οι ενδεχόμενες υποχρεώσεις αναγνωρίζονται κατά τον καθορισμό της κατανομής της αξίας εξαγοράς σε απαιτήσεις και υποχρεώσεις που εξαγοράσθηκαν κατά τη συνένωση επιχειρήσεων. Οι ενδεχόμενες υποχρεώσεις δεν αναγνωρίζονται στις οικονομικές καταστάσεις αλλά γνωστοποιούνται, εκτός αν η πιθανότητα εκρών πόρων οι οποίοι ενσωματώνουν οικονομικά οφέλη είναι ελάχιστη.

Πιθανές χρηματικές ροές οικονομικών οφελών προς τον Όμιλο οι οποίες δεν ικανοποιούν τα κριτήρια αναγνώρισης μιας απαίτησης θεωρούνται ενδεχόμενες απαιτήσεις. Οι ενδεχόμενες απαιτήσεις δεν αναγνωρίζονται στις οικονομικές καταστάσεις αλλά γνωστοποιούνται εφόσον η εισροή οικονομικών οφελών είναι πιθανή.

7.16. Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις

Οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις του Ομίλου περιλαμβάνουν δάνεια και υπεραναλήψεις, εμπορικές και λοιπές υποχρεώσεις και υποχρεώσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης.

Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις αναγνωρίζονται όταν ο Όμιλος γίνεται συμβαλλόμενο μέρος σε σχετική σύμβαση και διακόπτεται η αναγνώριση όταν η υποχρέωση λήγει, ακυρώνεται ή εκπληρώνεται. Όλοι οι τόκοι αναγνωρίζονται ως δαπάνες υπό τον τίτλο «Χρηματοοικονομικά Έξοδα» της κατάστασης συνολικού εισοδήματος χρήσεως.

Οι υποχρεώσεις που προκύπτουν από χρηματοοικονομικές μισθώσεις μετρούνται στην αρχική αξία μείον το κεφαλαιουχικό στοιχείο των πληρωμών των μισθωμάτων.

Προμηθευτές και λοιπές υποχρεώσεις αναγνωρίζονται αρχικά στην ονομαστική τους αξία και αποτιμώνται μεταγενέστερα στο αναπόσβεστο κόστος τους μείον τις πληρωμές.

Κέρδη και ζημιές από τη διακοπή αναγνώρισης καθώς και από τη διαδικασία απόσβεσης, καταχωρούνται στην κατάσταση συνολικού εισοδήματος χρήσης.

Όταν υπάρξουσα υποχρέωση ανταλλάσσεται από άλλον ή τον ίδιο δανειστή με διαφορετικούς όρους, ή οι όροι της τρέχουσας υποχρέωσης μεταβάλλονται σημαντικά, αυτή η αλλαγή χειρίζεται ως διαγραφή της αρχικής υποχρέωσης και αναγνωρίζεται ως νέα υποχρέωση. Οποιαδήποτε διαφορά στα σωρευμένα ποσά αναγνωρίζεται στην κατάσταση συνολικού εισοδήματος χρήσης.

Τα τραπεζικά δάνεια καταχωρούνται στις υποχρεώσεις στην εύλογη αξία τους την ημερομηνία που εκταμιεύονται τα κεφάλαια και παρουσιάζονται καθαρά από τα άμεσα έξοδα έκδοσης των δανείων. Τα άμεσα έξοδα έκδοσης των δανείων αποτιμώνται στο αποσβεσμένο κόστος. Η διαφορά μεταξύ των κεφαλαίων που εκταμιεύτηκαν (καθαρά από τα άμεσα έξοδα έκδοσης των δανείων) και του συνολικού δανειζόμενου ποσού, αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα τμηματικά στην διάρκεια του δανείου με τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου. Τα έξοδα των τόκων αναγνωρίζονται όταν καταβάλλονται και κατά την ημερομηνία του Ισολογισμού στο βαθμό που αυτά τα έξοδα είναι δεδουλευμένα και δεν έχουν καταβληθεί. Τα δάνεια χωρίζονται σε μακροπρόθεσμα, αν λήγουν σε περισσότερο από ένα έτος και σε βραχυπρόθεσμα αν λήγουν σε ένα έτος ή λιγότερο.

7.17. Κόστος παροχών αποχώρησης

Η μητρική εταιρεία, οι θυγατρικές της ΟΠΑΠ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Α.Ε., TORA DIRECT Α.Ε., ΤΩΡΑ ΓΟΥΟΛΕΤ Α.Ε., ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΛΑΧΕΙΑ Α.Ε. και ΙΠΠΟΔΡΟΜΙΕΣ Α.Ε., καταβάλλουν εισφορές σε προγράμματα παροχών σε εργαζόμενους μετά την έξοδο από την υπηρεσία σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και τις πρακτικές του Ομίλου. Τα προγράμματα αυτά διαχωρίζονται σε προγράμματα καθορισμένων παροχών και προγράμματα καθορισμένων εισφορών.

Προγράμματα καθορισμένων παροχών

Ως πρόγραμμα καθορισμένων παροχών ορίζεται ένα πρόγραμμα παροχών σε εργαζομένους μετά την έξοδο από την υπηρεσία, στο οποίο οι παροχές καθορίζονται με βάση συγκεκριμένες παραμέτρους όπως η ηλικία, τα έτη προϋπηρεσίας ή ο μισθός. Στα προγράμματα καθορισμένων παροχών, η αξία της υποχρέωσης είναι ίση με την παρούσα αξία των καθορισμένων πληρωτέων παροχών κατά την ημερομηνία των οικονομικών καταστάσεων μειωμένης κατά την εύλογη αξία των περιουσιακών στοιχείων του προγράμματος, καθώς και του κόστους παρελθόντων υπηρεσιών. Η υποχρέωση καθορισμένων παροχών και το σχετικό έξοδο εκτιμάται ετησίως από ανεξάρτητους αναλογιστές με τη

χρήση της μεθόδου της προβεβλημένης πιστωτικής μονάδας. Η παρούσα αξία της υποχρέωσης προσδιορίζεται προεξοφλώντας τις εκτιμώμενες μελλοντικές ταμειακές εκροές με το επιτόκιο υψηλής ποιότητας εταιρικών ομολόγων ή κρατικών ομολόγων στο ίδιο νόμισμα με εκείνο της υποχρέωσης και με διάρκεια ανάλογη της υποχρέωσης, ή επιτόκιο που λαμβάνει υπόψη τον κίνδυνο και τη διάρκεια της υποχρέωσης, όπου το βάθος αγοράς για τέτοια ομόλογα κρίνεται ανεπαρκές. Τα έξοδα της υποχρέωσης καταχωρούνται στα αποτελέσματα κατά τη διάρκεια της παροχής των υπηρεσιών των ασφαλισμένων. Τα έξοδα για προγράμματα καθορισμένων παροχών, όπως εκτιμώνται, αναγνωρίζονται στην κατάσταση συνολικού εισοδήματος και περιλαμβάνονται στις Δαπάνες Προσωπικού. Επιπροσθέτως, βάσει των επιταγών του ΔΛΠ 19 (Τροποποίηση) τα αναλογιστικά κέρδη/(ζημιές) αναγνωρίζονται πλέον στην κατάσταση συνολικού εισοδήματος.

Προγράμματα καθορισμένων εισφορών

Στα προγράμματα καθορισμένων εισφορών καταβάλετε ένα καθορισμένο, κατά περίπτωση, ποσό εισφοράς σε έναν ανεξάρτητο φορέα. Δεν υπάρχει περαιτέρω υποχρέωση, νομική ή τεκμαρτή, να καταβάλλει επιπλέον εισφορές, σε περίπτωση που ο φορέας αυτός δεν έχει τα απαραίτητα περιουσιακά στοιχεία για την κάλυψη των παροχών, που σχετίζονται με την υπηρεσία του προσωπικού στο τρέχον ή σε παρελθόντα έτη. Οι εισφορές αναγνωρίζονται στις δαπάνες προσωπικού εφαρμόζοντας την αρχή των δεδουλευμένων. Τυχόν προπληρωμένες εισφορές αναγνωρίζονται ως απαίτηση εφόσον συνοδεύονται είτε με επιστροφή μετρητών είτε με μείωση μελλοντικών εισφορών.

Παροχές σε μετοχές

Η εύλογη αξία των παροχών σε μετοχές που χορηγούνται σε εργαζομένους υπολογίζεται την ημερομηνία χορήγησης και αναγνωρίζεται ως έξοδο, με αντίστοιχη αύξηση των ιδίων κεφαλαίων, κατά την διάρκεια ωρίμανσης των παροχών. Για τα προγράμματα παροχών για τα οποία θα πρέπει να κατοχυρωθεί η σχετική υπηρεσία και οι προϋποθέσεις κατοχύρωσης δεν διέπονται από συνθήκες αγοράς, το ποσό που αναγνωρίζεται ως έξοδο προσαρμόζεται αναλόγως. Στην αντίθετη περίπτωση, κατά την οποία δεν υπάρχουν προϋποθέσεις κατοχύρωσης που να διέπονται από συνθήκες αγοράς δεν υπάρχει διαφορά στην επιμέτρηση του ποσού μεταξύ του αναμενόμενου και του πραγματοποιηθέντος.

Η εύλογη αξία του ποσού που καταβάλλεται στους εργαζομένους όσον αφορά τα προγράμματα παροχών, τα οποία διακανονίζονται με μετρητά, αναγνωρίζεται ως έξοδο με αντίστοιχη αύξηση της υποχρέωσης, κατά την περίοδο κατά την οποία οι εργαζόμενοι απέκτησαν δικαίωμα είσπραξης. Η υποχρέωση επιμετράται σε κάθε ημερομηνία αναφοράς και κατά την ημερομηνία διακανονισμού με βάση την εύλογη αξία των εν λόγω παροχών. Τυχόν αλλαγές στην υποχρέωση αναγνωρίζονται ως κέρδος ή ζημία.

7.18. Επενδύσεις σε ακίνητα

Στην κατηγορία αυτή ο Όμιλος αναγνωρίζει κτίρια ή τμήματα κτιρίων και την αναλογία τους επί του οικοπέδου, τα οποία δεν χρησιμοποιεί για την κάλυψη των λειτουργικών του αναγκών. Οι επενδύσεις αυτές, αναγνωρίζονται αρχικά στο κόστος κτήσεώς τους, προσαυξημένο με τα έξοδα που σχετίζονται με τη συναλλαγή για την απόκτησή τους. Μετά την αρχική αναγνώριση αποτιμώνται στο κόστος κτήσης, μείον τις σωρευμένες αποσβέσεις και τις τυχόν σωρευμένες ζημίες από την απομείωση της αξίας τους. Έξοδα συντηρήσεων και επισκευών των επενδύσεων σε ακίνητα, αναγνωρίζονται στην κατάσταση συνολικού εισοδήματος. Για τον υπολογισμό των αποσβέσεων, η ωφέλιμη ζωή τους έχει καθορισθεί ίση με αυτή των ιδιοχρησιμοποιούμενων ακινήτων.

8. Δομή του Ομίλου

Η δομή του Ομίλου κατά την 31.12.2016 έχει ως εξής:

Επωνυμία Εταιρείας	Ποσοστό Συμμετοχής	Έδρα	Μέθοδος Ενοποίησης	Κύρια Δραστηριότητα
ΟΠΑΠ Α.Ε.	Μητρική εταιρεία	Ελλάδα		Αριθμολαχεία και Στοιχήματα
ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΛΑΧΕΙΑ Α.Ε.	67%	Ελλάδα	Πλήρης	Λαχεία
ΟΠΑΠ ΚΥΠΡΟΥ LTD	100%	Κύπρος	Πλήρης	Αριθμολαχεία
ΟΠΑΠ SPORTS LTD	100%	Κύπρος	Πλήρης	Εταιρεία Στοιχημάτων
ΟΠΑΠ INTERNATIONAL LTD	100%	Κύπρος	Πλήρης	Εταιρεία Συμμετοχών
ΟΠΑΠ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Α.Ε.	100%	Ελλάδα	Πλήρης	Αθλητικά γεγονότα – Προβολή - Υπηρεσίες
ΟΠΑΠ INVESTMENT LTD	100%	Κύπρος	Πλήρης	Τυχερά παιχνίδια
TORA DIRECT Α.Ε. (πρώην ΡΑΥΖΟΝΕ Α.Ε.) (βλέπε παρακάτω)	100%	Ελλάδα	Πλήρης	Υπηρεσίες συναλλαγών με ηλεκτρονικά μέσα - Πώληση άυλου χρόνου ομιλίας - Είσπραξη λογαριασμών
ΙΠΠΟΔΡΟΜΙΕΣ Α.Ε.	100%	Ελλάδα	Πλήρης	Αμοιβαίο Ιπποδρομικό Στοιχείο
ΤΩΡΑ ΓΟΥΟΛΕΤ Α.Ε.	100%	Ελλάδα	Πλήρης	Ίδρυμα ηλεκτρονικού χρήματος
GLORY TECHNOLOGY LTD	20%	Κύπρος	Καθαρή Θέση	Παροχή Λογισμικού
NEUROSOFT Α.Ε.	29,53%	Ελλάδα	Καθαρή Θέση	Παροχή Λογισμικού

Στις 03.11.2015, η Έκτακτη Γενική Συνέλευση της θυγατρικής εταιρείας ΟΠΑΠ INVESTMENT LTD, της οποίας μοναδική μέτοχος είναι η ΟΠΑΠ Α.Ε., αποφάσισε την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας, με την έκδοση 100.000 νέων κοινών μετοχών ονομαστικής αξίας € 1 (ευρώ) έκαστη και τιμή διάθεσης € 370 (ευρώ) έκαστη. Η ανωτέρω αύξηση πραγματοποιήθηκε στις 05.01.2016.

Στις 08.03.2016, η Έκτακτη Γενική Συνέλευση της θυγατρικής εταιρείας ΟΠΑΠ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Α.Ε., της οποίας μοναδική μέτοχος είναι η ΟΠΑΠ Α.Ε., αποφάσισε την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας, με την έκδοση 5.000.000 νέων κοινών μετοχών ονομαστικής αξίας € 1 (ευρώ) έκαστη.

Στις 15.07.2016, η Έκτακτη Γενική Συνέλευση της θυγατρικής εταιρείας ΟΠΑΠ INVESTMENT LTD, της οποίας μοναδική μέτοχος είναι η ΟΠΑΠ Α.Ε., αποφάσισε την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας, με την έκδοση 100.000 νέων κοινών μετοχών ονομαστικής αξίας € 1 (ευρώ) εκάστη και τιμή διάθεσης € 1.000 (ευρώ) εκάστη.

Την 01.09.2016 συστάθηκε η εταιρεία ΤΩΡΑ ΓΟΥΟΛΕΤ Α.Ε. με κύριο σκοπό τη διενέργεια εργασιών και δραστηριοτήτων που επιτρέπονται για τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος. Η ΤΩΡΑ ΓΟΥΟΛΕΤ Α.Ε. είναι 100% θυγατρική της ΟΠΑΠ INVESTMENT LTD (100% θυγατρική της ΟΠΑΠ Α.Ε.).

Στις 26.09.2016, η Έκτακτη Γενική Συνέλευση της θυγατρικής εταιρείας ΟΠΑΠ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Α.Ε., της οποίας μοναδική μέτοχος είναι η ΟΠΑΠ Α.Ε., αποφάσισε την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας, με την έκδοση 3.000.000 νέων κοινών μετοχών ονομαστικής αξίας € 1 (ευρώ) εκάστη.

Στις 19.10.2016, η Έκτακτη Γενική Συνέλευση της θυγατρικής εταιρείας PAYZONE Α.Ε. ενέκρινε τη μετονομασία της εταιρείας PAYZONE Α.Ε. σε TORA DIRECT Α.Ε.. Η σχετική απόφαση δημοσιεύθηκε στο Γενικό Εμπορικό Μητρώο (Γ.Ε.ΜΗ.) στις 25.10.2016.

Όλες οι θυγατρικές επιχειρήσεις έχουν την ίδια ημερομηνία σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων με αυτή της Εταιρείας.

9. Διανομή μερισμάτων

Η διανομή μερισμάτων στους μετόχους του Ομίλου και της Εταιρείας αναγνωρίζεται ως υποχρέωση υπό τον τίτλο «Λοιπές Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις» την ημερομηνία κατά την οποία η διανομή εγκρίνεται από την Γενική Συνέλευση των μετόχων της μητρικής.

10. Πληροφόρηση κατά λειτουργικό τομέα

Για λόγους διοικητικής πληροφόρησης και λήψης αποφάσεων, ο Όμιλος είναι οργανωμένος στους εξής λειτουργικούς τομείς:

Της 31 Δεκεμβρίου 2016 και της χρήσης που έληξε την ημερομηνία αυτή

ΟΜΙΛΟΣ 01.01-31.12.2016	Αριθμολαχεία	Παιχνίδια Στοιχηματισμού	Σκρατς και Λαχεία	Υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών	Λοιπά	Σύνολο
Μικτές εισπράξεις από παιχνίδια	2.493.410	1.295.158	441.407	-	-	4.229.974
Καθαρά έσοδα προ εισφορών	841.297	397.215	159.054	-	-	1.397.565
Εισφορά επί των καθαρών εσόδων και λοιπές εισφορές	(281.637)	(137.323)	(47.783)	-	-	(466.743)
Προμήθειες πρακτόρων	<u>(212.850)</u>	<u>(102.212)</u>	<u>(41.311)</u>	-	<u>(1.401)</u>	<u>(357.775)</u>
Καθαρά έσοδα από παιχνίδια	346.809	157.679	69.959	-	(1.401)	573.047
Άλλα λειτουργικά έσοδα	3	796	50	89.013	18.600	108.462
Λειτουργικά έξοδα	(159.536)	(89.440)	(34.393)	(89.577)	(1.023)	(373.969)
Αποσβέσεις	<u>(24.639)</u>	<u>(14.528)</u>	<u>(15.833)</u>	<u>(199)</u>	<u>(3.087)</u>	<u>(58.286)</u>
Λειτουργικό αποτέλεσμα	162.638	54.507	19.783	(763)	13.088	249.254

ΟΜΙΛΟΣ 01.01-31.12.2015	Αριθμολαχεία	Παιχνίδια Στοιχηματισμού	Σκρατς και Λαχεία	Υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών	Λοιπά	Σύνολο
Μικτές εισπράξεις από παιχνίδια	2.418.836	1.401.948	436.532	-	-	4.257.317
Καθαρά έσοδα προ εισφορών	829.798	411.984	157.890	-	-	1.399.671
Εισφορά επί των καθαρών εσόδων και λοιπές εισφορές	(240.699)	(123.555)	(47.709)	-	-	(411.964)
Προμήθειες πρακτόρων	<u>(208.439)</u>	<u>(111.867)</u>	<u>(40.673)</u>	-	<u>(1.390)</u>	<u>(362.369)</u>
Καθαρά έσοδα από παιχνίδια	380.660	176.561	69.507	-	(1.390)	625.339
Άλλα λειτουργικά έσοδα	-	-	-	108.231	20.431	128.662
Λειτουργικά έξοδα	(148.245)	(75.641)	(35.482)	(107.874)	(9.656)	(376.898)
Αποσβέσεις	<u>(26.155)</u>	<u>(13.943)</u>	<u>(31.166)</u>	<u>(163)</u>	<u>(2.905)</u>	<u>(74.332)</u>
Λειτουργικό αποτέλεσμα	206.261	86.977	2.859	194	6.479	302.770

Γεωγραφική πληροφόρηση

Ο Όμιλος δραστηριοποιείται στην Ελλάδα και στην Κύπρο. Η Ελλάδα είναι η χώρα-έδρα της Εταιρείας, των θυγατρικών ΟΠΑΠ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Α.Ε., ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΛΑΧΕΙΑ Α.Ε., ΙΠΠΟΔΡΟΜΙΕΣ Α.Ε., ΤΟΡΑ DIRECT Α.Ε. και ΤΩΡΑ ΓΟΥΟΛΕΤ Α.Ε..

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2016	Ελλάδα	Κύπρος	Διεταιρικές Συναλλαγές	Σύνολο
Μικτές εισπράξεις από παιχνίδια	4.001.928	228.047	-	4.229.974
Καθαρά έσοδα προ εισφορών (GGR) και Άλλα λειτουργικά έσοδα	1.463.184	76.391	(33.548)	1.506.027
Καθαρά έσοδα από παιχνίδια (NGR)	529.925	43.100	22	573.047
Σύνολο Ενεργητικού	1.902.581	294.847	(429.754)	1.767.675
Σύνολο Υποχρεώσεων	700.863	27.400	(32.820)	695.443

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2015	Ελλάδα	Κύπρος	Διεταιρικές Συναλλαγές	Σύνολο
Μικτές εισπράξεις από παιχνίδια	4.039.951	217.366	-	4.257.317
Καθαρά έσοδα προ εισφορών (GGR) και Άλλα λειτουργικά έσοδα	1.491.136	74.530	(37.333)	1.528.334
Καθαρά έσοδα από παιχνίδια (NGR)	584.284	41.024	30	625.339
Σύνολο Ενεργητικού	1.817.452	161.754	(270.373)	1.708.833
Σύνολο Υποχρεώσεων	513.358	31.116	(38.468)	506.006

11. Σημειώσεις επί των οικονομικών καταστάσεων

11.1. Ασώματες ακινητοποιήσεις

Οι ασώματες ακινητοποιήσεις αφορούν λογισμικό, άδειες χρήσης, δικαιώματα παιχνιδιών και πελατειακές σχέσεις τα οποία αναλύονται ως εξής:

ΟΜΙΛΟΣ	Λογισμικό	Δικαιώματα Παιχνιδιών	Πελατειακές σχέσεις	Σύνολο
Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2015				
Καθαρό λογιστικό υπόλοιπο έναρξης χρήσης (1 Ιανουαρίου 2015)	24.701	1.242.534	2.763	1.269.998
Προσθήκες	3.572	8.100	-	11.672
Απομείωση	-	(15.021)	-	(15.021)
Επιβάρυνση αποσβέσεων	(11.254)	(31.974)	(436)	(43.664)
Καθαρό λογιστικό υπόλοιπο (31 Δεκεμβρίου 2015)	17.021	1.203.639	2.327	1.222.987
Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2016				
Καθαρό λογιστικό υπόλοιπο έναρξης χρήσης (1 Ιανουαρίου 2016)	17.021	1.203.639	2.327	1.222.987
Προσθήκες	6.443	32.401	-	38.844
Επιβάρυνση αποσβέσεων	(12.168)	(32.546)	(259)	(44.973)
Καθαρό λογιστικό υπόλοιπο (31 Δεκεμβρίου 2016)	11.296	1.203.494	2.068	1.216.858

ΕΤΑΙΡΕΙΑ	Λογισμικό	Δικαιώματα Παιχνιδιών	Σύνολο
Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2015			
Καθαρό λογιστικό υπόλοιπο έναρξης χρήσης (1 Ιανουαρίου 2015)	24.479	1.063.090	1.087.569
Προσθήκες	2.934	-	2.934
Επιβάρυνση αποσβέσεων	(11.135)	(16.141)	(27.276)
Καθαρό λογιστικό υπόλοιπο (31 Δεκεμβρίου 2015)	16.278	1.046.949	1.063.227
Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2016			
Καθαρό λογιστικό υπόλοιπο έναρξης χρήσης (1 Ιανουαρίου 2016)	16.278	1.046.949	1.063.227
Προσθήκες	5.821	-	5.821
Επιβάρυνση αποσβέσεων	(11.816)	(16.141)	(27.957)
Καθαρό λογιστικό υπόλοιπο (31 Δεκεμβρίου 2016)	10.282	1.030.808	1.041.090

Οι προσθήκες του Ομίλου στη χρήση 2016 αφορούν κυρίως στο υπολειπόμενο κόστος αγοράς του 20-ετούς δικαιώματος αποκλειστικής διοργάνωσης και διεξαγωγής αμοιβαίου ιπποδρομιακού στοιχήματος που απορρέει από τη σύμβαση παραχώρησης (€ 32.401) από το Ελληνικό Δημόσιο στην ΙΠΠΟΔΡΟΜΙΕΣ Α.Ε..

Τα δικαιώματα για μελλοντικές παραχωρήσεις δεν αποσβένονται αλλά ελέγχονται για απομείωση ως την ημερομηνία έναρξης ισχύς της παραχώρησης.

Στη χρήση 2015, η απομείωση αξίας πάγιων στοιχείων, ποσού € 15.021, αφορά την απομείωση της αξίας της άδειας παραχώρησης, διαχείρισης και λειτουργίας των Κρατικών Λαχείων από την ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΛΑΧΕΙΑ Α.Ε.. Το ποσό που ανακτάται μέσω χρήσης της άδειας παραχώρησης αποφασίστηκε με προεξόφληση των μελλοντικών ελεύθερων ταμειακών ροών που απορρέουν από τη συνεχή χρησιμοποίησή της.

Το επιτόκιο προεξόφλησης που χρησιμοποιήθηκε ήταν το Μέσο Σταθμικό Κόστος Κεφαλαίου το οποίο είναι το μέσο κόστος κεφαλαίου που αφορά τα σχέδια και τις δραστηριότητες της ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΛΑΧΕΙΑ Α.Ε.. Η προσέγγιση του Μέσου Σταθμικού Κόστους Κεφαλαίου γίνεται με βάση το γεγονός ότι τα σχέδια της ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΛΑΧΕΙΑ Α.Ε. είναι ταυτοχρόνως χρηματοδοτούμενα και από τα δάνεια και από τα ίδια κεφάλαια. Ανεξάρτητα από τους φόρους, το κόστος των δανείων αντιστοιχεί στο επιτόκιο δανεισμού. Παρά ταύτα, με δεδομένους τους φόρους που πληρώνει η ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΛΑΧΕΙΑ Α.Ε., το κόστος του χρέους που αναλογεί είναι το μετά τον φόρο κόστος χρέους. Το κόστος κεφαλαίου είναι το κόστος ευκαιρίας από την επένδυση κεφαλαίων σε μια συγκεκριμένη επιχείρηση αντί άλλων με τον ίδιο κίνδυνο για το οποίο και οι πιστωτές και οι μέτοχοι περιμένουν να αποζημιωθούν. Το Μέσο Σταθμικό Κόστος Κεφαλαίου είναι το προεξοφλητικό επιτόκιο που μετατρέπει την αναμενόμενη μελλοντική ταμειακή ροή σε παρούσα αξία και ισούται με 12%.

Στο μοντέλο των προεξοφλημένων ταμειακών ροών περιλαμβάνονται οι ελεύθερες ταμειακές ροές της δωδεκαετούς άδειας Κρατικών Λαχείων. Το ποσοστό αύξησης των ροών υπολογίστηκε κατά μέσο όρο στο 2%.

Τα προϋπολογισμένα κέρδη προ φόρων, τόκων και αποσβέσεων έχουν βασιστεί σε προσδοκώμενα μελλοντικά οφέλη συνυπολογίζοντας εμπειρικά χαρακτηριστικά προσαρμοσμένα με τον προσδοκώμενο ρυθμό ανάπτυξης. Για τα προϋπολογισμένα κέρδη προ φόρων, τόκων και αποσβέσεων έχει υπολογιστεί αύξηση κατά μέσο όρο 6% μέχρι το 2017 και κατά 3% μέχρι το 2025.

Το ποσό που προέκυψε προς απομείωση ήταν € 15.021.

Το έξοδο επιβάρυνε την Κατάσταση Συνολικού Εισοδήματος και συμπεριλαμβάνεται στη γραμμή των αποσβέσεων.

Δεν υπάρχουν βάρη επί των ασώματων ακινητοποιήσεων του Ομίλου και της Εταιρείας.

11.2. Ενσώματες ακινητοποιήσεις

ΟΜΙΛΟΣ	Γήπεδα	Κτίρια	Εγκατ/σεις & μηχανήματα	Οχήματα	Λοιπός εξοπλισμός	Ακινήτοποιήσεις υπό εκτέλεση	Σύνολο
Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2015							
Καθαρό λογιστικό υπόλοιπο έναρξης χρήσης (1 Ιανουαρίου 2015)	3.406	3.483	9.474	319	26.677	844	44.204
Προσθήκες	5.405	9.446	(3)	77	13.005	48	27.977
Μειώσεις παγίων	-	(446)	(771)	(102)	(412)	-	(1.732)
Επιβάρυνση αποσβέσεων	-	(1.085)	(6.277)	(171)	(8.213)	-	(15.746)
Μειώσεις αποσβέσεων	-	265	773	69	427	-	1.534
Καθαρό λογιστικό υπόλοιπο (31 Δεκεμβρίου 2015)	8.811	11.663	3.196	192	31.484	892	56.238
Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2016							
Καθαρό λογιστικό υπόλοιπο έναρξης χρήσης (1 Ιανουαρίου 2016)	8.811	11.663	3.196	192	31.484	892	56.238
Προσθήκες	-	9.187	1.222	14	13.846	-	24.269
Μεταφορά κόστους κτήσης από επενδύσεις σε ακίνητα (Σημ. 11.3)	139	1.018	-	-	-	-	1.157
Μειώσεις παγίων	(21)	(0)	(20.318)	(42)	(1.349)	(0)	(21.729)
Απομείωση	-	-	-	-	(29)	-	(29)
Επιβάρυνση αποσβέσεων	-	(1.513)	(2.672)	(39)	(9.049)	-	(13.273)
Μεταφορά αποσβέσεων από επενδύσεις σε ακίνητα (Σημ. 11.3)	-	(740)	-	-	-	-	(740)
Μειώσεις αποσβέσεων	-	-	20.317	41	1.333	-	21.690
Καθαρό λογιστικό υπόλοιπο (31 Δεκεμβρίου 2016)	8.929	19.615	1.746	166	36.236	892	67.583

ΕΤΑΙΡΕΙΑ	Γήπεδα	Κτίρια	Εγκατ/σεις & μηχανήματα	Οχήματα	Λοιπός εξοπλισμός	Ακίνητοποιήσεις υπό εκτέλεση	Σύνολο
Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2015							
Καθαρό λογιστικό υπόλοιπο έναρξης χρήσης (1 Ιανουαρίου 2015)	3.406	3.310	9.391	173	9.965	844	27.089
Προσθήκες	5.405	9.446	(17)	-	3.504	48	18.385
Μειώσεις παγίων	-	(245)	(771)	(30)	(412)	-	(1.459)
Επιβάρυνση αποσβέσεων	-	(1.079)	(6.263)	(30)	(5.206)	-	(12.577)
Μειώσεις αποσβέσεων	-	222	773	-	427	-	1.422
Καθαρό λογιστικό υπόλοιπο (31 Δεκεμβρίου 2015)	8.811	11.654	3.113	113	8.279	892	32.861
Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2016							
Καθαρό λογιστικό υπόλοιπο έναρξης χρήσης (1 Ιανουαρίου 2016)	8.811	11.654	3.113	113	8.279	892	32.861
Προσθήκες	-	8.783	837	13	11.006	-	20.640
Μεταφορά κόστους κτήσης από επενδύσεις σε ακίνητα (Σημ. 11.3)	139	1.018	-	-	-	-	1.157
Μειώσεις παγίων	(21)	-	(20.317)	(15)	(986)	(0)	(21.339)
Επιβάρυνση αποσβέσεων	-	(1.486)	(2.614)	(26)	(4.560)	-	(8.686)
Μεταφορά αποσβέσεων από επενδύσεις σε ακίνητα (Σημ. 11.3)	-	(740)	-	-	-	-	(740)
Μειώσεις αποσβέσεων	-	-	20.317	15	972	-	21.304
Καθαρό λογιστικό υπόλοιπο (31 Δεκεμβρίου 2016)	8.929	19.228	1.336	100	14.712	892	45.196

Οι προσθήκες της χρήσης 2016 αφορούν κυρίως εργασίες βελτίωσης και εξοπλισμού των ιδιόκτητων και μισθωμένων κτιριακών εγκαταστάσεων επί της οδού Λεωφ. Αθηνών 112 και 108, Αθήνα, αντίστοιχα.

Στις μειώσεις παγίων περιλαμβάνεται πώληση και καταστροφή πλήρως αποσβεσμένων Τερματικών Αυτόνομης Χρήσης (Τ.Α.Χ.) αρχικής αξίας κτήσης ποσού € 15.487 και € 4.785, αντίστοιχα.

Οι ακίνητοποιήσεις υπό εκτέλεση αφορούν λοιπό εξοπλισμό που θα χρησιμοποιηθεί στη δραστηριότητα των παιγνιομηχανημάτων (VLTs).

Εντός της χρήσης 2016, το ακίνητο επί της οδού Κύπρου 90-92 στο Περιστέρι μεταφέρθηκε στις ενσώματες ακίνητοποιήσεις από τις επενδύσεις σε ακίνητα, καθώς έληξε η εκμίσθωση του ακινήτου και προορίζεται για ίδια χρήση.

Επί των ενσώματων ακίνητοποιήσεων του Ομίλου και της Εταιρείας δεν υφίστανται εμπράγματα βάρη.

11.3. Επενδύσεις σε ακίνητα

Σύμφωνα με τις απαιτήσεις του ΔΛΠ 40 οι Επενδύσεις σε Ακίνητα έχουν ως εξής:

	ΟΜΙΛΟΣ	ΕΤΑΙΡΕΙΑ
Υπόλοιπο 1.1.2016	1.398	1.398
Μεταφορά κόστους κτήσης σε ενσώματες ακινητοποιήσεις (Σημ. 11.2)	(1.157)	(1.157)
Αποσβέσεις περιόδου 01.01.2016 - 31.12.2016	(41)	(41)
Μεταφορά αποσβέσεων σε ενσώματες ακινητοποιήσεις (Σημ. 11.2)	<u>740</u>	<u>740</u>
Υπόλοιπο 31.12.2016	940	940
Κόστος κτήσης	2.013	2.013
Σωρευμένες αποσβέσεις	<u>(1.072)</u>	<u>(1.072)</u>
Καθαρό λογιστικό υπόλοιπο	940	940

Η αναπόσβεστη αξία στις 31.12.2016 αφορά επενδυτικό ακίνητο που βρίσκεται επί της οδού Πανεπιστημίου 25 (5^{ος} όροφος) στην Αθήνα. Εντός της χρήσης 2016, το ακίνητο επί της οδού Κύπρου 90-92 στο Περιστέρι μεταφέρθηκε από τις επενδύσεις σε ακίνητα στις ενσώματες ακινητοποιήσεις, καθώς έληξε η εκμίσθωση του και προορίζεται για ίδια χρήση (Σημείωση 11.2).

Το έσοδο που έλαβε η Εταιρεία από την εκμίσθωση των ακινήτων, ανήλθε σε € 256 για τη χρήση 2016.

Η ωφέλιμη ζωή των κτιρίων εκτιμάται περίπου σε 20 έτη και χρησιμοποιείται η σταθερή μέθοδος απόσβεσης. Σύμφωνα με εκτιμήσεις της Εταιρείας η τρέχουσα αξία των ακινήτων δεν διαφέρει ουσιωδώς από την αναπόσβεστη αξία τους.

11.4. Υπεραξία

Η υπεραξία, η οποία προκύπτει κατά την ενοποίηση επιχειρήσεων που προέρχονται από εξαγορά, αναλύεται ως εξής:

	ΟΜΙΛΟΣ	
	31.12.2016	31.12.2015
ΟΠΑΠ SPORTS LTD	8.435	8.435
TORA DIRECT A.E.	<u>5.749</u>	<u>5.749</u>
Σύνολο	14.183	14.183

Η υπεραξία υπόκειται σε έλεγχο απομείωσης από ανεξάρτητους εκτιμητές στο τέλος κάθε διαχειριστικής χρήσης. Το ανακτήσιμο ποσό των ανωτέρω θυγατρικών εταιρειών προσδιορίστηκε με βάση τη μέθοδο της αξίας χρήσης. Η αξία χρήσης υπολογίστηκε χρησιμοποιώντας προβλέψεις ταμειακών ροών που βασίστηκαν στα εγκεκριμένα από τη διοίκηση πενταετή επιχειρηματικά σχέδια και οι οποίες προβλήθηκαν στη συνέχεια στο διηνεκές.

Οι βασικές παραδοχές που λήφθηκαν υπόψη για τον υπολογισμό της αξίας χρήσης από τους ανεξάρτητους εκτιμητές ήταν οι εξής:

ΟΠΑΠ SPORTS LTD

Παραδοχές μελέτης απομείωσης	31.12.2016	31.12.2015
Επιτόκιο προεξόφλησης (WACC)	11,31%	11,05%
Ρυθμός ανάπτυξης στο διηνεκές	0,50%	0,50%
Φορολογικός συντελεστής	12,50%	12,50%
Περίοδος καθαρών ταμειακών ροών	5 χρόνια	5 χρόνια

TORA DIRECT A.E.

Παραδοχές μελέτης απομείωσης	31.12.2016	31.12.2015
Επιτόκιο προεξόφλησης (WACC)	12,18%	16,74%
Ρυθμός ανάπτυξης στο διηνεκές	0,50%	0,50%
Φορολογικός συντελεστής	29,00%	29,00%
Περίοδος καθαρών ταμειακών ροών	5 χρόνια	5 χρόνια

Από τον έλεγχο ευαισθησίας που έγινε σχετικά με τις άνω παραδοχές και ιδιαίτερα την αύξηση ή μείωση κατά μισή μονάδα βάσης στο προεξοφλητικό επιτόκιο (WACC) καθώς και στο ρυθμό ανάπτυξης στο διηνεκές των ταμειακών ροών, δεν προέκυψαν αποκλίσεις που θα απαιτούσαν τη μεταβολή της λογιστικής αξίας της υπεραξίας των ανωτέρω θυγατρικών εταιρειών.

11.5. Συμμετοχές σε θυγατρικές εταιρείες

Οι θυγατρικές της Εταιρείας που περιλαμβάνονται στις οικονομικές καταστάσεις της είναι οι εξής:

Ενοποιημένη θυγατρική	% Άμεσης Συμμετοχής	Αξία κτήσης	Χώρα εγκατάστασης	Κύρια δραστηριότητα	Μέθοδος ενοποίησης
ΟΠΑΠ ΚΥΠΡΟΥ LTD	100%	1.704	Κύπρος	Αριθμολαχεία	Πλήρης ενοποίηση
ΟΠΑΠ INTERNATIONAL LTD	100%	11.499	Κύπρος	Εταιρεία Συμ/χών-Υπηρεσίες	Πλήρης ενοποίηση
ΟΠΑΠ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Α.Ε.	100%	28.000	Ελλάδα	Αθλητικά γεγονότα-Προβολή-Υπηρεσίες	Πλήρης ενοποίηση
ΟΠΑΠ SPORTS LTD	100%	16.900	Κύπρος	Εταιρεία Στοιχημάτων	Πλήρης ενοποίηση
ΟΠΑΠ INVESTMENT LTD	100%	241.750	Κύπρος	Τυχερά παιχνίδια	Πλήρης ενοποίηση
ΣΥΝΟΛΟ		299.854			
ΑΠΟΜΕΙΩΣΕΙΣ		(19.250)			
ΑΞΙΑ 31.12.2016		280.604			

Στις οικονομικές καταστάσεις της Εταιρείας, οι συμμετοχές σε θυγατρικές εμφανίζονται στην αξία κτήσης μείον τις ζημίες απομείωσης.

Η αξία της συμμετοχής στην ΟΠΑΠ SPORTS LTD έχει απομειωθεί κατά το ποσό των € 1.300 στη χρήση 2005 και κατά το ποσό των € 5.950 στη χρήση 2007. Για τις χρήσεις 2008 έως και 2016 δεν προέκυψε περαιτέρω απομείωση της αξίας της, σύμφωνα με τις εκθέσεις αποτίμησης του ανεξάρτητου εκτιμητή (Σημείωση 11.4).

Η αξία της συμμετοχής στην ΟΠΑΠ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Α.Ε. έχει απομειωθεί κατά το ποσό των € 12.000 στη χρήση 2016, καθώς η διοίκηση εκτιμά ότι οι σωρευμένες ζημίες δεν είναι πιθανό να ανακτηθούν πλήρως.

Η ανάλυση των συμμετοχών σε θυγατρικές έχει ως εξής:

	2016	2015
Συμμετοχές σε θυγατρικές την 1η Ιανουαρίου	147.604	182.104
Αύξηση / (μείωση) μετοχικού κεφαλαίου θυγατρικών	145.000	(34.500)
Ζημίες απομείωσης	(12.000)	-
Συμμετοχές σε θυγατρικές την 31η Δεκεμβρίου	280.604	147.604

Στις 05.01.2016 και 15.07.2016 έγιναν αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου συνολικού ποσού € 137.000 της θυγατρικής ΟΠΑΠ INVESTMENT LTD (€ 37.000 και € 100.000, αντίστοιχα).

Στις 15.03.2016 και 27.09.2016 έγιναν αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου συνολικού ποσού € 8.000 της θυγατρικής ΟΠΑΠ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Α.Ε. (€ 5.000 και € 3.000, αντίστοιχα).

11.6. Συμμετοχές σε συγγενείς εταιρείες

Η ημερομηνία αναφοράς των οικονομικών καταστάσεων των συγγενών εταιρειών οι οποίες ενοποιούνται με την μέθοδο της καθαρής θέσης, δεν διαφέρουν από την ημερομηνία αναφοράς της μητρικής εταιρείας.

Η ανάλυση και κίνηση των συμμετοχών σε συγγενείς εταιρείες έχει ως εξής:

	31.12.2016	31.12.2015
GLORY TECHNOLOGY LTD	-	-
NEUROSOFT A.E. ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΛΟΓΙΣΜΙΚΟΥ	12.175	11.225
Σύνολο	12.175	11.225

Οι «Συμμετοχές σε συγγενείς εταιρείες» περιλαμβάνουν:

A) Την συμμετοχή της ΟΠΑΠ Α.Ε. στην καθαρή περιουσία της επιχείρησης GLORY TECHNOLOGY LTD με ποσοστό 20%.

Η GLORY TECHNOLOGY LTD έχει σύμβαση με την ΟΠΑΠ SPORTS LTD η οποία έχει διάρκεια μέχρι το τέλος Δεκεμβρίου 2017. Στην συνέχεια, η σύμβαση είναι πιθανό να ανανεωθεί.

Μια αποτίμηση της εταιρείας για σκοπούς ελέγχου απομείωσης θα λάμβανε υπόψη της την ροή των μελλοντικών λειτουργικών ροών της, είτε προσδιορισμένη από την διοίκηση της ίδιας εταιρείας είτε στην χειρότερη περίπτωση προσδιορισμένη από την Οικονομική Διεύθυνση της ΟΠΑΠ Α.Ε.. Οι μελλοντικές αυτές ροές θα έπρεπε να προεξοφληθούν με ένα επιτόκιο σε σημερινή αξία χρήματος.

Στην συγκεκριμένη περίπτωση φαίνεται ότι η εταιρεία δεν θα έχει θετικές ταμειακές ροές στο ορατό χρονικό διάστημα λόγω του εκτιμώμενου χρόνου λήξης της σύμβασης που έχει, ως εκ τούτου μια εκτίμηση της αξίας της με την μεθοδολογία των μελλοντικών ταμειακών ροών θα δώσει μηδενική αξία.

Στην χρήση 2012 αναγνωρίστηκε ζημιά απομείωσης ίση με το ποσό της επένδυσης στη συγγενή GLORY TECHNOLOGY LTD.

B) Την συμμετοχή των θυγατρικών της Εταιρείας ΟΠΑΠ INTERNATIONAL LTD και ΟΠΑΠ ΚΥΠΡΟΥ LTD στην καθαρή περιουσία της επιχείρησης NEUROSOFT A.E. ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΛΟΓΙΣΜΙΚΟΥ, με ποσοστό 29,53%.

Το μερίδιο στα κέρδη της συγγενούς NEUROSOFT A.E. που αναγνώρισε ο Όμιλος για τη χρήση 2016 ανέρχεται σε € 600, ενώ για τη χρήση 2015 το αντίστοιχο ποσό ήταν € 600.

Στις χρήσεις 2016 και 2015, λόγω της ανάκτησης της χρηματιστηριακής της αξίας, κρίθηκε απαραίτητη η αναστροφή μέρους της απομείωσης των προηγούμενων ετών και συγκεκριμένα ποσού € 350 και € 893, αντίστοιχα.

Με βάση τα ανωτέρω η αξία της συμμετοχής προκύπτει ως εξής:

Καθαρό λογιστικό υπόλοιπο 31.12.2014	9.732
Αναστροφή απομείωσης	893
Συν μερίδιο στα κέρδη έτους 2015	<u>600</u>
Καθαρό λογιστικό υπόλοιπο 31.12.2015	11.225
Αναστροφή απομείωσης	350
Συν μερίδιο στα κέρδη έτους 2016	<u>600</u>
Καθαρό λογιστικό υπόλοιπο 31.12.2016	12.175

11.7. Λοιπά μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία

Τα λοιπά μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία αναλύονται ως εξής:

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Εγγυητικές καταβολές	1.335	1.632	680	1.420
Προκαταβολές παροχών αποχώρησης	221	221	221	221
Ακινητοποιήσεις υπό εκτέλεση	77	76	-	-
Στεγαστικά δάνεια στο προσωπικό	280	321	280	321
Άλλες απαιτήσεις	<u>4.471</u>	<u>711</u>	<u>20.082</u>	<u>22.950</u>
Σύνολο	6.384	2.962	21.263	24.912

Οι άλλες απαιτήσεις του Ομίλου στις 31.12.2016 περιλαμβάνουν δάνεια σε τρίτους που έχουν δοθεί από την ΟΠΑΠ INVESTMENT LTD ποσού € 4.471.

Στη μητρική εταιρεία το ποσό € 20.082 αφορά στο υπόλοιπο των αποθεματικών κεφαλαίων που πρόκειται να διατεθούν για την ολοκλήρωση της αναμόρφωσης της ενιαίας εταιρικής εικόνας των σημείων πώλησης (πρακτορείων) από τη θυγατρική ΟΠΑΠ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Α.Ε., για λογαριασμό της ΟΠΑΠ Α.Ε.. Τα κεφάλαια αυτά είχαν μεταφερθεί στην εν λόγω θυγατρική κατά την περίοδο 2004 έως 2007.

11.8. Αναβαλλόμενη φορολογία

Οι αναβαλλόμενοι φόροι υπολογίζονται επί των προσωρινών διαφορών, σύμφωνα με τη μέθοδο της υποχρέωσης, με τη χρησιμοποίηση των φορολογικών συντελεστών που ισχύουν στις χώρες όπου δραστηριοποιούνται οι εταιρείες του Ομίλου.

Η κίνηση των αναβαλλόμενων φόρων έχει ως εξής:

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Υπόλοιπο έναρξης, καθαρή αναβαλλόμενη απαίτηση/(υποχρέωση)	9.815	(1.284)	(3.493)	(6.699)
Χρέωση στην κατάσταση λογαριασμού αποτελεσμάτων (Σημ. 11.33)	2.266	11.143	(541)	3.217
Φόρος που λογίζεται στην καθαρή θέση μέσω της κατάστασης συνολικών εισοδημάτων (Σημ. 11.33)	73	(15)	71	(11)
Υπόλοιπο λήξης, καθαρή αναβαλλόμενη απαίτηση/(υποχρέωση)	12.154	9.815	(3.962)	(3.493)

Η κίνηση των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων και υποχρεώσεων ανά κατηγορία κατά τη διάρκεια της χρήσης έχει ως ακολούθως:

ΟΜΙΛΟΣ	Υπόλοιπο έναρξης (1 Ιανουαρίου 2016)	(Χρέωση)/Πίστωση στα αποτελέσματα (Σημ. 11.33)	(Χρέωση)/Πίστωση στα λοιπά συνολικά εισοδήματα (Σημ. 11.33)	Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου 2016
Ενσώματες ακινητοποιήσεις	1.015	669	-	1.683
Ασώματες ακινητοποιήσεις	(11.386)	1.751	-	(9.635)
Έξοδα επομένων χρήσεων	(7.096)	(419)	-	(7.515)
Αποζημιώσεις προσωπικού	300	52	73	425
Προβλέψεις	13.140	(2.295)	-	10.845
Δεδουλευμένες υποχρεώσεις	<u>13.842</u>	<u>2.509</u>	-	<u>16.351</u>
Αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση/ (υποχρέωση)	9.815	2.266	73	12.154

ΕΤΑΙΡΕΙΑ	Υπόλοιπο έναρξης (1 Ιανουαρίου 2016)	(Χρέωση)/Πίστωση στα αποτελέσματα (Σημ. 11.33)	(Χρέωση)/Πίστωση στα λοιπά συνολικά εισοδήματα (Σημ. 11.33)	Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου 2016
Ενσώματες ακινητοποιήσεις	1.412	535	-	1.947
Ασώματες ακινητοποιήσεις	(15.421)	1.938	-	(13.483)
Έξοδα επομένων χρήσεων	(5.244)	374	-	(4.870)
Αποζημιώσεις προσωπικού	270	51	71	393
Προβλέψεις	13.091	(3.788)	-	9.303
Δεδουλευμένες υποχρεώσεις	<u>2.400</u>	<u>349</u>	-	<u>2.749</u>
Αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση/ (υποχρέωση)	(3.493)	(541)	71	(3.962)

Η κίνηση των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων και υποχρεώσεων ανά κατηγορία κατά τη διάρκεια της προηγούμενης χρήσης έχει ως ακολούθως:

ΟΜΙΛΟΣ	Υπόλοιπο έναρξης (1 Ιανουαρίου 2015)	(Χρέωση)/Πίστωση στα αποτελέσματα (Σημ. 11.33)	(Χρέωση)/Πίστωση στα λοιπά συνολικά εισοδήματα (Σημ. 11.33)	Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου 2015
Ενσώματες ακινητοποιήσεις	(447)	1.448	-	1.015
Ασώματες ακινητοποιήσεις	(15.972)	4.669	-	(11.386)
Έξοδα επομένων χρήσεων	(5.190)	(1.945)	-	(7.096)
Αποζημιώσεις προσωπικού	208	107	(15)	300
Προβλέψεις	9.591	3.548	-	13.140
Δεδουλευμένες υποχρεώσεις	<u>10.526</u>	<u>3.315</u>	-	<u>13.842</u>
Αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση/ (υποχρέωση)	(1.284)	11.143	(15)	9.815

ΕΤΑΙΡΕΙΑ	Υπόλοιπο έναρξης (1 Ιανουαρίου 2015)	(Χρέωση)/Πίστωση στα αποτελέσματα (Σημ. 11.33)	(Χρέωση)/Πίστωση στα λοιπά συνολικά εισοδήματα (Σημ. 11.33)	Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου 2015
Ενσώματες ακινητοποιήσεις	(49)	1.462	-	1.412
Ασώματες ακινητοποιήσεις	(15.598)	177	-	(15.421)
Έξοδα επομένων χρήσεων	(4.496)	(748)	-	(5.244)
Αποζημιώσεις προσωπικού	194	87	(11)	270
Προβλέψεις	9.537	3.553	-	13.091
Δεδουλευμένες υποχρεώσεις	<u>3.713</u>	<u>(1.314)</u>	-	<u>2.400</u>
Αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση/ (υποχρέωση)	(6.699)	3.217	(11)	(3.493)

Ορισμένες εταιρείες του Ομίλου την 31.12.2016 έχουν συσσωρεύσει φορολογικές ζημιές συνολικού ύψους € 26.475 (2015: € 11.922). Για τις συγκεκριμένες φορολογικές ζημιές δεν έχει αναγνωρισθεί αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση, εξαιτίας της αβεβαιότητας όσον αφορά στο χρόνο των διαθέσιμων φορολογητέων κερδών, έναντι των οποίων οι ζημιές θα μπορούν να αντισταθμιστούν.

11.9. Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα

Τα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα αναλύονται ως εξής:

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Ταμείο	3.105	2.253	1.284	1.416
Βραχυπρόθεσμες καταθέσεις	270.418	299.441	64.148	229.699
Σύνολο	273.523	301.695	65.433	231.115

Οι βραχυπρόθεσμες καταθέσεις αποτελούνται από καταθέσεις όψεως και προθεσμίας. Τα πραγματικά επιτόκια καθορίζονται σύμφωνα με τα κυμαινόμενα επιτόκια και διαπραγματεύονται κατά περίπτωση. Στις βραχυπρόθεσμες καταθέσεις περιλαμβάνονται δεσμευμένες καταθέσεις ποσού € 2.517, κυρίως λόγω εγγυήσεων από τους πράκτορες και υποχρεώσεις προς προμηθευτές, που αναλύονται ως εξής: για την Εταιρεία € 297, για την ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΛΑΧΕΙΑ Α.Ε. € 533, για την ΟΠΑΠ SPORTS LTD € 826, για την ΟΠΑΠ ΚΥΠΡΟΥ LTD € 335, για την ΟΠΑΠ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Α.Ε. € 20 και για την TORA DIRECT Α.Ε. € 506.

Οι καταθέσεις που διατηρεί ο Όμιλος σε ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα, υπόκεινται στους περιορισμούς ανάληψης μετρητών και μεταφοράς κεφαλαίων κίνησης, όπως αυτοί θεσπίστηκαν με την ΠΝΠ 65/28.06.2015 και εφαρμόζονται βάσει των σχετικών υπουργικών αποφάσεων.

11.10. Αποθέματα

Αποθέματα ποσού € 9.109 της θυγατρικής ΟΠΑΠ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Α.Ε. αφορούν κατασκευή καταστημάτων VLTs υπό εξέλιξη τα οποία θα πωληθούν με την ολοκλήρωσή τους. Το αντίστοιχο ποσό για τη χρήση 2015 ήταν € 9.098.

Επιπλέον, περιλαμβάνονται δελτία των αριθμολαχείων και των παιχνιδιών πρόγνωσης αθλητικών γεγονότων, κουπόνια για το ΠΑΜΕ ΣΤΟΙΧΗΜΑ κλπ. της Εταιρείας ποσού € 2.350 (2015: 1.346).

Τέλος, υπάρχουν αποθέματα ποσού € 992 (2015: € 2.820) της θυγατρικής TORA DIRECT Α.Ε. που αφορούν κυρίως σε κάρτες σταθερής και κινητής τηλεφωνίας και Internet.

Ο Όμιλος και η Εταιρεία δεν έχουν ενεχυριασμένα αποθέματα.

11.11. Εμπορικές απαιτήσεις

Η ανάλυση των εμπορικών απαιτήσεων έχει ως εξής:

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Απαιτήσεις από πελάτες (έσοδα από παιχνίδια)	74.851	50.952	22.000	13.691
Προεξοφλημένες απαιτήσεις από πελάτες (οφειλές-ρυθμίσεις πρακτόρων)	202	711	110	628
Επισφαλείς απαιτήσεις από πράκτορες	35.892	34.881	35.551	34.667
Άλλες απαιτήσεις	<u>6.112</u>	<u>5.041</u>	<u>11.607</u>	<u>10.157</u>
Μερικό σύνολο βραχυπρόθεσμων απαιτήσεων	117.057	91.585	69.269	59.142
Μείον προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις-ρυθμίσεις	<u>(36.422)</u>	<u>(36.350)</u>	<u>(35.602)</u>	<u>(35.751)</u>
Σύνολο βραχυπρόθεσμων απαιτήσεων	80.634	55.234	33.667	23.391
Προεξοφλημένες απαιτήσεις από οφειλές-ρυθμίσεις πρακτόρων πέραν του ενός έτους	<u>13</u>	<u>112</u>	<u>13</u>	<u>112</u>
Σύνολο μακροπρόθεσμων απαιτήσεων	13	112	13	112
Σύνολο απαιτήσεων	80.647	55.347	33.680	23.504

Η μεγάλη διαφοροποίηση στις εμπορικές απαιτήσεις μεταξύ των δύο περιόδων οφείλεται στο γεγονός ότι το τελευταίο εκκαθαριστικό της χρήσης που έληξε 31.12.2016 περιλαμβάνει περισσότερες ημέρες προς εκκαθάριση σε σχέση με το τελευταίο εκκαθαριστικό της χρήσης που έληξε 31.12.2015.

Η Διοίκηση θεωρεί ότι ο βασικός πιστωτικός κίνδυνος του Ομίλου προέρχεται από επισφαλείς απαιτήσεις από πράκτορες συμπεριλαμβανομένων των ρυθμίσεων για μη καταβληθέντα έσοδα. Στις 31.12.2016, οι απαιτήσεις αυτές ανήλθαν στο ποσό των € 35.892 (€ 34.881 τη χρήση 2015) και οι προεξοφλημένες οφειλές πρακτόρων από έντοκες ρυθμίσεις στο ποσό των € 215 (€ 823 τη χρήση 2015). Για την κάλυψη αυτού του κινδύνου, ο Όμιλος έχει σχηματίσει πρόβλεψη ύψους € 36.422, ενώ η Εταιρεία € 35.602 κατά την 31.12.2016. Η Διοίκηση θεωρεί αυτές τις προβλέψεις επαρκείς.

Στο έτος 2016, τμήμα των έντοκων ρυθμίσεων μη καλυπτόμενο από την πρόβλεψη, αποτιμήθηκε σε παρούσα αξία με προεξοφλητικό επιτόκιο 1,35% (1,68% το 2015), βάσει του οποίου δημιουργήθηκε χρηματοοικονομικό έσοδο € 5 (2015: € 98), αυξάνοντας κατά το ποσό αυτό την αρχική αξία της απαίτησης.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η πρόβλεψη για επισφαλείς απαιτήσεις-ρυθμίσεις, ποσού € 36.422, από το Δεκέμβριο του 2013 και έπειτα, ελάχιστα έχει διαφοροποιηθεί ως αποτέλεσμα της αποτελεσματικής διαχείρισης των εμπορικών απαιτήσεων. Πιο συγκεκριμένα, η μεταβολή μεταξύ των ετών 2013 και 2016 ανέρχεται σε επιπλέον πρόβλεψη ποσού € 223.

Η αναμενόμενη είσπραξη του συνόλου των εμπορικών απαιτήσεων παρατίθεται παρακάτω:

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Αναμενόμενος χρόνος είσπραξης:				
Λιγότερο από 3 μήνες	80.555	54.899	33.588	23.055
Μεταξύ 3 και 6 μηνών	38	171	38	171
Μεταξύ 6 μηνών και 1 έτους	<u>41</u>	<u>165</u>	<u>41</u>	<u>165</u>
Σύνολο βραχυπρόθεσμων απαιτήσεων	80.634	55.234	33.667	23.391
Μεγαλύτερη του 1 έτους	<u>13</u>	<u>112</u>	<u>13</u>	<u>112</u>
Γενικό σύνολο	80.647	55.347	33.680	23.504

Ο Όμιλος και η Εταιρεία δεν έχουν ενεχυριασμένες εμπορικές απαιτήσεις.

11.12. Λοιπά κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία

Η ανάλυση των λοιπών κυκλοφορούντων περιουσιακών στοιχείων έχει ως εξής:

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Απαιτήσεις από φόρους εισοδήματος	35.888	-	35.860	-
Στεγαστικά δάνεια στο προσωπικό	55	54	55	54
Λοιπές απαιτήσεις - έσοδα εισπρακτέα	14.171	4.516	4.204	4.427
Προπληρωθέντα έξοδα	11.523	8.527	9.818	7.531
Διεταιρική συναλλαγή διαφορών κερδών νικητών με ΟΠΑΠ ΚΥΠΡΟΥ LTD	-	-	260	5.619
Απαιτήσεις από φόρους	<u>9.120</u>	<u>6.622</u>	-	-
Σύνολο	70.757	19.719	50.198	17.630

Οι απαιτήσεις από φόρους εισοδήματος του Ομίλου περιλαμβάνουν την απαίτηση για φόρο εισοδήματος της Εταιρείας, ποσού € 35.860, και των θυγατρικών της, ποσού € 28. Ειδικότερα, η Εταιρεία κατά την 31.12.2016, εμφανίζει απαίτηση από φόρο εισοδήματος, καθώς η προκαταβολή φόρου εισοδήματος για τη χρήση 2016 που κατέβαλε με την υποβολή της φορολογικής δήλωσης για τη χρήση 2015 ήταν μεγαλύτερη από την σχηματισθείσα πρόβλεψη για φόρο εισοδήματος που αναλογεί στην τρέχουσα χρήση.

Στις λοιπές απαιτήσεις – έσοδα εισπρακτέα του Ομίλου στις 31.12.2016 περιλαμβάνονται δάνεια που έχουν δοθεί από την ΟΠΑΠ INVESTMENT LTD ποσού € 8.994.

Τα Προπληρωθέντα έξοδα αφορούν κυρίως σε προπληρωμές που έγιναν σε Ποδοσφαιρικές Ανώνυμες Εταιρείες (Π.Α.Ε.) για την παροχή υπηρεσιών διαφήμισης και χορηγίας σύμφωνα με τους όρους των σχετικών συμβάσεων και ιδιωτικών συμφωνητικών που υπογράφηκαν.

Οι απαιτήσεις από φόρους περιλαμβάνουν την προπληρωθείσα εισφορά 30% επί των καθαρών εσόδων προ εισφορών (GGR) επόμενων περιόδων της ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΛΑΧΕΙΑ Α.Ε. ποσού € 9.120 (31.12.2015: € 6.622).

11.13. Μετοχικό κεφάλαιο

Ο συνολικός αριθμός των εγκεκριμένων μετοχών είναι:

	ΟΜΙΛΟΣ & ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	31.12.2016	31.12.2015
Κοινές μετοχές ονομαστικής αξίας €0,30	319.000.000	319.000.000
	319.000.000	319.000.000

Οι μετοχές που έχουν εκδοθεί και πλήρως εξοφληθεί είναι:

	Αριθμός μετοχών	Αξία (€ '000)
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2015	319.000.000	95.700
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2015	319.000.000	95.700
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2016	319.000.000	95.700

11.14. Αποθεματικά

Η ανάλυση των αποθεματικών έχει ως εξής:

ΟΜΙΛΟΣ	Τακτικό αποθεματικό	Αφορολόγητα αποθεματικά	Σύνολο
Στις 31.12.2015	32.199	16.574	48.773
Μεταβολές στη χρήση	218	(16.574)	(16.356)
Στις 31.12.2016	32.417	-	32.417

ΕΤΑΙΡΕΙΑ	Τακτικό αποθεματικό	Αφορολόγητα αποθεματικά	Σύνολο
Στις 31.12.2015	31.900	16.574	48.474
Μεταβολές στη χρήση	-	(16.574)	(16.574)
Στις 31.12.2016	31.900	-	31.900

Το είδος και ο σκοπός κάθε λογαριασμού αποθεματικού στα ίδια κεφάλαια των μετόχων είναι ως εξής:
Το τακτικό αποθεματικό είναι ποσό ίσο με το 5% τουλάχιστον των ετήσιων καθαρών κερδών που προστίθενται κάθε χρόνο. Η υποχρέωση σχηματισμού παύει όταν ανέλθει κατ' ελάχιστο στο 1/3 του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου. Το ποσό αυτό δεν είναι διαθέσιμο για διανομή. Μετά τη

διανομή της χρήσης του 2003 το αποθεματικό έχει φτάσει το υποχρεωτικό όριο και επιπλέον κράτηση δεν είναι πλέον υποχρεωτική.

Τα αφορολόγητα αποθεματικά προέρχονται από αφορολόγητα κέρδη. Οποιοδήποτε τμήμα αυτού του αποθεματικού που διανέμεται στους μετόχους υπόκειται σε φορολογία εισοδήματος. Στα κέρδη εις νέον της Εταιρείας και του Ομίλου περιλαμβάνονται αφορολόγητα κέρδη ποσού € 16.574, τα οποία, εάν διανεμηθούν, θα υπόκεινται σε φορολογία εισοδήματος στον τρέχον φορολογικό συντελεστή μείον 10% το οποίο έχει ήδη παρακρατηθεί. Το ποσό αυτό αφορά έσοδα από μερίσματα μέχρι και την 31.12.2013.

Η αύξηση των αποθεματικών του Ομίλου οφείλεται στο σχηματισμό Τακτικού Αποθεματικού από την ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΛΑΧΕΙΑ Α.Ε. ποσού € 218.

11.15. Ίδιες Μετοχές

Η Ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων της 20.04.2015 αποφάσισε και καθόρισε τις λεπτομέρειες για την υλοποίηση προγράμματος αγοράς ιδίων μετοχών από την Εταιρεία μέσω του Χρηματιστηρίου Αθηνών μέχρι ποσοστού 5% επί του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου της Εταιρείας, ήτοι έως 15.950.000 μετοχές. Οι αγορές ιδίων μετοχών θα πραγματοποιούνται εφόσον κατά περίπτωση θα κρίνονται πιο συμφέρουσες από άλλες προσφερόμενες επενδυτικές δυνατότητες και θα το επιτρέπουν τα διαθέσιμα κεφάλαια της Εταιρείας για τους οριζόμενους στον Κανονισμό 2273/2003 της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και στην απόφαση 1/503/13.03.2009 της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς σκοπούς. Το προτεινόμενο πρόγραμμα αγοράς ιδίων μετοχών θα ολοκληρωθεί σε εικοσιτέσσερις μήνες από τη λήψη απόφασης από τη Γενική Συνέλευση, ήτοι το αργότερο μέχρι και 19.04.2017, και θα πραγματοποιηθεί με ανώτατη τιμή αγοράς το ποσό των 13,00 ευρώ ανά μετοχή και κατώτατη τιμή αγοράς εκάστης μετοχής ίση με την ονομαστική της αξία, ήτοι 0,30 ευρώ ανά μετοχή. Επιπροσθέτως, το Διοικητικό Συμβούλιο της Εταιρείας εξουσιοδοτήθηκε ειδικά προκειμένου να ρυθμίσει περαιτέρω τους ειδικότερους όρους και τις σχετικές λεπτομέρειες για την εφαρμογή του ανωτέρω προγράμματος αγοράς ιδίων μετοχών της Εταιρείας.

Σε συνέχεια των παραπάνω η Εταιρεία προέβη σε αγορά ιδίων μετοχών όπως αναλύεται ακολούθως:

Ίδιες μετοχές	Αριθμός μετοχών	Αξία κτήσης
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2015	-	-
Αγορά ιδίων μετοχών	<u>406.542</u>	<u>2.719</u>
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2015	406.542	2.719
Αγορά ιδίων μετοχών	<u>581.263</u>	<u>4.735</u>
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2016	987.805	7.454

11.16. Μη ελέγχουσες συμμετοχές

Οι μη ελέγχουσες συμμετοχές του Ομίλου ανέρχονται σε € 36.910 κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016 (31 Δεκεμβρίου 2015: € 41.005), προέρχονται από την ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΛΑΧΕΙΑ Α.Ε. και αντιπροσωπεύουν το 33% επί των ιδίων κεφαλαίων της, το οποίο ανήκει στις INTRALOT LOTTERIES LIMITED (16,5%) και SCIENTIFIC GAMES GLOBAL GAMING S.R.L. (16,5%).

Τα βασικά οικονομικά στοιχεία της ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΛΑΧΕΙΑ Α.Ε. παρουσιάζονται παρακάτω:

Συνοπτική κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης κατά την 31 Δεκεμβρίου	31.12.2016	31.12.2015
Μη ελέγχουσες συμμετοχές (%)	33%	33%
Μη κυκλοφορούν ενεργητικό	148.545	162.843
Κυκλοφορούν ενεργητικό	102.036	62.675
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	(50.346)	(65)
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	(88.254)	(101.197)
Ίδια κεφάλαια	111.982	124.257
Ίδια κεφαλαία που αναλογούν σε μη ελέγχουσες συμμετοχές	36.954	41.005
Συνοπτική κατάσταση αποτελεσμάτων για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου	31.12.2016	31.12.2015
Καθαρά έσοδα προ εισφορών (GGR)	159.054	157.890
Κέρδη μετά φόρων	7.939	(2.481)
Λοιπά συνολικά εισοδήματα μετά φόρων	<u>1</u>	<u>4</u>
Συγκεντρωτικά συνολικά εισοδήματα μετά φόρων	7.940	(2.477)
Καθαρά κέρδη που αναλογούν σε μη ελέγχουσες συμμετοχές	2.620	(819)
Λοιπά συνολικά εισοδήματα μετά φόρων που αναλογούν σε μη ελέγχουσες συμμετοχές	0	1

Συνοπτική κατάσταση ταμειακών ροών για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου	31.12.2016	31.12.2015
Ταμειακές ροές από λειτουργικές δραστηριότητες	20.873	13.802
Ταμειακές ροές από επενδυτικές δραστηριότητες	47	(4.812)
Ταμειακές ροές από χρηματοδοτικές δραστηριότητες	(215)	(46.511)
Καθαρή αύξηση/(μείωση) διαθεσίμων και ταμειακών ισοδύναμων	20.704	(37.521)

11.17. Δάνεια

Ο δανεισμός του Ομίλου και της Εταιρείας αναλύεται ως εξής:

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Συνολικές μακροπρόθεσμες δανειακές υποχρεώσεις	263.000	115.000	208.000	115.000

Βραχυπρόθεσμες δανειακές υποχρεώσεις				
Βραχυπρόθεσμο μέρος μακροπρόθεσμων δανείων	100.000	32.000	100.000	2.000
Βραχυπρόθεσμα δάνεια (αλληλόχρεοι λογ/σμοί)	<u>18.689</u>	<u>97</u>	<u>18.689</u>	<u>97</u>
Συνολικές βραχυπρόθεσμες δανειακές υποχρεώσεις	118.689	32.097	118.689	2.097

Οι όροι των ανωτέρω δανείων είναι ως ακολούθως:

Τράπεζα	Έτος λήξης	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
		31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Ομολογιακό Δάνειο, ποσό €75.000	2017	75.000	75.000	75.000	75.000
Ομολογιακό Δάνειο, ποσό €50.000	2019	50.000	30.000	-	-
Ομολογιακό Δάνειο, ποσό €15.000	2017	13.000	15.000	13.000	15.000
Ομολογιακό Δάνειο, ποσό €45.000	2020	45.000	27.000	45.000	27.000
Ομολογιακό Δάνειο, ποσό €5.000	2020	5.000	-	-	-
Ομολογιακό Δάνειο, ποσό €100.000	2021	100.000	-	100.000	-
Ομολογιακό Δάνειο, ποσό €75.000	2018	75.000	-	75.000	-
Αλληλόχρεος, ποσό € 15.000		12.100	97	12.100	97
Αλληλόχρεος, ποσό € 10.000		<u>6.589</u>	-	<u>6.589</u>	-
Σύνολο δανείων		381.689	147.097	326.689	117.097

Το μεσοσταθμικό επιτόκιο δανεισμού του Ομίλου και της Εταιρείας ήταν 5%.

Η λήξη των δανείων έχει ως εξής:

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Έως 1 έτος	118.689	32.097	118.689	2.097
Από 1 έως 5 έτη	<u>263.000</u>	<u>115.000</u>	<u>208.000</u>	<u>115.000</u>
Σύνολο	381.689	147.097	326.689	117.097

Οι ανωτέρω δανειακές συμβάσεις δεν περιλαμβάνουν εξασφαλίσεις με υποθήκες και προσημειώσεις επί των περιουσιακών στοιχείων του Ομίλου και της Εταιρείας.

11.18. Προγράμματα παροχών προσωπικού

Πρόγραμμα Παροχών σε μετοχές

Την 1η Ιουλίου 2015, η ΟΠΑΠ Α.Ε. εισήγαγε πρόγραμμα επιβράβευσης ορισμένων εκ των βασικών διευθυντικών στελεχών της, ως κίνητρο απόδοσης, το οποίο προβλέπει για τους δικαιούχους την απόκτηση κοινών μετοχών της Εταιρείας, καθώς οι παροχές ωριμάζουν σε περίπου ένα έτος. Οι μετοχές απόδοσης είναι παροχές σε μετοχές των οποίων ο αριθμός που λαμβάνει τελικά ο δικαιούχος εξαρτάται από την απόδοση του έναντι καθορισμένων στόχων που ωριμάζουν σε περίπου ένα έτος. Η εύλογη αξία κάθε μετοχής απόδοσης επιμετράται κατά την ημερομηνία της εκχώρησης, με βάση την εύλογη αξία των κοινών μετοχών και τις πιθανότητες επίτευξης των στόχων απόδοσης.

Ο αριθμός των μετοχών απόδοσης ανέρχεται συνολικά σε 406 χιλ.. Ποσό ύψους € 1.768 (2015: € 884) αναγνωρίστηκε ως κόστος μισθοδοσίας στην Κατάσταση Συνολικού Εισοδήματος (Σημ. 11.28) και στα Κέρδη εις νέο στην Κατάσταση Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων. Στις 31 Δεκεμβρίου 2016 το πρόγραμμα έληξε, χωρίς την επίτευξη των προκαθορισμένων στόχων.

Πρόγραμμα Καθορισμένων Παροχών

Η ελληνική εργατική νομοθεσία προβλέπει η αποζημίωση για αποχώρηση λόγω συνταξιοδότησης να βασίζεται στα χρόνια υπηρεσίας των εργαζομένων στην εταιρεία λαμβάνοντας υπόψη τις αποδοχές τους κατά την ημερομηνία αποχώρησης. Η υποχρέωση που προκύπτει από την ανωτέρω δέσμευση αποτιμάται με αναλογιστικές μελέτες, που εκπονούνται από ανεξάρτητες αναλογιστικές εταιρείες. Η τελευταία αναλογιστική μελέτη πραγματοποιήθηκε το Δεκέμβριο του 2016.

Η κίνηση της υποχρέωσης που καταχωρήθηκε στην κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης είναι η εξής:

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Υπόλοιπο έναρξης	1.036	847	932	746
Κόστος τρέχουσας υπηρεσίας (Σημ. 11.28)	268	290	217	231
Κόστος τόκου	17	13	15	12
Κόστος (αποτέλεσμα) διακανονισμών	<u>1.076</u>	<u>482</u>	<u>822</u>	<u>466</u>
Ζημία/(κέρδος) που καταχωρήθηκε στα αποτελέσματα χρήσεως	1.361	785	1.055	708
Αναλογιστικά (κέρδη)/ζημίες χρήσεως λόγω δημογραφικών παραδοχών	-	(30)	-	(28)
Αναλογιστικά (κέρδη)/ζημίες χρήσεως λόγω χρηματοοικονομικών παραδοχών	101	-	92	-
Αναλογιστικά (κέρδη)/ζημίες χρήσεως λόγω εμπειρίας	<u>152</u>	<u>(21)</u>	<u>154</u>	<u>(9)</u>
Ζημία/(κέρδος) που καταχωρήθηκε στην καθαρή θέση	253	(51)	247	(37)
Καταβληθείσες αποζημιώσεις	(1.143)	(545)	(879)	(485)
Υπόλοιπο λήξης	1.507	1.036	1.355	932

Οι βασικές υποθέσεις που υιοθετήθηκαν για την εκπόνηση των αναλογιστικών μελετών στις 31.12.2016 και 31.12.2015 για το πρόγραμμα αποχώρησης ήταν:

	2016	2015
Επιτόκιο προεξόφλησης	1,35%	1,68%
Αναμενόμενο ποσοστό αυξήσεων στους μισθούς	2,00%	2,00%
Μέσος χρόνος παραμονής στην υπηρεσία	16,60 - 28,73	20,17 - 27,74
Πληθωρισμός	2,00%	2,00%

Το εκτιμώμενο κόστος υπηρεσίας για την επόμενη χρήση ανέρχεται σε € 293 για την Εταιρεία και € 327 για τον Όμιλο.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τη μεταβολή της αναλογιστικής υποχρέωσης του Ομίλου και της Εταιρείας εάν το επιτόκιο προεξόφλησης ήταν κατά 0,5% μεγαλύτερο ή μικρότερο αυτού που έχει χρησιμοποιηθεί καθώς και την αντίστοιχη μεταβολή εάν το αναμενόμενο ποσοστό αύξησης μισθών ήταν κατά 0,5% μεγαλύτερο ή μικρότερο αυτού που έχει χρησιμοποιηθεί:

Ανάλυση Ευαισθησίας Αποτελεσμάτων (ΟΜΙΛΟΣ)	Αναλογιστική υποχρέωση	Ποσοστιαία Μεταβολή
Αύξηση επιτοκίου προεξόφλησης κατά 0,5%	1.355	-10%
Μείωση επιτοκίου προεξόφλησης κατά 0,5%	1.680	11%
Αύξηση αναμενόμενης αύξησης μισθών κατά 0,5%	1.663	10%
Μείωση αναμενόμενης αύξησης μισθών κατά 0,5%	1.362	-10%

Ανάλυση Ευαισθησίας Αποτελεσμάτων (ΕΤΑΙΡΕΙΑ)	Αναλογιστική υποχρέωση	Ποσοστιαία Μεταβολή
Αύξηση επιτοκίου προεξόφλησης κατά 0,5%	1.218	-10%
Μείωση επιτοκίου προεξόφλησης κατά 0,5%	1.510	11%
Αύξηση αναμενόμενης αύξησης μισθών κατά 0,5%	1.495	10%
Μείωση αναμενόμενης αύξησης μισθών κατά 0,5%	1.225	-10%

11.19. Προβλέψεις

Οι προβλέψεις του Ομίλου και της Εταιρείας αναλύονται ως εξής:

	ΟΜΙΛΟΣ	ΕΤΑΙΡΕΙΑ
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2015	59.061	57.591
Προβλέψεις χρήσης	2.881	2.881
Αναστροφή προβλέψεων	(12.532)	(12.479)
Χρησιμοποιηθείσα πρόβλεψη	(15.362)	(15.320)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2016	34.048	32.673

Από το ποσό των € 34.049 (2015: € 59.061), ποσό € 32.078 (2015: €45.140) αφορά κυρίως προβλέψεις για κάλυψη αποζημιώσεων από αγωγές διαφόρων τρίτων, πρακτόρων και προσωπικού κατά της Εταιρείας, ενώ ποσό € 1.258 αφορά σωρευτική πρόβλεψη φορολογικών διαφορών της ΟΠΑΠ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Α.Ε. (2015: € 1.300) (σημείωση 11.36). Η αναστροφή προβλέψεων για την Εταιρεία, ποσού € 12.479, σχετίζεται εξολοκλήρου με τις προαναφερθείσες αγωγές. Πραγματοποιήθηκε κατόπιν αποφάσεων των αρμόδιων δικαστηρίων εντός του 2016 οι οποίες στο σύνολό τους απέρριψαν τις εν λόγω αγωγές για ουσιαστικούς (πραγματικούς και νομικούς) λόγους, γεγονός που οδήγησε στην αλλαγή της πιθανότητας ευδοκίμησης τους κατά της Εταιρείας και ως εκ τούτου η Διοίκηση θεώρησε την εκροή οικονομικών πόρων μη πιθανή.

11.20. Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις

Η ανάλυση των λοιπών μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων έχει ως εξής:

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Εγγυητικές καταθέσεις από πράκτορες	6.276	5.926	5.306	5.409
Επιχορηγήσεις	<u>423</u>	=	=	=
Σύνολο	6.699	5.926	5.306	5.409

Οι καταθέσεις εγγυήσεων από τους πράκτορες αντιπροσωπεύουν ποσά που κατατίθενται για να εξασφαλίσουν συνολικά τις υποχρεώσεις των πρακτόρων. Οι καταθέσεις των εγγυήσεων επιστρέφονται στους πράκτορες μόνο όταν αυτοί παύουν να ενεργούν ως πράκτορες.

Οι επιχορηγήσεις αφορούν την κάλυψη επενδύσεων έναντι του ενοικίου που καταβάλλει η ΙΠΠΟΔΡΟΜΙΕΣ Α.Ε. προς την εταιρεία ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΙΠΠΟΔΡΟΜΙΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε. για το ακίνητο στο Μαρκόπουλο Αττικής. Συγκεκριμένα, στη σύμβαση προβλέπεται ότι ο Εκμισθωτής θα καλύπτει επενδύσεις συνολικού ποσού έως € 2.000, κατά τα πρώτα τρία χρόνια της σύμβασης, για βελτίωση του ακινήτου σε σχέση με τη διεξαγωγή των υποδρομιών ή την αναβάθμιση της αξίας του ακινήτου, υπό προϋποθέσεις. Οι σχετικές επενδύσεις θα καλύπτονται από τον μισθωτή και θα συμψηφίζονται με τα μισθώματα.

11.21. Εμπορικές υποχρεώσεις

Η ανάλυση των εμπορικών υποχρεώσεων έχει ως εξής:

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Προμηθευτές (υπηρεσιών, αγαθών & παγίων)	55.983	46.667	36.591	25.464
Κέρδη σε νικητές & αδιάθετα κέρδη	82.812	69.155	24.470	25.349
Άλλες υποχρεώσεις (αμοιβές – αποδόσεις)	<u>14.553</u>	<u>11.269</u>	<u>4.039</u>	<u>1.749</u>
Σύνολο	153.348	127.091	65.100	52.562

Οι προμηθευτές δεν είναι τοκοφόρος λογαριασμός και συνήθως διακανονίζεται εντός 60 ημερών για τον Όμιλο και την Εταιρεία.

11.22. Υποχρεώσεις από φόρους

Η ανάλυση των υποχρεώσεων από φόρους έχει ως εξής:

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Υποχρεώσεις φόρου εισοδήματος	2.287	16.807	-	10.712
Εισφορά επί των καθαρών εσόδων	42.208	106.263	36.700	100.765
Λοιποί φόροι (παρακρατούμενοι, ΦΠΑ)	<u>6.934</u>	<u>6.872</u>	<u>7.260</u>	<u>8.247</u>
Σύνολο	51.429	129.942	43.960	119.724

Σύμφωνα με το Ν. 4389/2016, επιβάλλεται από 01.01.2016 εισφορά με συντελεστή 35% επί των καθαρών εσόδων της ΟΠΑΠ Α.Ε., (έσοδα από παίγνια μείον κέρδη νικητών παικτών, σύμφωνα με τα ελληνικά λογιστικά πρότυπα), έναντι 30% που ίσχυε από 01.01.2013, σύμφωνα με το Ν. 4093/2012.

Το συνολικό ποσό της εισφοράς επί των καθαρών εσόδων για την Εταιρεία στη χρήση 2016 ανήλθε στα € 402.819 και το οφειλόμενο ποσό την 31.12.2016 στα € 36.700. Αντίστοιχα, στη χρήση 2015 το συνολικό ποσό της εισφοράς επί των καθαρών εσόδων ανήλθε σε € 350.420, ενώ το οφειλόμενο κατά την 31.12.2015 ποσό είναι € 100.765. Το οφειλόμενο ποσό προς το Ελληνικό Δημόσιο την 31.12.2016 που αφορά την εισφορά επί των καθαρών εσόδων παρουσιάζει σημαντική μείωση λόγω της υποχρέωσης καταβολής μηνιαίως και όχι τριμηνιαίως, όπως ίσχυε κατά την 31.12.2015.

11.23. Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις

Η ανάλυση των λοιπών βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων έχει ως εξής:

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Δωρεές	3.660	2.219	3.660	2.219
Χορηγίες	8.197	7.952	693	941
Αποδοχές προσωπικού	6.747	7.917	6.360	7.570
Μερίσματα και προμερίσματα πληρωτέα	1.446	1.159	1.446	1.159
Ασφαλιστικές εισφορές πληρωτέες	2.172	1.627	1.931	1.487
Λοιπές υποχρεώσεις	24.250	14.979	9.500	10.066
Υποχρέωση για άδεια υποδρομιακού στοιχήματος	<u>20.251</u>	-	-	-
Σύνολο	66.722	35.853	23.590	23.441

Οι λοιπές υποχρεώσεις του Ομίλου παρουσιάζουν σημαντική μεταβολή σε σχέση με το προηγούμενο έτος κυρίως λόγω της πρόβλεψης για φορολογικά πρόστιμα και προσαυξήσεις, ύψους € 5.201 που πραγματοποίησε η ΟΠΑΠ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Α.Ε. στην τρέχουσα χρήση, όπως επίσης και λόγω της υποχρέωσης που εμφανίζει η ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΛΑΧΕΙΑ Α.Ε. προς τον μέτοχο της SGI κατά την 31.12.2016 ποσού € 3.299.

Η υποχρέωση για άδεια υποδρομιακού στοιχήματος αφορά οφειλή προς το ΤΑΙΠΕΔ ποσού € 20.251, βάσει της σύμβασης παραχώρησης του αποκλειστικού δικαιώματος διοργάνωσης και διεξαγωγής αμοιβαίου στοιχήματος επί υποδρομιών στην Ελλάδα για περίοδο είκοσι ετών. Η υποχρέωση αυτή εξοφλήθηκε τον Ιανουάριο του 2017.

11.24. Μερίσματα

Η δέκατη έκτη (16η) Ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων της ΟΠΑΠ Α.Ε. έλαβε χώρα την Δευτέρα 25.04.2016 στα γραφεία και έδρα της Εταιρείας, ενέκρινε την προταθείσα από το Διοικητικό Συμβούλιο διανομή (διάθεση) κερδών και αποφάσισε την καταβολή συνολικού μερίσματος 0,40 ευρώ ανά μετοχή, προ παρακράτησης φόρου, για την εταιρική χρήση έτους 2015. Καθώς είχε ήδη διανεμηθεί στους μετόχους προμέρισμα ύψους 0,17 ευρώ ανά μετοχή, το υπόλοιπο μερίσματος για τη χρήση 2015 ανερχόταν στα 0,23 ευρώ ανά μετοχή.

Η δέκατη (10η) Έκτακτη Γενική Συνέλευση των Μετόχων της ΟΠΑΠ Α.Ε. έλαβε χώρα την Τρίτη 21.06.2016 στα γραφεία και έδρα της Εταιρείας, ενέκρινε τη διανομή (διάθεση) μέρους των κερδών παρελθουσών χρήσεων και αποφάσισε την καταβολή συνολικού μερίσματος 0,57 ευρώ ανά μετοχή.

11.25. Εισφορά επί των καθαρών εσόδων και λοιπές εισφορές

Σύμφωνα με το Ν. 4389/2016, επιβάλλεται από 01.01.2016 εισφορά με συντελεστή 35% επί των καθαρών εσόδων της ΟΠΑΠ Α.Ε., (έσοδα από παίγνια μείον κέρδη νικητών παικτών, σύμφωνα με τα ελληνικά λογιστικά πρότυπα), έναντι 30% που ίσχυε από 01.01.2013, σύμφωνα με το Ν. 4093/2012.

Επιπλέον, βάσει του Νόμου περί Στοιχημάτων του 2012 της Κυπριακής Δημοκρατίας, καταβάλλεται φόρος στοιχήματος ίσος με 13% επί των καθαρών αποδοχών από στοίχημα από την ΟΠΑΠ SPORTS LTD. Τέλος, βάσει της διακρατικής συμφωνίας Ελλάδας και Κυπριακής Δημοκρατίας, ορίζεται το ποσό που αποδίδεται ως εισφορά στην Κυπριακή Δημοκρατία από την ΟΠΑΠ ΚΥΠΡΟΥ LTD.

Το συνολικό ποσό της εισφοράς επί των καθαρών εσόδων από παιχνίδια στη χρήση 2016 για τον Όμιλο ανέρχεται σε € 466.743 και για την Εταιρεία σε € 402.819.

11.26. Προμήθειες πρακτόρων

Οι προμήθειες των πρακτόρων είναι προμήθειες επί των πωλήσεων τους, και υπολογίζονται στο 8% επί των εσόδων των παιχνιδιών στοιχηματισμού «ΠΑΜΕ ΣΤΟΙΧΗΜΑ και MONITOR GAMES», του ΚΙΝΟ και του SUPER 3, και στο 12% επί των εσόδων των λοιπών παιχνιδιών. Επιπλέον, οι προμήθειες του δικτύου πωλητών της ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΛΑΧΕΙΑ Α.Ε. έχουν ένα εύρος από 7% έως 12% ανάλογα με τον τύπο του λαχείου και το κανάλι διάθεσης (πωλητές χονδρικής, mini market, υφιστάμενο δίκτυο ΟΠΑΠ κλπ.). Τέλος, οι προμήθειες των πρακτόρων για τα παιχνίδια της «ΙΠΠΟΔΡΟΜΙΕΣ Α.Ε.» λαμβάνουν 6% επί των εσόδων τους.

11.27. Άλλα λειτουργικά έσοδα

Η ανάλυση των άλλων λειτουργικών εσόδων έχει ως εξής:

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	2016	2015	2016	2015
Προμήθεια εσόδου από Πρωτοχρονιάτικο Λαχείο	2.220	2.216	-	-
Έσοδα από προπληρωμένες κάρτες και κάρτες σταθερής και κινητής τηλεφωνίας	88.533	107.431	-	-
Αμοιβές διοικητικής υποστήριξης	-	-	27.616	26.128
Λοιπά έσοδα	<u>17.709</u>	<u>19.015</u>	<u>15.837</u>	<u>17.285</u>
Σύνολο	108.462	128.662	43.453	43.413

Η μεταβολή που παρατηρείται στα έσοδα από προπληρωμένες κάρτες και κάρτες σταθερής και κινητής τηλεφωνίας οφείλεται κυρίως στη μείωση της ζήτησης στην αγοράς κινητής τηλεφωνίας.

11.28. Κόστος μισθοδοσίας

Οι αμοιβές προσωπικού της Εταιρείας και του Ομίλου αναλύονται ως εξής:

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	2016	2015	2016	2015
Μισθοί και ημερομίσθια	44.231	37.232	38.569	33.439
Ασφαλιστικές εισφορές	7.909	6.365	6.834	5.646
Παροχές σε μετοχές (Σημ. 11.18)	1.768	884	1.768	884
Λοιπά έξοδα προσωπικού	947	834	829	692
Κόστος προγραμμάτων καθορισμένων παροχών (Σημ. 11.18)	268	268	217	231
Κόστος παροχών αποχώρησης	<u>1.076</u>	<u>516</u>	<u>822</u>	<u>478</u>
Σύνολο	56.199	46.098	49.038	41.370

Ο αριθμός του μόνιμου καθώς και μερικής απασχόλησης προσωπικού της Εταιρείας στις 31.12.2016 και 31.12.2015 είναι 843 και 738, αντίστοιχα, ενώ του Ομίλου στις 31.12.2016 και 31.12.2015 είναι 1.005 και 860, αντίστοιχα.

11.29. Έξοδα προβολής και διαφήμισης

Οι δαπάνες προβολής και διαφήμισης αναλύονται ως εξής:

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	2016	2015	2016	2015
Δωρεές και Χορηγίες	26.040	38.917	18.542	30.324
Έξοδα διαφήμισης	<u>44.546</u>	<u>37.255</u>	<u>34.627</u>	<u>28.027</u>
Σύνολο	70.585	76.171	53.168	58.351

Το έξοδο για χορηγίες παρουσιάζει σημαντική μείωση, ποσού € 14.241 σε σχέση την προηγούμενη χρήση, καθώς δεν ανανεώθηκε η σύμβαση με την Super League.

11.30. Άλλα λειτουργικά έξοδα

Τα άλλα λειτουργικά έξοδα αναλύονται ως εξής:

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	2016	2015	2016	2015
Κόστος παρόχων πληροφορικής	60.419	56.007	51.833	49.157
Αμοιβές οργανισμών κοινής ωφέλειας και τηλεπικοινωνίες	14.031	12.205	11.961	11.315
Ενοίκια	8.382	5.435	5.323	5.036
Λοιπά έξοδα	70.949	68.728	51.708	54.967
Ανάλωση αποθεμάτων	<u>93.405</u>	<u>112.254</u>	<u>3.535</u>	-
Σύνολο	247.185	254.628	124.360	120.476

Η μείωση των άλλων λειτουργικών εξόδων προέρχεται κυρίως από τη μειωμένη ανάλωση αποθεμάτων της TORA DIRECT Α.Ε. (Σημείωση 11.27).

Σε επίπεδο Εταιρείας, στα λοιπά έξοδα της χρήσης 2016 περιλαμβάνονται οι ζημίες απομείωσης της συμμετοχής στη θυγατρική ΟΠΑΠ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Α.Ε. ποσού € 12.000 (Σημείωση 11.5). Επίσης, περιλαμβάνονται έκτακτα έξοδα που σχετίζονται με τη δραστηριότητα των VLTs ποσού € 7.271 (2015: € 2.981).

11.31. Χρηματοοικονομικά έσοδα / (έξοδα)

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	2016	2015	2016	2015
Τόκοι και έξοδα ομολογιακών δανείων	(15.684)	(4.745)	(12.892)	(3.622)
Άλλα χρηματοοικονομικά έξοδα	(1.226)	(1.643)	(273)	(654)
Κόστος τόκου συνταξιοδοτικών προγραμμάτων	<u>(17)</u>	<u>(12)</u>	<u>(15)</u>	<u>(12)</u>
Χρηματοοικονομικά έξοδα	(16.928)	(6.400)	(13.181)	(4.287)
Τόκοι καταθέσεων	1.520	1.517	668	722
Δάνεια προσωπικού	5	5	5	5
Άλλα χρηματοοικονομικά έσοδα	2.110	112	106	66
Αναστροφή τόκων προεξόφλησης προηγούμενης χρήσης	<u>5</u>	<u>97</u>	<u>5</u>	<u>97</u>
Χρηματοοικονομικά έσοδα	3.641	1.732	784	890
Καθαρά χρηματοοικονομικά έξοδα	(13.287)	(4.668)	(12.397)	(3.397)

Οι τόκοι και έξοδα ομολογιακών δανείων τόσο για την Εταιρεία όσο και για τον Όμιλο, εμφανίζουν μεγάλη διαφοροποίηση στη χρήση 2016 έναντι της χρήσης 2015 εξαιτίας της έκδοσης νέων ομολογιακών δανείων (Σημείωση 11.17).

Στα άλλα χρηματοοικονομικά έσοδα της χρήσης 2016 περιλαμβάνονται τόκοι έσοδα από δάνεια που δόθηκαν από την ΟΠΑΠ INVESTMENT LTD ποσού € 1.979, εκ των οποίων το ποσό των € 1.924 έχει ήδη εισπραχθεί.

11.32. Λοιπά χρηματοοικονομικά έσοδα

Η Εταιρεία, τη χρήση 2016, εμφανίζει έσοδα από μερίσματα θυγατρικών συνολικού ποσού € 9.103. Συγκεκριμένα το μέρισμα από την ΟΠΑΠ CYPRUS LTD ήταν € 5.603, από την ΟΠΑΠ SPORTS LTD € 500 και από την ΟΠΑΠ INVESTMENT LTD € 3.000.

11.33. Φόρος εισοδήματος

Ο φόρος εισοδήματος που έχει επιβαρύνει τα αποτελέσματα για τις χρήσεις που έληξαν την 31 Δεκεμβρίου 2016 και 2015 αναλύεται ως εξής:

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	2016	2015	2016	2015
Τρέχων φόρος εισοδήματος	(66.326)	(100.835)	(61.286)	(93.787)
Αναβαλλόμενος φόρος	<u>2.266</u>	<u>11.143</u>	<u>(541)</u>	<u>3.217</u>
Σύνολο φόρου εισοδήματος	(64.060)	(89.692)	(61.826)	(90.571)
Πραγματικός φορολογικός συντελεστής	27,0%	29,9%	26,4%	30,0%

Ο πραγματικός φορολογικός συντελεστής του Ομίλου και της Εταιρείας είναι μικρότερος σε σχέση με την προηγούμενη χρήση. Εντός του 2016, η Εταιρεία αναγνώρισε φόρο-έσοδο ποσού € 8.609 το οποίο αφορά μη φορολογητέα πρόβλεψη επισφαλών απαιτήσεων.

Η συμφωνία μεταξύ του ποσού φόρου εισοδήματος και του ποσού που προκύπτει από την εφαρμογή του ισχύοντος συντελεστή φορολογίας εισοδήματος της Εταιρείας στην Ελλάδα (29%) επί των αποτελεσμάτων προ φόρων, έχει ως ακολούθως:

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	2016	2015	2016	2015
Κέρδη προ φόρων	236.916	299.592	233.914	301.661
Φόρος υπολογιζόμενος βάσει του φορολογικού συντελεστή της Μητρικής (29%)	(68.706)	(86.882)	(67.835)	(87.482)
<u>Προσαρμογές στο φόρο σε σχέση με:</u>				
Ζημιές απομείωσης συμμετοχών που δεν αναγνωρίζονται φορολογικά	-	-	(3.480)	-
Επίδραση φόρου από έξοδα που δεν εκπίπτουν φορολογικά	(4.596)	(3.077)	(850)	(3.202)
Επίδραση φόρου από αφορολόγητα και κατ' ειδικό τρόπο φορολογηθέντα έσοδα	3.268	-	3.036	-
Επίδραση μη αναγνώρισης αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης επί μεταφερόμενων φορολογικών ζημιών	(5.203)	-	-	-
Επίδραση διαφορετικών φορολογικών συντελεστών άλλων χωρών	1.722	16	-	-
Λοιποί φόροι	153	(861)	144	-
Προσαρμογές πρόβλεψης προηγούμενων χρήσεων	(599)	-	(1.450)	-
Χρησιμοποίηση προβλέψης επισφαλών απαιτήσεων	8.609	-	8.609	-
Λοιπές διαφορές	<u>1.292</u>	<u>1.113</u>	-	<u>113</u>
Συνολική δαπάνη φόρων	(64.060)	(89.692)	(61.826)	(90.571)

Ο φόρος εισοδήματος που καταχωρήθηκε στην κατάσταση λοιπών συνολικών εισοδημάτων αναλύεται ως εξής:

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	2016	2015	2016	2015
Αναλογιστικά (κέρδη)/ζημιές (Σημ. 11.18)	<u>73</u>	<u>(15)</u>	<u>71</u>	<u>(11)</u>
Σύνολο	73	(15)	71	(11)

11.34. Κέρδη ανά μετοχή

Τα βασικά και απομειωμένα κέρδη ανά μετοχή υπολογίστηκαν ως εξής:

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	2016	2015	2016	2015
Κέρδη μετά φόρων που αναλογούν στους μετόχους της Εταιρείας (σε ευρώ)	170.236.310	210.719.362	172.087.770	211.090.512
Μέσος σταθμισμένος αριθμός μετοχών	318.531.770	318.830.608	318.531.770	318.830.608
Βασικά και απομειωμένα κέρδη ανά μετοχή (σε ευρώ)	0,5344	0,6609	0,5403	0,6621

Τα βασικά και απομειωμένα κέρδη ανά μετοχή συμπίπτουν καθώς η Εταιρεία δεν έχει μειωτικά των κερδών στοιχεία.

Ο μέσος σταθμισμένος αριθμός μετοχών στις 31.12.2016 υπολογίζεται ως ακολούθως:

	2016	2015
Εκδοθείσες κοινές μετοχές την 1 Ιανουαρίου	319.000.000	319.000.000
Επίδραση κατοχής ιδίων μετοχών	(468.231)	(169.393)
Μέσος σταθμισμένος αριθμός μετοχών την 31 Δεκεμβρίου	318.531.770	318.830.608

11.35. Συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη

Οι οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου κατά τη χρήση 2015 ενοποιήθηκαν από την Emma Delta Variable Capital Investment ενώ τη χρήση 2016 από την SAZKA Group a.s..

Ως συνδεδεμένες εταιρείες, πέραν των εταιρειών του Ομίλου, νοούνται οι επιχειρήσεις στις οποίες συμμετέχει με μεγάλο ποσοστό η μητρική εταιρεία, οι επιχειρήσεις που ανήκουν στους μεγάλους μετόχους, οι επιχειρήσεις τις οποίες ελέγχουν τα μέλη του Δ.Σ. και τα διευθυντικά στελέχη της Εταιρείας καθώς και τα κοντινά μέλη της οικογένειας αυτών.

Τα ποσά των εσόδων και εξόδων σωρευτικά από την έναρξη της χρήσης 2016 και 2015 και τα υπόλοιπα των απαιτήσεων και υποχρεώσεων του Ομίλου και της Εταιρείας στη λήξη των εν λόγω χρήσεων που έχουν προκύψει από συναλλαγές της με συνδεδεμένα μέρη, όπως ορίζονται από το ΔΛΠ 24, καθώς και τα συγκριτικά τους μεγέθη, έχουν ως εξής:

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	01.01-31.12.2016	01.01-31.12.2015	01.01-31.12.2016	01.01-31.12.2015
Έσοδα - Πωλήσεις				
Θυγατρικές	-	-	36.950	31.887
Λοιπές συνδεδεμένες	<u>1.924</u>	-	-	-
Σύνολο	1.924	-	36.950	31.887

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	01.01- 31.12.2016	01.01- 31.12.2015	01.01- 31.12.2016	01.01- 31.12.2015
Έξοδα - Αγορές				
Θυγατρικές	-	-	5.640	47
Λοιπές συνδεδεμένες	<u>8.303</u>	<u>8.783</u>	<u>3.512</u>	-
Σύνολο	8.303	8.783	9.152	47

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Απαιτήσεις				
Θυγατρικές	-	-	<u>31.271</u>	<u>38.711</u>
Σύνολο	-	-	31.271	38.711

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Υποχρεώσεις				
Θυγατρικές	-	-	1.488	907
Λοιπές συνδεδεμένες	<u>1.092</u>	<u>1.074</u>	<u>700</u>	<u>824</u>
Σύνολο	1.092	1.074	2.188	1.731

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	01.01- 31.12.2016	01.01- 31.12.2015	01.01- 31.12.2016	01.01- 31.12.2015
Αμοιβές Δ.Σ. και μισθοδοσία				
Μέλη Δ.Σ. και Διευθυντικά Στελέχη	<u>10.674</u>	<u>8.296</u>	<u>8.271</u>	<u>6.347</u>
Σύνολο	10.674	8.296	8.271	6.347

Οι αμοιβές των μελών του Δ.Σ. και η μισθοδοσία των Διευθυντών του Ομίλου, αναλύονται σε:

- α) αμοιβές των μελών Δ.Σ. του Ομίλου, οι οποίες ανέρχονται σε € 735 για το 2016 και € 750 για το 2015,
- β) αμοιβές των Διευθυντών του Ομίλου οι οποίες ανέρχονται στο ποσό των € 9.939 για το 2016 και € 7.546 για το 2015.

Οι αμοιβές των μελών του Δ.Σ. και η μισθοδοσία των Διευθυντών της Εταιρείας, αναλύονται σε:

- α) αμοιβές των μελών Δ.Σ. της Εταιρείας, οι οποίες ανέρχονται σε € 330 για το 2016 και € 320 για το 2015,
- β) αμοιβές των Διευθυντών της Εταιρείας οι οποίες ανέρχονται στο ποσό των € 7.941 για το 2016 και € 6.027 για το 2015.

Υποχρεώσεις από αμοιβές Δ.Σ. και μισθοδοσία	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Μέλη Δ.Σ. και Διευθυντικά Στελέχη	<u>302</u>	<u>215</u>	<u>246</u>	<u>183</u>
Σύνολο	302	215	246	183

Τα υπόλοιπα τέλους περιόδου από αμοιβές Δ.Σ. και μισθοδοσία αφορούν σε:

- α) υποχρεώσεις χρήσης από αμοιβές και λοιπές παροχές Μελών Δ.Σ. και Διευθυντών του Ομίλου διαμορφώθηκαν σε € 302 για τη χρήση 2016 και € 215 για τη χρήση 2015,
- β) υποχρεώσεις χρήσης από μισθούς και λοιπές παροχές Διευθυντών της Εταιρείας διαμορφώθηκαν σε € 246 για τη χρήση 2016 και € 183 για τη χρήση 2015.

Από τις ανωτέρω συναλλαγές, οι συναλλαγές και τα υπόλοιπα με τις θυγατρικές εταιρείες έχουν απαλειφθεί από τα ενοποιημένα οικονομικά στοιχεία του Ομίλου.

11.36. Λοιπές γνωστοποιήσεις

Ενδεχόμενες υποχρεώσεις

A) Φορολογικές υποχρεώσεις:

Ο φορολογικός έλεγχος που διενεργήθηκε στην ΟΠΑΠ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Α.Ε. για τη χρήση 2012, είχε σαν αποτέλεσμα την επιβολή πρόσθετων φόρων και προσαυξήσεων συνολικού ποσού € 2.773. Μέρος της ανωτέρω οφειλής και ειδικότερα ποσό € 2.297 έχει ήδη αποπληρωθεί. Η εταιρεία προτίθεται να ασκήσει κάθε νόμιμο δικαίωμα έναντι του συγκεκριμένου προστίμου.

Αξίζει να αναφερθεί επίσης, ότι και η ΟΠΑΠ ΑΕ έχει προσφύγει στα διοικητικά δικαστήρια, αναμένοντας την εκδίκαση της υπόθεσης, για την επιβολή πρόσθετων φόρων και προσαυξήσεων το 2014 συνολικού ύψους €29.568, για τη χρήση 2010.

Οι εταιρείες του Ομίλου που υποχρεούνταν σε έλεγχο φορολογικής συμμόρφωσης από τακτικούς ελεγκτές, έχουν ελεγχθεί από τον εκλεγμένο κατά Κ.Ν. 2190/1920 τακτικό ελεγκτή, σύμφωνα με το άρθρο 82 του ν. 2238/1994 ως ίσχυε και το άρθρο 65Α ν.4174/13 και έχουν εκδοθεί οι σχετικές Εκθέσεις Φορολογικής Συμμόρφωσης χωρίς επιφυλάξεις.

Ειδικότερα, οι ελεγμένες φορολογικά χρήσεις από τακτικούς ελεγκτές έχουν ως εξής:

Επωνυμία Εταιρείας	Χρήσεις
ΟΠΑΠ Α.Ε.	2011-2015
ΟΠΑΠ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Α.Ε.	2011-2015
ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΛΑΧΕΙΑ Α.Ε.	2014-2015
TORA DIRECT Α.Ε.	2010-2015

Σε κάθε περίπτωση και σύμφωνα με την ΠΟΛ.1006/05.01.2016, δεν εξαιρούνται από τη διενέργεια τακτικού φορολογικού ελέγχου από τις αρμόδιες φορολογικές αρχές οι επιχειρήσεις για τις οποίες εκδίδεται Έκθεση Φορολογικής Συμμόρφωσης. Συνεπώς, οι φορολογικές υποχρεώσεις για τις χρήσεις αυτές δεν έχουν καταστεί οριστικές. Σε μελλοντικό φορολογικό έλεγχο, είναι πιθανόν να επιβληθούν επιπλέον φόροι και προσαυξήσεις, ποσά τα οποία εκτιμάται ότι δε θα είναι σημαντικά.

Επιπρόσθετα, οι εταιρείες του Ομίλου με έδρα εκτός Ελλάδας δεν είναι φορολογικά ελεγμένες για τις εξής χρήσεις:

Επωνυμία Εταιρείας	Χρήσεις
ΟΠΑΠ ΚΥΠΡΟΥ LTD	2013 – 2016
ΟΠΑΠ SPORTS LTD	2016
ΟΠΑΠ INTERNATIONAL LTD	2004 – 2016
ΟΠΑΠ INVESTMENT LTD	2012 – 2016

Για τις ανέλεγκτες φορολογικά χρήσεις έχει διενεργηθεί συνολική σωρευτική πρόβλεψη από την ΟΠΑΠ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Α.Ε. για πιθανές φορολογικές διαφορές ποσό € 1.258 και επιπλέον ποσό € 5.201 για πρόστιμα και προσαυξήσεις.

B) Επίδικες υποθέσεις:

Εκτιμήσεις σχετικά με τις υποθέσεις που αφορούν δικαστικές απαιτήσεις τρίτων έναντι της Εταιρείας και του Ομίλου, για τις οποίες πιθανολογείται αρνητική έκβαση, έχει σχηματισθεί σχετική πρόβλεψη πλέον τόκων για την Εταιρεία ύψους € 32.078 και για τον Όμιλο € 32.195, ενώ το συνολικό ύψος των απαιτήσεων αυτών ανέρχεται για την Εταιρεία στο ποσό των € 29.989 και για τον Όμιλο σε € 30.179.

Αυτή η συνολική σωρευτική πρόβλεψη έως 31.12.2016 αναλύεται ως εξής:

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Εργατικές υποθέσεις	21.401	18.785	21.284	18.615
Αγωγές ιδιωτών	<u>10.793</u>	<u>26.525</u>	<u>10.793</u>	<u>26.525</u>
Σύνολο πρόβλεψης	32.195	45.310	32.078	45.140

Επίσης, σύμφωνα με επιστολή της Νομικής Υπηρεσίας, έχουν κατατεθεί αγωγές τρίτων κατά εταιρειών του Ομίλου με απαιτήσεις ύψους € 229.378, για τις οποίες ωστόσο, δεν είναι πιθανό το ενδεχόμενο αρνητικής έκβασης και για το λόγο αυτό δεν έχει διενεργηθεί σχετική πρόβλεψη. Πέραν των ανωτέρω δεν υπάρχουν επίδικες ή υπό διαιτησία διαφορές της Εταιρείας και του Ομίλου, καθώς επίσης και αποφάσεις δικαστικών ή διοικητικών οργάνων που ενδέχεται να έχουν σημαντική επίπτωση στην οικονομική κατάσταση ή λειτουργία της Εταιρείας και των θυγατρικών της.

Δεσμεύσεις

Οι μελλοντικές ελάχιστες πληρωμές σύμφωνα με τους όρους των συμβάσεων είναι:

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Λιγότερο από 1 έτος	141.492	156.578	53.885	58.757
Από 1-5 έτη	248.183	320.895	29.083	65.384
Περισσότερο από 5 έτη	258.198	218.469	1.350	1.950

11.37. Παράγοντες και διαχείριση χρηματοοικονομικών κινδύνων

Στη συνέχεια παραθέτουμε τους κυριότερους κινδύνους και τις αβεβαιότητες στις οποίες εκτίθεται ο Όμιλος και η αντιμετώπισή τους από τα όργανα του Ομίλου.

1. Κίνδυνοι που σχετίζονται με πολιτικές και οικονομικές συνθήκες, καθώς και με τις συνθήκες της αγοράς και τις εξελίξεις στην Ελλάδα

Σε μακροοικονομικό επίπεδο, η υλοποίηση του Τρίτου Προγράμματος οικονομικής προσαρμογής της ελληνικής οικονομίας εξακολουθεί να υπόκειται σε μια σειρά από προϋποθέσεις, ενώ η εφαρμογή του δεν μπορεί να εγγυηθεί την προσδοκώμενη επιστροφή της ελληνικής οικονομίας σε εδραιωμένη τροχιά βιώσιμης ανάπτυξης, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις για την επιχειρηματική δραστηριότητα, για τα λειτουργικά αποτελέσματα και την οικονομική κατάσταση του Ομίλου.

Η δραστηριότητα του Ομίλου επηρεάζεται σημαντικά από τη μείωση της καταναλωτικής δαπάνης που με τη σειρά της επηρεάζεται από τις κρατούσες οικονομικές συνθήκες στην Ελλάδα, όπως τα επίπεδα της ανεργίας, τα επιτόκια, τα επίπεδα πληθωρισμού, τα ποσοστά φορολόγησης και το ύψος της αύξησης του ΑΕΠ. Περαιτέρω, η οικονομική ύφεση, η οικονομική αβεβαιότητα και η τυχόν αντίληψη μέρους των πελατών του Ομίλου ότι οι οικονομικές συνθήκες χειροτερεύουν, μπορούν να προκαλέσουν μείωση στη χρήση των υπηρεσιών διεξαγωγής παιγνίων υπό τις διάφορες μορφές που τις παρέχει ο Όμιλος στο κοινό.

Η επιστροφή στην οικονομική σταθερότητα εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις ενέργειες και τις αποφάσεις θεσμικών οργάνων στη χώρα και στο εξωτερικό, καθώς επίσης και από την αξιολόγηση της Ελληνικής οικονομίας από τους διεθνείς πιστωτές στα πλαίσια του τρίτου προγράμματος οικονομικής προσαρμογής.

Τυχόν επιπλέον αρνητικές εξελίξεις στην οικονομία θα επηρέαζαν την ομαλή λειτουργία της, ωστόσο η Διοίκηση προσαρμόζεται διαρκώς στις καταστάσεις και διασφαλίζει ότι πραγματοποιούνται όλες οι απαραίτητες ενέργειες για να διατηρήσει ανεπηρέαστες τις δραστηριότητές της.

Αλλαγές στις κανονιστικές απαιτήσεις

Ο κλάδος των τυχερών παιγνίων στην Ελλάδα ρυθμίζεται ενδελεχώς από την Επιτροπή Εποπτείας και Ελέγχου Παιγνίων. Οι ελληνικές αρχές έχουν το δικαίωμα να τροποποιούν μονομερώς το νομοθετικό και ρυθμιστικό πλαίσιο που διέπει τον τρόπο και τις μεθόδους λειτουργίας των παιγνίων που παρέχει ο Όμιλος. Οι εξελίξεις στο κανονιστικό πλαίσιο της Ελλάδας δημιουργούν νέες κανονιστικές προκλήσεις για τον Όμιλο. Τυχόν αλλαγές στο κανονιστικό περιβάλλον ενδέχεται να έχουν σημαντική επίδραση, είτε μέσω περιορισμού των στοιχηματικών δραστηριοτήτων, είτε μέσω αλλαγής του κόστους συμμόρφωσης.

Η ΟΠΑΠ Α.Ε. συμμορφώνεται διαρκώς με τα κανονιστικά πρότυπα, κατανοώντας και αντιμετωπίζοντας τις αλλαγές στις κανονιστικές απαιτήσεις με αποτελεσματικό τρόπο. Ταυτόχρονα, νέοι κανονισμοί, οι οποίοι καθιστούν οικονομικά μη βιώσιμη τη λειτουργία των παιχνιδιών, μπορούν να περιορίσουν την ικανότητα της Εταιρείας για περαιτέρω ανάπτυξη. Τυχόν αποτυχία συμμόρφωσης του Ομίλου με τους εφαρμοστέους κανόνες και το ρυθμιστικό πλαίσιο, καθώς και η θέσπιση νέων νόμων ή/και περαιτέρω επιβολή ρυθμίσεων θα μπορούσε να έχει αρνητικό αντίκτυπο στην επιχειρηματική δραστηριότητα του Ομίλου. Επιπλέον, περιορισμοί στη διαφήμιση μπορούν να μειώσουν την ικανότητα στην προσέγγιση νέων πελατών και να επηρεάσουν αρνητικά τους στρατηγικούς στόχους, οι οποίοι περιλαμβάνουν την επικέντρωση στη διαρκή αύξηση της αξίας.

Η ΟΠΑΠ Α.Ε. δηλώνει πρόθυμη να συνεργαστεί ενεργά και να συζητήσει με τις αρμόδιες αρχές, τους νομοθέτες και κάθε ενδιαφερόμενο, να παρακολουθεί διαρκώς το μεταβαλλόμενο κανονιστικό και νομικό περιβάλλον και μέσα από τις κατάλληλες διαδικασίες και ελέγχους, να επιτευχθεί ένας ορθολογικός και ισορροπημένος κανονισμός παιχνιδιών.

Η εμπορική δραστηριότητα του Ομίλου και ο κλάδος στον οποίο δραστηριοποιείται υπόκεινται σε διάφορους φόρους και τέλη, όπως οι ειδικοί φόροι σχετικά με τα παίγνια που υπολογίζονται με βάση τα Καθαρά Έσοδα προ εισφορών, ο φόρος επί των κερδών των παικτών και ο φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων.

Ο Όμιλος εκτίθεται στον κίνδυνο αλλαγής του υπάρχοντος φορολογικού καθεστώτος παιχνιδιών ή των συντελεστών φορολόγησης παιχνιδιών, η οποία μπορεί να επιφέρει απρόσμενη αύξηση του κόστους και να επηρεάσει αρνητικά την υλοποίηση των στρατηγικών στόχων του Ομίλου για αειφόρα έσοδα και πρόσθετες επενδύσεις. Ο Όμιλος επιδιώκει να ανταποκριθεί άμεσα σε κάθε πιθανή αλλαγή φορολογίας, μέσω της διατήρησης των απαιτούμενων για φορολογικό σχεδιασμό πόρων και αναπτύσσοντας σχέδια εκτάκτου ανάγκης, έτσι ώστε να εφαρμοστούν οι απαραίτητες δράσεις μείωσης των κινδύνων και ελαχιστοποίησης των συνολικών επιπτώσεων.

2. Κίνδυνος αγοράς

Ο κίνδυνος αγοράς δημιουργείται από το ενδεχόμενο οι αλλαγές στις τιμές της αγοράς, όπως σε συναλλαγματικές ισοτιμίες και επιτόκια, να επηρεάσουν τα αποτελέσματα του Ομίλου και της Εταιρείας ή την αξία των χρηματοοικονομικών μέσων που κατέχουν. Η διαχείριση του κινδύνου της αγοράς συνίσταται στην προσπάθεια του Ομίλου και της Εταιρείας να ελέγχουν την έκθεσή τους σε αποδεκτά όρια.

Παρακάτω περιγράφονται αναλυτικότερα οι επιμέρους κίνδυνοι που συνθέτουν τον κίνδυνο αγοράς και οι πολιτικές διαχείρισής τους από τον Όμιλο και την Εταιρεία:

Συναλλαγματικός κίνδυνος

Ο συναλλαγματικός κίνδυνος συνίσταται στην πιθανότητα η εύλογη αξία των ταμειακών ροών ενός χρηματοοικονομικού μέσου να παρουσιάσει διακυμάνσεις εξαιτίας μεταβολών στις ισοτιμίες ξένου συναλλάγματος. Ο Όμιλος δραστηριοποιείται στην Ελλάδα και την Κύπρο και δεν έχει συνάψει συμφωνίες με προμηθευτές σε άλλο νόμισμα πέραν του ευρώ. Τα κέρδη του Ομίλου προέρχονται από τα τυχερά παιχνίδια που πραγματοποιούνται σε ευρώ, οι εταιρικές συναλλαγές και οι εταιρικές δαπάνες εκφράζονται και πραγματοποιούνται σε ευρώ και ως εκ τούτου η Εταιρεία και ο Όμιλος δε βρίσκεται σε ουσιαστικό συναλλαγματικό κίνδυνο. Συν τοις άλλοις το μεγαλύτερο ποσοστό της βάσης του κόστους του Ομίλου, είναι είτε ανάλογη με τα έσοδα (δηλαδή κέρδη στους νικητές, προμήθεια πρακτόρων) είτε με συναλλαγές με εγχώριες εταιρείες (πχ. πληροφορικής, μάρκετινγκ).

Κίνδυνος διακύμανσης επιτοκίων

Ο Όμιλος είναι εκτεθειμένος σε κίνδυνο επιτοκίου κυρίως λόγω του δανεισμού του. Οι υφιστάμενες δανειακές υποχρεώσεις του Ομίλου και της Εταιρείας την 31.12.2016 ανέρχονται σε € 381.689 και € 326.689, αντίστοιχα. Ο Όμιλος ακολουθεί όλες τις εξελίξεις της αγοράς σε σχέση με το περιβάλλον διαμόρφωσης επιτοκίων και πράττει ανάλογα. Κατά την 31.12.2016, ο Όμιλος δεν έχει εκκρεμείς συναλλαγές αντιστάθμισης κινδύνου επιτοκίου.

Διαχείριση κεφαλαίου

Ο πρωταρχικός στόχος του Ομίλου και της Εταιρείας σχετικά με την διαχείριση του κεφαλαίου είναι η διασφάλιση και διατήρηση ισχυρής πιστοληπτικής ικανότητας και υγιών κεφαλαιακών δεικτών με σκοπό την υποστήριξη των επιχειρηματικών σχεδίων και την μεγιστοποίηση της αξίας προς όφελος των μετόχων.

Ο Όμιλος διαχειρίζεται την κεφαλαιακή διάρθρωση και πραγματοποιεί τις αναγκαίες προσαρμογές προκειμένου να εναρμονίζεται με τις αλλαγές στο επιχειρηματικό και οικονομικό περιβάλλον στο οποίο λειτουργεί και επιχειρεί. Για τη βελτιστοποίηση της κεφαλαιακής διάρθρωσης, ο Όμιλος έχει τη δυνατότητα να προσαρμόσει το μέρισμα που καταβάλλεται στους μετόχους, να επιστρέψει κεφάλαιο στους μετόχους ή να εκδώσει νέες μετοχές.

Το κεφάλαιο για τις χρήσεις 2016 και 2015 αναλύεται ως εξής:

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	2016	2015	2016	2015
Μακροπρόθεσμες δανειακές υποχρεώσεις	263.000	115.000	208.000	115.000
Βραχυπρόθεσμες δανειακές υποχρεώσεις	118.689	32.097	118.689	2.097
Συνολικός δανεισμός	381.689	147.097	326.689	117.097
Μείον: Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα	(273.523)	(301.695)	(65.433)	(231.115)
Καθαρός δανεισμός	108.166	(154.598)	261.257	(114.018)
Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων	1.072.231	1.202.827	1.038.121	1.162.282
Κέρδη προ φόρων, τόκων και αποσβέσεων (EBITDA)	307.540	377.103	273.892	339.413
Συνολικός δανεισμός/Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων	35,6%	12,2%	31,5%	10,1%
Καθαρός δανεισμός/Κέρδη προ φόρων, τόκων και αποσβέσεων (EBITDA)	0,4	-0,4	1,0	-0,3

Μια αλλαγή κατά μία μονάδα βάσης στα επιτόκια κατά την 31.12.2016, θα είχε πολύ μικρή επίπτωση στα αποτελέσματα και στα Ίδια Κεφάλαια.

Οι στόχοι του Ομίλου ως προς τη διαχείριση κεφαλαίου είναι να διασφαλίσει τη δυνατότητα απρόσκοπτης λειτουργίας του Ομίλου στο μέλλον με σκοπό να παρέχει ικανοποιητικές αποδόσεις στους μετόχους και λοιπούς συμμετόχους και να διατηρήσει ιδανική κατανομή κεφαλαίου μειώνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο το κόστος κεφαλαίου.

Όλα τα χρηματοοικονομικά μέσα Ενεργητικού και Παθητικού που αναφέρονται στην ενότητα αυτή, είναι μη διαπραγματεύσιμα και αποτιμούνται στο κόστος ή το αναπόσβεστο κόστος. Η τρέχουσα αξία για καθένα από αυτά δεν εκτιμάται ότι διαφέρει σημαντικά από την αναπόσβεστη αξία τους όπως αυτή εμφανίζεται και στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης, οπότε δεν παρατίθεται σχετική ανάλυση.

3. Πιστωτικός κίνδυνος

Η έκθεση του Ομίλου στον πιστωτικό κίνδυνο επέρχεται, κατά κύριο λόγο, από τις επισφαλείς απαιτήσεις των πρακτόρων καθώς επίσης και από οφειλές πρακτόρων στις οποίες έχουν γίνει διακανονισμοί. Το ποσό από τις επισφαλείς απαιτήσεις του Ομίλου υπολογίζεται σε € 35.892 κατά το έτος που έληξε στις 31.12.2016 και η αντίστοιχη πρόβλεψη έχει ήδη συμπεριληφθεί στις Οικονομικές Καταστάσεις. Η κύρια πολιτική διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου είναι η καθιέρωση πιστωτικών ορίων ανά πράκτορα. Επιπλέον, ο Όμιλος προβαίνει στις απαραίτητες ενέργειες για να περιορίσει την έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο προς τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Επίσης, είναι εκτεθειμένος σε πιστωτικό κίνδυνο σε σχέση με τους φορείς, με τους οποίους έχει κατατεθειμένα κεφάλαια ή με τους οποίους έχει συμβατικές σχέσεις. Διαχειρίζεται τον πιστωτικό κίνδυνο που απορρέει από τους πράκτορες με διάφορους τρόπους. Κάθε πράκτορας υποχρεούται να παράσχει χρηματική εγγύηση προς διασφάλιση των απαιτήσεων της Εταιρείας. Οι εν λόγω καταθέσεις συγκεντρώνονται και είναι στη

διάθεσή του Ομίλου σε περίπτωση μη πληρωμής οφειλής από τους πράκτορες. Επιπροσθέτως έχει θεσπιστεί ανώτατο ποσό που μπορεί να οφείλει κάθε πράκτορας ανά λογιστική περίοδο. Στην περίπτωση που τα οφειλόμενα ποσά ανά πράκτορα υπερβαίνουν το αντίστοιχο όριο ανά λογιστική περίοδο, οι τερματικές μηχανές των πρακτόρων κλείνουν αυτόματα και δε δέχονται στοιχεία.

Τα στοιχεία του ενεργητικού τα οποία εκτίθενται σε πιστωτικό κίνδυνο κατά την ημερομηνία της Κατάστασης Οικονομικής Θέσης αναλύονται ως εξής:

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	2016	2015	2016	2015
<i>Κατηγορίες χρημ/κών στοιχείων</i>				
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα	273.523	301.695	65.433	231.115
Εμπορικές απαιτήσεις και Λοιπά κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	<u>151.404</u>	<u>84.164</u>	<u>83.878</u>	<u>41.134</u>
Σύνολο	424.927	385.859	149.311	272.249

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	2016	2015	2016	2015
Εντός 3 μηνών	424.836	385.411	149.219	271.801
Από 3 έως 6 μήνες	38	171	38	171
Από 6 μήνες έως 1 έτος	41	165	41	165
Πάνω από 1 έτος	<u>13</u>	<u>112</u>	<u>13</u>	<u>112</u>
Σύνολο	424.927	385.859	149.311	272.249

Το σύνολο των ανωτέρω Χρηματοοικονομικών στοιχείων Ενεργητικού δεν είναι ληξιπρόθεσμο ούτε απομειωμένο εκτός των επισφαλών απαιτήσεων που είναι και ληξιπρόθεσμες και απομειωμένες καθώς και «Απαιτήσεων από πρακτορεία» που δεν είναι ληξιπρόθεσμες αλλά είναι απομειωμένες. Και οι δύο ανωτέρω κατηγορίες περιλαμβάνονται στις Εμπορικές απαιτήσεις (σημείωση 11.11) για τις οποίες έχει γίνει πλήρης κάλυψη με προβλέψεις.

4. Κίνδυνος ρευστότητας

Ο Όμιλος διατηρεί τον κίνδυνο ρευστότητας σε χαμηλά επίπεδα μέσω της διαχείρισης της απόδοσης των κερδών των νικητών και μέσω του σωστού σχεδιασμού του κάθε παιχνιδιού. Με εξαίρεση τα παιχνίδια προκαθορισμένης απόδοσης που βασίζονται σε αθλητικά γεγονότα, τα υπόλοιπα παιχνίδια έχουν θεωρητική απόδοση κερδών (που σχετίζεται με τα κέρδη που διανέμονται στους νικητές) και βασίζονται στην απόδοση που έχει βγει βάσει μαθηματικών υπολογισμών. Καθώς η θεωρητική απόδοση κερδών των νικητών υπολογίζεται από ένα μεγάλο αριθμό κληρώσεων, ενδεχομένως να προκύψουν αποκλίσεις στα αριθμολαχεία σε μικρό χρονικό διάστημα. Για παράδειγμα το ΚΙΝΟ είναι παιχνίδι σταθερών αποδόσεων που απονέμει στους νικητές περίπου το 69,5% των ακαθάριστων εισπράξεων, με απόκλιση της τάξης του 1%. Επίσης, διαχειρίζεται τον κίνδυνο ρευστότητας περιορίζοντας το μέγεθος των κερδών των νικητών. Για παράδειγμα το ΚΙΝΟ έχει μέγιστο έπαθλο της τάξης του ενός εκατομμυρίου ευρώ, ενώ αντίστοιχα κέρδη ανά στήλη ορίζονται για το παιχνίδι ΠΑΜΕ ΣΤΟΙΧΗΜΑ. Η ωρίμανση των χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων την 31.12.2016 και 31.12.2015 για τον Όμιλο και την Εταιρεία χωρίς την επίπτωση τόκων αναλύεται ως εξής:

ΟΜΙΛΟΣ	Βραχυπρόθεσμες		Μακροπρόθεσμες	Σύνολο Υποχρεώσεων
	Εντός 6 μηνών	6 έως 12 μήνες	1 έως 5 έτη	
Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2016				
Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	-	-	6.699	6.699
Δάνεια	87.750	30.939	263.000	381.689
Εμπορικές υποχρεώσεις	123.476	29.872	-	153.348
Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	<u>66.722</u>	-	-	<u>66.722</u>
Σύνολο	277.949	60.811	269.699	608.459

ΟΜΙΛΟΣ	Βραχυπρόθεσμες		Μακροπρόθεσμες	Σύνολο Υποχρεώσεων
	Εντός 6 μηνών	6 έως 12 μήνες	1 έως 5 έτη	
Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2015				
Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	-	-	5.926	5.926
Δάνεια	30.097	2.000	115.000	147.097
Εμπορικές υποχρεώσεις	103.116	23.976	-	127.091
Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	<u>35.853</u>	-	-	<u>35.853</u>
Σύνολο	169.066	25.976	120.926	315.967

ΕΤΑΙΡΕΙΑ	Βραχυπρόθεσμες		Μακροπρόθεσμες	Σύνολο Υποχρεώσεων
	Εντός 6 μηνών	6 έως 12 μήνες	1 έως 5 έτη	
Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2016				
Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	-	-	5.306	5.306
Δάνεια	87.750	30.939	208.000	326.689
Εμπορικές υποχρεώσεις	65.100	-	-	65.100
Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	<u>23.590</u>	-	-	<u>23.590</u>
Σύνολο	176.439	30.939	213.306	420.684

ΕΤΑΙΡΕΙΑ	Βραχυπρόθεσμες		Μακροπρόθεσμες	Σύνολο Υποχρεώσεων
	Εντός 6 μηνών	6 έως 12 μήνες	1 έως 5 έτη	
Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2015				
Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	-	-	5.409	5.409
Δάνεια	97	2.000	115.000	117.097
Εμπορικές υποχρεώσεις	52.562	-	-	52.562
Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	<u>23.441</u>	-	-	<u>23.441</u>
Σύνολο	76.100	2.000	120.409	198.509

5. Κίνδυνος ασφάλειας

Η αξιοπιστία και η διαφάνεια σε σχέση με την λειτουργία των παιχνιδιών του Ομίλου διασφαλίζονται με διάφορα μέτρα ασφαλείας τα οποία είναι σχεδιασμένα να προστατεύουν τα δεδομένα των πληροφοριακών μας συστημάτων από τυχόν παραβιάσεις ασφαλείας όπως ανάκτηση και παράνομη αποθήκευση δεδομένων καθώς επίσης και τυχαία ή σκόπιμη καταστροφή δεδομένων. Τα μέτρα ασφαλείας καλύπτουν το σύστημα επεξεργασίας δεδομένων, τις εφαρμογές του λογισμικού μας, την ακεραιότητα και την διαθεσιμότητα των δεδομένων και την λειτουργία του online δικτύου. Όλες οι επιχειρησιακά κρίσιμες εφαρμογές που σχετίζονται με τη διεξαγωγή και διάθεση των παιγνίων φιλοξενούνται σε συστήματα που εξασφαλίζουν υψηλή διαθεσιμότητα αλλά και μετάπτωση σε Δευτερεύον Μηχανογραφικό εφόσον κριθεί απαραίτητο. Επίσης, διεξάγεται αξιολόγηση της κρισιμότητας όλων των συστημάτων, είτε σχετίζονται ευθέως με τη διάθεση των παιγνίων είτε όχι, ώστε να ενταχθούν στο σχέδιο ανάκαμψης από καταστροφές (Disaster Recovery Plan), εφόσον κριθεί απαραίτητο. Όλες οι εφαρμογές εντάσσονται σε σχήμα λήψης αντιγράφων ασφαλείας με συχνότητα που επιβάλλει η κρισιμότητά τους.

6. Πρόσθετες φορολογικές επιβαρύνσεις

Τα προηγούμενα έτη το Ελληνικό Δημόσιο επέβαλλε έκτακτες φορολογικές εισφορές που επηρέασαν σημαντικά τα αποτελέσματα του Ομίλου και της Εταιρείας. Δεδομένης της τρέχουσας δημοσιονομικής θέσης του Ελληνικού Δημοσίου, πρόσθετα φορολογικά μέτρα μπορεί να επιβληθούν, που θα μπορούσαν να έχουν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στη χρηματοοικονομική θέση του Ομίλου και της Εταιρείας.

Επίσης τα φορολογικά μέτρα βάσει του Ν. 4093/2012 που επιβλήθηκαν από 01.01.2013, με την επιβολή του φόρου 30% επί των καθαρών εσόδων έχουν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στις ταμειακές ροές και εν γένει στη χρηματοοικονομική θέση του Ομίλου και της Εταιρείας.

11.38. Μεταγενέστερα γεγονότα

Σε συνέχεια της εισαγωγής του νέου Κανονισμού Διεξαγωγής Τυχερών Παιγνίων μέσω Παιγνιομηχανημάτων (VLTs) από την Επιτροπή Εποπτείας και Ελέγχου Παιγνίων (απόφαση υπ' αριθμ. 225/2/25.10.2016 που δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Αρ. Φύλλου 3528, τεύχος 2ο την 01/11/2016), στις 11.01.2017 λειτούργησε το πρώτο κατάστημα παιγνιομηχανημάτων (Gaming Hall). Μέχρι σήμερα λειτουργούν συνολικά 49 καταστήματα, ενώ ένας εκ των βασικών στόχων της Διοίκησης είναι να πολλαπλασιαστούν στο προσεχές χρονικό διάστημα.

Στις 07.02.2017, η Εταιρεία ήρθε σε συμφωνία με την Τράπεζα Πειραιώς για την παράταση της συμβατικής διάρκειας του Ομολογιακού Δανείου ποσού € 75.000, λήξεως την 03.04.2017, έως την 03.04.2018.

Σε συνέχεια της από 20.04.2015 απόφασης της Ετήσιας Τακτικής Γενικής Συνέλευσης των Μετόχων της ΟΠΑΠ Α.Ε. για την υλοποίηση προγράμματος αγοράς ιδίων μετοχών, η ΟΠΑΠ Α.Ε. προέβη από τις 08.02.2017 έως και τις 16.02.2017 σε αγορά 194.696 ιδίων μετοχών συνολικής αξίας κτήσης € 1.585. Συνολικά, η ΟΠΑΠ Α.Ε. κατέχει 1.182.501 ίδιες μετοχές.

Η ΟΠΑΠ Α.Ε με την από 28.02.2017 συνεδρίαση του Διοικητικού της Συμβουλίου, αποφάσισε την έκδοση κοινού ομολογιακού δανείου σύμφωνα με το ν.3156/2003 και τον Κ.Ν.2190/1920, ποσού εκατό εκατομμυρίων ευρώ (€100.000.000) κατ' ελάχιστον και έως διακοσίων εκατομμυρίων ευρώ (€200.000.000), τη διάθεση των ομολογιών μέσω δημόσιας προσφοράς και την εισαγωγή τους προς διαπραγμάτευση στην Κατηγορία Τίτλων Σταθερού Εισοδήματος της οργανωμένης αγοράς του Χρηματιστηρίου Αθηνών. Μετά την ολοκλήρωση της Δημόσιας Προσφοράς, η οποία έλαβε χώρα από 15 έως 17 Μαρτίου 2017, σύμφωνα με το άρθρο 8 παρ. 1 του Ν. 3401/2005, όπως ισχύει, και το άρθρο 3 παρ. 5 της Απόφασης 19/776/13.02.2017 του Διοικητικού Συμβουλίου της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, στις 17.03.2017 η Εταιρεία ανακοίνωσε ότι διέθεσε συνολικά 200.000 κοινές ανώνυμες ομολογίες με ονομαστική αξία €1.000 εκάστη με συνέπεια την άντληση κεφαλαίων ύψους €200 εκ..

Η συνολική ζήτηση που εκδηλώθηκε εντός του εύρους απόδοσης από επενδυτές οι οποίοι συμμετείχαν στη Δημόσια Προσφορά ανήλθε σε € 421 εκατ. Η τελική απόδοση των Ομολογιών ορίστηκε σε 3,50%, το επιτόκιο των Ομολογιών σε 3,50% και η τιμή διάθεσης των Ομολογιών σε € 1.000 εκάστη, ήτοι 100% της ονομαστικής αξίας της.

Ο Πρόεδρος του Δ.Σ.

Ο Διευθύνων Σύμβουλος

**Ο Επικεφαλής Οικονομικής
Διεύθυνσης & Μέλος του ΔΣ**

**Ο Διευθυντής Λογιστικής
και Ενοποίησης**

Kamil Ziegler

Damian Cope

Michal Houst

Πέτρος Ξαρχάκος

ΙV. Στοιχεία και πληροφορίες χρήσης 2016

ΟΠΑΠ Α.Ε.

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟΥ Α.Ε.

ΑΡ.Μ.Α.Ε. 4632/Β/08/01/15
Αρ. Γ.Ε.ΜΗ. 3823/01/00

Α. Αθηνών 112, 104 42 Αθήνα

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΧΡΗΣΗΣ

ΑΠΟ 1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2016 ΕΩΣ 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2016

(Δημοσιευόμενα βάσει του Κ.Ν. 2190/20, άρθρο 135 για επιχειρήσεις που συντάσσουν ετήσιες οικονομικές καταστάσεις, ενσωματωμένες και μη, κατά το Δ.Π.Χ.Α.)

Τα παρακάτω στοιχεία και πληροφορίες, που προκύπτουν από τις οικονομικές καταστάσεις, στοχεύουν σε μία γενική ενημέρωση για την οικονομική κατάσταση και τα αποτελέσματα της ΟΠΑΠ Α.Ε. ("Εταιρεία") και του ΟΜΙΛΟΥ ΟΠΑΠ ("Ομίλος"). Συνιστούμε επομένως στον αναγνώστη, πριν προβεί σε οποιαδήποτε είδους επενδυτική επιλογή ή άλλη συναλλαγή με την Εταιρεία ή τον Όμιλο, να ανατρέξει στη διεύθυνση διαδικτύου του εκθέτη, όπου αναφέρονται οι ενσωματωμένες και απομεικτικές οικονομικές καταστάσεις, που έχουν συνταχθεί σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς όπως αυτά έχουν υιοθετηθεί από την Ε.Ε., καθώς και η έκθεση ελέγχου του ομίλου ελεγκτή, όπου αυτές απαιτούνται.

Αρχιμάχι Αρχή Διεύθυνση Διοικητικού Εταιρείας
Σύνθεση Διοικητικού Συμβουλίου:

Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού, Διεύθυνση Εταιρειών
www.opap.gr
Kamil Ziegler, Damian Cope, Σπυρίδων Φωκάς, Pavel Saroch, Michal Host,
Γεώργιος Μελισσανδής, Χρήστος Κοττολόζος, Pavel Horak, Robert Chvalat,
Marco Sala, Igor Russek, Rudolf Jurak, Δημήτρης Παπαγιάννης

Ημερομηνία έκδοσης των οικονομικών καταστάσεων από το Διοικητικό Συμβούλιο:
Ορκιστής Ελεγκτής Λογιστής:
Ελεγκτική εταιρεία:
Τύπος έκθεσης ελέγχου ελεγκτών:

28 Μαρτίου 2017
Νικόλαος Βουνούσας (ΑΜ ΣΟΕΛ 18701)
ΚΡΜΚ Ορκιστής Ελεγκτής Α.Ε (ΑΜ ΣΟΕΛ 114)
Με σύμφωνη γνώμη

	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΣΗΣ				ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΡΟΩΝ				
	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ		ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ		
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015	1.1-31.12.2016	1.1-31.12.2015	1.1-31.12.2016	1.1-31.12.2015	
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ					Αιτούμενες δραστηριότητες				
Αυξανόμενες ακινοποιήσεις	1.216.858	1.222.987	1.041.090	1.063.227	Κέρδη προ φόρων	236.916	299.592	233.914	301.661
Ενυπόθετες ακινοποιήσεις	67.583	56.238	45.196	32.861	Προσαρμογές για:				
Επενδύσεις σε ακίνητα	940	1.398	940	1.398	Αποσβέσεις	58.286	59.310	36.684	39.995
Λοιπά μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	44.909	38.297	301.880	172.628	Χρηματοοικονομικά αποτελέσματα	13.199	4.666	3.206	(2.245)
Αποθέματα	12.469	13.265	2.350	280	Προγράμματα παραοξυγόντων προσωπικού	3.112	1.174	2.807	1.114
Απατήσεις	80.634	55.234	33.667	23.391	Προβλέψεις για επιστροφές απαιτήσεων	72	220	(149)	-
Λοιπά κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	344.280	321.414	115.631	248.745	Άλλες προβλέψεις	(11.788)	9.128	(11.692)	9.100
	1.767.675	1.708.833	1.540.755	1.542.530	Απομείωση αξίας ενδυνάμων και ασήματων ακινοποιήσεων	29	15.021	-	-
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	1.767.675	1.708.833	1.540.755	1.542.530	Συναλλαγματικές διαφορές	88	2	88	2
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΩΣΕΙΣ					Ζήτηση απομειώσεων συμμετοχών σε θυγατρική εταιρεία	-	-	12.000	-
Μετοχές κεφάλαιο	95.700	95.700	95.700	95.700	Ανταρτίωση απαίτησεων από επένδυση αξίας συγγενών	(350)	(893)	-	-
Λοιπά στοιχεία ιδίων κεφαλαίων	939.577	1.066.122	942.421	1.066.352	Κέρδη από συγγενείς	(600)	(600)	-	-
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων μετόχων Εταιρείας (α)	1.035.277	1.161.822	1.038.121	1.162.282	Αποσβέσεις από επενδυτικές δραστηριότητες	(705)	(202)	(642)	5
Μη ελεγχόμενες συμμετοχές (β)	36.954	41.005	-	-	Άλλα μη ταμειακά στοιχεία	-	-	2.869	1.973
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων (γ)=(α)+(β)	1.072.231	1.202.827	1.038.121	1.162.282	Μεταβολές στα κεφάλαια κίνησης:				
Προβλέψεις / Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	42.254	66.022	43.296	67.429	(Αύξηση / μείωση αποθεμάτων	789	(10.289)	(2.071)	(280)
Μακροπρόθεσμες δανειακές υποχρεώσεις	263.000	115.000	208.000	115.000	(Αύξηση / μείωση απαιτήσεων	(66.996)	35.707	(41.746)	48.194
Βραχυπρόθεσμες δανειακές υποχρεώσεις	118.689	32.097	118.689	2.097	(Αύξηση / μείωση μετοχικού κεφαλαίου θυγατρικών	22.060	(59.424)	(3.505)	(83.503)
Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	271.500	292.887	132.649	195.727	Μείωση φόρων πληρωθέντων	(27.735)	(6.999)	(29.018)	(4.172)
Σύνολο υποχρεώσεων (δ)	695.443	506.006	592.634	380.248	Τόκοι έδρα πληρωθέντα	(15.140)	(5.524)	(11.469)	(3.467)
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΩΣΕΩΝ (γ)+(δ)	1.767.675	1.708.833	1.540.755	1.542.530	Φόροι εισοδήματος πληρωθέντες	(116.937)	(142.454)	(107.801)	(135.743)
					Τομιακές εισροές από λειτουργικές δραστηριότητες (ε)	94.301	198.436	83.475	172.634
					Επενδυτικές δραστηριότητες				
					Εισπράξεις από πωλήσεις ενδυνάμων και ασήματων ακινοποιήσεων	684	321	677	32
					Αγορά ενδυνάμων και ασήματων ακινοποιήσεων	(42.865)	(39.649)	(26.460)	(21.319)
					Επιπτώσεις αντήμια για την εξαγορά θυγατρικής	(695)	(1.090)	-	-
					Μείωση φόρων πληρωθέντων	(12.700)	-	-	-
					(Αύξηση / μείωση μετοχικού κεφαλαίου θυγατρικών	-	-	(145.000)	-
					Τόκοι εισπραχθέντες	3.261	1.350	485	532
					Μερίσματα εισπραχθέντα	-	-	9.103	5.640
					Τομιακές (εκροές)εισροές από επενδυτικές δραστηριότητες (β)	(52.315)	(39.067)	(161.196)	19.385
					Χρηματοδοτικές δραστηριότητες				
					Εισπράξεις από χρηματομίσθωση και εκδοθέντα δάνεια	276.689	147.096	221.689	117.097
					Πληρωμές δανείων	(42.097)	-	(12.097)	-
					Αγορά ιδίων μετοχών	(4.735)	(2.719)	(4.735)	(2.719)
					Πληρωμές τόκων χρηματοδοτικών μισθώσεων	-	(1)	-	-
					Πληρωμές κεφαλαίου χρηματοδοτικών μισθώσεων	-	(4)	-	-
					Έξοδα αχρήστων μετοχικού κεφαλαίου θυγατρικών εταιρειών	(599)	(715)	-	-
					Επιστροφή μετοχικού κεφαλαίου θυγατρικής	(6.598)	(21.452)	-	-
					Μερίσματα πληρωθέντα	(292.819)	(277.298)	(292.819)	(273.738)
					Τομιακές εκροές από χρηματοδοτικές δραστηριότητες (γ)	(70.158)	(155.093)	(87.961)	(159.539)
					Χρηματοδοτική (αύξηση)μείωση στα ταμιακά διαθέσιμα και ισοδύναμα χρήσης (α)+(β)+(γ)	(28.172)	4.276	(165.682)	32.660
					Τομιακά διαθέσιμα και ισοδύναμα στην αρχή της χρήσεως	301.695	297.418	231.115	198.455
					Τομιακά διαθέσιμα και ισοδύναμα στο τέλος της χρήσεως	273.523	301.695	65.433	231.115

ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

- Οι ανέλεγκτες φορολογικές χρήσεις της Εταιρείας και των εταιρειών του Ομίλου παρατίθενται αναλυτικά στη σημείωση 11.36 των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων.
- Για τις ανέλεγκτες φορολογικές χρήσεις έχει διενεργηθεί σωρευτική πρόβλεψη για πιθανές φορολογικές διαφορές ποσού € 1.298 χιλ. για τον Όμιλο.
- Επί των παθών περιουσιακών στοιχείων του Ομίλου και της Εταιρείας δεν υφίστανται επιρριζώματα.
- Σύμφωνα με επιστολή του Νομικού τμήματος, σχετικά με τις υποθέσεις που αφορούν δικαστικές απαιτήσεις τρίτων έναντι της ΟΠΑΠ Α.Ε. για τις οποίες πιθανολογείται τριηνική έκθεση, θα απαιτηθούν ποσά ύψους € 32.078 χιλ. για την Εταιρεία και € 32.195 χιλ. για τον Όμιλο για τη διεκδίκηση τους ενώ το συνολικό ύψος των απαιτήσεων αυτών ανέρχεται στο ποσό των € 29.989 χιλ. για την Εταιρεία και € 30.179 χιλ. για τον Όμιλο.
- Οι τραπεζικές προβλέψεις και, λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις αναλύονται ως εξής:
  - για φορολογικές διαφορές, το ποσό των € 1.298 χιλ. για τον Όμιλο, και
  - για αποζημιώσεις αποκατάστασης προσωπικού, ποσό € 1.355 χιλ. για την Εταιρεία και € 1.507 χιλ. για τον Όμιλο.
- Επίσης, σύμφωνα με επιστολή του Νομικού τμήματος, έχουν καταβεί αγωγές τρίτων με απαιτήσεις ύψους € 229.378 χιλ. για τον Όμιλο για τις οποίες κατέστη, οι πιθανότητες οριστικής έκθεσης, δεν είναι σημαντικές και για το λόγο αυτό δεν έχουν διενεργηθεί σχετικές προβλέψεις.
- Ο αριθμός των απασχολούμενων προσωπικού της ΟΠΑΠ Α.Ε. την 31.12.2016 και 31.12.2015, ανέρχεται σε 843 και 738 αντίστοιχα (1.005 και 868, αντίστοιχα του Ομίλου).
- Τα ποσά των τερμάτων, εκροών, απαιτήσεων και υποχρεώσεων της Εταιρείας και του Ομίλου με συνδεδεμένα μέρη, όπως ορίζονται από το Δ.Π.Χ.Α. για τη χρήση 2016 αναλύονται ως εξής:

(Ποσά σε χιλιάδες ευρώ)	ΟΜΙΛΟΣ	ΕΤΑΙΡΕΙΑ
Εισροές	1.824	38.909
Εκροές	8.303	9.152
Απατήσεις	0	31.271
Υποχρεώσεις	1.092	2.188
Συναλλαγές και ομοβές διευθυντικών στελεχών και μελών της Διοικήσης	10.674	8.271
Απατήσεις από διευθυντικά στελέχη και μέλη της Διοικήσης	0	0
Υποχρεώσεις προς διευθυντικά στελέχη και μέλη της Διοικήσης	302	246

- Από τις ανωτέρω συναλλαγές, οι συναλλαγές και τα υπόλοιπα με τις θυγατρικές εταιρείες έχουν απαλειφθεί από τα ενσωματωμένα οικονομικά στοιχεία του Ομίλου.
- Το μετοχικό κεφάλαιο της Εταιρείας ανέρχεται σε € 95.700 χιλ., το οποίο διαιρείται σε 319.000.000 ονομαστικές μετοχές με δικαίωμα ψήφου, ονομαστικής αξίας εκάστης € 0,30 ευρώ.
  - Ο συνολικός αριθμός ιδίων μετοχών που είχε στην κατοχή της η Εταιρεία στις 31.12.2016 ανέρχεται σε 987.805 συνολικής αξίας κτήσης € 7.464 χιλ., ποσό το οποίο μείωσε τα ίδια κεφάλαια της Εταιρείας και του Ομίλου.
  - Επί σημείωση 8 των οικονομικών καταστάσεων περιγράφεται η δομή του Ομίλου και συγκεκριμένα οι εταιρείες που τον αποτελούν με το ποσοστό συμμετοχής, την καταστατική τους έδρα, τη μέθοδο ενσωμάτωσης και την κύρια δραστηριότητά τους.

Αθήνα, 28 Μαρτίου 2017

Ο Πρόεδρος του Δ.Σ. Ο Διευθύνων Σύμβουλος Το Μέλος του Δ.Σ και Επικεφαλής Οικονομικής Διεύθυνσης Ο Διευθυντής Λογιστικής και Ενσωμάτωσης

Kamil Ziegler Αρ. Διαβ. 40412133 Damian Cope Αρ. Διαβ. 801407564 Michal Host Αρ. Διαβ. 39893691 Πέτρος Παράκκος Α.Δ.Τ. ΑΚ 161998